

МУЗЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В СВІДНИКУ

ЗВІТ ДЛЯ ОДНОГО МІСЦЯ

Задовільно відповісти на питання про землю
може тільки той, хто вже відчує
свою землю. Але якщо ви не відчуєте
її, то ви не можете її землю. Але якщо ви
відчуєте її, то ви можете її землю.

**ВИДАННЯ СВІДНИЦЬКОГО
МУЗЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ
КУЛЬТУРИ**

Вийшло друком:

Науковий збірник Музею української культури в Свіднику, 1, 1965, 320 стор., ціна 37 Кчс. Головний редактор М. Мушинка. Присвячено світлій пам'яті чехословацького українського діалектолога В. П. Латти (1921 — 1965). Зміст: **М. Мушинка**, Життя і наукова діяльність В. П. Латти. **I. Чабиняк**, Музей української культури і його завдання. **K. Заклинський**, Нарис історії Краснобрідського монастиря. **M. Шопович**, Національно-визвольна боротьба в Левоцьких горах (1943 — 1945). **A. Шлепецький**, Історичне минуле Маковиці та О. Павлович. **M. Роман**, Радянська література на сторінках чехословацької преси. **M. Пржеадзієцька**, Історія сім'ї Богданських — церковних художників по обох боках Карпат. **Я. Олейник**, Народний одяг в с. Якуб'янах. **I. Пушкар**, **B. Ковачовичова**, Дерев'яні церкви в сс. Нова Полянка і Рівне. **M. Мушинка**, З історії збирания українського фольклору Східної Словаччини. **O. Зілінський**, Історичні та жанрові риси пісні про Стефана Восводу. **Ф. Тіхий**, Українські світські пісні в Московському пісеннiku. **K. Горалек**, До взаємин українських балад з билинами та південнослов'янськими піснями. **A. Куримський**, **O. Лешка**, Актуальні завдання чехословацької лінгвістики. **I. Шелепець**, Проблеми і завдання дослідження старих писемних пам'яток українських говірок Східної Словаччини і Закарпаття. **M. Штець**, З історії боротьби за літературну мову в Східній Словаччині. **B. Латта**, Вокалізм в українських говориках Східної Словаччини.

Крім цього, перший том збірника містить розділ рецензій та два реєстри.

Шлях до волі. Збірник спогадів і документів про національно-визвольну боротьбу українського населення Чехословаччини проти фашизму в 1939—45 рр., Пряшів, стор. 427, ціна 28,50 Кчс. Головний редактор Іван Ванат. Розділи: Участь українського населення Пряшівщини в партизанській боротьбі та Словачькому народному повстанні (С. Шажур, В. Горкович), Закарпатські українці в чехословацькому війську в СРСР (І. Ванат), Українці Пряшівщини в рядах Червоної Армії (А. Ковач), Визволення Пряшівщини (1944 — 1945) (А. Ковач). Кожний розділ відкривається грунтовною вступною статею. В збірнику опубліковано спогади понад 30 учасників визвольної боротьби, серед них спогади ген. Л. Свободи, В. Капішовського, І. Рогаля-Ількова, Ф. Іванчова та десятки фотодокументів.

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК
МУЗЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В СВІДНИКУ

**ANNALES
MUSEI KULTURAЕ UKRAINIENSÆ SVIDNIK**

4

книга друга

1970

IVAN PAŇKEVYČ

**MATERIÁLY K DEJINÁM JAZYKA
JUHOKARPATSKÝCH UKRAJINCOV**

**VYDALO MÚZEUM UKRAJINSKEJ KULTÚRY VO SVIDNÍKU V SLOVENSKOM
PEDAGOGICKOM NAKLADATEĽSTVE V BRATISLAVE, ODBOR UKRAJINSKEJ
LITERATÚRY V PREŠOVE, 1970**

ІВАН ПАНЬКЕВИЧ

**МАТЕРІАЛИ ДО ІСТОРІЇ МОВИ
ПІВДЕННОКАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ**

**ВИДАВ МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В СВІДНИКУ
В БРАТИСЛАВСЬКОМУ СЛОВАЦЬКОМУ НЕДАГОГІЧНОМУ ВИДАВНИЦ-
ТВІ, ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПРЯШЕВІ, 1970**

Редакційна колегія збірника: Степан Гостиняк, Орест Зілинський, Алла Ковач, Іван Мацинський, Михайло Мольнар, Микола Мушинка (головний редактор), Іван Чабиняк (відповідальний редактор).

До друку підготував Андрій Куримський

© Музей української культури в Свиднику

ІВАН ПАНЬКЕВИЧ (1887 – 1958)

ВСТУП

У цій частині так званих „покрайніх” записів на сторінках друкованих і рукописних церковних богослужбових книг XVI – XVIII ст. вміщую ті записи, які зібрав я під час своїх експедицій на Східну Словаччину в роках 1946, 1947, 1949 і 1952; тоді я мав змогу об’їхати майже всі тамтешні церкви і приходи, переглянути бібліотеки і музеї єпископства в Пряшеві і монастиря оо. Редемптористів у Михайлівцях. Залучую сюди і записи, що їх відписали і передали мені Іван Масиця, Андрій Шлепецький та Ласло Дежсе (Dezső); Л. Дежсе передав мені записи з рукописів та стародруків, що зберігаються в бібліотеці ім. Сеченія Національного музею в Будапешті та в будапештській університетській бібліотеці. Матеріали цих трьох „відписувачів” відмічую літерами їхніх прізвищ (М, Ш, Д). Матеріали, надіслані мені Л. Дежсе, перевірив я під час свого перебування в Будапешті в 1956 році. Для повноти та легшої приступності ширшим читацьким колам вміщую у цю збірку і ті матеріали зі Східної Словаччини, які вже були надруковані на сторінках Наукового збірника товариства „Просвіта” в Ужгороді, річник VI, 1929 та річник XII, 1937 під назвою „Покрайні записи на підкарпатських церковних книгах”, у виданні колишнього Слов'янського інституту в Празі 1947 під назвою „Покрайні записи на підкарпатських церковних книгах з додатком 4 монастирських грамот”¹ та записи, що їх видали Ю. Яворський та В. Саханев у згаданих вище ужгородських Наукових збірниках VII – VIII, 1931; IX, 1932. Залучив я сюди й записи вкладних із закарпатських книг, які зберігаються в Державному музеї у Львові і які видав Іларіон Свенцицький у книзі „Каталог книг церковнословянської печаті”, Жовква, 1908, Видавництво Церковного музею у Львові. Великим доповненням цієї збірки є записи, відписані з церковних книг монастиря оо. Василіан в Марія-Повчі на Мадьярщині та грамоти монастирів оо. Василіан в Заріччі та Мстичеві на Закарпатті, передані мені одним із монахів

¹ Див. також Додатки до Матеріалів І. Панькевича, стор. 178 – 179.

мужачівського монастиря на Чернечій горі. Нарешті є тут і кілька записів Гіадора Стріпського з Будапешту, які зазначую літерою С.

Крім покрайніх записів подаю тут і кілька зразків ділової (актової) і літературної мови словацьких українців XVII — XVIII ст. та витяги із метрик та грамот померших, з яких можна черпати відомості про давні імена українського населення на Словаччині, та записи на різних інших предметах. Накінець сюди входять і епіграфічні матеріали із сусідніх українських областей і місць — з Польщі, Мадьярщини, Закарпатської області, Західної України та Румунії, бо вони служать для ліпшого освітлення історії українських закарпатських говорів.

Зрідка залучаю і записи словацькі, що принагідно містилися побіч записів слов'яно-руських.

Для ліпшого перегляду матеріал упорядковую за назвами сіл в абетковому порядку, а не за жупами, як це було в попередніх моїх виданнях. На першому місці стоїть назва села, далі йде назва книги, місце і рік її видання чи написання і рік запису вкладної. У цій праці відступаю від ширшої мовної характеристики записів щодо їх діалектизмів, але часто подаю коментарі характеристи речевого та історичного. У першій частині цієї збірки даю оцінку всього матеріалу під оглядом культурно-історичним. Весь діалектний матеріал використав я для своєї студії „Нарис історії українських закарпатських говорів”, Прага 1958.²

В покрайніх записах деякі слова писалися під титлами, скорочено. Деякі з них розв'язую у квадратних дужках на повні слова. В квадратні дужки даю і ті літери, які в оригіналі не були чіткі або які бракували. Інтерпункція і написання великих літер дасться за правилами сучасного правопису.

Іван Панькевич

² „Нарис історії українських закарпатських говорів, частина перша, Фонетика” вийшов друком аж після смерті проф. І. Панькевича у збірнику Acta Universitatis Carolinae, Philologica I, Praha 1958. До друку підготували М. Любинецький та В. Жідлицький.

Культурно-історичне значення покрайніх записів

На перший погляд може здаватися, що в покрайніх записах, зокрема в так званих вкладних, повторюється одна і та сама формула про купівлю даної книги і її дарування храмові даного села, про прокляття того, хто б посмів цю книгу вкрасти від престолу названого храму. Насправді формулі вкладних не однакові за своїм змістом. С в них докладно наведені кошти купна за різними валютами, імена та прізвища жертводавців, а нерідко й імена свідків цієї даровизни, ім'я і прізвище писаря запису та оригінальні назви сіл, як їх український парод пойменував у формі іменниковій або прикметниковій. Тим ці записи стають важливим джерелом для історії родів даного села, для точності сіл в давнині й в сучасності. Часто в них можемо найти вістки культурного характеру і на їх основі складати собі уявлення про культурний стан українського населення Східної Словаччини в давнині.

Крім вкладних, які звичайно вміщувалися на початкових листах книги, находимо часто приписки й на інших місцях церковних богослужбових книг. Ці приписки мають інший зміст, ніж вкладні. Там заносили дяки або попи важливі події з життя господарського, напр., про тяжкі роки, неврохай, пошестні хвороби, повіддя, затемнення сонця, землетруси тощо. Часом заносили туди якусь пісню, чи подавали різницю між валютами різних держав. Напр., в книзі „Небо новое“ з єпархіальної бібліотеки в Пряшеві (ця книга належала колись до монастиря в Драгові на Закарпатській Україні) є подані гроші різних країн, з якими Мадьярщина входила у XVIII ст. в торговельці зносини, а між ними і українські гроши. (Див. далі село Драгово, стор. 142)

Книги, з яких я відписав покрайні записи, були переважно богослужбового характеру, рідше літературного. До першої групи належали переважно стародруки XVII — XVIII ст., рідше зустрічалися рукописи XVI — XVIII ст. Назви цих богослужбових книг такі: *Антологіон*, *Апостол*, *Евангеліон*, *Евхологіон* (*Требник*), *Промологіон*, *Лейтургіаріон*, *Минея избранная*, *Минея рочная*, *Минея общая*, *Молит*.

твослов, Октоих, Псалтир, Требологіон, Тріодь постная, Тріодь цвітна (Тріодіон), Часослов (Орологіон). Вони походили з різних друкарень; найбільше їх було з друкарні Ставроцігійського братства у Львові, менше – з друкарні Сліозки у Львові, далі з друкарень у Києві (6), Почаєві (9), Уневі (2), Москві (1), Вільні (2), Острозі, Новгороді-Сіверському (1), Чернігові, Єврі (1), Супраслі (1). (Докладніше про це див. стор. 176–177)

Крім богослужбових книг, зустрічалися й книги літературного характеру. До них належать передусім *Острозька біблія* з 1581 р., проповідничі книги з другої половини XVII віку, як *Ключ разуміння і Небо новое* Іоанникія Галяговського, *Меч духовний* Лазаря Барановича, *Вінець Христовъ* Антонія Радивіловського, *Миръ съ Богомъ* чоловіку Іннокентія Гізеля та рідкісний острозький друк з 1594-го року — *Книга о постничествѣ* Василія Великого та інші.

Рукописних книг знайшов я досить мало. Найбільше їх зберігається у книжковищі монастиря оо. Редемітористів у Михайлівцях; там я знайшов 20 скаталогізованих рукописних книг. Були це богослужбові книги, один проповідник, один пом'янник (грамота) родів Мончаків та Березник. Декілька рукописних книг знайшов я в бібліотеці Пряшівської єпархії; між ними найцінніші були проповіді Івана Капішовського з р. 1610 (сьогодні вони десь пропали). В деяких церквах та парохіях валяються рукописі книги без належної опіки, по більшій частині середньоболгарсько-волоського правопису. Під художнім оглядом ці рукописи с пам'ятками старого письма і орнаментики візантійсько-болгарської традиції з виливами західними або й народними. Такі рукописи я знайшов у селах: Бодружаль — *Ірмологіон*, Вишня Вільшавка — *Минея*, Вишній Мирошів — листки якоєсь обрядової книги, Вишня Радвань — *Свангеліє з XVI — XVII ст.*, Горватик — *Свангеліє XVI ст.*, Гутка — *Свангеліє, Апостол, Тріодь, Евхологіон*, Герляхів — *Требник XVI ст.*, Клокочово — *Службник*, Криве — *Апостол*, Нова Вес — *Ірмологіон*, Острожниця — *Свангеліє*, Пекляни — *Шестодник*, Тварожець — *Свангеліє XVII ст.*, *Тріодь 1635 р.*, Ялинки — *Апостол 1598 р.*, *Тріодь цвітна*, писана в Саноку 1544 р., *Минея з XVII ст.*, *Апостол XVI — XVII ст.*, *Грамота померших з XVIII ст.*, Руська Поруба — *Грамота померших з XVIII ст.*, Кружльов — *Ірмологіон*, Руська Нова Вес — *Ірмологіон*, Вишній Свидник і Капішова — *Грамоти померших*.

Найменше я находив рукописи співаників. При церквах їх мало, вони переховуються передусім у дяків або у людей приватних, а при моїх останніх експедиціях не було часу довше затримуватися в селах. Найцінніші співаники я знайшов у церкві Угорського Їхінова, а саме п'ятий співаник Івана Югасевича³ з 1798 р. з понад 20 світськими піснями і з мелодіями деяких світських та духовних пісень. В Нижній Рибниці (біля Собранець) найшовся на фарі співаник з 1817 р. з трьома

³ Ivan Rařkevič, Nové nálezy ukrajinských, polských a slovenských písni a veršů. Národopisný věstník československý, XXXII, 1951.

світськими піснями⁴. У Шамудівцях в церкві найшов я дуже знищений співаник. З новіших часів походить співаник з Якуб'ян (біля Старої Любовні). Цей останній містить в собі кілька глибоко ліричних похоронних пісень.

Записи духовних і світських пісень можна находити і на дошках палітурок церковних книг або й на інших листках. Так напр., в рукописній Тріоді з XVII в. (книга була в книgosховищі монастиря оо. Редемптористів у Михайлівцях), писаній в Добромулі на Західній Україні 1652 р., є пісня про страшний суд („*Піснь о страшном судѣ*”), яка починається словами „Плачуся и ужасаю”. При кінці рукописної Тріоді початку XVIII ст. міститься пісня під назвою „*Піснь прес[вя]тої „Ії[в]ії*”, що починається словами „Радуйся матко Бога пред вѣкъ”, відома теж і з інших співників⁵. В Якуб'янах на Требнику записана пісня під назвою „*Піснь на погребаніе младенцовъ*”, яка зачинається словами „Возридайте вси и восплачите”. Її текст із іншого співника наведений у праці Ю. Яворського⁶. В рукописній Тріоді села Ялинок вмістив на дошці книги якийсь Алексій Попович Ялинський початок словацької пісні „*Кому я мам пожаловашъ, же мой мили кце вандровацъ.*” На одному листі книги „Слово Іоана Златоустого о священствѣ”, Львів, 1614, з села Завидова Закарпатської області (книга була в музеї оо. Редемптористів в Михайлівцях) є запис початку сатиричної пісні „*Конец свѣту юж приходитъ*”, текст якої поміщений в згаданій праці Ю. Яворського на стор. 269.

Врешті вважаю за потрібне згадати про один рукописний збірник проповідей і поучень, який я знайшов у спадщині Гіадора Стрипського з Будапешту. Рукопис тепер у Трнаві на Словаччині і є власністю д-ра hon. с. Александра Горака. Г. Стрипський добув цей рукопис від селянина в Урmezіові (Закарпатська область) в 1943-му р., описав його побіжно на сторінках ужгородського журналу „Літературна Неділя” 3, 1943, 149 — 152 і назвав його за автором і перенесувачем „Соборником Іерея Ігнатія” та визначив дату переписання рукопису біля 1660 р. Стрипський відзначив при тому, що це — 43-я рукописна пам'ятка закарпатської прозової літератури, яка свідчить про ширші духовні інтереси закарпатських українців у минулому. Рукопис ісрея Ігнатія містить в собі проповіді, правда, не оригінальні, але перероблені часто з українських проповідників, як це правильно відзначус і Стрипський. Однак під оглядом мови цей рукопис становить велику вартість, бо відбиває в собі особливості місцевого говору. Подаючи один приклад переробленого для особливих обставин казания па посвячення місцевої церкви, Стрипський не звернув належної уваги на одне поучення, яке має велику культурну вагу і не стоїть одицем у поглядах ісрея Ігнатія на роль живої мови. В поученні „О с[вя]тої літургії” (лист 61 — 62) автор висловлює свій погляд про пезміність

⁴ Ivan Raříkovič, Další nálezy ukrajinských písni a veršů na východním Slovensku, Národopisný věstník československý, XXXIV, 1956.

⁵ Ю. Яворский, Материалы для истории старинной песенной литературы в Подкарпатской Руси, Прага 1934, 147.

⁶ Ю. Яворский, оп. cit., 285.

літературних мов — грецької, латинської, єврейської (в автора — жидівської) та про мінливість розговірної мови (в автора — язична мова, простая). І церковнослов'янську мову, мову літургічну, уважає автор для простих людей незрозумілою, кажучи: „*И другая причина е(ст), же не сюю справу разумѣют церковную простыи люде, бо и язык о(т)-мѣнїюеся; але предциа наука писменая и письмо не о(т)-мѣнїюеся, а звлаща тромъ языкомъ: гречкыи, латинскии, жидовскии*”. Стару українську літературну мову уважає за словенську або болгарську. На доказ відмінності цієї мови від мови живої наводить кілька прикладів, напр., „*палецъ звали перстомъ, мушину — отрокомъ*”. А далі говорить: „*руснакы словенскимъ языкомъ службу б[о]жисю служили то и до днесъ такъ чинять; мало кто его разумѣет, ани болгар, ани горват, ани москвит, ани руснак, хиба буде дуже учитися письма . . .*”

Погляди автора на різницю між мовою богослужбовою і живою мовою є тотожні з поглядами автора Нягівського толкового Євангелія, який під впливом кальвінізму вже в XVI віці намагався повчити простий народ в його ж мові. Видно, що погляди автора Нягівських поучень були живі і через сто років як під впливом місцевим (кальвінізму), так і під впливом українського культурного руху того часу⁷.

Характер письма вкладних та інших покрайніх записів свідчать теж про культуру записувача. Найчастіше писали курсивом, який не різниється від того курсиву, що його вживали на всіх інших просторах українських земель в XVII — XVIII вв., і яке вимагало також певної культури рисувальної. І при курсивному письмі часто виносили деякі літери над рядок (зокрема літери *m*, *n*, *p*, *c*, *t*, *x*), переважно в кінці, але нерідко й всередині слова. Скороти (титли) при курсивному письмі зустрічаються рідше; найчастіше скорочувалися слова *року*, *бомсія*, *божого*, *мїсяця* при наведенні дати. Рідше зустрічаємо записи вкладних півуставним письмом; ним користувалися менш освічені записувачі. В уживанні великих букв була велика довільність. Для передачі латинського *g* уживали українську літеру *г* і то не лише при записах вкладних, але і в метриках та літературних творах. Зрідка уживали записувачі й латинських літер; переважно у прізвищах, закінчених на -ий, писали латинське *y*. Відносно прозодичних знаків: гостра, тяжка, периспомен, а теж паєрика (апострофа), то писці поводилися доволі вільно і не йшли за правилами граматики Мелетія Смотрицького. З огляду на цю довільність ці знаки в теперішньому виданні вилишаємо⁸.

Як діставалися ці книги на південні скили Карпат? Мусимо мати на

⁷ А. Петров у своїй праці „Отзвук реформации в русском Закарпатьи XVI в.” „Материалы для истории Закарпатской Руси”, VIII, Прага 1923, 42, пише так: Ноучения сами по себе — интересный культурно-исторический факт. В них вырисовываются возвретия автора, далеко отшедшего от тогдашнего православного карпато-русского общества. Самый существенный пункт — глубокое убеждение автора поучений, что „слово божие, святое евангелие” должно быть предложено народу на его родном языке, попросту, чтобы „разумѣли убоги люди”.

⁸ Цив. теж Післямову упорядника, стор 193.

увазі дві різні доби продукції богослужбових книг. Перша доба це доба рукописної продукції, що тривала майже до кінця XVI століття, то є до появи кириличних книг у Кракові та до початку друкарства на українських землях (1574-го року). Від цього часу починається продукція масової книги за допомогою друкарень. Українське Закарпаття ще довго після заведення друкарень на українських землях уживав рукописних книг (аж до XVIII століття включно). Рукописні книги постачали західноукраїнські монастири або школи. Були це передусім монастир в Доброму лі і школа в Саноку. Але й духовники деяких приходів займалися переписуванням книг. Напр., в Ялинках є Тріодь цвітна з 1544 р., написана в Саноку. Писали, чи там переписували, і місцеві люди, як це масмо зазначено на кількох книгах. Євангеліє села Острожниці писали дяк Мигаль Пихинський, дяк Іван та диякон Іоан, Тріодь постну села Тваріжця писав Василь Крижовський (із села Крижі біля Бардієва), коли жив у попа Войковського (тобто в сусідньому селі Войкові в Польщі). Єп. Мануїл Ольшавський при своїй візитації православних церков в 1750-х роках находив ще багато рукописних богослужбових книг⁹.

Рукописні книги були найчастіше писані середньоболгарсько-волоським правописом. Їх часто переписували із старших пергаменних рукописів XIV або XV вв., про що свідчить орнаментика початкових літер та так звані заставки, оздоби на початку глав за взором візантійської орнаментики. Але попри це з'являється й орнаментика ренесансова з листковими мотивами. Дотепер мені відомі рукописи, писані на доволі грубому папері, що нагадують пергамен. Пергаменових церковнослов'янських книг не довелося мені найти, крім пергаменних відрізків, які служили матеріалом для прикріplення дошки до книги. Ці відрізки я знайшов в селі Острожниці і вони показалися дуже цінними так під оглядом мовним, як і під оглядом змісту. На них збереглася частина невідомого досі канона св. Димитрію Солунському, якого не знають ані Новгородські Мінєї 1095 — 1097 років, ані пізніші друковані Мінєї. На основі палеографічних й мовних знаків можна здогадуватися, що ці листки походять у XI — XII століття¹⁰.

Найстаріші друки богослужбових книг в області Східної Словаччини находив я лише з кінця XVI ст. (*Острозька біблія* 1581) і з початку XVII в. (*Книга о священстві св. Іоана Златоустого*, Львів, 1614, *Тріодь*, Лівів, 1617). Не пощастило мені найти найстаріші церковнослов'янські друки з Кракова з друкарні Швайкопольта Фіолья 1491 — 1494 років ані в музеї міста Львова, куди Швайкопольт Фіоль з Кракова втік перед переслідуванням краківського єпископа. Не находив я ані друки

⁹ Візитатор Маковицької крайні, тобто нинішньої півпівночі частини Пірянівського краю, вікарій Мукачівського єпископа *Ivan Lipnitskyj*, у своєму звіті з 1686 року говорить, що находив по тамошніх православних церквах майже виключно рукописні богослужбові книги, дуже нечіткі, внаслідок чого священики ледве їх зуміли читати. Про це див. *Antal Hodinka, A munkácsい gör. szert püspökség okmánytára, Ungvár 1911*, 261.

¹⁰ *Ivan Pankevich*, Острожницькі пергаменні листки XI — XII ст. Jazykovedný sborník Slovenskej akadémie vied a umení V. Bratislava 1951.

венецькі та семигородські, примірники яких були в Закарпатській області в колишній еп. бібліотеці в Ужгороді.¹¹ Не зустрічав я теж і друків трнавських з кінця XVII і початку XVIII століття (крім одного примірника в приватних руках у священика в Мальчицях біля Требішова).

Крім богослужбових книг находив я і книги літературного характеру — ораторську прозу, а саме казання Іоанникія Галатовського, Лазаря Барановича, Антонія Радивіловського та інших. У XVIII ст., судячи за даними протоколу капонічної візитації еп. Мануїла Ольшавського, було їх в області Пряшівщини досить багато¹².

Після заведення друкарства на українських землях обрядові книги стали предметом торгівлі. Їх привозили на відпусти до монастирів, де їх і продавали. Такими „книгарнями” церковних обрядових книг були Краснобрідський монастир біля Межилабірців (про це маємо на книгах 10 записів: Гельцманівці, Дідачів, Курів, Клокочово, Нятів, Рокитівці, Руський Казимир, Стражське, Хлівіще), Лаврівський монастир в Західній Україні (дуже павідуваний українцями з Пряшівщини та волохами з Семигороду)¹³, де обрядові книги купували люди з околиць Синни (Стацин, Вел. Поляни) та Добромильський монастир в Західній Україні (книги у селі Вираві). Обрядові книги, крім цього, купували й у принародних купців або приватних людей (напр. в Баєрівцях, Клокочові, Куріві, Лісові, Собоші, у Львові). Але був ще один спосіб купна, а саме у так званих книгоношів.¹⁴ Підтвердження існування купців-книгоношів находимо в Тріоді з р. 1688 села Грабського (біля Бардієва). Там записано: „*Сія Триодь цвѣтная зостала туд в Грабском таким способом, же книгонос Яков, принесши zo Львова, азъ же Георгіи Нѣжаловскіи сторговал сю за осемнацет златых, але же сеи Яков гдеся умер, то за шю нич не дано*”. На іншому місці в Євангелії

¹¹ Про них близькі відомості подають А. Петров, Материалы для истории Угорской Руси IV, С-Петербург 1906, 65—71. та О. Колесса, Рукописні і палеотипні книги південного Підкарпаття, Прага 1927, 12. Protokol mezinárodního sjezdu knihovníků v Praze 1926.

¹² Підсумки, зроблені мною на основі візитаційних протоколів сп. М. М. Ольшавського дають таку картину: *Біблія Острозька*, Острог 1581 — 12 примірників; *Вінець Христов* Антонія Радивіловського, Київ 1688 — 19 прим.; *Зерцало богослобідя* Кирила Транквіліона Ставровецького, Почаїв 1618, Унів 1635, 1660, 1679, 1696 — 1 прим.; *Калист*, Крилос 1606, Єв'є 1616, Київ 1637 — 2 прим.; *Камень вѣры*, Київ 1730 — 1 прим.; *Кирил* — 4 прим.; *Ключ разуміння* Іоанникія Галятовського, Київ 1659, Львів 1663, 1665 — 32 прим.; *Небо новое* Іоанникія Галятовського, Львів 1665, 1666, 1669 — 3 прим.; *Меч духовный* Лазара Барановича, Київ 1666, 1668 — 1 прим.; *Трубъ словесъ проповѣдныхъ* Лазара Барановича, Київ 1674, 1679 — 3 прим.; *Руно орощеніе* Ізмітра Тупталенка Ростовського, Чернігів 1680, 1683, 1691, 1696, 1697, 1707 і. т. д. — 1 прим.; *Огородокъ Маріи Бцы*, Київ 1676 — 2 прим.; *Житія святих*, Київ 1695, 1711, Москва 1716 — 9 прим.; *Пчола*, Дермань, 1599(?) — 8 прим.

¹³ І. Іуб, Лаврівський пом’янник XVII — XVIII вв. Записки чина св. Василія Великого VI, вип. I, Жовква 1934, 313.

¹⁴ Відомості про таких купців, що на протязі XVIII ст. приїжджали на Угорщину, зібрани у статті Василя Гайдегера, Наші культурні і церковні справи на спісокопиських нарадах р. 1773 у Відні, Подкарпатська Русь 3, 1926, 105, де подана її література про це питання.

з Нетоків (біля Стропкова) зазначена назва такого продавця „книгар”:
„*купили еи о(m) Василія Мшанского о(m) книгара івовского*”.

Ціни книг оберталися від 10-ти до 30-ти золотих різних валют. Найчастіше це були золоті угорські, іноді польські або німецькі. Зустрічаються різні назви грошей. Крім золотого (на Словаччині часто *латы*) приходять пізніші назви: флорен, маріяш, чех, тиф, грош, вонаш і т. д. Крім грошей платили і зерном, сукном та скотом. Напр., в Клокочові за Апостол (видання 1709-го р.) у 1745-му році заплатили 17 золотих і корець вівса, а овес в тому часі, як далі зазначено, коштував 17 грошей. У Великому Руськові (біля Требішова) за Тріодіон в 1762-му р. заплатили 15 вонашів золотих і три кірці вівса. В Стрічаві (біля Великого Березного в Закарпатській області) за Апостол з р. 1654 львівського видання заплачено корову і 12 п'ядей поставу (сукна).

Жертводавцями таких книг були громадяни села, і то або один рід, або більше членів громади, далі церква, священик. Між жертводавцями є і заступники багатшої верстви села — шолтиси.

Назви сіл. Історична вага вкладних поліягас і в тому, що воши подають давні оригінальні назви сіл у формі іменниковій або прикметниковій. Сьогоднішні урядові назви не завжди відповідають старим назвам, і то не тільки тому, що іноді звуковий бік самої назви підлягає значним змінам, але й тому, що урядові органи не все звертають увагу на точність вислову і змінюють назву села за аналогією до інших поширеніх назв, або йдуть за народною етимологією. Записи на вкладних помагають нам відтворити сьогодні понововані назви сіл і надати правдивий смисл цим назвам.

Біля Гіральтівців є село за офіційною назвою *Кожани*. Шукаючи за причиною назви цього села, ми зулинчимося па етимології цієї назви і **находимо**, що назва ця може бути тісно пов'язана зі словом *кожа*. Може жителі цього села займалися колись виробництвом пікір? Про це сьогодні не **маємо** ніяких вісток. Але запис на Ісаєтири (видання 1687-го року), зроблений у 1773-му році, повчас нас інакше. Він звучить: „*придали еи* (тобто Ісаєтирю) *до цркви козянскоч*”. А далі **маємо** ще виразнішу і точнішу назву цього села: „*Сия Ісаєтири ест куплена... до храму Стрѣтенія гдѣ нашего Іса Хта до села Козян*”. Отже, мешканці села займалися випасом кіз, а звідти дістало назву й село. Сьогоднішня назва Кожани постала наслідком падто м'якої вимови приголосного *з* перед *я*, — характерна риса для частини східнослов'яцьких і українських говорів. На цю назву звернув був увагу вже А. Петров.¹⁵

Другий приклад — це назва села *Бзяне* (біля Стропкова). Сьогоднішня урядова назва звучить Бзяни. Є це форма називного множини за взором назв інших сіл на *-ани* в значенні збірності. Але запис на Євангелії з року 1690 (книга тепер в селі Лімні) говорить, що пра-

¹⁵ А. Петров, Канонические визитации 1750—1767 гг. в вармежах Земплинской, Шаришской, Спишской и Абауйской, Науковий збірник товариства „Просвіта” в Ужгороді, III, 1924, 104.

вильна назва цього села є Бзяне: „*Сія книга, рекома Евліе, купил рабъ бжси Васил Телѣга до церкви бзянскои, до стого епархи Хва Николая в селѣ Бзяном*”. Інший запис маємо на Лейтургаріоні (видання 1755-го року): „*до села Бзаного*”. Виходить, що первісна та й тепер народом уживана назва села має прикметникову форму середнього роду до іменника село. Прикметник *бзяній* утворений від рослин *бзина*, якої в цій околиці мусило бути багато, а відсі за назвою рослини пішла і назва села. Назви сіл від рослин на Пряшівщині не рідкі, пор. напр., назви Буковець, Дубова, Липова, Орябина (Ярембіна), Щавник і т. д.

Сьогоднішня назва села *Шепінець* (біля Геральтівців) мала в давнині інше звучання. Село називалося Шепінец. В Мінії з сусідів Вальківців в 1695 р. записані свідки купна книги, які походили з села Шепінця: „*Были при том добры пощтыи люде: 1 Тимко Шепінски, 2 Михаль Шоитыс, 3 Данко шоитыс Шепінски, ... іереи Михал Шепінски.*” Сьогоднішня назва Шепінец постала наслідком зміни голосного *e* на *a* після шиплячих, а також явище не чуже в українських говорах Східної Словаччини.¹⁶

Теперішня назва села *Звала* теж не відповідає старій назві, яка звучала як *Зула* або *Зувала*, про що можна судити на основі запису вкладної з року 1744 на Евангелію (львівське видання з р. 1722): „*Року бжсія 1744, дня 28 януарія Андреи Переображенськъ, шоитыс зуляльскіи, з братом Василем купили книгу сю... а хто бы и хотѣл одашии о(m) цркви зувалски...*” Це звучання погоджується (і часово) з записом сп. Мануїла Ольшавського, що був зроблений при канонічній візитації цього села в 1751 р., де подана назва села латинськими буквами *Zuiala*. Цей запис є згідний з історичними латинськими назвами, приведеними в монографії колишньої Земплинської жупи „*Magyagorgszag vármegeyéi és városai. Zemplén Vármegy*”, 138, *Zellő, Zuelle* та з записами в Урбаріях (списки податків панських підданіх.)

Маємо й противні випадки, коли записувачі вкладних змінювали назви сіл. Це відноситься до сіл Байрівці та Бодружал.

Назва села *Байрівці* незаперечно пімецького походження з часів старшої колонізації Спиша німцями і походить від основника або шолтиса Баєра (німецьке *Bauet*). В записах на богослужібових книгах, байрівської церкви маємо правильні та неправильні похідні прикметники від назви Байрівці (= люди села Баєра). У вкладній на Требнику цього села без дати маємо правильний прикметник „*байровский*”, (презвітер баировский). Ця правильна прикметникова форма повторюється і у вкладних двох інших книг байрівської церкви (у Служебнику без дати запису і видання книги та у Лейтургіоні з р. 1759), але у вкладній на Евангелію (без дати запису і видання книги) цей прикметник звучить „*бояровский*”: „*купил раб бжсіи Михайл, шоитыс бояровский, по превиску Шпак, у Марка Поповича ріпнїцкого од Кросна... и поручили тому книгу в цркви бояровской...*” Цуже можливо, що за-

¹⁶ Ivan Верхратський, Знадоби для пізнання угорсько-руських говорів II. Говори з наголосом стадим, Івано-Франківськ 1901, 23.

писувачем вкладної був попередній власник книжки понович Марко з Ріпниці (біля Кросна в Польщі) і він перемінив оригінальну назву села.

Прикметник від назви села *Бодружас* (біля Дуклянського перевалу) записаний у вкладних на кількох богослужбових книгах неоднаково. У вкладній на Апостолі з 1654 р. (львівське видання) під роком 1688 записано: „*до церкви бодружасіскои, о(m) цркви бодружасіскою*”, але у вкладній на Тріодіоні з 1688 р. (львівське видання) стоїть: „*до цркви бодруцкои, о(m) цркви бодруцкою*”.

Села *Вишній* і *Нижній Свидник* ще наприкінці XVI ст. — як не видно із вкладних на Кирилі, Євангелії та із хроніки церкви вишньо-свидницької — мали назву *Старий Свидник*, *Молодий Свидник*.

Назва села *Годермарк* (на півночі від Кежмарку) наприкінці XVII ст. звучала *Гондирмарк*, *Годырмарк*. У вкладній з 1677 р. на Тріоді цього ж села читаемо „*Сію книгу купила... громада... гондирмарска*”, а у вкладній з 1679 р. на Євангелії з р. 1670 львівського видання написано „*за уряду поцтивого годырмарскогого... Михаила Феодоровича*”.

Сьогоднішня назва села *Местиско* (біля Свидника) звучала, як про це свідчить вкладна на Апостолі села Потоків з 1696 р. львівського видання, *Мѣстиско*: „*далъ з гроши... Грѣцъ з Мѣстиска*”.

Назва села *Кам'яонка* (біля Старої Любовні) в 1681 р. написана у вкладній на Апостолі у вигляді *Кам'їнка*: „*Тимофѣи, презвитер кам'їнскии*”. Назва Камінка жива її сьогодні у селян навколоїших українських сіл, напр. Орибині.

Теперішня урядова назва села *Стакчин* (біля Синин) є перекрученням правильної назви Стасчин, яку й досі вживає місцеве населення. Давність цієї назви підтверджується записом у вкладній на Октоїху церкви того ж села з 1733 р.: „*парох церкве стащ[и]нскою*”. *Стасчин* — це правильний присвійний прикметник від жіночого імені *Сташка*.

Назва села *Вальківці* (біля Гіральтівців) у записах вкладних на церковних книгах цього ж села зустрічається у двох формах. Одна назва співзвучна з сьогоднішньою, і находимо її в Місії, ізбраний під 1695 р.: „*до села Валковець*”. Але в Евхологіоні з 1719 р. (книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях) читаемо, що її купили „*волковине до веси Волковець*”. Важко встановити, котра назва правильніша. Назви сіл від іменника *волк* дуже часті. Від евентуального прізвища *Валько* можна виводити перший запис з 1695 р., але з таким іменем в області Карпат не зустрічається. Назву двох сіл Волківці находимо і на області Західної України.

Записи на богослужбових книгах подають і назви сьогодні неіснуючих сіл. Це стосується села *Мшана*, яке було близько села Потоки. На Лейтургаріоні потоцької церкви масмо під 1724 р. запис, в якому священик Стефан називав себе мшансько-потоцьким. У протоколі канонічної візитації сп. Мануїла Ольшавського з 1751 р. при парохі Потоки нема згадки про Мшану. Існував якийсь поміщик Михайло Мшанський, який купив Євангеліє до церкви свидницької біля 1700-го року. Можливо, що його прізвище походило від назви пізніше неісну-

ючого села, або від однозвучної назви села, що було на північному боці Карпат у Кроснянському повіті в Польщі.

Освіта. Вкладні та інші записи на богослужбових книгах Східної Словаччини приносять теж важливі дані для культурної історії цієї області. Постає питання, де вчилися кандидати духовного стану, де пізнавали церковнослов'янську мову та чи існували богословські школи на півдні Карпат? На ці питання історичні досліди дали вже деякі відповіді. Перша богословська школа на Закарпатті була заснована в Мукачеві сп. Михайлом Мануїлом Ольшавським в 1744-му році. В 1722 – 1760 рр. мала частина кандидатів духовного стану вчилися в Тринаві; за цей час, як подає історик А. Годишак, закінчило там науку всього 25 кандидатів.¹⁷ Крім цього, навчання відбувалося й приватно в інших священиків, але маємо відомості, що частина духовенства вчилися в західноукраїнських школах, або в місцевих колегіях. Такою школою, що стояла на правах колегії, була в Західній Україні львівська братська школа, такі школи були й при єпископських кафедрах в Галичі, Самборі, Перемишлі, Саноку. Звідсіля молоді кандидати приносили відповідні шкільні ступені, титули *di dascał* або *dascak* за грецьким взором та *бакалляр* за взором латинських шкіл. Це підтверджують вкладні із Старини (біля Синин) та з Камінки (біля Старої Любовні). Але таких людей з титулами бакалярів та даскалів могло бути значно більше. Пригадаймо собі автобіографію михайловоцького духовника з кінця XVIII ст. Миколи Теодоровича (автор невиданої друком книжки „Помущник у домувстві“), поміщену в журналі Підкарпатська Русь XI, Ужгород 1934, де названі всі школи, якими проходив цей духовник, починаючи від ужгородської колегії через колегію в Токаї, в Будині, і скінчивши університетом у Відні. На основі протоколу канонічної візитації сп. М. Ольшавського виходить, що близько 60 священиків були висвячені перемиськими єпископами, рідше львівськими або луцькими. Отже, вони, певно, мусіли й закінчити тамешні школи. Студенти Східної Словаччини вчилися й у Києві. Так можна судити із запису 1715 р. на Євангелії в ІІавинку, в якому місцевий священик Андрій про свій побут в Києві писав так: „*Азъ, иереи Андреи, прип.швъ Дићпрову воду и глубину и глубини измѣрив Дићпровы и паки возвратився во свояси страны и прип.швъ нарицаемаго ІІавинка....*“ Про невідомого учня, що вчився у Києві в Могилівській Академії, згадує Ю. Яворський у своїй студії про старинні пісні Закарпаття, вказуючи при тому, що в київській Могилівській Академії в XVII – XVIII ст. вчилося більше студентів з Угорщини.

У Львівській братській школі вчився, правдоподібно, і відомий художник та переписувач книг (Ірмологіонів, Пісенників), укладач рукописних календарів і збирач народних приповідок Іван Югасевич з Прикрої. Ю. Яворський за даними, поміщеними А. Петровим в II-му томі „Матеріалов для истории Угорской Руси“, стор. 87 – 88, каже, що Іван Югасевич учився у якогось попа в Галичині. Але запис вклад-

¹⁷ Антоній Годишак, Наші клерики в Тирнаві от 1722 до 1760, Зоря-Наїнал 1, Ужгород 1941, 22.

пої на Лейтургиконі з 1759 р. (книга тепер у церкві села Бодружал) вказує, що І. Югасевич учився в братській школі у Львові, яку в тому часі називано академією.¹⁸ Ця частина вкладної звучить так: „за которую далъ 28 голышовъ въ академії львовской потрудившымся Иоаном Югасомъ, которую далъ до веси Прікра...” Цей Іоан Югас ніхто інший, як Іван Югасевич.

У другій половині XVIII ст. в угорських академіях виховується вже нова світська інтелігенція, яка займає і в Угорщині вищі урядові посади і яка помагає у будуванні українського шкільництва в Західній Україні та російського шкільництва в Росії наприкінці XVIII ст.: Михайло Балудянський, Іван Орлай, Василь Кукольник, Петро Лодій, Андрій Дудрович та інші.

Початкове шкільництво, подібно як і середнє та вище, було в руках духовенства. Початкові школи організувалися при фарах, як це, зрештою, було й на руських землях в давнині та й в західних краях. Священик та дяк обов'язково мусіли пройти хоч би деякі ступені середньої освіти, і дяк (або й попівський син) уже з відновідною освітою вели навчання в місцевій початковій школі. Про початкове шкільництво на Закарпатті в давнині маємо доволі ясний образ, накреслений у статтях Іринея Кондратовича та Василя Гаджеги.¹⁹ З цих статей випливає, що перші певні вістки про організування приходських початкових шкіл маємо з кінця XVI століття. Така початкова школа була в Порачі на Спиші в 1359 р. Але найбільше відомостей про шкільництво в українських селах Сх. Словаччини маємо аж у XVIII ст.

І наші вкладні на богослужбових книгах підтверджують ці дані. Найбільш переконливим свідоцтвом є запис на рукописній Міней (книга тепер при церкві у Вишній Ольшаві біля Стропкова), яка була списана учителем приходської школи Симеоном Пучинським в селі Пуцаку (біля Стропкова) в 1732 р. Він записав: „За првведенiemъ Его Мти о(t)ца Кондрата, по прозвиску Мацожска, списася рабом бжсюм Семеоном Пучинским, на тои час будучи въ веси Пуцаку, тримающи школу у храму стаго великомуника Димитрія. Року бжсѧ 1732, мца апрыля, дня 7, Симеонъ Пущинский.”

Не менш цікава під оглядом культурним ї дальша частина цієї вкладної. Власник цієї книги, пущаківський священик Василь Мацожка, в 1766-му році дарував цю книжку нижньоольшавському поповиціві Іоану Дицковичеві за те, що він учив його сина півроку на своїх харчах. Домашнє навчання попівських синів поповичами підтверджується ще одним документом, тобто вкладною на рукописній Міней XVII ст. з Ортутової (книга тепер в церкві села Ялинки), підписана Олексієм Павловичем Чернянським, який себе називав прецентором ортутовським, то є учителем ортутовським: „Я Алексеи Павлович

¹⁸ Історик Ізидор Шараневич пише, що ця школа була на правах „академії”, а в королівських грамотах вона називається *schola pro tractandis laberalibus artibus*, див. Його Географическо-исторический статии, Львів 1875, 17.

¹⁹ Іреней Кондратович, Додатки к історії шкільництва Подкарпатської Руси, Подкарпатська Русь 1, 1924. — Василій Гаджега, О первых початках народного шкільництва на Підкарпатській Русі, Подкарпатська Русь, IV/I — 5.

Чернянскии, прецептър ортутовскіи. ” Тут масно й підтвердження того, що Павловичі походять з недалекого від Ортутової села Чорне, про що близче найдемо в Життєписі письменника Олександра Павловича у виданні його творів „Вѣнецъ”, Ужгород 1922.

Ще одну вістку про школу, ведену поповичем, находимо у вкладній рукописного Євангелія з 1620 — 1652 рр. села Тварожець, де читаємо: „*Сию книгу писалъ богобои[ный] рабъ Васко у попа Грегорья, сколу прimal Алексеи попович. Року бо 1620*”.

Незвичайно бідне соціальне становище українського духовенства на Пряшівщині не дозволяло посылати своїх синів до середніх шкіл і там платити за їх утримання.²⁰ Але були випадки, що поповичі вчилися в латинських середніх школах тодішньої Угорщини. є свідчення про те, що деякі поповичі вчилися в монастирській колегії в Новому Місті під Шатором (Уйгель): в рукописному Требникові з XVII ст. села Герлахова (біля Бардієва) під 1739 роком записано, що мальцівський презвітер Іван Ніжаловський вийшов з учительської школи, закінчивши щасливо клас граматики, тобто три класи без поетики, риторики й філософії. В таких колегіях учні-українці знайомилися з латинською мовою та літературою. Знайомство православних духовників з латинською мовою і сучасною богословською латинською літературою підтверджується моєю нахідкою старої бібліотеки на парохії в Койшові (біля Гельниці), що належала до попівського спищського роду Ладижинських. На книгах цієї бібліотеки, що походить з XVI — XVII ст., є написані імена власників Якова Ладижинського, пароха ортутівського з 1738 р., та Андрія Ладижинського, пароха липницького та фольварського з р. 1747. Між цими книгами були й польські видання: проповіді Василя Рихлевича та польські житія святих з 1715, 1716 рр. В результаті латинської освіти деякі кандидати духовного стану Мукачівської спархії у XVIII ст. відходили від своєї рідної мови, забували її; тому то й сп. Андрій Бачинський виступив різко проти занедбування своєї рідної мови кандидатами духовного стану окружним письмом в 1798 році.²¹ Сліди незнання рідної й церковнослов'янської мови, а тим й нерозуміння церковних текстів, можна бачити й у тому, що в книгах часом над церковнослов'янськими словами написані їх латинські переклади.

Походження духовенства Пряшівщини. В культурному єдинні українського населення Східної Словаччини з українськими землями допомагало не лише здобування освіти в західноукраїнських школах та в Києві, але й прихід священиків із західноукраїнських земель на місця парохів у села Словаччини. Крім священиків, приходили ієudi з цих земель і дяки. При організації парохій на

²⁰ Про те, як училися у середніх та вищих школах українські діти Закарпаття у XVIII ст., можна повчитися з автобіографії Миколи Теодоровича, автора книжки „Помущникъ у домувствѣ”, Підкарпатська Русь X I, Ужгород 1934.

²¹ Евменій Сабов, Христоматия церковно-славянских и угровересских литературных памятников с прибавлением угровересских народных сказок на подлинных наречиях, Унгвар 1893, 57.

Східній Словаччині в результаті поставання нових сіл виникала теж і потреба нових духовників. Приходили вони найчастіше з найближчих сусідніх західноукраїнських сіл. Низькі карпатські переходи не були перешкодою для комунікації, до того ще й перемиський спісок мав значний вплив на цю область. Відомі роди Бачинських, Балудянських, Подгасецьких з галицького походження, які прийшли на південь Карпат у XVII ст.; Бачинські — із села Бачини, Балудянські — із села Балутянка, Подгасецькі — з міста Підгаїці на галицькому Поділлі. Про прихід дяка Федора Подгасецького до Свидника докладно оповідає парохіальна хроніка Вишнього Свидника; про нього пишеться, що він був дуже вчений в руській (розуміти треба славеноруській) мові й тому його скоро висвячено на попа. Прізвища тодішніх попів ішли за назвами сіл, звідки вони походили або де попували. Безперечно західноукраїнського походження були роди Тарасовичів, що попували передусім в селах Бардівщини, Дроздовичів, Дудинських, Ільницьких, Бескидів, Негребецьких та інших. Підтверджують це вкладні, де із способу писання можемо судити про західноукраїнське походження їх авторів. Іноді є прямі вказівки, звідки даний священик походив. Так, напр., у вкладні на Лейтургіаріоні села В. Свидника з року 1666 зазначено, що цю книжку дав жертовавець до Свидника „*при пристю честного господина отца Андрея Бенковича спод Санока Дубровки.*” Дяк Яков з Микова в 1653 р. записує на Євангелії львівського видання з 1644-го року, що він походить з львівського повіту, з села Великого Поля (див. текст з Чукалівців). Дяк з села Пчолинного Петро Височанський певно західноукраїнського походження, бо його прізвище утворене від назви села Височани (біля Санока). Це підтверджує і його правопис у вкладні з року 1727-го, поміщений в Часослові пчолинської церкви.

На Східну Словаччину приходили священики і з дальших українських земель, насамперед з Волині. Таким був священик села Міролі Апостін Спреютовський. Він походив з міста Володимира, про що читасмо в його вкладній на Требнику мірольської церкви з 1668-го року, де він у 1678-му році пише: „*Івялося року 1678, мца декавра, 6 дня. Многогрішний Аnton Спреютовський, сщеник бывшии з Володимера*”.

Не лише Спреютовський походив з Волині, але й предки Александра Духновича. Його дід або прадід був висвячений митрополитом луцьким Львом Кинкюю в 1729 р., як це зазначив у своєму протоколі канопічної візитації в 1751 р. сп. М. Мануйл Ольшавський.²²

Приходили сюди й так звані мандрівні дяки. Про такого мандрівного дяка зазначено у вкладні на Апостолі в Гурові в 1690 р.

Не диво, отже, що наслідком таких живих зносин між українським населенням обох боків Карпат було й живе духовне єднання. Доказом цього є ті літературні пам'ятки, які дотепер вдалося знайти на області Сх. Словаччини. Тут, на півдні Карпат, продовжувалися її старокиївські літературні традиції та під впливом відродження української

²² Іван Панькевич, Походження роду Александра Духновича. Науковий збірник товариства „Просвіта” в Ужгороді, XI, 1935, 183.

літератури XVI — XVIII ст. розвивалася й своя оригінальна віршова література духовного та світського змісту, сатира, історична віршига та вірші із студентського життя.

Братства. Внаслідок тісних зв'язків з українським духовним рухом XVI — XVIII ст. виникають на Пряшівщині подібні релігійногромадські організації, як і на українських землях на північ від Карпат. Ідеється про організацію братств при церквах. Про них у нас досі із-за недостачі історичних документів не згадувалося; такі історичні документи найшлися саме у вкладних на церковних богослужбових книгах. За зразком львівських братств почали організовуватися братства й в інших містах Західної України, а потім і на Наддніпрянській Україні та Білорусі. Одно із львівських братств — Успенське — зорганізувало школу, притулок для бідних і старих, а пізніше й друкарню, а тим самим створило важливий культурний осередок, що відіграв велику роль в духовному житті українців.²³ За взором львівським пішли і братства у Києві та Вільні. Відгомін цього руху находимо теж на Пряшівщині. В Гуменному в 1695 р. у вкладній на Тріоді цвітній (львівське видання з 1688 р.) записано, що там існувало братство: „*купіся сія книга, глолемая Тріодіонъ цвѣтная, за златых угорских до храму Успенія пречистыя Двы Бца. Купиши еш братство и иниши парохіяне околичныи цркви то же... за пріводом превелебнаго оца Иона Долиновича Ославіцкого, намесника гуменского, который пилне старался о то. Року бжого 1695, мця апрѣлія дня II.*” Сьогодні не відомо, які статути мало це братство. Так само не відомо, чи воно виявило якісь ширші культурні зацікавлення. Можливо, що воно обмежувалося, як і багато інших братств, на дотримування й зберігання чисто моральних зasad між своїми членами. Замітне також, що записувач вкладної, духовник міста Гуменного, Іван Долинович Ославицький, був західноукраїнського походження із села Ославиць (біля Лупків).

Про існування братств на Закарпатті маємо ще й інші вістки, також із вкладних. Про таке братство згадується на Євангелії з 1722 р. в селі Ольшинкові в р. 1737: „*Тое купно дѣялося в Ольшинковѣ при людех вѣри годных церковныхъ брачтвѣ.*” Було, мабуть, братство й в Уйлаку (біля Требішова), як про це можна судити із вкладної з 1739 р. на Тріоді постній того ж села; там записано, що ця книга була куплена „*за стараниемъ братовъ церковныхъ Григория Грецулы, брата первого, Иоана Рудика, брата церковнаго втораго.*” Про церковних братів згадується і в селі Гажині (біля Михаловець) 1707 р. у вкладній на Трефолої: „*Сію..., рекомую Трефолои, куп[или] браты церковныи гажински...,*” та в Ардо-Потоці у вкладній на Ірмологіоні з 1736-го року: „*....Пѣснословъ в тои час будущим старшим братом церкви стои ардовской—потоцкой.*”²⁴

²³ Про організацію братств можна більше дізнатися з праці Ізидора Шараневича, Географическо-исторический статьи, Львів 1875.

²⁴ А. Петров, Канонические визитации, оп. cit. 113, під „церковними братами“ розуміє кураторів церкви.

Правно-станові відносини. Вкладні на церковних книгах Пряшівщини приносять деякі відомості й про побутово-правні та станові відносини серед тодішнього духовенства та світських людей. Священиків на парохії призначували звичайно спіскопи, що давали так звану „облеченою” на парохію, але були і дідичні парохії, в яких попували священики того самого роду. Це могло діятися легко, бо священики, як зазначує еп. Мануїл Ольшавський у своєму протоколі візитації з 1751-го року, сиділи часто на своєму власному маєткові. Про дідичність парохій маємо згадку у вкладній з 1739 р. на Антологіоні 1738-го р. села Курова. Там читаємо: „Іерей Йосифа Дроздович, дідичного сина курівського“. Що Дроздовичі були дійсно дідичними, можуть посвідчити ще старші вкладні на книгах курівської церкви, а саме вкладні на Євангелії з 1649 р., на Лейтургіаріоні з 1669 р., на Требнику з 1672 р.; у вкладній на Требнику є підпис Дроздовський, але немає сумніву, що тут ідеться про той самий рід. В селах біля Бардієва, як то видно з історичних дат, приведених в Шематизмах Пряшівської єпархії за 1944 та 1948 роки, трималися деякі роди довго в одному селі. До них належали Ніжатовські, Тарасовичі. Підтверджують це і вкладні з цих сіл.

Тут можна поставити питання й про класову принадлежність духовників та дяків. Правдоподібно були це нащадки зубожілої шляхти. Вони, правда, рідко зазначували на підписах своє шляхетське походження, але відомо, що роди Бачинських, Підгаєцьких с гербові. Шляхетського походження був і рід Духновичів; це — волинська шляхта. Рідко находимо шляхетські підписи священиків. Згадуваний уже гуменський намісник Іван Долинович Ославицький підписався по-латинськи у приведеній вкладній зі шляхетським „de“. Подібно підписався Іван Ганчовський в одному листі з 1716 р. до намісника шариського, презвітера ганіговського: „Іоанъ Ганчовски де Клембаркъ.“ Священиками були й сини вільних селян, шолтисів, але теж і сини підданих. Так приналежні можна судити із списків студентів богословської школи в Мукачеві 1740-х років, де наведені рубрики за соціальним походженням: попович, лібертин, дворянин, підданий.²⁵

Рідко находимо у вкладних відомості про українців шляхетського походження, бо жертвовавцями найчастіше були піддані селяни. У Велятах (біля Требішова) у вкладній 1676 р. на Євангелії з 1670 р. написано, що цю книгу купила „Енка, цурка пана Василя Волинського“. До Свидника купує пан Михайло Мишанський в 1700 р. Євангеліс: „купилъ... славне уроженцы Михайлъ Мишанскій“, до Грабовчика купує Учительне Євангеліс пан Януш і Целеш Грабовчики: „Сию книгу, рекомную Евглие Учительное, купил пан учитивши Януш и Целеш Грабовчики своею малжонкою учитивою а богобоиною паню на имя Мотруна Засьосовъю“. Українським феодалом мусів бути і Іван Мельник із Станчі (біля Требішова), як це випливає із вкладної 1677 р. на Ключі разуміння Іоанникія Галятовського з 1663 р. станчанської церкви,

²⁵ М. Лелекач, Мукачевська богословська школа (1744 — 1766), Літературна неділя 3, 1943, 239. Ужгород 1943.

де читасмо: „*Сию книгу раб бж... Феодоръ з Андрѣем... купил слуга его мс... пана Мелника станчанскаго*”... Таким шляхтичем був і никльовський мешканець Феодор Когут, який був комісаром маковицьким і який у 1739-му році збудував дерев'яну церкву в Никльові, як про це говорить вирізаний запис на дерев'яній гряді церкви (церква тепер стоїть в Бардіївських купелях): „*Року 1729, місяця июня 16 црквѧ згорѣла. Року 1730 збудована за старанемъ и накладомъ пана Когут Феодора Никловскаго, комісара маковицкого.*” Той самий титул находимо й у вкладній з 1744 р., уміщений на Апостолі никльовської церкви. Всі ці, нехай і нечисленні, дані свідчать про ширшу розшарованість українського населення на півночі Угорщини, ніж про це дотепер думалося. Погляди, що українське населення сьогоднішньої Східної Словаччини складається лише з піddаних селян і напівпіddаних духовників, стають супроти приведених даних невірними.

У наших вкладних та в інших документах зустрічаємося з різними урядовими титулами, які носили деякотрі предки сьогоднішніх українців Сх. Словаччини. В 1762 р. в грамоті номерних, яка була в Ілінках, записано, що цю книгу купив „*гайдукъ столичныи, на тои час будущіи газдомъ у Никльові*“ . Василь Тарасович, луківський парох з року 1752, має титул потара собора шариського, як про це довідуємося з вкладної на Октоїху луківської церкви. Цей титул повторюється і на рукописній книжечці Василя Тарасовича, луківського пароха, в якій записані два студентські вірші, оголошені мною на сторінках журналу „Подкарпатська Русь“, V, 3, Ужгород, 1928.

Титул архіпрезвитера шариського собору посив в 1743 р. Теодор Гапчовський, презвітер клембарський, як це зазначено у вкладній на Ключі разуміння Іоанникія Галятовського з р. 1663 (книга була в монастирській бібліотеці в Марія-Повчі на Угорщині).

Історичні події. Для наших покрайніх записів характерно те, що в них маємо мало відомостей про історичні події, які в XVII – XVIII ст. відігравалися в Угорщині саме в областях, заселених українцями. Відомо, що в повстаннях Франца II Ракоція українське селянство брало активну участь на боці Ракоція проти Габсбургів.²⁶ Наші вкладні та інші записи про ці події ледве де-не-де згадують. Найбільш історичних фактів подають літописні записи села Пітрова (Бардіївський район). Записувачі коротко відмічували найважливіші історичні події на протязі 1570 – 1644 років. Записувач вказував, що в 1570 р. польський король француз (Генрік з Валоа; дата не відна, сталося це в 1574 р. – прим. моя) утік. Під роком 1582 потусіється заведення григоріанського календаря в Польщі. Під роком 1621 записано, що семигородський Гавріїл Бетлен з великим військом підійшов під Братиславу (Прешпорок), а 1641 р. князь Ракоці (тобто Юрій І-іриміт. моя) вирушив проти Габсбургів на Угорську землю. Відомін неспокійних часів під час повстання Франца II Ракоція у XVIII ст. паходимо

²⁶ Більше про цю війну записано в Русь-Поляні, див. Іван Панькевич, Покрайні записи на підкарпатських церковних книгах. II. Науковий збірник товариства „Просвіта“ в Ужгороді XII, 1937, 10 – 11.

в записі рукописної Мінєї села Клокочова під роком 1710, але запис так короткий і стилістично неясний, що тяжко розгадати, яку думку висловлював записувач, коли писав слова: „*нѣмці выходили на рускии за коруци*” ; він хотів, мабуть, сказати, що німці прийшли за коруцями, тобто за військом Франца II Ракоція на області, заселені русинами. Один записувач з Кривого в 1715 р. згадує про пімців, які тaborували в цій околиці, а записувач з Вишньої Полянки зазначив у Мінєї з 1696 р. дату коронації і смерті популярного в цілій Угорщині короля Матяша (коронація — 1459, смерть — 1490). Визвольні війни Богдана Хмельницького проти польської шляхти зазначив у 1649 р. записувач аж у селі В. Іомятах на Закарпатській області. Про війну Йосифа II проти турків в 1788 р. згадано в Тріоді села Воля (біля Михаловець) тільки з тої причини, що з Волі пішов на цю війну один мешканець. Наполеоніські війни пайшли своє відбиття в обіжникові еп. Андрія Бачинського, який заохочував населення вступати в австрійське військо. В метриці села Дубровка (біля Капушан) під роком 1809 зазначено, кого тоді взяли до війська.

Куди більше цікавили наших записувачів події місцевого характеру або події, що в'язалися з життєвими цитаннями, як голод, дорожнечча, пощестні хвороби, повіддя, безснігов'я, бездонців'я і т. д. Літописні записи села Пітрова передають потомкам вістку про саранчу²⁷, що напала цю околицю в 1542 р. — явище для цих околиць незвичайне. Далі воши згадують про великий мор в роках 1600 і 1619, про велике повіддя в 1621 р. у всіх краях та про дорожнеччу в р. 1622, про голод 1639 р. (Легнава) і т. д. У XVIII ст. зазначені такі події: 1706-го р. затемнення сонця (Іблінка), 1709-го р. великі громи, що зачалили будинки в кількох селах біля Ужгороду (Хуньківці), 1710 р. морове повітря (Лідрісва). 1724-го р. в зимі не було зовсім снігу (рукоп. Єван. Бескида), 1725-го р. великий землетрус в Плавецькій долині (там же), 1740-го р. велика зима в Попрадській долині (Рукоп. Тріодь XVIII ст.), затемнення сонця (Бодружаль), 1762-го р. великі хвороби на людей і на тварини (Цігелка), 1778-го р. 2 рази землетрус (Дюрдьош), 1785-го р. сніг припав зерно на полі (Лідрісва), 1799-го р. Михайлівське літо (Фрічка). В XIX ст.: в р. 1831 холера і бунт селян (Доброслав), 1866-го р. спіг 8-го травня, який лежав цілий тиждень (Габура).

Записи на богослужбових книгах Марія-Повчанського монастиря в Угорщині.

Передані мені покрайні записи з книг Марія-Повчанського монастиря в Ужгороді становлять важливу культурно-історичну цінність як для пізнання зв'язків тодішніх угорських українців з культурним рухом на Україні в XVI — XVIII вв., так і для пізнання українського

²⁷ Ця подія записана і в Метриці села Верб'яж на Закарпатській Україні, див. Ю. Яворский, Исторические, личные, вкладные и другие записи в карпато-руссских рукописных и печатных книгах XVI — XIX веков, Науковий збірник товариства „Просвіта” в Ужгороді VII — VIII, 1931, 194. Крім того, цю подію описав Яків Головацький на сторінках журналу Časopis Českého musea 1842 в статті Cesta po haličské a uherské Rusi.

населення в околицях токайських гір, в південних частинах колишніх Земплинської та Сабольцької жуп. Монастир оо. Василіян в Марія-Повчі був заснований в 1749 р.; сюди купували потрібні церковні книги від навколошніх священиків та переношували потрібні книги з монастирів Закарпатської області, з Углі, Драгова, Білої Церкви, Бороняви, Мукачева та Малого Березного. Ці книги — це стародруки, частинно богословського, частинно обрядового характеру. Між ними треба відзначити: *Острозьку біблію*, Острог 1581; Василій Великий *О постничествѣ*, Острог 1594; *Бесѣди Ioanna Zлатоустаго на 14 посланіи ап. Павла*, Київ 1623; *Зображеніе короткой науки о артикулахъ вѣры*, Львів 1646; *Ключъ разумѣнія* Іоанникія Галяговського, Львів 1663, 1665; *Миръ съ Богомъ чиѣху* Іннокентія Гізеля, Київ 1669; *Вѣнецъ Христовъ* Антонія Радивіловського, Київ 1688; *Феатронъ* (нравоучительный), Чернігів 1708; *Алфавітъ духовныи*, Київ 1742; *Царский путь Креста Господня*, Чернігів 1709; *Книга глаголемая Требник мирско* (невідомої друкарні).

Вкладні на книгах Марія-Повчанського монастиря приносять певні дані про існування в XVI — XVIII вв. організованих парафій греко-руського обряду²⁸ в південних частинах Земплинської та Сабольцької жуп. Найстарша дата походить з села Вишшово Сабольцької жупи на південь від Шарош-Потоку. Вкладна на рукописнім Євангелії з 1594 р. свідчить про те, що там в тому часі була вже організована греко-руська парафія. Це один з доказів проти твердження А. Петрова про поселення Долішньої землі українцями аж по відході турків з Угорщини після віденської битви 1683-го р. В працях А. Петрова немає про це село згадки. Можливо, що воно було пізніше помадъярщене, або що його населення було повернене на іншу віру. Однак уже сама назва села Вишшово вказує на слов'янський характер населення.

Інші вкладні не лише підтверджують ці відомості про греко-руські парафії в околицях Токайських гір, але й розширяють їх. В протоколі канонічної візитації 1750 р. сп. М. Ольшавського²⁹ згадуються греко-руські парафії в Ардові, в Шарош-Потоці з філіалом у Вайдачці, в Оласі з філіалом в Жадані, в Толчві з православним населенням, у Вамош-Уйфалю та в Лісці, в Токаї з філіалами у Керестурі, Кішфалуді, Тарцалі і Бої, в Серенчі. Про цю останню згадується у вкладні на книзі Вѣнецъ Христовъ Антонія Радивіловського, де під 1754 р. записано, що тоді померла попадя серепчанська Анина Заворницька. Парохія в Оласі мала свою церкву вже в 1670 р., а Ардов — у 1690 р.

Зі згаданих вкладних виходить, що в колишній Абауській жупі була греко-руська парафія в Комлоши³⁰ (згадується про це у вкладні на книзі Вѣнецъ Христовъ), а в Торнянській жупі — в селі Ракаці.

²⁸ Термін греко-руський обряд загально вживаний на областях північної Угорщини від XVII ст.

²⁹ Переклад цього протоколу поданий Василем Гаджегою на сторінках Наукового збірника товариства „Просвіта“ в Ужгороді, ХІ, 1935.

³⁰ А Петров, Пределы укро русской речи в 1773 г. по официальным данным. Записки историко-філологического факультета Императорского С-Петербургского университета, СУ. С-Пбг 1911.

- (Про цю парафію згадується у вкладній на Октоіху села Клокочова; священик Іван Ракаці з Вашвару, що має своє прізвище за назвою села Ракаці, згаданий у вкладній на книзі „Вѣнецъ Христовъ” під роком 1761).

Вкладні на книгах Марія-Повчанського монастиря підтверджують існування греко-руських парафій і в Сабольській жупі; в них, крім згаданого вже села Вишшова, наведені ще парохії в Балзі, Вашвар, Піліш (книга Вѣнецъ Христовъ), Бесермень (книга Оеатронъ). Про ці парохії находимо дані й у А. Петрова.³¹ Про село Лугош находимо вісті — крім даних у праці Петрова³² — і у вкладніх з 1713 р. на Міней общої та з 1721 р. на Осмогласнику (ці книги тепер в церкві села Ребрин біля Михаловець). Існування греко-руської парафії в селі Венчеле (Vencseellő)³³ тієї ж жупи може найти підтвердження у вкладній на Октоіху церкви села Клокочово з 1670 — 1741 рр.

Не розгаданим досі лишається питання українського населення в околиці Егеру та Сольнока, яке переселилося сюди з околиць Самбора в Західній Україні наслідком релігійного та соціального гніту. Вістку про це подає мостиський староста Щасний Гербурт у своєму політичному листі „Zdanie o narodzie Ruskim spisane podczas konfederacyi Moskiewskiej”, 1613.³⁴ Тяжко вірити, щоб кілька десятків тисяч українського населення не пошилило по собі ніякого сліду. Можливо, що Гербурт мав на увазі не найближчу околицю Егеру та Сольнока, але область, що належала під юрисдикцію рим.-кат. егерського єпископа, тобто північно-східну частину Угорщини аж до Карпат.

Вкладні на книгах з області Закарпатської України.

Що церковні книги з області Закарпатської України могли в давніших часах мінятися своє місце призначення, пікого дивувати не може. Багато книг було в приватній власності священиків, які з ними переходили на інші місця, багато книг було продано до інших церков. Так вони діставалися на найближчу західну територію від теперішньої границі УРСР, так воши мандрували і на південні області, до нинішньої Угорщини, і, навпаки, звідтам на північ, як про це свідчать книги з Лугоша Сабольської жупи, які сьогодні зберігаються в Ребрині, книга з Ракаца, яка сьогодні в Клокочові і т. д.

Більшість покрайніх записів з Закарпаття була вже надрукована в згаданих уже „Покрайніх записах на підкарпатських церковних книгах”. У цю збірку покрайніх записів включив я тільки ті записи, які не ввійшли в попередні видання.

³¹ A. Петров, op. cit., 157, 161, 169, 171.

³² A. Петров, op. cit., 157, 161.

³³ A. Петров, op. cit., 156.

³⁴ Zdanie o narodzie Ruskim spisane podczas konfederacyi Moskiewskiej (1613) od pana Szczęsnego Herburta Dobromilskiego Mościckiego starosty „,Siadło kilkadziesiąt tysięcy Rusnaków poborami wypędzonych okolo Egru i Solnoka, a czego się spodziewać od nich? jedno, że ludiestwo ludiestwem oddać zechce, a naruszenie wiary swej, naruszeniem worków, wozów i dostatków naszych wetować beda”.

(Документы объясняющие историю Западно-русского края, С-Петербург 1865.)

Вкладні з областей Західної України.

На богослужбових книгах православних церков Східної Словаччини можна часто зустрічати і вкладні, писані на областях на північ від Карпат. Такі вкладні найчастіше находимо на рукописних книгах, які продавалися на південь Карпат. Але перепродувалися і друковані книжки, що були приватною власністю священиків або дяків. В такому випадку у ці книжки вписувалася ще одна вкладна, яка свідчила про набуття книги новим власником. Трапляються і книги з вкладними чисто галицькими, які походять з близьких, сусідніх північно-карпатських областей; щодо мови вони подібні до вкладних з Пряшівщини. Тому-то їх тут і вміщуємо. Є їх усього дві. Як додаток додаю дуже важливу ід оглядом мови вкладну на рукописній Місцеї 1525 р. (книга була в музеї міста Санока в Польщі) з села Яблониці, в якій зазначене послаблення є в закінченні прикметників середнього роду -ое на ї: *доброй замість доброб*, що є характерним для говорів Ужанської долини аж по Ціроху і далі на північ від Карпат. Вкладна на рукописному Євангелії з 1529 р. (книга була в бібліотеці Будапештського університету) приносить свідчення про культурні зв'язки Саноцької землі із словацькими українцями.

Ділова мова.

З області Східної Словаччини знаємо лише кілька прикладів ділової мови з минулих віків. Такою пам'яткою є передусім Фольварська грамота солтиса Олексія Мироловича з 1606-го р. Копія цієї грамоти зберігалася в Пряшівськім спархіальном архіві; друком була оголошена А. Петровим, а мовно проаналізована мною.³⁵ Такимі пам'ятками є інвентарі капонічних візитацій 1750 — 1767 рр. в Земплинській, Шариській, Спиській і Абауйській жупах, оголошенні А. Петровим і мовно проаналізовани мною.³⁶ Сюди належить також листування сп. Михайла Мануїла Ольшавського з 1714 — 1767 рр., упорядковане проф. Антонієм Годинкою³⁷ та лист сп. Григорія Блажовського з 1734 р., оголошений і мовно проаналізований І. Галасом на сторінках „Літературна неділя“ III, ч. 21, Ужгород 1943. Доповненням цього матеріалу можуть служити два нові документи, якими були запілені

³⁵ А. Петров, Материалы для истории Угорской Руси IV, С-Петербург 1906, 46.; *Ivan Pančekovič*, Фольварська грамота Алексія Мироловича 1607 р. як пам'ятка українського лемківського говору на Синіші, Lingvistica Slovaca IV VI, Bratislava 1946 — 1948.

Читання А. Петрова „ярокъ званъ Загуманца“ треба виправити на „Фурманца“; ця назва для означеного в грамоті місця іспуск ї сьогодні.

³⁶ А. Петров, Капоніческие візитации..., оп. сіт., стор. 30; *Ivan Pančekovič*, Інвентарі (протоколи) капонічних візитацій Вороцівського округа 1750-их років під оглядом язиковим. Науковий збірник товариства „Просвіта“ в Ужгороді, III, 1924, 240.

³⁷ Антоній Романув, Нереписка списника нашого бл. пам. Михайла Мануїла Ольшавського 1767 с тогдашніми игуменами Гедеоном з Назином и Іоанникієм з Скрипником. Записки Чина св. Василія Великого VI, Іванівка 1934. (Антоній Романув — псевдонім А. Годинки).

дошки одної книги в Нижнім Тваріжці. Відгінів їх покійний о. Стефан Войтович та переслав мені до відчитання. Ідеється про обіжник шамбронського священика і шариського намісника з 1713 р., яким він скликує священиків на собор до села Шамброн з приводу приїзду туди спіскопа. Другий документ походить з 1716 р. і є ним лист Івана Ганчовського з Клембарку до намісника шариського, презбітера ганітівського.³⁸ Оба ці документи є свідоцтвом тодішньої ділової (канцелярської) мови освічених верств Пряшівської єпархії. Нам'ятки ділової мови Закарпаття реалізовані багатьма монастирськими грамотами; про них див. далі.

Метрики.

Не можна залишити на боці парафіальні метрики. Хоч вони й не дуже старі (рідко коли досягають першої половини XVIII ст.), але для історика вони не позбавлені інтересу. Так, напр., метрики вінчань вказують на походження частини населення, а саме на походження так званих „пристанів”. Дуже важливими в цих метриках прізвища, які часто ідуть за ім'ям села, звідки дана людина походила. В метриках хрещених (і вінчаних) находимо й побутовий матеріал: кого кликали різні соціальні верстви за кумів, з ким вінчалися і т. д.

Написи на іконах.

Написи на іконах уже збирав і на сторінках Наукового збірника т-ва „Просвіта” (VII — VIII, 1931; IX, 1932) видав Всеволод Саханев. У цих написах найчастіше находимо імена малярів, що має особливе значення для нашої культурної історії. З-поміж ікон найбільш цікаві під оглядом побутовим і мовним так звані страшні суди, на яких доволі реалістично зображені деякі сцени з побуту тодішнього суспільства. Крім цього малярі ще й пояснювали свої малюнки — сцени з життя словами, а іноді й цілими речениями. В цих реченах, як показують приклади з кошицької музеїної ікони, відбивається мова того часу: її словник, звуки, форми та павіть і синтаксис.

Пом'янники.

Пом'янники померших, ведені при церквах для цілої громади або для поодиноких родів, є цінними документами для історії ономастики. Пом'янники з XVIII-го століття, які дійшли до нас, є ключем для пізнання ономастики давніших часів, які ми знаходимо, наприклад, в галицько-волинських грамотах або павіть в Галицько-Волинському літописі. В цих Матеріалах подаю приклади з двох пом'янників: з села Капішови (пом'янник походить з другої половини XVIII ст. і тепер зберігається в бібліотеці Народного музею в Празі під сигнатурою IX II 35) і пом'янник роду Мончаків-Березнаїв з XVIII ст. (був у музеї монастиря оо. Редемітористів в Михайлівцях).

³⁸ Іван Ганчовський підписався як попович клембарський ще в 1715 р. у вкладці на Літургіаріоні, Київ 1659 (книга тепер у Варгапівцях).

Грамоти Заріцького і Мстичівського монастирі на Закарпатті.

Грамоти закарпатських монастирів рідко були видавані друком. Поминаючи кілька випадків передруку з газети „Свет” 1868—1870 рр. Е. Сабовим в його „Христоматії церковнославянських и угро-русских литературных памятников...“, Угвар 1893, стор. 49—54 та А. Петровим у IV-м томі його Матеріал-ів для істории Угорской Руси (грамота Заріцького монастиря з 1715 р. передрукована із „Света“ 1868-го року), довго ніхто такими грамотами не займався. Не були, мабуть, приступні і упорядковані. У своїй праці „Покрайні записці на підкарпатських церковних книгах з додатком 4 монастирських грамот“, Прага 1947 я оголосив 4 грамоти з Мукачівського, Мстичівського та Заріцького монастирів. Опісля були мені передані 26 грамот Заріцького та Мстичівського монастирів; крім цього, в спадщині проф. Олександра Колесси нашлися ще дві грамоти Заріцького монастиря.

Це лише залишки більшої кількості грамот, які були в розпорядженні цих трьох монастирів. Із Мстичівського каталогу контрактів, зробленого перед 1800 роком, виходить, що в часі від половини XVII до кінця XVIII ст. в монастирі було 34 договорів (контрактів). Сьогодні з них лишилося 15 контрактів, писаних по-українськи, 2 — по-мадьярськи і 1 — по-латинськи. Всі вони потім були передані до бібліотеки монастиря об. Василіан на Чернечій горі біля Мукачева, звідки для мене виготовлено копії. З Заріцького монастиря збереглося, крім згаданих двох грамот у спадщині проф. Олександра Колесси, всього 18 контрактів.

В цих Матеріалах подаю всі українські грамоти, крім тих, які були вже оголошені мною в 1947 році. Грамоту Мстичівського монастиря з 1654 р. передруковую знову тому, що Е. Сабов у своїй Хрестоматії подає її зі значними змінами під оглядом мови.

Найбільша цінність цих грамот полягає в їх мові. Мова грамот — це ділова мова освіченої української верстви. Багато грамот відбиває діалектні явища окольць монастирів,³⁹ хоч, правда, в деяких грамотах наявні й виразні мовні сліди західноукраїнські; писали їх (ідиться про грамоти Заріцького монастиря з 1685 і 1750 рр. та про грамоти мстичівські з 1720 р.), мабуть, галичани, які до певної міри пристосувалися до місцевих і мовних обставин, або місцеві писарі, що були під впливом галичан. Тому їй необхідний певний критицизм при вивченні мови цих грамот.

³⁹ На народну мову цих грамот був вже звернув увагу проф. Е. Перфецький (E. Perseckij) у своїй праці *Sociálno-hospodářské poměry Podkarpatské Rusi ve století XIII — XV*. Bratislava 1924, 63.

Вкладні, виписи з метрик, пом'яники, ділова мова та інші записи на церковних богослужбових книгах з області Словаччини

Андрієва — Andrejova.

Апостологіон. Ільвів 1694. Запис 1710.

Рок: бож: 1710 великое морове новѣтря было в земли угорской.
Року 1785 го про сиѣхъ припаденыи зерно грабане есть о(т) во...

Байрівці — Baierovce.

1. Требник.

Азъ іереи Йоаннъ Пильковичъ, презвитер баировскии, купил ем книгу, глемую Требникъ, за црковныи пѣнизѣ, за златых 8 венгерскихъ, которая абы о(т) храму стго архаггла Михаила собору не была о(т)-далена.

2. Евангеліон.

Сию книгу на имено Евліе престолио раб бжїи Михаилъ, шолтыс баировскии, по превиску Шиакъ, у Марка, поповича рѣшицкого, од Кросна¹, за златых пятнацят угорскихъ. Дал на ю шолтыс своихъ власныхъ пѣнизин осем златыхъ, а сѣмъ златыхъ дала громада страны брезовицкой с црковныхъ пѣнизин и поручили тоту книгу д цркви баировской заложѣю храму стго іерха арггла Михаила.

Аще кто бы дерз[иул] знову взяти тоту книгу о(т) той цркви, па затрач[иул]я, анаюма да будет и маранаоа, то ест проклят на вѣкы.

3. Служебник.

...ани запродана до їшои цркви, але абы вцалѣ а вцалѣ зоставала при той цркви ба(н)ровской, при храмѣ Собор стго архистратига Христового Михаила, а кторїи ... сиценникъ будет с того Служебника

службы бжїи о(т)правовати, повинен гда бга за того раба бжого Стефана и за малюнкою его... за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ. А куповался тои Служебник за іерея священника на тои часъ будучого в Ба[и]ровцах Матоєя Ст... и на хвалу гду в троици единому на вѣки вѣчны, амин.

4. Лейтургіонъ. Львів 1759. Запис 1772.

Року бжїя 1772, дия 15 априля. Книгу сю, именовану Лейтургіонъ, си ест Служебникъ, азъ іереи Андреи Рипаши, парох баировскїи, купихъ за золотых 28, сї ест двенацет нѣмецкыхъ съ Львова принесену за гроши цркви до храму с. архистратига Михаила баировскаго. Тую зме книгу прис...рих на вѣчны часы.

Бенядиківці — Beñadikovce².

Апологіон. Львів 1738. Запис 1746. Книга тепер у Щавнику.

Сюю книгу, глемую Трефолои, купилъ валавъ³ зовемыи Бенядыковци, за црковны гроши, за златы угорски трицеть и шесть. А на тои часъ быль церковны газда Шотъ Грицъ и Гула Иванъ и сщенікъ парохъ Иван⁴ Романовичъ и Деметріи парох. А кто бы еи хотѣлъ которыи сщеникъ, албо газда церковны, албо нѣкоторыи газда⁵ з валаву о(т)далити о(т) цркви стаго архистратига Хва Михаила, да будеть клят и проклят, анаюма. Року бжїя 1746. Аминъ.

Бенятин⁶ — Beñatina.

1. Лейтургіон, Львів 1702. Запис 1724.

Во имя о(т)ца и сна и стго духа. Сюю книгу, зовемую Служебник, купилъ рабъ бжїи Андреи Куб⁷ Кубаку из женою своею Мрїею за золотых 6 и грошии 14 угорской личбы и придали еи до церкве села Бенятина, до храму стяя Хва Николая, вѣчными часы за свое дравіе и о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и за преставившихъся родичовъ своихъ о(т) вѣка помершихъ. А хто бы еи ималъ о(т)далити яким колвекъ способомъ о(т) церкве стои з села Бенятина, клять и проклят, анаюма и маранаøа, во вѣки вѣков, амин. Куплено при чесном о(т)ци Оеодору Бачинском, на тои час будучом в Бенятинѣ. Року бжїя 1724, мца августа, 30 дня.

2. Евангеліе. Львів 1743. Запис 1745.

Во имя о(т)ця⁸ и сна и стого дха, аминь. Сию книгу стое Евангеліе купил рабъ божии Васил Гожувъ и своюю жену Марию за свое здравиє и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и за преставившихъся родичовъ своихъ и придалъ еи до церкви бенятинской, до храму стого Николая за проводом⁹ сщенаго іерея Оеодора Бачинского, пароха бенятинского, за златих 17 и за корець овса за свою власную працу. Овесъ быль тои час по гроши 17. Аж[?] бы кто важивъ еи о(т)далити о(т) храму стого Николая, да будеть проклятъ в ден судный, року бжїя 1745, марта дня 16.

Бехерів — Becherov.

1. Евангеліонъ. Львів 1670. Запис 1682. Курсив.

... бжи Петро Чваник, шовтыс бехеровски, за свое здравїе и за о(т)пущенїе грѣховъ своих и за преставлъших ся раба бжия Иоана и рабу бжию Анну и родичов своих преставлъшихся о(т) Адама до сего дне, о(т)далъ еи до цркви бехеровської, до храму преподбної мтре ишиої Парасковии.

А кто бы ся еи важил о(т)далити, анаюема, проклят. Сщеник, котрои будет с неи о(т)правовати за раба бжія Івана, за рабу бжію Анну и за всѣх преставлъшихся о(т) Адама до сего дне. Року бжія 1682,¹⁰ мца мрца, дня 17. Андре[и] Семеонови[ч], презвитер бехеровъски, рука его власна.

2. Апостол.

... за единадцать златыхъ...

По-польськи: Rab Boži Stefan Szoltis Boris Becherowsky.

Prestawil sie Roku Panskego 1695 die 9 mięsaca Septemuria, godzyna 2 p[o]poludnu.

3. Тріодіон. Львів, Запис 1704, 1810, 1817.

Сюю книгу, глаголемую Триод посная, купиль рабъ бжіи Алексеи Гривна до храму преподбної мтре нашої Парасковії... Бехеровскаго за злат угорскихъ 20 до храму бехеровскаго преподбної мтре нашої за о(т)пущенїе грѣховъ своих и малженки своеи Еввы и чад своих, року 1704. А кто бы хотѣль сюю книгу о(т)далити о(т) тогож храму, иехан будеть анаюема.

На дошці: Року 1810, мца марта, дня 8 преставился іереи Василий Саламонъ вицѣархиди[а]конъ.

Року 1817 овесъ быль корецъ по пять нѣмецкихъ а по десять дуд-ківъ.¹¹

4. Евангеліон. Львів 1743. Курсив.

Сюю книгу, глаголему Евангелию, купиль до храму Покрова пристои бци Маріи за преставшо[гося]... бжия и о...и за своих о(т)пущенїе грѣховъ рабъ бжіи Яковъ и съ малженкою своею Марию за златих угорскихъ 22, котру о(т) того храму никто не можетъ о(т)далити под клятвою церковною. Кто пакъ будет с неи гда бга прославляти, должен е(ст) при престолѣ гда ба просити о упокоенїю преставшому Іоану и их дочасное житие рабам бжіїа[м] Яковомъ и малженки его Марии и прочих и за преставшовъся младеницовъ Ганусов, преставшовъ ся, да да(ст) бгъ учинить их во мѣстѣ свѣтлѣ и прохладнѣ во царствїи своємъ.

5. Тріодіон. Львів 1666. Запис 1758.

На кінці книги приписки: Joannes Boris, Popowycz Becherowsky, ozen Roku Panskeho tisic sedem sto stiracetoho. Id est 1740. Чесний о(т)че тваръскый! Дається вамъ запрѣщеніе Адам Подгац¹², намѣсни[к] свідпіцкии, собора маковицкого. Року бж 1758, місяця и¹³, дня 18.

Бзяне — Bžany.

1. Евангеліонъ. Львів 1690.

Сія книга, рекома Евглие, купил рабъ бжи Васил Тегъга до церкви бзянской, до стого епархи Хва Николая в селѣ Бзяном. А хто би ся важил еи о(т)далити, клят, проклят, анаоема и манаороа.

2. Леїтургіаріонъ. Почаїв 1755. Книга тепер в Лімнім.

Во имия о(т)ца и сна и стаго духа. Сию книгу, рекомую... рабъ божий Стефанъ... ан и жены за о(т)пуще[ние] грѣховъ своихъ... архистратига¹⁴ Николая до села Бзаного... еи о(т)далити важил, да будет анаоема. И даль за ню золотых угорских осемъ... и два маріяши.¹⁵ Року божого I..., ноемрія, дня 29.

Біла — Zbudská Belá¹⁶.

Октоихъ. Львів 1700. Запис 1730, 1781. Книга тепер у Воліці.

Сию книгу купиль рабъ божи Гриць Гайдошъ зо своовъ женовъ Настасиовъ за свое здравие и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и далъ за ню златыхъ 15 и дал би до церкви¹⁷ бѣля[н]ескои¹⁸ до храму Рождества Хтова. А кто бы еи малъ о(т)далити о(т) тои цркви, будетъ о(т) царства Хтов[а] о(т)даленныи анаоем.¹⁹ Р. б. 1730.

Дѣялося року б. 1781, місяця септембра 29... бисть гром вели и бли(с)каине веле и о(т) вост[ока] до запада, о(т) юга до сѣвера на Лаборци, у вармеди Земля[нскай]²⁰...

Біловежа — Błoveża.

1. Метрика хрещених і вінчаних.

Rік 1761. Азъ іереи Іоан, презвѣтер бѣловескій, вѣнчах во церкви бѣловескій при храмѣ Собор архангела Хва²¹ Михаила раба бжого Іоана Коцуріка из рабовъ бжовъ Аннов Смычковов.

Року бжаго 1761, місяця февруар 6. Азъ іереи Андрії Петрикъ, парох бѣловескій, окрстих рабу бжю Евдонію, рожденую о(т) родителей законно вѣнчаных Мат'я Юзефового и жены его Марѣ. Восприемниці еи бѣша: Іоан Коцурік и Христина, дѣвица попова.

На іншому місці прізвище жінки з супіком -аня: Марія Глушканя.

2. На чаши вирито: Michael Petriczky Pres. Bilovesky. Benefac. Salavarda Fôdor Ano 1726. Renov. 1821.

Блажів — Blazov²².

Метрика хрещених від р. 1732.

Року 1732 сентеврия 27. Аз иерен Васили, презвитеръ церкви²³ блажовскеи, окрестихъ во церкви раба бжія Михаила цорку²⁴ именем Галику. Были кресни о(т)цъ²⁵ Андреи Юрчишин, кресна матка Марина, ма(т)женка Гнатова.

Рок 1735, мц маи: о(т) сего року почина(ет) метрика сц. іерея Антония Яромі[са]²⁶, през.²⁷ стелбаскій, викарій блаж.²⁸

Рок тож, ма(р)ца 16 окре(ст) цорка Томка Грена. Кре(ст) о(т)цъ Юрій Якуба Млинаря, кре(ст) матка Марина Юзювська Сте(л)баска и шовтиєска Елена.

Року 1787 записується метрика кресченїя парохії блажовской на сеї чає настающе мене пароха Іоана Манковича.

[Цього ж року] дня 24 ма(р)та. Крестилася цорка Еліяша Якубянского на ім'я Марія. Кресни о(т)цъ бытъ Кость Якубянский, кресна матка Марія, малженка Андрея Юрчишиного.

Року 1739 дня 7 януа(р) крестилася раба бжія Марія. Кресни о(т)цъ был Томко Жакъ, сіль Гамадеовъ²⁹, кресна матка Катрена Янчишына.

Під роком 1785 записано: Мисця октябрія II окри³⁰. и мир.³¹ Ану, цорку І(р)вонкта увчара и Ілкы. К. о(т). Вершо Баюсив, к. м. Галжа, малженка Янна Качмаря.

Під 1788 р. записано: окр. и мир. Іоан, сіль ир.³² о(т)ца Михаила Манковичъ³³ через³⁴ іерея Михаила Яромись. К. о(т) Іхъ Милости панъ Яношъ Блажовски Березинци, к. м. Зуска, паніфматка Баировска.

Бодружал — Bodružal.

1. Апостолъ. Львів. 1654. Запис 1688. Півустав.

Рок бжіна 1788 месця іануарія, дня 11, купила сию книгу раба бжія Настасія Ференциха з дѣвою своею Марусов із зятем своим Олексеемъ за свое телесное здравие и за о(т)пущеніе грѣхов раба бжія Ференца Блыхового, преставляшагося его славной памяти и за его о(т)пущеніе грѣхов за суму 8 злотых... о(т)дали еи до цркви бодружалской вѣчными часы. А мы сицниц[и], диакони и диаци, кто буде с топ книги читати, то повинен за все гда просити за о(т)пущеніе грѣховъ раба бжія Ференца. А кто бы ся важил... А кто бы ся того важил сию книгу о(т)далити Апостол о(т) цркви бодружалской, буде проклътый под грѣхомъ караю пекелного, апабема въ вѣки, аминъ.

2. Тріодіонъ. Львів 1688. Півустав.

Во имя о(т)ца и сна и стаго дха, амин. Я рабъ бжія Федоръ Ференцихъ зят и женовъ своею Марусовъ купиль емъ сию книгу, рекомую Триодъ цвѣтну до цркви бодруцкой за златыхъ 15, до храма стого іреахъ³⁵ Николы на вѣчны часы, ам[инь]. А кто бы еи о(т)далиль

о(т) цркви бодруцкои, будет [далі курсивом] з мновъ судъ мѣти на страшно[м] судѣ. А васъ прошу о(т)цъве, жебы сте бга просили за нас грѣшихъ у млтвахъ стыхъ за о(т)пущенїе грѣховъ, аминъ.

Я тыжъ многогрѣшии ереи Григори при храмѣ стого ереархы³⁵ Николы на тои часъ, рука власна.

На кінці книги приписки:

Рок бжего 1724, якъ зима была барзо тепла и снѣгу не был[о] през цѣлу зиму... єм зразу в Андриювомъ мца была зима тверда.

Року бжего 1758, коли ся было с(о)лнце затмило.

Року бжего 1748, коли ся сонце тми (ло) юлия 14.

3. Тріодіон. Львів 1699. Запис 1726. Шівустав.

Року бжего 1726, мца мар, дня...

Во имя о(т)ца и сна с старого дха, амин. Я рабъ бжи Федоръ, Ференцувъ зять, купиль емъ книгу, рекомую Триодъ посну, до цркви бодруцкои, [курсивом] до храму стого ереархы Николы и женовъ своеъ³⁶ Марусевъ за златыхъ 15 на вѣчны часы.

Інший почерк: А кто бы еи о(т)далиль о(т) цркви будруцкои, будеть з мнов суд мѣти на страшном судѣ. А кто будетъ на тои книзѣ читати, пови[не]нь бга просити за раба бжего Оеодора и за рабу бжіу М(а)рію просити у млтвахъ стыхъ непрестано, аминъ. Я тыжъ многогрѣшии ереи Грегори, будучи при цркви будруцкои, при храмѣ стого ера[р]хы Николы.

Під початком запису іншим почерком: Я рабъ бжіи Оеодоръ, Ференцовъ зять.

4. Апоологіон. Без заголовного листа. Запис 1700. Курсив.

Рок бож 1700. Я рабъ бжи Оеодоръ Прикрянски, зять Ференцовъ, родич з Миролѣ, синъ Михалишинъ, сестринецъ Петриковъ, из женовъ своеъ Маріевъ купилъ ем книгу сю, рекомую Трефолои, за свое доброе здравия доброго и за о(т)пущенїе своихъ грѣховъ. Купилъ емъ до цркви бодруцко[и], до храму стог[о] іера[р]ха Николы за златыхъ ... 37. А кто бы еи о(т)далити о(т) цркви бодруцкои, о(т)дали[ти] о(т)цркви бож тои,³⁷ будет зновъ на страшном судѣ судъ мѣти и проклять будеть, арам[а]ю во вѣки вѣком, ам[и]нъ.

Честесъ³⁸ хвала вѣки, аминъ. Кто будет на тои книзи о(т)правовати, теды повинен на сердиці своеі мати за раба бжего Феодора и жены его Маріи и за вѣхъ родъчовъ с... Записати еи сщенини иереи Грегори, презвитеръ бодроцъки, а родичъ шандалски, Леферевичъ.

Інший почерк: Во имя о(т)ца и сна и с поспѣщенїем ста дха, ам[и]нъ].

Року бжего 1700. Я рабъ бжи Оеодоръ Прикрянски, зять Ференцовъ, роди[ч] з Миролѣ, синъ Михалишинъ, сестринецъ Петриковъ, купилъ емъ книгу сю з женовъ своеъ Маріевъ... за сво[е]...

5. Часословъ. Львів 1692. Запис 1704. Курсив.

Року бжего 1704, мця іюлія II дня... Купилъ сю книгу, рекомую Часословъ, рабъ бжи Федоръ Наидох иженовъ своеъ за о(т)пущенїе

грѣховъ своихъ и за преставшихъ родичовъ своихъ до цркви бодруцкои, до храму стого иереахи³⁹ Николы на вѣчны⁴⁰ за златых 8. А кто бы еи о(т)далил о(т) цркви бодруцкои, буду з ним суд имѣти и буде проклять, арем[а]юа, на вѣчны часы, аминъ.

Борів — Borov.

Тріодь. Без заголовного листа.

Сию книгу купил... Бороски до села Борова, дал за ню осем не цле⁴¹ золотых. Кто би ся важил як о(т)далити, клят и пороклить аrimaoen.

Вальківці — Valkovce.

1. Тріодіонъ. Львів 1688. Запис 1737. Курсив.

Року 1727 коли было зерно дороге, жыто по двацет грошии и по з[л]атум, ярець по пя[т]нацет⁴² грошии по златумъ... пшеница по талеру, овес по двацет грошии.

2. Апологіон. Львів 1694. Курсив.

Отець Василий, презъбітеръ ременинськи.

Сию книгу, рекомую Трефолои, купилъ за свои вла(с)ни пїнязъ креис... [?] до на богомоленіе... а да(л) ем за него златых 40. Кто бы хотѣль одобрати,⁴³ клят, проклить на вѣки.

3. Минея избраниая. Без заголовного листа. Запис 1695.

Року бжго 1695. Сию книгу, глеголемую Мѣнею избраниую, купи(л) ра(б) бжи Гре(ш)ко, на имя Феодор, за свое телесное здравіе и за грѣхов о(т)пущеніе и за преставшуси сопружницю свою Татиану и дал за ню 20 златы(x) угорскы(x), и дал еї до села Ваковец, до храму св[я]того⁴⁴ всехвалнаго ап(с)ла и евангелиста Луки и дает еи вѣчными часы. А кторы бы хотѣль священик[або] дяк, або просты хлоп сїе писанія хотѣ(л) вымазовати, або листы драти а сю книгу о(т) тои цркви хотѣли о(т)далити, с таковым члвеком будет судъ мати пред манстатом бжи(м), а на том свѣтѣ, нехай будет клят и проклить анатфама, амин.

А кторы священик, або дякъ, будет на тои книзѣ читати, повинеи будет за них гда бга просити за о(т)пущеніе грѣхов их. Были при том добры поцтывы⁴⁵ люде: 1 Тимко Шепѣнскы, 2 Михаль Шолтыс, 3 Данко, Шолтис Шепѣнскы, 4 Ієреи памѣсник ровняски Олексеи, 5 Ієреи Феодор Свидницкы,⁴⁶ [6] ієреи Михаїл Шепѣнскыи, 7 Табанчакъ Йцко, свидницкыи рыхтарь, свидницкыи лавик.⁴⁷

4. Молитвослов. Без заголовного листа. Запис мало грамотний.

...за бобре зд[ра]вя и со... ею женою Аною и дал еи д ва(л)ковскаго храму свят Лукача,⁴⁸ ко бы то бы хотѣ(л) тоту книгу о(т) церкви о(т)далити, клятыи, проклятыи.

Валковець⁴⁹ — Valkovce.

Евхологіон. Львів 1719. Курсив. Книга була в музеї монастиря оо. Редемітористів в Михайлівцях.

Ізволеніємъ о(т)ца з поснѣшствомъ сна совершиеніемъ дха стаго амінъ. Сю книгу, рекомую Требінкъ, купіли волковянне до веси⁵⁰ Волковець, до храму стаго евангелисти Луки. Дали за ню осемъ золот угорскихъ. Прі томъ закупинѣ были газдове церковны... Онда Стефанъ Голубъ. Азъ іерен, парох штефуровскій. А кто бы ся важил сю книгу о(т)невѣрти, клят проклят, анафема, амінъ. Івялося ро: 1756, міца апр. 23.

Вапеник — Vápenik.

Евангеліе. Рукопис середньоболгарсько-волоського письма. Заставки візантійського характеру, золочені. Книга тепер в Горватику біля Тории, Кошицького краю. Запис. 1609.

Помяни⁵¹ ги раба бжїї Феодора⁵² ись подружям его Кахною, иже въкупили сїи книги за четыри золотыи з ру(к) праведи[ых] и прврънули⁵³ и(х) за(с) до це(р)кви стон.

В кїнцї книги півуставом: Ро(к) б(ж) 1609, сю книгу Евангеліе тетръ⁵⁴ купил ра(б) бжї Кость Вапенскїй и своею милою женою Настасією за телесное з[д]равїе а за душевное сїиє и купил их за 8 золотъ.

Іншим почерком: Сии записи не треба читати [прот]онон ро(с)тоцки мусъл вернути теты ивнязъ.

Варадка — Varadka.

1. Полуустав. Запис 1664.

Сія книга, именованная Полустав, у церкви варадекой Покрова престои бцы есть купленна до веси Варадка Розумомъ Іван[ом]ъ.

Сю книжицу, именитую Полуставъ, купилъ рабъ бжїї священны іерен Тимофеен у раба бжїї Іоанна Жандановича [?]. То[и] же священны іерен Тимофеен... Ясно вы... стон Млести вельможного пана Яна Воиницкого, то есть повѣту бѣдного даде [?] робъ его милости короля Казимири. Року божаго 1664, міца марта, дня 16.

Року 1839. Коли Пасха припала 26 марта, в Варадцѣ така зима была, як николи о Рождествѣ; плотам колы не было видно, а кѣшиники нигде не было. Што во запамятаніе здѣ записаць Андреи Подгаецкій, парохъ на тотъ часъ варадскій.

2. Служебник. Київ[?]. Запис 1665.

Купилъ сю книгу Служебникъ Варадскій Грицъ и своею женою Марушкою за свое милое здравїе и за о(т)ищеніе грѣховъ и предаль еи до церкви варадекой вѣчными часы. А который будеть священикъ з неи о(т)правляти службу бжїю, новиненъ просити будеть господа бга за Грица Варадскаго, и за его манжелку Марушку, и за его потомство вѣчными часы, аминъ, Року божаго 1665, міца априля дня 25.

3. Тріодъ. Запис 1679.

Року божого 1679, мца априля, дnia 14. Купилъ сю книгу Тріодъ Варадскіи Грицъ за золотых 10 угорскихъ, за гроши 12, и своею женою Марушкою, за свое милое здравя и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ, и предаетъ еи до церкви варадской вѣчными часы. А которыи будетъ священикъ альбо диянъ на нихъ читати, повиненъ будеть просити гда бга за Грица Варадского и за его малюнку и за его потомство вѣчныи часы. А кто бы еи малъ о(т)далити о(т) тои церкви, тотъ проклять, анаоема, аминь.

4. Трефолой. Запис 1758.⁵⁵

Сія книга, сирѣчъ, Трефолон, передана есть до веси Варадка, къ храму Покрова, за гроши церковны 34 златы угорск. року 1758. Азъ іерей Іоаннъ Галецкыи, парохъ варадскіи.

5. Рукописне Евангеліє. Із збірки д-ра Н. А. Бескида.⁵⁶

Сию книгу, рекомую Евгліс, купил раб бжи Семен Ману и своею женою Ганусею за свое здравie и о(т)пущеніе грѣхов и придал еи до синого храму Покров пресвятои бци, до села Варадки, вѣчними часы. А котори спіник будет о(т)правяти, повинен бга просити за раба бжго Семана и за его потомство, амин.

Съ изволеніемъ о(т)ца и поспѣшеніемъ сна и стго дха. А се купил рабъ Феодоръ и своимъ подряжемъ⁵⁷ и своими дѣтми. [під рядком]: сю книгу и придал ихъ къ цркви стоя Пятцѣ⁵⁸ на Вльковыю, на... А кто коли буде ись тыхъ книг пѣ⁵⁹, дѣлжен ест за раба бжіего Федора и Татиану, Ігніма, Федѣ, Огафѣ, Василіа, Юрїа, Грифорїа, Івана, Якова, Романа, Феодора.

Помошъ моя о(т) гда, сотворшаго небо и землю. Кто з молодости лѣтъ своихъ не хочется учити, тому на старос[т] бѣда докучит.

А се уписується рабъ бжій Деметрій и Ооедосіа у сю книгу, у Евгліс. Ино кто буде пѣти с тои книги, дѣлженъ ест бга просить за ихъ здравie и за о(т)пущеніе грѣхов.

Varechivci — Varechovce.

Евангеліонъ. Львів 1722. М

Подише. Всѣ вѣковъ први бесмертному, иепостижимому, безначалному о(т)цу и сиу ї стому дху слава и хвала честь ї поклонение во вѣкы вѣкомъ. Купил сю Евангелію рабъ бжій... Грігоріи за свое телесное здравie ї за преставшагося Сімка Парохового за золотыхъ 18 угорскихъ. Куплена есть до цркви варехоскои. А кто би еи хотѣлъ даымъ колвек зачуякити или украсти о(т) тои стон цркви, да будетъ ї проклят на вѣкы вѣков. — Сіе писаніе подишел о(т)⁶⁰ Іоаннъ, парох вареховскіи.

Великий Буковець — Velyké Bukovce.⁶¹

1. Евангеліонъ. Львів 1690.

Изволеніемъ о(т)ца и с поспѣшеніемъ стого дха. Я, рабъ бжи Єодоръ, купиемъ сюю книгу, рекомую Ев(г)e, изъ своеи малъжо(н)ковъ Маріевъ за своихъ грѣхъ о(т)пущеніе и преставшихъ родичовъ своихъ⁶² до села Боковъца и⁶³ цркви боковъской на вѣчны часы. Кто сїе Ев(г)e в опѣци мати, повиненъ ся бгу за... тыхъ люди молити⁶⁴ за раба бжого Єодора и рабу бжу Марію завше помоли[ти].

2. Тріодіонъ. Львів 1701. Запис 1725. Півустав.

Року бжия 1725 мисяця априля купилъ сюю книгу іереи чеснаго отеца⁶⁵ Іоанъ Боковъскаго зо своими сынами и дѣлами за свое здравие... за златыхъ угорскихъ 15.

3. Анонім. Львів 1738. Запис 1759. Курсив.

Року божего 1759 міса⁶⁶ януарія, дня 3. Азъ іереи Єодор, презвитеръ, парохъ буковскій, купилъ емы сию книгу на імено Трифолои за златыхъ 35 угорскихъ до веси буковской, до храму стого великомчника Хва Димитрія. Аще бы кто си о(т)далиль о(т) сеи церкви буковской, проклять наафема. Алфа и омета.

Великий Липник — Velký Lipník.

1. Евангеліонъ. Львів 1670. Запис 1747. .

Сие Евангелие преподає(т)ся вѣчне до храму святого архистратига Михаила церкве в. липницкои многогришным аще ли и недо(с)точним на сей часть и подчасъ погребового акту протопрезитеральнаго дѣлом Михаилом Ямборскимъ, намисником списком, вѣчне пріоподає(т)ся.

Сие Еввліе азъ многогрѣшныи и недостоинныи іер[ем] Андреи Ладыжинскій, парохъ, великотипницкий и фольварскій, вписах в каталог книг церкви вел липниц[кои].

2. Требникъ. Львів 1666.

... книги повиненъ за Ивана Боболя⁶⁷ и за его жену ша бга благати...

Сїя книга рукою многогрѣшного и скудоумного Григоровича, попа на тои час липницкого ...

3. Літургіонъ. Львів 1666. Запис 1747.

Сей Служебникъ по(д)часть в дху заспілого о(т)... присовокупляє(т)ся през мене Михаила Ямборски, пароха завацкого, декана списского.

На кінці книги: Сюю книгу, зовемую [Сл]ужебникъ, купил рабъ [б]жии Ioan Bobal зо своею малженкою... [на] имя Фе...за свое о(т)пущеніе грѣховъ и списне дщевное а телесное...вя(т) до цркви стго архистратига Хва Михаила, сторожы и воеводы сил н[е]б[ес]ныхъ, за ураду шолтысовъ Михала Жыда, Ивана Головича... попового зятя.

А кто бы ся важы(л) сю книгу о(т)далити о(т) цркви тои, да буде прохлят, ана[фема] и кторый буде сицик о(т)правовати с т[ои]...

4. Тріодіон. Почай 1747. Запис 1763. Курсив.

Року бжгто 1763, дня 1 декамврія. Сяя книга, глигмай⁶⁸ Тріод по(с)на, е(ст) куплена за часу моего през Георгія Смрековського а пароха великої церкви(и)каго и фольварекаго, до церкви с. великої церкви за гроши вла(с)ные це(р)ковные, златы(x) ім'меныхъ 10, ид ест десят, которая книга ся не може(т) одобрати под анафемою о(т) це(р)кови с. великої церкви, що ся для хігіни вѣры и памяти ту записує(т).

Року и дня выше написаного Гео(р)гії Смрековській, през.⁶⁹ великої церкви и фольварекской.

Вкладна Георгія Смрековського з Великого Мисника з 1763 р.

5. Анонім. Книга без заголовного листа. Запис 1747.

....купляєт... до церкви липшицкої по(д)ча(с) протопресвит... визвани моси в року 1747.

6. Книга розпорядженій і протоколів.

Під роком 1794 записано:

Із Унгваря о(т) тои же саме⁷⁰ венци дни 28 февр. 1794 вмъсто Его Превозходитель(с)тва списка превелебицьшій гдин Осодоръ Бачинській памъ ознаимити и розказати рачи(г), абызме як в інших околічностех, так и в церквѣ из амвона ся огласили и народ до стану военского побуждали.

Великі Поляни — Velyká Polana.⁷¹

1. Евангеліон. Львів 1670[?]. Запис 1732. Курсив.

Во имя о(т)ца и сна и совершение стаго дха, амін. Возвася книга сия, нарицаемая Евангелия, которую купил ра[б] бжии Андреи Галецький и сыномъ своимъ Йцкомъ, из онуко(м) своимъ Андрео(м) за свое здравіе и за о(т)пущеніе грѣхов и за преставъших ся родичовъ своих⁷² о(т) вѣка померъши(х). Купили оную за пятнадцять златых горскихъ⁷³ до села Великихъ Полянь, до цркви до храму Собору а(р)хистратига Хва Михаила, воевода небеснаго, и предали ю в руки священикови своему о(т)цу Михаилу Семитков(с)кому, презвитеру вел полянскому и сынови его Осодору. Аще бы еи кто мѣль о(т)далити о(т) св(я)тои церкви неслышнимъ способомъ, яко врагомъ бжииимъ, да будетъ прохля(т), анафема и памарашафа, и буду с нимъ имѣти судъ в де(н) страшнаго и пелицемърнаго прише(с)твия⁷⁴ у ба ишего Іса Храта. Ро(ку) бжеко 1732.

2. Требник. Львів.

...придана есть до храму свтого архи(с)тратига.

Іншим гарним курсивним почерком:

Во имя о(т)ца и сна совершение стаго дха. Сия книга... Требникъ купленная в бгоспасаемои обители свтои в Лавровѣ⁷⁵ за пѣниязѣ преставившияся раби бжия Анны Бандрувки, за о(т)пущение... за золотих угл(ъ)сіи(х) 15 и⁷⁶ до цркве великоноянской Михаила, в памѣ(с)ниц(т)во Гуменское, в панство Бадковцівкое, в столицу Земянскую⁷⁷ в сторону угорскую, в руки сице(п)наго іерея Василия... о(т) тои церкве неслышниы[м] способомъ, клять, прохля(т)... .

3. Тріодіонъ. Львів. Запис 1730. Курсив.

Сия книга, рече(н)ная Тріость цвѣтная, придана е(с)т(и) стои обители кра(е)нобротекои, заложенои престои и животворящои тр(о)ици,⁷⁸ монастыреви, по(д)ча(с) игуменства превелеб. іеромонаха Леонідія о(т)гона⁷⁹ Михаила Дрижнаски⁸⁰ и его иконы Анастасії Дрижнянско... за о(т)пущеніе своих и всѣх кревныхъ грѣховъ, єюжъ на не коснеся⁸¹

ничто же о(т)лучити любо о(т)далити по(д) карою анафемы и страшни(м) судомъ бжїим о(т) то же обители краснобродской за которую да⁸² е(с)т сума 16 золотыхъ уго(р)ской⁸³. Року бжїя 1720, дня 17 мая.

На дальших листках:

Сия книга, рекомая Тріодъ цвїтная, купила еи громада велїконоїллянска изъ обители краснобродской за дватсять пять золотыхъ валуталныхъ и ходилъ за иуовъ⁸⁴ Адамъ Гудакъ, на тотъ часъ пївцемъ будучи, и Юрко Илишка дзвуникомъ⁸⁵ будучи, року божого 1854.

Велькі Русков — Velký Ruskov (c).

1. Тріодь. Львів. Курсив.

Сия книга, глаголемая Тріодъ, викупилъ рабъ бжкии Іеод[о]ръ Романъцовъ изъ рабовъ божовъ Порхинковъ Єзовъ за златыхъ 14, за милое доброс⁸⁶ здравие ихъ и за преставъніихъ родителей ихъ. Кто будетъ на неи читати, повиненъ будетъ га ба просити за о(т)пущение грѣховъ ихъ. А въкуплена есть до храму Собора пресвятої дѣви, до села Рускова. А кто бы еи хтѣлъ о(т) храму святого о(т)далити, да будетъ проклять, анафема.

2. Тріодь. Запис 1762. Курсив.

■ Сия книга, глаголемая Триодъ постная, есть купленая за стара[я]мъ моимъ честнымъ о(т)цомъ Яковомъ Еронимъ, парохомъ русковъскимъ, с парохиинами за пятьнацать вонаний золотыхъ, за три корыц[ы] овъса. Правъдивая книга церкви русковъской приналежаща. А кто бы еи малъ о(т)далити о(т) топ же церкви русковъской, да будетъ проклять. Року божого 1762, місяця декемврія, дня 20. Читателю благии, чтин да розумли сию книгу.

Велати — Velaty (c).

1. Евангеліонъ. Львів 1670. Запис 1676. Півустав.

Року бжїя 1676, місяця марта, дни 25. Сию книгу Евангеліе купила раба бжїя Е(н)ка, цу(р)ка іаша Василия Воля(н)ского, невѣ(с)та Гаси Іечкового за золотых... и сїмъ за о(т)пущение своихъ грѣховъ и сына своего Ів[а]на... це(р)кви сты(х) бесре[бник]⁸⁷.

2. Літургіаріон. Львів 1712. Запис 1759. Курсив.

Сия книга, рекомая Служебникъ, куплена есть за церковны гроши герячельскїи⁸⁸ за 15 золотыхъ до храму стыхъ бестребникъ Козма и Даміана до церкви велецькои. Року бжїя 1752, місяца юнія, дня 11.

3. Тріодіон. Львів 1730. Курсив.

Сию книгу, рекомую Тріодъ цвѣтная, купила раба бжїя Онана⁸⁹ за златы(х) 17 до це(р)кви велецькои, до храму стыхъ бестреб-

на с. місці. ~~намінівські~~. Моща
шного Ії Евангелія та імена. але вже

зоки в Унії Мука Марія
Алєксандра дівчадької від Крістіан
охрестійкої, як під підлогою розміщено
зоки Свого відпачинка Моргана.
зоки від заснування Марії від
зділених земель України
заснованої заслава в
Санкт-Петропавловську архієпархії.
Свята Фатіма по згадку святого
Іоанна Павла II.

а Фатіма зім'є від небес
заслава зоки від заслава
із заслава заслава на заслава
Свято, а Фатіма заслава Румунії
безперервно заслава, і заслава від заслава
дія дія.

Остання сторінка рукописного Євангелія 1621 р. із с. Венеція. Запис 1621 р.

никъ Кузма и Демияна за здравие и за о(т)пущение грѣховъ своихъ, аминъ.

Венеція — Venecia u Lukova.⁹⁰

Рукописне Евангеліе зі збірки д-ра Н. А. Бескида з року 1621. Запис 1725.

На першій сторінці: Тота Евліа е(ст) писана ро. б. 1621.

На останній сторінці: Року 1725, мца марта, дня 4, сія книга, глаголемая Евангеліє, дарована и поручена ку церкви венецеиской а о(т) нея нікоторимъ способомъ о(т)далитися можетъ. Того жъ року вежа бардіевская обалилас; того жъ року била пшеница,⁹¹ по 14 грош., жито по 7 грош., картпел⁹² по 6 грош., овес по три гроши. 1724 цілу зїму снігу не было. Того жъ року велике землѣтрясєння на Плавецкомъ долгїнї, и на Собѣньюскою⁹³ было. 1724 стїшій патріарха римской Венедікть настал и ювелей на всю вселеную выдал.

Вирава — Vyrava.

1. Трефологіон... Запис 1711. Півустав.

Купиль сию книгу на имя Трифолои о(т)цъ Стефана Голубовичъ, превитеръ виракскій. Даlъ за ню золотыхъ триця(t)⁹⁴ и шистъ у Балиградѣ⁹⁵ мсца дня ноеврія 19, а року бжго 1711 на стого пророка Авдія и стого свещенаго⁹⁶ мученика... Варлаама. Купиль до села Вырави, соборъ а(р)хістратига Михаїла, за помочу божію, за стараніемъ о(т)ца Стефана, пароха выраского.⁹⁷ А кто бы еи важил о(т) тои цркви о(т)далити, будеть проклят, анаема и марамаоа.

2. Октоих. Запис 1708. Півустав.

Року бжго 1708 купиль сию книгу, на имя рекомую Охтаі, за пя.на-цять⁹⁸ золотыхъ за госкихъ⁹⁹ у Добромули¹⁰⁰ на стого Онофрея отець Стефан Выраски за стараниемъ своимъ къ храму Соборъ архістратига Михаїла. А кто маль бы о(т)далити о(т) цркви, тои клят и проклять будет, анаема и наарамаоа.

Вишківці — Vyškovce

Евангеліонъ. Львів 1644. Запис 1666.

Сию книгу купиль рабъ божі Петро, вишковскій шовтись. Сам Петро дав золотыхъ 15 своихъ и 3 гроши, а Гриц Маренчин дав золотии, также и млинарь Тимко Круши(н)скій¹⁰¹ золотии, зноу из Бодружави Павел Боднарь чув копи дав до Евангелии тои. Е(ст) словна тая Евангелія за золотихъ 18 суми венг(е)рскіи. Чинить за свое телесное здравіе и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ Петро из малюнковъ своеи Фениновъ, из синомъ старшимъ из Павломъ, из Юркомъ и Гриц Маренчин из жоновъ своеи Евковъ и потомъ и потомствомъ своимъ Михаиломъ... и Павел также Бодружалскій за свое о(т)пущеніе¹⁰² грѣховъ своихъ до села Вишковецъ, до храму архістратига Михаїла.

Кто будет(т) о(т)правляти, повинен гда бга просити за ихь здоровья
доброе и за о(т)ищениe гръхов ихъ. Кто бы еи мав о(т)далити о(т)
тоен це(р)кви, да будет проклят на вѣки вѣчнини, амин, наоема. Купили
еи року божего 1666, 6-го мѣсяця июня, дня 12.

Писал иерей отец Иоанъ рукою своею власною.

Іншим почерком: Того жъ роду внуkъ Лешко из женоv своев Ановъ
далъ еи... за о(т)ищениe гръхов своихъ.

Вишній Мирошів — Vyšný Mirošov

*В церкві були дві рукописні богослужбові книги без початку і кінця:
1. Євангеліє середньоболгарсько-волоського письма XVII ст. Починається від Марка. Писля євангеліста Луки приписано: Евлгліе престолное
писано. 2. Назві другого рукопису не можна було відгадати. На одному
місці є приписка: Симко писал Чисарчинъ. Писаль Симко Домывъ[?]*

Вишня Ольшава — Vyšná Olšava.

1. Тріодь цвѣтина. Львів 1642. Курсив..

Азъ ереp Григории Балутянскии¹⁰³ пре(с)тавилъся року б... за
свое о(т)ищениe гръхов и за о(т)ищениe о(т)ца своего Василія и матер[и]
нашней Агафии, которая лежить в церкви стои у селѣ Вулшавах-
Выпинихъ... есть Трыодъ цвѣтина. О(т)цъ Андрый презвитер ву[л-
шавский] за свое племя подъписуе рукою власною своею...

2. Літургію. Львів 1666. Півустав.

Во имя о(т)ца и сна и этого дха, амин. Я рабъ бж. Стефанъ Петрикъ
из женою мою Настасиою даль намъ бѣ на црквь змогъчися, умисли-
ли смы сию книгу, глемую Служебникъ, о(т)мѣниши за свое о(т)ищениe
гръхов и за родичи наши. Абы не о(т)далена была вѣчнимы часы.
А то си дѣяло в и(л)лю Оомину за щенника Л(и)тоїя.

Вишня Полянка — Vyšná Polanka.

1. Мінія общая. Київ 1680. Запис 1696. Курсив.

О(т) со(з)даній мири до рожде(с)тва Хв 7500, а по рожде(с)твѣ
Хвѣ 1696. 1459 коронацїя Матиша краля уго(р)екого, а 1490 уме(р)
країтї Матиши.

2. Літоургію.¹⁰⁴ Відна 1692. Книга була в Бехерові.

Сию книгу, зовемую, глаголемую Служебникъ, придахъ есмъ...
преподобной матерѣ нашнї Параскевїй до села Выпїнѣхъ Полянъ,
ажебы не была о(т)далена о(т) сего храму. Аже бы іен малъ продати,
украсти, судъ страниши... и проклять, анафема.

*Вишня Радвань — Vyšná Radvaň.*¹⁰⁵

1. Евангеліе. Рукопис XVI — XVII ст. середньобогарсько-волоського письма. Запис XVII ст.

Сию книгу, глаголему Евангелія, купил рабъ бжїи Гавриил Бакув изъ женовъ своевъ Ановъ за о(т)пущенїе грѣховъ своихъ и за радость дѣтии своихъ и за о(т) пущене старшихъ своихъ отца и матере и всѣхъ,¹⁰⁶ што ихъ гь бгъ забраль изъ сего свѣта. Предаєтъ еи до села Радвани, до заложини цркви стого великого мученика Домитрія, до пр[ес]т[о]ла¹⁰⁷ стаго. Кто бы еи о(т)далиль, буду з пимъ суд имати бжїй.

2. Евангеліе.¹⁰⁸ Львів 1690. Запис 1697.

Во имя о(т)ца і сна и стаго..., аминь. Сию книгу, рекомую божес[т]веное Евгліе, купила громада радъванская за золотыхъ шѣсѧцть и придали ко храму стого великомуч[е]нника Хва Цимитрія вѣчними часы до престола божественного на тои часъ будучы презвитеромъ сиценоїреи Іаковъ, сынъ іерея Михаила тогож храму и о(т)го¹⁰⁹ престола божественного и о(т) храму стого велико¹¹⁰ Хва Цимитрія, клять и проклять, анаюма и парымаюа, имѣти буду судъ предъ судиою справе(д)ливимъ, котори будетъ судиты живихъ и мертвыхъ и на вѣки вѣчистые, аминь. Року божего 1697, д[ня]¹¹¹ 12, мця сенте(бр)ия.

3. Тріодь постная. Львів 1694. Запис 1698.

Сию книгу, рекомую Тріодь постнюю, купиль ереи Іаковъ за щоствиацть золотыхъ до храму святаго великого мученика Хри(с)-т[о]ва Деимитрія, до похвалы церкви святой радъванской. То я по-писую рукюю своею власною Лукачъ, поповичъ радъванський. Року божего 1698, мѣсяця февруаврия дnia 4, аминь, замокъ.

*Вишня Яблонка — Vyšná Jablonka.*¹¹²

1. Тріодіон. Львів 1699. Запис 1712. Півустав.

Сия книга, наречена Тригодъ посна, куплена до села Ябло(н)кы¹¹³ Вышинеи. Купиль еи рабъ божии Игнатъ Отоловычъ¹¹⁴ за о(т)пущенїе грѣховъ родичовъ своїхъ за старанія о(т)ца Иоана, презвитера Ябло(н)-скаго.¹¹⁵ Кто бы еи украдъ, будеть проклять, анаюма и арамаоа. Дано за пн 16 златыхъ угорскихъ.¹¹⁶ Року бжїго 1712.

2. Октоихъ. Львів 1765. Запис 1802. Курсив.

Сия книга, Октоихъ речена, или Осмогласникъ, за стараніемъ всечеснаго о(т)ца Михаила Єйтовича, пароха вишнояблонскаго. Дали за пн 22 нѣмецкихъ за гроши церквины до храму стого о(т)ца Николая. Нікто же мсжетъ еи о(т)дати о(т) храму его по(д) утратою живота вѣчного. Ро божия 1802, мця юнія, дnia 8.

3. Апөологіон. Львів 1738. Запис. 1802

Сія книга, реченая Трифологіон, за стараєм всечеснаго¹¹⁷ о(т)ца Михаила Бѣловича, пароха бывшаго, куплена е(ст) за 30 иѣменцкыхъ. Валаль ся складовалъ на челядь до храму стаго о(т)ца Ніколая до веси Яблонка Вышия. Нікто же можетъ еи о(т)далити о(т) сего храму под утратою спасенїя вѣчнаго. Ро. божия 1802.

4. Апостол. Львів 1696. Курсив.

...быль под ... при церкви хрм... ериарха Хва...училъ хлопцѣ учи... Поповичъ.

Віслави — Vislava.

Евхологіон. Львів 1695. Запис 1726. Півустав.

Року 1726 рабъ бжии Тимоѳеи и свовъ малъжонъковъ именемъ Ан(н)ов за свое добрѣ здравя за о(т)пущенїе грѣховъ а по смерти сво... а животь вѣчныи наслѣдить до храму стого Василия, до це(р)кви святои, до села Вюславъ.¹¹⁸ Котрии свяще(н)нїй ереи Андреи писаль Ройковичъ, ровънянскии духовънии, буде ... няи гда бга просит. А кто бы еи затаил, буде клять и проклять, анаѳема и анамаранаѳа. *Іншим почерком:* анамаранаѳта.

Войчице — Vojcice.

1. Триодіон. Львів 1746. Курсив.

Сія книга власна¹¹⁹ парохіян воицницкихъ, куплена грошами це(р)-ковныма.

2. Оброна. Курсив.

Сія книга, рекомая Оброна, ес(т) црквъ воицницко[и].

3. Тріодіон. Рік 1699 [?] Запис 1715.

1715 мца окто(в)рія, дня 9 купил сию книгу, рекомую Триод [ио](с)-тную, рабъ бжїи Тимофеи, поповъчъ гилцовск[ии] за [ш]тири пол-(с)кей монети...

4. Апөологіон.

Сія власна... воицницкои за це(р)ковны гроши куплена и зъ своею...

5. Казуїстика Т. Г. Византія. Трнава 1727. Запис 1755.

Сей Казусъ о(т) превелебного пана вѣкарія Даниила Гавриловича, вѣкарія марамороского, за чотири маряшѣ куплен року 1755. Попович Васил Дубовскій 1755. Die 20 Augusta. Ladislaus ex Dombog.

На дощї. Року 1758, мѣсяця декемврія, дня 7, помер пупъ дубоскій¹²⁰ Теодоръ.

Воліца — *Volica*.¹²¹

Требникъ. Запис 1728. .

Во имя о(т)ца и сна и стого дха, амънъ. Сию книгу купилъ рабъ божий Олекса Логынецъ из своима сыпами... Мулякомъ¹²² Василомъ и дали за ню осемъ златыхъ за свое здравие и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и дали еи до церкви волицкои до храму Собору пресвятои бци. А кто [бы] еи хотѣлъ о(т)далити, о(т)даленъ будетъ о(т) царства небесного и будетъ треклять, яко ормяне, анафема. Року божия 1728, мця іюния, дня 9, амънъ, амънъ.

Воля Стращанска — *Vola*.

Триодіонъ. Львів 1717. Запис 1731. Курсив.

Сія книга изъ книхъ перви лаборъ-волинской року 1731 куплена.

Ізволениемъ о(т)ца и поспішениемъ сна. Сия книга, Триодь глаголемая постная, купилъ¹²³ азъ рабъ бжїи Іоанъ Темний Воля(н)ски¹²⁴ за златихъ 14. Дал еи до Волѣ, до це(р)кви воля(н)ской¹²⁵, до Страща(н) ской¹²⁶ Волѣ, до храму Успенія[я] пристои Бци... Хто еи бы о(т)далиль о(т) тии цркви ..., да будетъ проклят, марнафа. Р[о]ку бжїи 1731.

В кінці книги: Іосифъ II кесаръ имил воину противо турка року 1788. На которую во[ину] уланили катонов¹²⁷ 9000. Зъ Волѣ пошол Петръ Симковъ...

Габура — *Nabura*.

Октоихъ. Львів 1742. Запис 1866.

Дня 8-го мая 1866 года по старом календар[ѣ] сиїг упал и лежал до 8-го дня.

Гавай — *Havaia*.¹²⁸

Евангеліонъ. Львів 1636. Запис 1637.

Року бжїого 1636, мця февруарія, дня 28. Сю книгу, глемую Евгелїє, купилъ рабъ бжїи Іоан, шолты(с) миковский, из женою своею Ганусєю за о(т)пущенї[е] грѣховъ своихъ и родичовъ свои(х) за золоты(х) 16 мониты и личбы венгерской. Придалъ еи до села Гаваю, до повѣту Струнковского, до цркве стои Заложенїа иже во сты(х) о(т)ца нашого Николы. Придалъ еи вѣчными часы до храму того на престо(г) бжїи. И не имає(т) еи пѣкто о(т)далити о(т) храма того. Аще бы кто еи отдалил о(т) храма того: епископ и поп, или пре(з)витеръ, или іинокъ, или діако(н) и діякъ, любо простыи хлопъ, проклят е(ст) до вѣка и анафема и маранафа и судъ з ни(м) хочу имати на праведно(м) судѣ Хвѣ. Аще кто буде(т) сїе Євангелїє читати, повинен гда бга просїти за раба бжїи Іоана и за рабу бжїю Ганїю за о(т)пущеніе грѣховъ ихъ. Бгу нашему слава на вѣки, амин.

Гажин (біля Михаловець) — Hažin (с).

1. Тріодь. Без заголовного листа. Перший запис з р. 1707, другий невідомого часу.

Сию книгу, рекомую Триод, куплено в вароши в Михаловцах за золотихъ 14 до села Гажина, до храму Во(з)несенія гия за приводо(м) и ке(л)чикомъ Ковачъ Шандорхи на имя Аины и за стараніем о(т)ца Іоанна Щавницкого, презвитера гажинского. Кто з неи будет о(т)правляти, повинен гда бога просити за душу преставшагося раба Александра и раби божия и за всѣх преставшихся родичей. А хто би еи мѣть о(т)далити о(т) храму Вознесенія, да будет прокля(т), анаюма и маранаоа, амин.

С той книги пови(н)ни виплатити золотихъ десят Янкови Славинкви, ежели го коли гдѣ бог приверне(т) в чисто [?] поручило. Гриц р. б. Нако-
вят, Василь Калус, Биреш Мигал в том...

2. Трефолон. Без заголовного листа. Книга тепер в Стразькім. Запис 1707, 1710.

Сю . . . , рекомую Трефолон, куп[или] браты церковныи гажински рок[у] бжего 1707, мця мая, дня 29 за . . . о(т)ца Іоана Щавницкого . . . гажинского за трицететь¹²⁹ и три золотых.¹³⁰ Балажъ Дзюровых ше(с)нацеть золотых до той книги да(л) своеи доброи дяки на церковъ свою гажинску за своего о(т)ца и за свое здоровья, за свою жену, за своего сна Дзюра, за свою дѣвку Ма[р]ффу и всѣхъ родичов своихъ. Другий пїнязъ церковныи. С той книги кто буде о(т)правляти, повинен бога просити, року бжего 1710, мця дека(м)врїя, дня 29, за ихъ мило и добре здо[ро]вя. Виплати(л) с той книги 17 золотых Дзюро Балажъ церковникомъ гажинскимъ, же и его самого било зри каждыи, же Балако-ва книга. Кто з неи буде о(т)праляти, повинен гда ба просити . . . придає¹³¹ еи к церкви гажинской на вѣки, амин.

Гажин (біля Гумменного) — Hažin nad Cirochou¹³²(с).

Апостоль. Львів 1719.

Во имя о(т)ца и сна и стого дха, амин. Сїя книга, рекомая Апостоль, куплена¹³³ ест до храму стого архистратига Михаила веси Гажына за стараніем и тружденіем обивателеи гажинскихъ Іоана Отрошны и Димитрія Козея. Приобретеніа ест за златых угорскихъ 12 о(т) благовѣрныхъ людій вышрошеныхъ. А кто бы еи хотѣть о(т)далити, да будет клят, проклят.

Гажин — Гумменне — Hažin nad Cirochou -- Hutmenné.

Евангеліонъ. Львів 1670. Книга тепер в селі Кайні.

Во имено о(т)ца и спа и святаго дха. Купил сию книгу, рекомую Евгеліе ір[е]стольное, рабъ бжїи Тимофеи, млинар гажинскїи, ижеюю своюю Mar[ію] и сном своимъ Ференцомъ и Петромъ, и з братомъ своимъ

Мацькомъ. Купилъ еи за 20 златых и далъ еи до цркви гуменской Успеній прстои бца за свое о(т)пущ[е]ніе грѣховъ и за своих родичовъ. Котории дхъвны буде на иен о(т)правлiti, новинен буде пана бга просити за его потомство и аби не была затрачена о(т) пр[ес]тола гуменской цркви. А хто бы ималъ еи затратити, та..., о таковим хочу на страшном судѣ судъ имати, и нехай буде проклят, анафема и мара-пафа. амин. Рок 1685, мци поебрия, дня 21.

Ганітівці — Напіговце.¹³⁴

Рукописне Євангеліє з XVI — XVII в. Власність Діонізія Зубрицького в Пряшеві. Найдене в Шомі.

Съвершися книга Евгеліє замышленіем раба бжія ереа Авраама и полож[и]ся у цркви стого великомчника Домітря у Ганиковцех стяжаніем шолтиса Чурка [и] інших добрих людій, ктории помоцни были заплатити [и] положили въ цркви въ ч(с)ть и въ славу гоу¹³⁵ бу и стому великомученнику Домітрю за свое здравіе и за о(т)пущеніе грѣховъ своих и за своих родителей.

А ктории єщник будет ис них читати, длъженъ¹³⁵ за них бга млти, ижбы им¹³⁶ снь бжій мл(с)тивъ был въ днь суднии. А ктории би¹³⁷ был таковіи члкъ, или пон, или дїакъ, ижбы мал узати о(т) цркви сея, клят буди, проклят, анафема.

Мои милии о(т)ци и брати и о(т)ци, если где ест измилено, или приписано, или недописано, исправляйте, а мене грѣшного не кленѣте, бо досит грехов без клятвы, бо ся ем трудил велми, аж и бых не омешкал чужих книг.

Латинкою на польтурці: owec doynych 34, koz 9, capiuw starych mladych 2, kozyczok 5, baranuw starych 4, lonskych 3, jarky 4, mladych 6, barankuw 11, jahnyczok 19.

Гельцманівці — Гельцманівці.

1. Євангеліонъ. Львів 1690. Запис 1728.

Б. року 1728, мци априля, дня 23, зри о семъ для достовѣрного ради увѣренія в книзѣ сеи, нарече(н)нои Евлій стои, до вѣдомости подаю. Азъ іерей Петръ Микитовичъ на тei¹³⁸ ча(с) будучи фараро(м) гельцмановским... мишинан, котра лука била здавна Мачея Клѣпикових од его власного ореку¹³⁷ до... интерес нѣмецки злати, албо фунтъ ладану цркви стои па кожди рокъ. А ежели би хто притомни, албо тейже власны газда виш менованнини хтѣлъ истотне отримати, новинен отдат[и] костелови златих угорских осемицят тогож дня и мѣсяца априля и ведлугъ звичаю правного, на чо для лѣпшего увѣренна и памятки рукою власною.

На стор. 294: Сю книгу, нарѣзаемуо Евлію, купил ем на Красным Бродѣ Elias M. R. H.¹³⁸

2. Метрика хрещених.

1751. Dne toho yuly krestila se diwka i birmowala iminem Elena. Rodiče Ondy Kremp, ženy eho Anny. Krestný otec¹³⁹... , kresna matka Marina Ondy, Roloweho žena.

Прізвища з метрики померлих:

1753. Die 28 Juli obiit in Dno Joanne Dyatko morte repentina, annorum cir., ut ajunt, 120.

1755. Obiit Michael Matuv. 1762 Ssdlák, Lelyák, Szuchár, Gburcsák.

1763. Mý nižej podepsaný uznawanie timto psaním podle naszeho krestyanskeho svedomý, že luka w Medwezsom, Kopanina tak rečenna, ge wiortowana zkerz Jana Hlucheho Juhasza a prý naszey prítomnostgi od neho na s. kostel helozmanowský porucsena. Na kterezto wecý podwerdzengi. To psangi znamením s. križa znamenagice widaly sme. Co se stalo w dome Thomasza Suchara na ten časz richtara Helezmanowskeho w prítomnostgi celeho prawa z celej dediny. Dne 25. maja roka 1762.

Coram me Basilio Gulowits Paroch loci m. p. Stephan Skirhak, Juro Skirhak.

Salutem Richtare.

Na posledy slawna stolica račila dokonesit, aby waszim panom plebanom budto katholickim, taktež y ruskim od každeho baranka po 4 groycare aneb na misto tich w nature baranka neb gahnicSKU ku desatu stge dawaly; taktež od každeho roga pčolow po 6 graycaruw pozatim platily, čo ginacs neucingite. Datum rompach die 25 Mensis Octobris 1775. Görgey Laszlow Orszaczky.

Підписи селян на акті з дня 20 серпня 1772.

Richter Onda Mattikuw Prima... Jano Pisko. Prissazne Burgare: Misk Rincsak, Jano Drapa, Maczko Katona. Dedinske lude: Juro Skirhak, Stephan Skirhak, Petro Rebecsak, Jano Hluchány, Maczko Hricz, Jano Pincsak, Misko Slowinsky, Jano Tomasko, Maczko Rincsak Senior, Ong Gyorgy, Jano Kruszelyak, Jano Biskop, On... Mamryak, Juro Petriesko, Misko Krempelly, Juro... Cela obec dediny Helczmanovské.

Годермарк — Stotince.

1. Тріодь. Без заголовного листа. Запис 1677. Курсив.

Року 1677, дня 16 февруаря. Сю книгу купила бгбоина а уцтива громада од велебного пана о(т)ца, на Остурней зостаючи дуговным, го(н)ди(р)ма(р)ска за п'нязи црквны, за злотых... 17, которая книга повинна зоставати при тей же цркв[и] гонди(р)ма(р)скей вѣчными часы. То ся стало при [кти]тори Ванчовим Мисовим. Бург[аре] при нем Ондрус Гиргишов, Мишак Бартус, Мисо Чотикъ Палущак.

2. Евангеліонъ. Львів 1670. Запис 1679. Півустав.

Року бжїя 1679, мца апрїля, дня 14, за уряду поцтивого годырмарского, дхвного и свѣцкого, Михаила Єодоровича презвитера, рыхтаря Ганздли Аїдрашового, косто(л)ника Кубуся Кубового на тот ча[с] будучого, сїе Евліє престо(л)ное купили за 17 златых уг(р)ских и 4 ряфы¹⁴⁰ полотна. Я Михаил(л) презвите(р) да(л) ем 8 златых, а 9 златых побожны люде зложили, 4 ряфы полотна... Марина Аїдрашкова дала и оффровали еи до це(р)кви стго архістратига Мїхаила на услуговання дхвног[о], котрое Евліє никто не має(т) одберати о(т) престола це(р)кви годы(р)ма(р)ской, а то под вѣчным проклятством, але має(т) вѣчними часы в тои цркви зостати, бо то е(ст) оффровано гу бу, в троици стои единому, бу о(т)цу и сну и дху стому, за свое дшвное спасенїе, телесное здравїе и грѣхом о(т)пущенїе. Слава бгу в троици стои единому, амии.

3. Псалтир. Віденъ, Курцбек 1776. Запис 1839.

Сеи Псалтиръ принадлежить церквѣ годермарскей. За пана превелебного Антона Деакъ, пароха локалного, и за дяка Іоанна Ставровски. Дня 20 іуніиша 1839. Канторъ годермарскый Іосифъ Берешъ умер року 1837, дня 20 априла предъ воскресеніемъ.

Грабовець — Vyšný Hrabovec nad Laborcom.

Тріодіонъ. Почаїв 1774. Книга тепер в Міньовцях.

...куплена е(ст) до храму стго...арха[нгела] до села Грабовецъ за власны свои гроши, за златы(x) уг(р)скїхъ 16 и марїашъ, такъ е(ст) ше(ст)на. зла¹⁴¹ и марїашъ. А кто бы еи важыл о(т)далити о(т) его дѣти, клят, проклять, анаѳема и амароф, амин.

Іншим почеркомъ: Я Алексеи Го[р]ват, паро(х) грабовск[ии]... зо всима грабовскими парохиянъ... книзи, реченой Тригод посна,... быти за нѣмецких 7, то ест 7 и дутки 3... Олексовичъ ц(р)кви грабовской..., Грицъ Го[рват], Іоан Горва[т].

Грабовчик — Hrabovečk.

Учительне Евангеліе. Рукопис з кінця XVI ст. Книга була в Кружльові (біля Свидника).

Р. Б. 1600

Р. Б. 16... ты еши лоза истинная възраставшія нам.

Р. Б. 16... зволеніем о(т)ца и поспѣшиением сна и стого дха, амин.

Сию книгу, рекомую Евліє учителное, купил пан уцтивий Ануш и Целеш Грабовчики и своею малженкою уцтивою а богобоиною панею на имя Мотруна Засьосовѣнною...

Рок божї 1600.

Предмова кождому члку хртіанскому мужем и женам, то с предисловіє по вся недли можна пред Вѣлї.

Виняток із Учительного Евангелія.¹⁴²

Мои милыи а вѣрныи христане! Прошу млести вашей, рачте послухати Евгліи стои. Гды естеся зышили ко стои цркви, а о(т)ложите вишитки умыслы вашѣ, которыи сут злыи и омылныи, то е повшедневное уживанія, не буди вам тую малую годину за омешканя, а не лѣноватися пилно слухати Евгліа стого а просити га ба его стои млести, абы нам грѣшным рачил съслати ласку дарь дха стго до срдць наших, абовѣм дхь стыи члка умудрити и въгрмити къ выслушаню повѣсти слова бжіа, абысмо слышали слова тыи егеліа стого и въ срдцах своих заховали, а злыи умыслы оставили, которое то Евгліе стое написал стыи апель. Іука. Христане милыи, рачте млѣсть ваша пилно слухати барзо мало казаня слова, нех абы то млѣсть вашей не было за приクト заклад казаня слова бжіа и науки его. Моць ба о(т)ца въсемилостиваго а высоче млсрдаго и для славетной муки сна его милого, дари млѣсть дха стого, причина двицѣ наинищеша мтре избавителя нашего милостиваго и вишитких стых даи тебе, иж бы с нами была при початку и докончаню казаня того нынѣ и часу смерти нашиен, а мы рецѣм вішитци: амин. Наимиліши христане! То е початок евгліи ннѣшней, которую написал стыи евглистъ, которыи колвеckъ в роздѣленю зач[а]ла, которая дни ннѣшнега у цркви стои предком на чест и на хвалу бу въсемилостивому и тыж для справы науки особливои и тыж для справы поученя потѣхи нашии христанськои. Аproto и з набожнством срдца съкрушенаго и тыж с почливостю умыслу поцливаго тои стои евгліи послухати, которую почитают так [?]: Нѣкоторого часу мовил с млѣстивыи, албо як си починает...

Грабське — Hrabske.

Трїодіонъ. Львів 1688. Курсив.

Сія Триодъ цвѣтная зостала туд в Грабском такимъ способом, же книгоносъ Яковъ, прінесши зо Львова, азъ же Георгій Нѣжаловски сторговалъ сю за осемнацет златых, але же сен Яковъ гдеи умеръ, то за ню ничъ не дано.

Протошъ, если бы у моєи фамиліи ту в Грабском не зоставаль, волно сю книгу пренести зо собою а за дшовъ Якова гда молити.

Гуменне — Humenné¹⁴³ (c).

1. Тріодъ цвѣтная. Львів 1688. Запис 1695. Курсив.

Благоволенїем во троици стои славімого бга, посигшеством сна, совершенїем стого дха купїся сія книга, глголемая Трїодіонъ цвѣтная, за злотых угорских 16 до храму Успенія пречистыя двы бца. Купїї еи братцтво и иишии парохіяне околічныи цркви тоиж и храму выш мѣнованого за о(т)цущеніе грѣхов своих за прїводом превелебнаго оца Іоана Доліновича Ославіцкого, намесника гуменского, которыи пилис старался о то. Року бжіого 1695, мца апрїлія, дня 11. Бгу слава во вѣки, атун, Joannes de Osla Dolinicensis A R die P: Humenne.

2. Апостолъ. Почаїв 1759. Запис 1759.

...си Апслъ заплаченыи. Куплена е(ст) за златых 12 угор[ских] до церкви гуменской року бжія 1759, мця августа 15.

Гутка — Gutka.

Тріодіонъ. Львів 1730. Запис 1721. Курсив.

Року бжего 1721 купил рабъ бжыни¹⁴⁴ Стефан Ягъница¹⁴⁵ гу(т)ницкий из женовъ своювъ Катариновъ за спасеніе душевное и за всѣхъ родичовъ своихъ сию книгу, глаголемую Триодъ цвѣтную, до цркви гутницкои. Дал за ню зла(т) уго(р)скихъ 16. Зла(т) еден на то¹⁴⁶ дал рабъ бжии Губа Петро, раб бжи Даніель¹⁴⁷ сиъ его злат: I за о(т)пущеніе грихов своихъ. А кто бы сию книгу мал о(т)далити якымъ колвекъ способом о(т) сеи цркви, албо украсти, клят и проклят будет во вѣки вѣком, анаюма и маранаѳа, неугасимым пламенемъ.

Герлахів — Gerlachov.

Требник. Рукопис кінця XVII або початку XVIII стол.

Під датою: Anno dmi 1729, die 16 Aug. стойть:

В тим часѣ вишолъ зо школи Іоанъ Нижяловски,¹⁴⁸ поповичъ ге(р)-лаховски, з Уигеле практиующего, кончивши щасливве школу грамматику за благословеніем бжиїмъ и за... моцу, а за протекциовъ Его Великости пна Іоана Йосифа Годе(р)марскаго, архимандрита ... и викарія енералного и ешпа Мукачов[ского].

А *під роком* Anno Dmi 1739:

Іоанъ Нѣжаловский, парохъ малцовский, преставился во скінія праведных юнія 4, в денъ пятковыи, тыжнемъ прет Сопшествиемъ с. духа. Причина смерти его: про неопатрность свою пострилигъ ся под ливу перес¹⁴⁹ и жыль тыжденъ.

*Давидово — Davidov.*¹⁵⁰

1. Апостолъ. Львів 1666. Запис 1695.

Року бжго 1695. Сию книгу, глаголемую на имено Апостолъ, купили поцливы валал до Давидова,¹⁵¹ до храму стго архистратига Михаила. 8 люди дали 8 златых: Фенко Иванъ, 2 Стираникъ, 3 Цимбала Петро, 1 Петро Ганикъ, 5 Симко Цацъ, 6 Махарь Навель, 7 ... Пистороко¹⁵² Иванъ, 8 Тидоръчакъ Петро. А при том тоты поцливи люде просили, кто бы был помочень тоту книгу заплатити. Тедъ и они привели, же там давали, кто дал пов золотого,¹⁵³ кто чва(р)такъ. Кто которыи свещеникъ буде(т) на и тых книга(х), или дякъ, будеть о(т)правовати, за тых люден¹⁵⁴ повине(н) го(с) бга просити. А хто бы сию книгу о(т)далити о(т) той цркве, проклять будеть, анаюма и марьюъ. Мца декаврия, дня 30. Записова(л) Лукачъ Яворовскій, дякъ банчанській.

2. Евангеліонъ. Львів 1690. Запис 1719.

Сию книгу купилъ... итянскій до храму с. архистратига Михаила въ селѣ Давидовъ. Подпись есть презъ мене Іоана Шандал[с]кого, архиdiaкона столици Земплинской и Шариской 1719.

3. Тріодь. Без заголовного листа. Книга тепер в Раківці.

..за свои п'нязи власныи за пя[т]нацеть златыхъ. А кто бы еи о(т) мене даде о(т)далил, суд из ним будем имити и клять, поклять, анафема и намаранааа. Дъялося в селѣ Давидовъ.

На дощі книги концепт листа: Братку Всес любны мий Христовъ! Што емъ бесидовалъ на предешли ваша о тоту писмичку ко плащеници, та прошу, братку, якъ наискоріше бысте могли мнѣ препосласти, аи подобенъ¹⁵⁵ еи подпиште.

4. *На чаши вирізано:* Іерея Георгія Ковенчакъ тицаніемъ сооружися келихъ сей року бжїя 1737.

*Дідачів — Dedačov.*¹⁵⁶

Евангеліонъ. Львів 1722. Курсив.

Сия книга, рекомая Евгія, куплена е(ст) о(т) священаго ерея Луки Барновъчя а презвѣтеря дъдачовскаго. А куплена под час о(т)пуста краснобродскаго, а дал за ню свои п'нязѣ власны... угрои лѣчбы златых 15. То (ес)ть его власна. Кто бы еи мал о(т)дали о(т) него, то судъ будет мѣти з ним.

Доброслав — Dobroslava.

1. *На дверях церкви вирізано:* Сія це(р)ков основана дня {27 апр., рок 1705.

2. *На образі страшного суду з року 1672 під постатьми грішників підписано:* мелник, млекогубца, богач.

3. Евхологіонъ. Львів 1695. Курсив.

Сию книгу, рекомую Требник, купила громада доброславска... до храму Заложыня стои преподобнои му¹⁵⁷ Параскевии за свое здоровля, за о(т)иущенїе грѣховъ и душъ спасенїе и дали за ню златых ву(с)мъ. А которыи бы духовны албо дяк сию книгу о(т)далил о(т) цркви, кінть прокляти, анафема и маранааа и в де(н) остатнїи отимать заплату. Іоан Павлови(ч), пребітеръ доброслав(с)кіи.

4. Евангеліонъ. Львів 1690. Запис 1703.

Сию книгу, рекомую Евангелію, купи(л) ра(б) бжїи Єоудо(р) Наидухъ Припра(н)ский за свое ще(с)ливое здравля и за о(т)иущенїе грѣховъ своихъ из женовъ своювъ Марю(в). Да(л) за ню златых уге(р)-ских 18 и да(л) еи до села именом Доброславъ, до храму Заложиня преподо(б)нои матере Пара(с)кевен. Року бжего 1703, мца 4 юлия.

А кто на ию(и) будет читати, повине(н) за него гда бга у пре(с)тола стго упрошати. А кто бы еи хотѣль о(т) тои цркви о(т)далити албо дхвнии албо дяк, кля(т), прокля(т), анафема и маранаоа.

5. Триодіонъ Львів 1717. Запис 1784. Курсив.

Року 1784, марта, 19 дня пятои идли по(ст) второкъ было си:не грима[ня], снѣгъ в тои ча(с) гыну:ть, пасха была марта ра(в) с римляны.

6. Тріодіон. Почаїв. 1747. Запис 1754. Курсив.

Сюю книгу, глему Триодъ цвѣтную, купилъ многогрѣшныи рабъ бжїи іереи Алексеи Валнїцкіи, на тои ча(с) парох доброславскыи, за гроши црковныи златых угореских до веси Доброслав при притомности газдов црко(в) Георгія Шостка, Симеона Шостка до храму ир(д)бинои мре Параскевіи. Аще бо еи кто о(т) сея цркви о(т)далити восхотѣть, да будеть проклять и остатици преданъ погибеліи. Аминъ. Anno Domini 1754.

7. Служебникъ. Без заголовного листа. Первий запис приблизно з р. 1703. Другий з р. 1831.

Сеи Служебникъ есть цркви доброславской типу старожитнаго или стародавна, восточны четверо пре(с)толи... патриархов. Купленъ есть Наидухом Прикрянскимъ, который купилъ и Евлію.

На кінці книги на дощці:

Была хорота року 1831, а при ти[м] холера была велика, недогливост а ненавѣст между блишом родином также при тим велике убийство, же вшытки просты люде на панох повстали, не лем на панох, але и на попох также. Нич не выграли, але вшытых мушеним силом поимали а... повѣшали. Так били, мучили, ашъ з них кров текла. Поза тым не дост того было, же их повѣшали, але и газдовство од них одобрали. Так зостали [бѣ]дны люде, якъ фтаси в полю.

Дубровка — Dúbravka(c).

Метрика хрещених¹⁵⁸ від 1760 р.|

Із філіалу Славковець: Яну I, року бжіяго 1760. Окrestи(х) и міро(м) пом. двцу Елену о(т) роди. Георгія Бренди и жени¹⁵⁹ его Елени. Возпр. были Деметро и Анна Шандорова.

Із філіалу Гаталов: Яну 7 А. К. п. Ду. Окрестих и міром пом. младца Павла о(т) род. Мафея Савкового и жени его Елени. Возпр. былъ Паволь Балог и Ева Полякова.

Із філіалу Копчани: Фебру. 21. А. К. п. Ду. Окрестих и міром пом. м(д)ца Іоана о(т) роди. Іоана Гречи и Марії. Возпр. Андреев Ондо и Марія Саксунъ.

Із Дубровки: Я. 7. А. К. п. Ду. Окрестих и мир. Стефана о(т) роди Новакового Іоана и Евы. Возпр. Іоанъ Ондов и Анна Юркова.

Рік 1763. Фебруарія 22. Из парохії Дубровської. Аз ієреи Василий Бачинський, парох брецеовський, окрестих мл(д)ца Іоана о(т) родителей

законовинчаних Йосифа Жеткей и Марії. Возпріемникъ Joannes Felix, Parochus Butkensis. Возпріемница Марія Фрацимирка Вицманди.

Із Метрики вінчания.

Під роком 1798: Мих. Філєн, Анна Маріїн.

Історична записка. Anno 1809 ex Parochia Dubrokensis statuti sunt pro Militia Insurgentiali ex Natalo. Янко Ковалъ, Янко Януско. Ex Szlepka Бутка Василь, Бринзакъ.

Із зустрічю (Дюрдьош) — Durdos(c).

1. Евангеліон. Львів. Книга без заголовного листа.

...купиль раб бж Андреи Герма... угорских 20 зл. и придасть си до цркви дюрдьоскои, до храму... архистратига]..., абы завше была на пр[е]столѣ... въ митвахъ стых, абы...ле поминаль...

2. Із господарських записок свящ. Яновича з Шеметківців 1745 — 1760.¹⁶⁰

Аль Іоанъ Чурпек, превѣтеръ цркви олшавской, кому о томъ вѣдати належит, щанісѧ божиєю помошю, благодати дха всемогущаго во троици единаго, котрии гроши церковныи при мнѣ зоставали, на котрии рокъ що ся прѣобрѣло и що ся іде склотовало, сие есть написано.

Року 1745. Взять емъ за мідь 35 злтыхъ, за овесъ 15 злтыхъ. Того жъ року дасть емъ за звон 7 злт с келчиком.

Р. 1746 было за три фаски¹⁶¹ 27 злтыхъ, того же року за Трифолой 35 злтыхъ, того же року за Триоди 29 злтыхъ.

1748. Было за 4 фаски 30 злтыхъ, того же року за келихъ 20 злтыхъ.

Р. 1749 за мід взаль емъ 35 злтыхъ, на Сончество стого дга за дѣнщику меду 2 злтыхъ и 20 гр[о]шы.

С тои сумы за ризы 20 злтыхъ, за стихарь 8 (от) Несалтыри 10 марияшъ и 20 гроши, на трицетокъ¹⁶² 1 злтыхъ. Гимкови о(т) дозирания ичель 1 злтый.

Нозосталое ся приложило к суми, котра ся зберала даже до року 1760, с котрои ся дало за образъ 33 злтыхъ, за Охтаихи за Польставецъ¹⁶³ и за м[е]трику 18 злтыхъ 1 марияшъ; за криншъ, за п. мику 3 злты, за кресть, за поставники, за фаски 10 злтыхъ; за гвозды, за шинглы и млиншареви о цминтере 14 злтыхъ. Нофторе за гвозды, за дерево, за антимись, за книгу, Обить речную,¹⁶⁴ 33 злты. Потрете Михалови майстрови за шин[г]ли, за дерев кніхъ 28 злтыхъ и 16 гроши, за градусъ, за ризы, ладичку малиреви о(т) градуса, за облакы, за шин[г]ли, за гвозды 32 зл. и 18 гроши.

3. Грамота номерних з 1761 р.

Ся грамота, то есть дзвиное опоминанїе, раба бжыя Семана Коваля, гунковскаго шолтыса и жены его Татианы, и сновъ ихъ Мацка и Лукача, и Янка и Луця, и Андрея и прочая, списася року бжыя 1762, мця

яннуарія, дня 16, за власним стараніємъ раба бжіяго Стефана [и] братовъ его.

На кінці літописні записки:

Року бжєя 1778, мца декеврі[я], якъ ся почала земля трясти. Другій разъ претъ Воскресеніемъ страшної недели. Ір барзо суха была в тои рокъ.

Завада — Zavada.¹⁶⁵

Пом'яник номерних. Рукопис. Тепер знаходиться в Руській Порубі. Запис 1779.

Заголовний лист: Помяникъ усопших днівъ.

Сїя книжыца, глемая грамота, ц(р)кви завадянской списася рабомъ божинимъ священым іереемъ Михаиломъ Завацкымъ, парохомъ завадянскимъ року бжєя 1772, мца ноемврія 24.

Наводжусь декілька імен: Помяни гди дны усопшихъ рабовъ бжыхъ о(т) Адама ажъ до сего дне... Катрену, Матруну, Ганю, Лукача, Феніцу, Полагу, Кундрата, Симка, Гріця, Микулу, Елену, Кондрата, Настасю, Микиту, Федора, Танку, Татиану, Ивана, Игната...

Збєгільов — Zbehl'iov (с).

Тріодь. Книга без заголовного листа. Курсив.
... глемую Триодь, рабъ бжї Галанда Мигаль Териавський.

Звала — Zvala¹⁶⁶

Евангеліонъ. Львів 1728. Запис 1744.

Року бжія 1744, дня 28 юануарія Андреи Переображенікъ, шолтиє зуяльський, з братомъ Василіємъ купили книгу сїю, глаголемую Єванглію, за си(с)нє дешное и за тѣлесное здравіе, вручили еи до цркви зуялекон, до храму святого архистратига Хва Михаила... за златыхъ угорскихъ седминацат, дико¹⁶⁷ 17. А кто бы и хотїл о(т)далити о(т) цркви зувалеки и храму Іс Хва Михаила...тои будетъ проклят, наюема и мараота, и на вѣки вѣкомъ аминъ.

Зубне — Zubne.

Евангеліонъ. Книга без заголовного листа. Запис 1657. Нівустав.

Сїю книгу, рекомую Ев(г)ліє тетры, купи(л) рабъ бжї Яковъ Михита и своею Улькою и своимъ зятемъ из Іваномъ и Салакомъ из своею дѣвкою Марією и даль за ню златыхъ 18 и прида(т) еи до стони цркви ко храму Соборъ архаггла Хва Михаила у селѣ Зубномъ за о(т)ца Іоанна. А которыи ко(л)ве(к) попъ будетъ из неи читати новишен гда бга просити за раба бжїа Яцка и за вось чада его и за о(т)пущенїе грѣховъ ихъ. А не має(т) быти тая книга о(т)далена Евгліє престолное о(т) стони цркви. А кто бы ся важил тую книгу о(т)далити о(т) стони цркви, не таковимъ чвкомъ¹⁶⁸ суд буде имѣти пред маестатомъ бжїим и буде проклят, анаюема и мараота. Року бжія 1657, мца апрілія, 2 дnia.

Йовса — Jovsa¹⁶⁹ (c).

Тріодь. Книга без заголовного листа.

...купългъ ю о(т) Дусъ за свои власны гроши до храму святаго Андрея Первозваннаго за свое о(т)пущеніе грѣховъ, за златыхъ 15 нѣмецкихъ. Хто бы еи о(т)даліль о(т) храму сего, да дубеть проклять, анафтема.

Камюка — Kamienka.¹⁷⁰

Апостоль. Запис 1681. Курсив.

Купили сюю книгу, глаголемую Апостоль, сщенны іерей Тимоѳеи, презвѣтер кам’янський, із своею супругою Маріею за золотых 25, рахуючи кождый золотыи по дванацѧть пултора коńъ,¹⁷¹ за свое о(т)-пущеніе грѣховъ и преставлшихся сородниковъ своих и придал сюю книгу апсьскую до храму стго великомчника Диомитрія. За державы Его Милости иша Станіслава Любомирскаго, старости Слѣпскаго, маршала короннаго Великои Короны Польской, за дидаскала Феодора Гусяна, которое село лежит под Любовнею, на границы полской и венгерской и сиѣской, также и под замъкомъ Любовельскимъ. Року бжого тисяча шестсотъ осьмидесять первого, міца августа, дnia 8-го.

Капішова — Kapišova.

Пом'янник села Капішови з половини XVIII століття. Рукопис був у бібліотеці Національного музею в Празі під сигнатурою IX N 35.

Сия Грамота¹⁷² Оркова Курцикова и жены его Евы и зятя ихъ Личковска, Микулова, Семанова і Гзеничова.

Виписуємо тут іші імена, які не повторюються:

Помяни гди раба божего Феодора, Данила, Греория, Налагию, Хымку, Іоана, Пастасию, Анну, Семеона, Михаила, Василия, Романа, Гасю, Мацка, Конку, Гаврила, Ганусю, Ганю, Юрія, Якова, Данила, Петра, Марію, Лепика, Юрка, Личка, Агафію, Евдокию, Онуфрия, Алексея, Стефана, Лукача, Микулу, Козму, Демка, Маєся, Грегорія, Микиту.

Anno Domini 1784 to Ego Parochus Kapissoven[sis] Petrus quire Hrabuscz Praem Kapissovam ac Kruslovam mutatione accepit Anno pñato tringento Dominatu.

Керештвей — Okružná.

1. **Шестодник.** Рукопис. Книга тепер в Руських Неклянах. Запис 1652.

Рок бжого 1652 куни(л) сию книгу Шестодник ра(б) бжї Лука(ч) Шептицьский своев жено(в) Аньно(в) за пун(я)та златого за своих о(т)пущеніе грѣховъ и за свое добroe здоровя до храму стаго архистратига Михаїла,¹⁷³ до села Керештвє(я). Кто на них буде(т) читати, повиненъ господа ба просити за о(т)пущеніе грѣховъ.

2. Літургіаріон. Львів. Запис 1687. Курсив.

...4 золоты за...рабу бжию Анну за о(т)и...грѣховъ, другая Бенника М[а]ря за... и снь еи Лукач златы, третии Дыба Лукач и Гр... его Васил дали златы. Купили еи до цркви керештвеиской, до храму архистратига Михаїла, за о(т)пущенїе грѣховъ своихъ. Которы колъве[к] сщен... с неи о(т)правовати, пови[нен] гда бга за тых моли[ти]... Кто бы еи отважил...о(т)далити о(т) то[и]..., анаоема, прокла(т) буде(т) и судъ бж[ии] с ним... Року бжия 1687.

Кечківці — Kečkouce.¹⁷⁴

1. Евангеліонъ. Львів 1665. Запис 1672. Півустав. Книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

Року божого 1672, м(с)ця септемврія, дни II. Сюю книгу, глемую Евгліє пр[е]столное купилъ рабъ бжии Матфеи, по презвиску Борисъ. Дасть за ню своихъ 10 злотыхъ, а остатка за црковныи, вшиткои сумы чинит злот 18, до цркви кечковской Заложине храму стаго архістратига Михаїла за свое о(т)пущенїе грѣховъ. Которыи сщеникъ будет на неи читати, повинен гда бга за тых просити за все. А кто бы ся важил сюю книгу о(т)далити о(т) тоєижъ цркви, нехай будет проклят, анаоема, во вѣки, вѣковъ, аминь.

2. Апостолъ. Львів 1666. Книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

Сюю книгу, зовемую Апосоль, купилъ раб божии Приспітачинъ за злотыхъ вангерскихъ 12. Купиль еи о(т) оца вольховскогого¹⁷⁵ Василиа і о(т)даєт еи до храму кечковського стаго архістратига Михаїла і е(т)даєть до села Кечковец за свое телесное здравие и за своихъ представшихся родичовъ.

Кийов—Kyjov. Запис приліпленій на дощці рукописного Тріологіона.

Сюю [боже]ственнуу книгу Евглію тетрь пр[е]столное купила раба бжія Іоатерина за 12 угорскихъ напред за свое з[д]равя [дш]вне, мужа своего Андрея и за о(т)п[ущенїе] грѣховъ своихъ и дѣтокъ своихъ Мигалика...ла и кладет еи во црковь киевскую, на престол Заложенїе преподобной мат[е]ре нашей Нараск[е]вии и на вышинюю црковь Заложенїе Вознесенїя га Хвого. А кто, а кторыи сшиїкъ будет в тыхъ црквах служити а с тои стои Евглій читати, повинен при каждо[и] літургии га ба просити з[а] о(т)пущенїе гріховъ рабы бжеї Катерины и е[и] прышаго господаря Іоана, и другого Андрея, и за сна еи Мигалия, и дѣвкы еи Анны и за сна Михала, и за Данка и Федора, и Павла, и Федора и Петра. А кто бы хотѣл сюю книгу о(т) прес[тола] вышише именовано[го] о(т)далити а инде о(т)[нести], суд с таковым незбожним члвком хочет [и]м[ати] [в]ышше именованную Катерина.

Клембарок — Klenov

Леітургіаріон. Київ 1659. Запис 1715. Книга тепер у Варганівцях.

На віддертому листкові курсивом: Я, Іоанъ Ганчовски, попович клембар[ский], далъ емъ на сию книгу пѣнязѣ чотыр[и]... Року 1715, дnia 5, мѣсяця¹⁷⁶ іюния. Я, Іоан Ганчовски, поповичъ клем., дал ем на сию книгу. Рок 1715.

Клокочово — Klokočov.¹⁷⁷

1. Минея. Рукопис середньоболгарсько-волоського письма. Запис 1710. Книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів у Михайлівцях.

...чалиского за златых вгор[с]ких 6 и маріашъ... црковныхъ во цркви смодиницкои.

Въ ими о(т)ца и сна [и] стго дха ами[и]... Рабъ бж[и] Іоанн Гриценкувъ Вылешинскій... и тих за [пре]ставльшихся роди[тел]еи своихъ, которыхъ... писаны имена... ведлуг...

Рок бжя 1710, гды Раковцѣ из Берченѣом угорску землю згурили¹⁷⁸ на котучак и повиводили и... децов и францухов.

На звороті: Року божия 1710, гды одъ Риманішускії нѣмци виходили на рускии за коруци и теди коруцовъ побито.

На наступній сторінці: Рок бжя 1710, гды одримарескій¹⁷⁹ из нѣмцѣми виходил на рускии за коруци и теди коруцовъ побито и прогнано.

На одному з відірваних листів: оцъ Іоан Красицкій о(т)ц Василій Клокочавський. *На звороті сторінки:* священныи ереи Василіи...

На краях в часті проби пера. Один раз: Про нобѣс исанка покушаю пера, ци добре гди помо... писа по...ише до конца рабу Петру поповичови Красицкому.

Початок якогось листа: Чесныи о(т)че Ва... собору Унгварского. Упрошу Чесноть вашю, жебысте приходили на пришыть день мѣсяця окотоврия Яна Феш...

Далі наводяться імена помер.их: Иван, Марю, Фену, Анцю, Куліну, Федю, Петра, Аниа, Симъка, Станка, Цюра¹⁸⁰, Каска, Василія, Йцка, Мигалия, Настю, Гануську.

2. Октоихъ. Львів 1671. Запис 1741. Курсивний запис знищений: при оправленні обрізано береги. Чіткі лише деякі місця:

церкви ракоцко[и] котру повинѣ [?] Алексеи ракоцки обыватель, фундатор церкви, року бж...

Далі іншою рукою:

[К]нигу, на[ре]чену Шесто[дник],... Алексеи с Калуши за зла[ты] два, за свое здравие із своев женовъ і за о(т)пу[щенїе] грѣхов і прідал еи до цркви клокочовской вѣчными часы. А кто бы еи хотѣл о(т) иеп о(т)далити, да буде проклят нафе[ма] Р. Б. 1741 О тых людии, што... Трефолои о(т)их за прозвѣтера того.

3. Служебникъ. Запис 1730.

Во имя о(т)ца и сна и стаго духа, аминъ. Сию книгу, рекомую Служебникъ, купила раба божа Гудакъ Анъна року бож 1730 за св[ое] доброе здравье и за о(т)пущение грѣх[ов] своихъ. Купила еи на манаstryри¹⁸¹ за зол... 9 угорскихъ и придае тую книгу, рекомую Служебникъ до с[ела] Клокочова, до храму Успения вѣчными часы. Кто з неи буде о(т)правовати, повиненъ гда бга просити за Гудакъ Анъну, за еи доброе здравие и за еи мужа Янъка, и за еи о(т)ца Онъдрея, за еи матъку и за всѣх родичовъ своихъ. Кто бы тую книгу рачилъ о(т) клокочовской о(т)далити, да будетъ проклять, анадѣюма и мараба, аминъ, аминъ.

4. Апостоль. Львів 1709.

Во имя о(т)ца и сна і свтаго духа. Сия книга, Ап(с)тол речена, купила ч(с)на громада клокочовска і калушска¹⁸² до храму Успенія цркви клокочовской за 12 златы за 3 корци овса. Дал Спишак два мрінши, Чухра(н)ка 3, Чудоковъ Васил 6, Тураков Ванца 16, Ромачак и пон 17.

5. Трефолон, Почаїв 1735[?]

Сія книга, рекомая Трефологіонъ,... куплена...до села Клоночова, до храму Успеня пртои бци о(т) полскы(х) людии, о(т) Михаила... о(т) другого Іоана Чемер...за золоты(х) угореских 20 штирѣ. Р. Б. 17 ... презвѣтера нашого...клоночовского за цер. пѣня[зѣ] 9 золот и 20 гроши. Другы ем сам своим стараціем приобрѣл і предал еи до тогож храму... А кто бы еи хотѣл о(т) тои цркви...да буде проклят, наюма. З вѣри годных при самых тых людех, о(т) которых куплено і при црковніках при Спішаку Алексію і при Душенки Алексію.

*Колбовці — Kolbouce.*¹⁸³

Служебник. Львів. Книга находилась в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

Во имя о(т)ца и сна с стаго духа. Купил сию книгу, рекомую Служебникъ, рабъ божій Ондерішін Петро за свое тело(с)но здравие и о(т)пущеніе грѣхов своихъ и придалъ еи до храму стыхъ бестребн[и]х и ч[у]дотворец Козмы и Дамиан[а]... до веси Кобовецъ.¹⁸⁴ Кто бы ся важил яким колгвек способомъ о(т)далити, в сей и во будущі вѣкы, клит, прокл[и]тъ.

*Ковбасово — Kolbasov.*¹⁸⁵

Евангеліонъ. Львів 1665.

Сию книгу, зовемую Ев[г]ліє, купил рабъ бжій сщенныи ереи Василії, зят Раکув из женою своею Федею, из тесте(м) своимъ Ивано(м), из женою своею Аную, также из сусѣдью [!] своею Аную на прозвище Кгротякою, из зяте(м) еи Ивано(м) и сном¹⁸⁶ еи Бла(ж)комъ, из женою

его Аною, из дѣвкою еи Федею за о(т)пущеніе грѣховъ своих до села Іковбасова, до храму стого Николы. Дала золоты(x) пять.

Козяни — Kožany.

1. Ісалтиръ. Львів 1677[?] Курсив.

Ікупи(л) сию Ісалтиръ рабъ бжын жена Чайка из брато(м) Адамо(м) за два нѣмецки за свое милое здравіе и за о(т)пущеніе грѣховъ и за овои(х) родичовъ преставшихся и придали еи до цркви козя(н)ской, до храму стого Стрѣтенія гда нашого Іс Хр(с)та. А кто бы еи хотѣль о(т)далити о(т) храму нишго, да буде(т) сей члвкъ прокля(т), анаѳема.

Сия Ісалтиръ е(ст) куплена чре(з) Ігната Чайки до храму Стрѣтенія гда нашего Іса Хта, до села Козянин.

2. Апостолъ. Львів 1691. Запис 1773. Курсив.

Сия книга Апостолъ куплена е(ст) чрез Елену Янка младеницу за спасеніе и о(т)пущеніе грѣховъ свои(х) до храму Стрѣтеніе гда нашего Іса Хта и за притомного о(т)ца своего Ігната Чайки... нашего. Року 1773. Котрии бы хотѣль о(т) церкви козянской о(т)нятіи, проклять, анаѳема.

Койшов — Kojšov.

1. Тріодіонъ Львів 1767.

Anno 1776. Praesens Triodion quadragesitate procuratorum est pro Ecclsa graeci rutilus catholicorum Kojszoviensi per me Andreas Ladosinski, parochum loci.

По pivcu Kravcsik prisel vo Kojssov Ivan Polkabla. Bil pivcem szei годовъ 23, помар Janua: 16/4 866. Suplens do Luhusta 18/6 того же года бывъ Георгій Гамряк 6 Aug наследовалъ пивец и учитель Іванъ Іванович Крупнечкы.

Platna kantorszka.

Pri Kravcsikovi krom cerkovnich dochodkov 40 zol. Pri Polkablovi visla 70 zl. Pri Krynyczkym vis¹⁸⁷ 120 zl.

2. В Евангелії з 1722 р. священик робив собі над церковнослов' янським текстом і на краях примітки, тобто давав переклад неясних йому слів в латинській мові.

3. В Метриці під 1727 роком записані імена: Dzurkuw Jano, Andreas Gajdos, Pavuk Janko.

Rector scholae Georgius Zeleznik ann 32 oriundus ex Lipnik, habet pratum za Hudakovym garkem.

An Dni 1756 преступила приказания 9 Якуба Фабика цорка з Адамомъ Угромъ, который на тои часъ служилъ... Йтрового Михала. Вѣничаны суть през мене Георгия Тара[совича], пароха юніловскаго die 2 octobris...

Ан 1764 преступилъ приказания 9 Юрко Фуриндак албо Андряшовъ мающе 7 дѣтей съ женюю своею. Прикоснулся служніци своеи Алжи Сламаковои, которая ку его потѣсѣ принесла му сличное чадо Ганічку.

1770. Высокомыслного о(т)ца панъ сиъ Юрко Михала Петрового, славныи бача престуниль приказания 9 з Марфою Чарного Янки цорку, которая ко подпорѣ в старыхъ лѣтах существу о(т)цови принесла за поднору, принесла пренекну внучку Марию.

1770. Соломонова мудрость Якуба Фоцковича...сиъ Іоанъ престуниль 9 приказания Фабинникового Якуба доброго ловца Instantis цорку Марию, которая ку его подвизѣ принесла му нею шацован[у] цорку Анну.

Колониця — Kolonica.¹⁸⁸

Метрика хрещених. Запис 1789.

Титул: Сія книга, матрика реченная, гр.... куплена е(ст) до церкви колоницкои за гроши парохіанъ, до храму сто Василія Великаго чрезъ пароха Симеона Фалатовичъ, за которую данно есть грошии 7 маріяшовъ во Унгвари. Року 1789, дня 5 януарія.

Перший запис починається 1789 роком.
Року 1789 януарія. Азъ іереи Симеонъ Фалатовичъ, паро(х) колоницкыи, окрестихъ и миромъ сты(м) помазахъ мл(д)ца Данила о(т) родителей законно вѣнчаны(х) Михаила Сидорового и жены его Анны Козювой. Воспрѣемникъ быль Алексій Сарка. Воспрѣемница-Татіана Шокираня.

Року 1782, мая 29.
Азъ іереи Симеон Фалатовичъ, паро(х) колоницкыи, законно вѣнчахъ раба бжого Георгія Дарянину со рабовъ божковъ Анастасіовъ Хомововъ. Свѣдителіє быше Павель Чонювъ Чуткювъ из Ублѣ.

Комлоша (Хмельова) — Chmelová.

1. Анонологіон. Львів 1651. Запис 1674. Курсив.

... і за преставлшагося раба бжія Алек[сея], по прозвиску Корбика. Дала за ню златых вгорских дван[цеть] Тимофеи, шолтыс комлоскии, ... із малжонкою своею Анною. Дала теж за ню златых угорских. I о(т)дали еи в селѣ Комлоши до цркви с. великаго м[у]ч[е]нича Димитрия храму, упрашаючи дховныхъ, которыи будут с тоєи стоя книги о(т)правовати, абы га бга за о(т)пущение грѣхов их и за преставлшися их родителии и сродиков в оффбрах безкровныхъ бл[а]гали. А кто бы имал сию стую книгу о(т)далити іли о(т)лучити о(т) тоєи с. цркви вышописанои татбы¹⁸⁹ ради, да будет проклят. А купили еи рок. бжия 1674, міця дечеврія, 16 дня до церкви комлоскои.

2. Триодіонъ. Львів 1753. Запис 1796.

Сія книга цркви комлошовской есть куплена за гроши црковныи златых угорскихъ тринацет чрезъ ч. оца Ми. Балутянского, а через пароха Андрея Ходобай оправити данна року 1796.

Паки оправлена года 1848 накладом Йосиф[а] Павловича пароха.
Дальша приписка: церкви комлоскои.

Корумля — Koromla.

1. Ісалтиръ. Відень (Курцбек) 1776. Запис 1781.

Сюю книгу Ісалты(р)... свое здравіе и о(т)пущеніе грѣхов и за поме(р)шых... упокоив их. Купив Якубъ Енчикъ из Гусака за... корумлянскои до храму арх Михаила 1781.

2. Евангеліонъ. Львів 1690. Запис 1723. Курсив.

Павлика На(с)тя дала на сюю книгу три марияши за свое здравіе и за газдове дшвне спінє. Пом. гди Павла.

Іншим почерком. Во імя о(т)ца і сна и с дха, амин. Сюю книгу, стую Ев(г)ліе, которую купили че(с)нии парахияне корумлянскіи за золотых 19 уго(р)ских о(т) діяка Єодора Копинускаго року бжія 1723, авгус[та] 19, при о(т)цу Геордію Тори(с)ком, на тои ча(с) парохом будучи у Коромлѣ, и придали еи це(р)кви с. коромлянскои, до храму с. архистратига Михаила архангела. А кто бы ю мал о(т)далити о(т) того храму, да будет проклят на вѣки вѣком, амен. А куплена е(ст) при чесном о(т)цу Геордію Тори(с)ком.

3. Минея рочна или Трефолои. Почаїв 1737. Запис 1743. Курсив.

... Трефолои именованна, куплена до села Коромлѣ... Михаила року бжіо 1743, мця...ых 24 вонаши форинты. Дал на шю рабъ божій... деся(т) вонашов за свое здравіе и свое о(т)пущеніе грѣхов... родичов. Другіи на шю дал Олекса... о(т)пущеніе грѣхов десят златых и придали до храму с. Михаила... о(т) церкве, да будетъ проклят, наօема.

4. Октоихъ. Львів 1700. Запис 1741. Курсив.

Сія книга,¹⁹⁰ глемая Октоихъ, през злочестиваго члвка изъ цркви корумлянскои украденная и паки попечением и трудолюбіемъ бгбопных парохіянъ корумлянских обрѣтенная и по цѣломудрному разсужденію ясневелможного гдина Георгія Гавріила Блажовскаго, еппа Агніппскаго, Мункачевскаго и Марамароскаго и прочее знову тоіже цркви корумлянскои, сирѣчъ храму Собора архистратига Михаила¹⁹¹ приверненна е(ст) на катедрѣ Мункачовской дня 6 ноемврія, року гдня 1741. Іереи Іоан Козма, нотарыш кафедралныи. тр.

5. Триодіонъ, Львів 1717. Запис 1730. Курсив.

Во имя о(т)ца і стго дха, аминъ. Сюю книгу, рекомую Триод, купила честная громада коромлякая за престашаго раба бжіо млинара Єстиая [?] за золотих 15 і за гроши 15. На тои часъ биль парохом оц Іоанъ Фанковичъ о(т) Іокима діяка дерфаскаго¹⁹² 1720, мця декерія, дня 20.

А хто би хотѣль о(т)далити, да будет проклят, анаօема і манаараа, а[мин].

Крайня Бистра — Krajná Bystrá.

1. Тріодіонъ. Львів 1730. Запис 1726. Курсив.

...Книга, глаголемая Триод цвѣтная, куплена е[ст] за златы(х) угерских... до цркви бистранской, храму архистратига Михаила за гропи црковнї, за старанием велибного оца Стефана¹⁹³ рок бжго 1726. А кто бы еи хотѣль яким колвекъ способом о(т)далити о(т) церкви бистранской, да буде клят и проклят, яко маранаоа на вѣчны вѣки, аминъ.

Азъ іерей Стефан, парох бистранскій, его рука власна.

На краю: Коцак парохъ.

На краю стор. 163: Винчуем¹⁹⁴ в. милостям.

На кінці: Аз ереи гутански єзднал ес[м]... громады быстрянской и комарницкой за золотых 12 и пара шат я такожды шат, маріа[?],... шат пара.

2. Анонологіон. Львів 1738. Запис 1781.

Зѣднал емъ слугу...¹⁹⁵ златых¹⁹⁶ мыта 4, коблик овса сати, 4 его, а 2 моих, 2 ко(р)ц[и] [яр]цу, три сорочки и три мати, едны нагавки 1781.

3. Триодіонъ. Львів 1717. Запис 1769. Півустав переходить у курсив.

1769, марта 6 оправилъ Гео(р)гий Сяноцкий.¹⁹⁷ Ще раз курсив: Саноцкий¹⁹⁸ року 1782.

Изволенiem о(т)ца и поспѣшенiem сна и совершенiem стого дха куплена сия книга, глаголемая Триодъ посная, до цркви бистра(н)ской за златых 15 угорских, за гропи црковны. А кто бы еи хотѣль яким колвек способом любо....

4. Минея. Запис 1781. Курсив.

Преставися рабъ божій Петро Семанов во року 1781...и погребен есть I на новом теметовѣ октовря 12-таго, за благословенiem Петра Подгаецкого, обывателя свидницкаго а на сей часъ вициархидякона Собора...

Краснобрід — Krásny Brod.

1. Евангеліон. Львів. Запис 1734.

Во имя о(т)ца и сна и стого дха, амин. Купил рабъ бжїи Грегорїй Пинчакъ из женою своею Марією за о(т)пущенїе грѣхов своихъ и за здравїе свое до цркви краснобродской, до храму Собор стого пророка иродетчи, крестителя геня, Иоана Евангелие. Дал за ню златых угорских 15, року 1734, міца нацуарїя, дня 17. А к.о бы сюю книгу хотѣл о(т)далити о(т) той цркви, проклят, трижды анафема.

Перомонах Иосафат Хвост чину стого Василія Великого профес,¹⁹⁹ гумен краснобродской обители на той час там состаочи .

2. Триодіонъ. Львів 1731. Курсив.

Сия книга Триодіонъ. Во имя о(т)ца и сна дха. За благословенiem преблагословенои дѣвѣ бци. Сию книгу купила громадо красноброска за златыхъ угорскихъ 15 и грошиї 15 до цеви²⁰⁰ красноброскої, до храму Собор пророка и предитечи Крестителя Іоана, за здравие свое и за о(т)пущение грѣховъ своихъ для напѣлу²⁰¹ цекровнаго, Богу наивышому на ублагание преблагословенои матери божои и вѣмъ стымъ. Кто бы хотѣлъ о(т) храму стого о(т)далити, да будетъ проклятыи три кратъ. Богу нашему слава и на вѣки вѣкомъ, аминъ.

3. Триодіонъ. Львів 1730. Курсив.

Сию книгу купила громада красноброска до храму пророка и предитечи Крестителя Іоана за уго[р]ских златых пятицетъ.

4. Требникъ. Львів. Запис 1737. Книга була в монастирі оо. Василіан в Требішові.

Во имя о(т)ца и сна и стого дха, аминъ. Сию книгу Требникъ купилъ рабъ бжїи . . . и сыном своим Данком за свое здравie и за о(т)пущенїе грѣховъ своихъ до цркви красноброцкої, до храму Соборъ . . . Іоана. Року 1737, місяця юлія, дія 11. Кто бы ен . . . о(т)далити о(т) цркви, будеть проклять . . . анафема.

5. Літургіонъ. Львів 1759. Запис 1760. Книга тепер в Збєгньові.

Сія книга куплена есть за золотых уго(р)скихъ 9 до стои обителіи кра(с)нобро(д)цкої дія 6, місяця сентеврія, року 1760.

Кремпах — Кремпа.

1. Анноологіонъ. Львів 1738. Запис 1789. Курсив.

Сія книга, рекомая Трифолои, е(ст) церквѣ стои новосозданои кремпашкої Покрова престои двы б(д)цы М[а]рії. Куплена же е(ст) пре(с) мене недостоинаго раба бжго Іоанникія Брадачъ, на тои часъ 1 администратора кремпаскаго. Року бжїя 1789, м(с)ця сентеврія, дія 20.

2. Октоихъ. Львів 1765. Запис 1789. Курсив.

Сія книга, рекомая Октоихъ, е(ст) церквѣ стои кремпашкої, храма Покрова престои двы бци Марії. Куплена же е(ст) пре(с) мене недостоинаго раба бжого Іоанникія Брадачъ, на тои часъ администратора кремпаскаго. Року бжїя 1789, місяця сентеврія, дія 20.

3. Апостолъ. Запис 1789. Курсив.

Сія рекомая книга Апостолъ е(ст) церквѣ стои новосозданои кремпашкої, храма Покрова престои д. б.²⁰² Марії. Куплена же ест пре(с) мене недостоинаго раба бжого Іоанникія Брадачъ, на тои часъ администратора кремпаскаго. Року 1789, септ. 20.

4. Триодіонъ. Львів 1746. Запис 1791. Курсив.

Сїя книга, рекомая Тріодъ цвѣтная, е(ст) црквѣ стоя кремпаскои Покрова и. д. б.²⁰³ М[а]рїи. Куплена же е(ст) пресъ мене недостоинаго на тои часть 1 адмѣнistrатора Іоанникія, Брадачъ. Року бжїя, 1791, мца мая, дня II.

5. Триодіонъ. Львів 1753. Запис 1792. Курсив.

Сїя книга, рекомая Тріодъ постная, е(ст) церквѣ новосозданнои кремпаскои Покрова п. д. б. М[а]рїи. Куплена же е(ст) прес мене недостоинаго раба бжого Іоанникія Брадачъ, на тои часть 1 администратора. Офїровал на ню Іамїанъ Хоховъ золотых Rf 10, то е(ст) десять. Року бжого 1792, дня 18.

Криве — Krivé.²⁰⁴

Апостол. Рукопис без початку і кінця. XVII ст. Записи 1647, 1651, 1710, 1715 рр.

На дошках приписані роки: 1647. Року бжего 1647. На другій дошці: Року 1651.

В середині приписки:

Року 1710 зуставаль гиївъ бжын то е(ст) новѣтря в Угорской землѣ.

Року 1715 зблїи мыши збожка барзо и нѣмци за два роки лежали посполу.

Кружльов — Kružlov.

Октоихъ. Запис 1713.

О(т)воинщеніаг да бга списка ишего Іса Хста 1713 римскою личбою календар 28 [oct]oberis, купена сия книга на имено Октоихъ великии за поводом... велебного о(т)ца Михаила Нѣжаловскаго и презвитера кружловскаго до церкви кружловской вѣчными часы за власныи стои церкви пѣниазѣ, на що да не дерзнетъ вишакии до инои церкви властити окромъ кружловской подъ проклятиемъ іерейскимъ Михаила Нѣжаловскаго пароха за помощю ишѣ о(т)цовен а о(т)ца Михаила манижелки в чест а славу в триц[ы] стои славимаго бга.

Куріє — Kurov.

1. Евангеліонъ. Львів 1644. Запис 1649. Курсив.

Року бжия 1649. Сїе Евгліє купил рабъ бжїи Іоан, Нацана, шолт[ыс] куровскїй, за свою працу, за о(т)ищениє грѣхов своих ходатиства ради іере[я] Георгія Дроздовскаго сц. куровскаго, за памятки о(т)ца Андрея Кур[овскаго], до церкви куровской, ко пр[e]столу с. аила ев. Хва Луки.

2. Літургіаріон. Львів 1666. Запис 1669. .

Рок бж. 1669. Сю книгу Служебник хадатаиства ради о[т]ца Георгія д²⁰⁵, сщеника куровского, и сна его Іоана купили коман... люде куровяне и с прочіих всиа близких, пришедши до Красного Бруда на о[т]пустъ, за о[т]пущеніе грѣхов своих до цркви куровской.

3. Требникъ. Київ 1668. Запис 1672. Півустав.

Рок бжія 1672. Сю книгу купили бголюбимии... ради сщ. іерея Георгія Дроздовского о(т) о(т)ца... вского до цркви куровской св. Луки.

4. Тріодіонъ. Львів 1667. Запис 1676. Півустав.

Во имя о(т)ца и сна и святаго дха, аминъ. Ікуниль сию книгу рабъ божий иереи Васулии Ломенським из родичи своими за златыхъ 12. Року божего 1676, мць март 25.

5. Апостолъ. Львів 1639. Запис 1690.

...бжя 1690. Сю кни[гу]... о(т) дійка вандровнаго купили бголюбивии [людє куров[ски]].

6. Триодіонъ. Львів 1717. Запис 1734.

Сія книга, рекомая Триод постная, куплена е(ст) до цркви куровской за п'нязь церковныи, сі[ест] за златыхъ угорскихъ шестнадесят... о(т) велебного о(т)ца Феодора Хвостика, пароха нижніоорлицкого. Року бж 1734, мця февруариа, дня 20, за презвитера Іосифа Дроздовича п. куровского.

7. Анвологіонъ. Львів. 1738. Запис 1739.

Лѣта о(т) воиншеннія гда 1739. Сю книгу, рекомую Трефолои, купили бголюбивы куровяне за злат угорских 38, на що дал Петръ Дзямба злат угор десят, ест 10 и Григорій Дудко злат угор 5 пят, прочее црковное и паклад вес церковныи.

Під початком запису: Иерея Іосифа Дроздович, дѣдичного сщеника куровского, мця...

Кусин — Kusin (c).

1. Евхологіонъ. Львів 1695. Записи 1712, 1723, 1725. Півустав.

Року божия 1723 родися младенець Василий мисяця.

Тєю же рукою кілька листів даї: Року божия 1723 мѣсяця поєврия родился младенець Василий о(т)ца Петра Клюкочовского. Хрестный отець: Нѣмець быль на тои чась, хрестна мати: Чухринка.

Року божи 1725 мѣсяця февруария дня 20 мат... о(т)казуетъ корову на церковь клюкочовску поля. Люди, котори тамъ были на тои чась и синъ его Янко, Тимко Ондаръ, Чукаїгъ, Дюри, Ткачикъ Янко, Іванцувъ синъ Штефанъ.

Сюю книгу купиль рабъ божи Михаель Мацкувъ ис Костовъ Мариовъ за золотыхъ 9 за власны свои иѣнязѣ до Кусина до села, до храму стля Василия. А кто бы еи о(т)тамтale о(т)далилъ, проклять будетъ, яко анаоема. А кто будет на неи... Року бжого 1712.

На останньому листі: Року божиня 1728.

2. Служебникъ. Запис 1747. Книга тепер у Клокочові.

Сїя книга, рекомая Служебникъ, куплена е до храму с. В. Василія епша кападокийскія, веси Кусина не за гроши валаскы, але за црквины, за златыхъ вонашов шест. А кто бы еи хотѣл о(т)далити, да будетъ проклятъ, 1747, 9 марта.

Далі іншим почеркомъ:

В селѣ Кусинѣ знашлася една жена побожна и служебница боска именемъ Мария Фенцикъ, Андрея жена, д[а]ла на крижъ поль третя златого пе... По 2-ре на епитрахиль и нараквикъ 7 маріаш. По трете 5 златихъ на стихаръ. По 4-рte на ризы 6 златихъ и два маріашы. По 5-те на келихъ 4 злати. Сия учинила....

На початку книги недбалим почеркомъ: Йиусъ Иоанъ. Сию книгу заминяв ем из Якимомъ за ї [и]шу книгу.

Ластовце — Lastovce (с).

Евангеліонъ. Львів 1722. Запис 1738. Курсив.

Року бжіго 1738. Помощю бжію а за побудком о(т) дха купиль сїе Ев(г)ліє престолное рабъ бжіи Іоедоръ, млипаръ ластовскї, из своею малженкою Евдокією, ве(с)по(г) из своею тещою Марією, за свое тѣлесное здравіе и за о(т)иущенїе грѣховъ своихъ за іѣну златы(x) угорскы(x) осемнацеть до храму Вознесенїя Ха сплля ишего. А которы коївекъ дхвныи буде с неи о(т)правовати, повиненъ на кождои службѣ бжественнїи га ба просити за ихъ тѣлесное здравіе и за о(т)иущенїе грѣховъ ихъ. А кто бы еи хтѣлъ о(т) тоєи цркви о(т)далити, да будетъ проклять и анаоема.

Летнава — Дубровка — Legnava — Dubrovka.²⁰⁶

Евангеліе. Рукопис р. 1529. Запис 1529, 1639, 1655, 1659. Знаходиться в бібліотеці Будапештського університету ім. Етвеш Лорант. №.

На стор. 260. Дубровка. Півустав. Йито 6037. Слава гдцу боу и стон бци пречистои его бгоматри хвала и слава стму о(т)цу Николѣ. О(т) зачала конецъ, тро[и]це стая бе нашъ слава тобѣ. Списася сїя книга.... тетроеваглие рукоу многогрѣшного раба бжія Юрія Костентинова сна ис оснодарьства Московскаго испод великого кнзя Василя Иванович[а] пря и г(с)дря всея Русїи родомъ ис Великого Новагорода а стяжанїем из Великого Пскова. А списася сїя книга бгабоязливого и х(с)а-любиваго мужа Тимофѣя, Иванова сна изъ Дубровъки, изъ Земли ис Саноцкой²⁰⁷. А уписується въ сїе стое Еглие раб бжии Тимофеи ис подружием своимъ Наста(с)ею, ис чяды своими с Филимоном и з Гри-

горієм и с Оедором и усопших члд ихъ Назарія, Василія, Матфея, Юрія, Марії и отецев ихъ Іоана, Югу, Луку, Василису, Павла, Игнат[и]я, Офим[и]ю, Орину, Марка, Іоана, Семиона, Іоана, Лаврентія, Михаила, Ану, Окулину, Офим[и]ю, Остаф'я, Захаріу, Огаф[и]ю, Орину, Орину, Михаила.

А сей же бгобоязливий муж Тимофеи дал списати сіе стое Евглине и положил его на прст[о]ль нового манастиря стго оца Николы у по[л]б Лекнавськомъ, абы было непорушимо о(т) той стыя цркви о(т) стго о(т)ца Николы. А кто бы их дръзнул изграбити о того стго манастиря стго оца Николы, да буди клят и проклять о(т) стыхъ оць тиї и о(т) стыхъ 12 апель и о(т)го²⁰⁸ всег дховенства, иже е(ст) под небсом на земли.

На здравіє и на спасеніє рабъ бжєи крестинъ.

На полях цього запису півуставом: вши[т]кých лѣть учинися до теразнєшого року 6163, а еже о(т) по плоти рожде. Хва 1528 было в тои час, а тера(с) 1655.

Трохи нижче іншим почерком: На з[д]равіє и на спасеніє и на о(т)пущеніє грѣхувь рабу бжю Стефану діяку.

Легнава — Legnava.

Запис 1639. Півустав.

Сию книгу дал оправити раб бжій Ігнатій за свое телесное здравіє и за дшевиное сп(с)піє и за о(т)пущеніє грѣхов его и дал за тоту оправу попови липъницькому три златыи полскыи. А на то его был нарадил и на казаню намовил раб бжій Адам, на тень час ихъ превітеръ будучи, року бжего 1639. У tot самыи час был голод великий. І бол жита был по шесть златых полских, иже люде о гладу великого пухнули и Адам пупъ ходил по Лекнавъ яко тлѣнь о(т) гладу великого. А ходячи, закладался у своих послухачіи о корецъ жита и не хтѣли заложити, хоць же ииکторыи имали, або въмъ²⁰⁹ слабую кр...кую вѣру и научителови своему имали. Был ту Адамм пупъ в Лекнавъ, был и не утил, и вы буд[е]те и не утыте.

Сию скриптуру списал раб бжій Адамъ в селѣ Легнавѣ. Не великая, але памятная каждому мудрому и не умѣ...ому члку и в Ѣх сл[о]в[а]х [?] ласкавых вѣрящому.

На стор. 190: Рок бож 1659 як о(т)ць Іоан Галкевич пришед до Легнави на резидовани в црков бжю.

Лекарт — Lekárovce (с).

Анонологіонъ. Запис 1658. Куренів. Книга тепер в селі Венеції.

Року 1658, мца іюня, дnia 4. Сию книгу парѣцаему Аи[тологіон] купил рабъ бжи Андреи Д... до храму Рождества прести б... в валалу Лѣкарту будучого... о(т)пущеніє грѣховъ своихъ, за которую дал зол[отых] угорских. Кто бы еи мѣл о(т) храму о[тда]лити... укraсти... наи... на пришл... пехан па так... проклятство трох сот и осм..., иже в Нікеї и собравших, а по смерти, да приїдет] [на] лено строгого Плютона и со Йодою и его братом.

Лівів — Lvov.

1. Евхологіон. Львів 1695. Запис 1711. Курсив.

Року бжыл 1711. Сию книгу, глемую Требникъ, купилъ учитывая громада лѣвовска і рабъ бжыл Онуфреи Иванъ за вусем златых вангерских до цркви лѣвовской, до храму свтого архангела Михаила. А кто бы мал сию книгу о(т) тои цркви о(т)далити албо вкрасти, да будетъ проклът, анаѳема і маранаѳа. А кто з сей книги будеть читати, повиненъ гда бга просити за раба бжыя Онуфрия Ивана і за преставлшихся рабъ бжых Онуфрия і Яцка і прочая всегда і и[ы]нѣ і пр[и]сно і во вѣки вѣкомъ, аминъ.

2. Апостолъ. Львів 1719. Запис 1747. Півустав.

Сию книгу, глаголемую Апостолъ, купилъ его учитиви рабъ бжыл Михаиль, Демковъ сынъ, шолтысь лѣвовскій, съ малъжонковъ своеъ М[а]лріевъ за грѣховъ о(т)пущеніе и за преставш... до храму стаго архистратига Михаила за суму... свою власну працу. Котрии буде на тои книзѣ духовны читати, то ся облиг'ує за тымаж пану бгу молити. А кто бы сию книгу хотѣтъ о(т) тои цркве о(т)далити, албо вкрасти да будетъ проклът, анаѳема и маранаѳа... 1747, мца мая, дня 2.

Сія книга куплена о(т) Грегорія Грепіковскаго, поповича поліщекого.

3. Аноніоміон. Львів 1738. Запис 1748.

Сию книгу, глаголемую Трифолои, купилъ еи Михаиль, шовтысь лѣвовскій а сынъ Демчининъ. Купилъ еи за златых 35 угорскихъ. Купилъ еи за златыхъ за здравіе и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и за преставлшихся ациоровъ²¹⁰ своихъ. А кто бы сюю книгу о(т)далиль о(т) храму стаго архистратига Михаила, да будеть анамароа, проклътъ. Которую купилъ р. б. 1748, мца авгуаста, дня 27.

Лімне — Lomné.

1. Апостол. Без заголовного листа.

Сия книга, рекомая Апо(с)то(л), купил... Ставъровскии Н. А., превѣтер ломенскии, намесник деканату Вороновскаго.

2. Іентиха.

Сіе ест Грамота сынов с. матере церкве ломенскія. Раба бжаго Йика Демки или Котика и жены его Ілгѣ 1833. Грамота раба бжаго Шимы или Демкового Петра Гыркы. Раба бжаго Адамчовы Даурѣ.

Ліспе — Lesné (c).

Пазва книжки невідома. Запис 1726, 1770. Півустав.

....бжіи Микула за свое о(т)пущыни грѣховъ д села Лѣсного, до храму за свое о(т)пущыни грѣховъ. Даљ за шю 16, десят Микуло-

выхъ, 6 церковныхъ. А кто бы еи хотѣть бы о(т) храму одобрати о(т) цркви гѣсніи[и]скон, да будет ирокліят, анафема и на странномъ судѣ буду з ним мати судъ. 1726.

Третои недеїни святаго величаго поста во середу гермѣло вечаръ мѣсяца ма[я] надъ Унгваромъ году 1770.

Луків — Lukov.

1. Апостоліонь. Книга без заголовного листа. Запис 1659.

Сию книгу купил сиценик ереи Петръ тднь[?]. . . Нѣжаловский Терълецкыи, рекомую . . . за о(т)пущеніе грѣхов до храму Рождества. А хто бы мѣл о(т) того мѣсца о(т)далити, судъ будеть . . . мною Року бжии 1659, міса марта, дня 15.

Другий запис з р. 1658 був зроблений для села Лекарту (біля Ужгорода). Див. Лекарт.

2. Ієітургріаріонь. Львів 1646. Запис 1700. Книга тепер в селі Венеції.

Сию книгу, зовемую Служебник, купил сиценик ієреи Луковскій Константии из своеи малжоноков, на иміи Маріев, за суму златых угорскихъ пять.

То записавши, гдѣбы іан богъ мене зобразил с того свѣта, теды волю мои малжонки взяти тую книгу с церкви и сковать своему спови, котрому буде потребно. А ежели бы сна такого не мала, волю ек продати, бо нам на туто книгу не дал никто нич.

Матисова — Matysova.

1. Евангеліонь. Рукопис. Запис 1631. Книга тепер в єпископській бібліотеці в Пряшеві.

Ро(к) б(ж) 1631, дnia м(с)ца авгу(с) 2. Сию книгу купи(л) раб божій Демя(п)чи(к) Іоа(н) за суму золотых по(л)скіих 14 за о(т)пущеніе грѣхов сна своего Ва(с)ка из ма(л)ике(н)ко(в) свое(в) Мар. . . за свое тел(е)ное здравіе и дневное спасеніе²¹¹ и да(т) еи до цркви тамже на Матисовѣ²¹² Заложеніе стого архангела²¹³ Михаила, за ереи сицнаго Якова Камянин(ц)кого, презвитера матысо(в)скаго. И не маєт²¹⁴ быти о(т)далена о(т) тои цркви матысо(в)ской на вѣкы вѣчныи. А если бы котрый поп, або ли діяк, або ли якыи члвкъ узя(л) еи о(т) тои цркве и да(т) еи инде, таковыи анафема и арамаоа и суд бжii буде(т) с ним имати. А вы о(т)цове дхвнныи, который будете тое Евгліє стое читати, повиннини есте га ба при стои літу(р)гii просити за раба бжii Іоана и за малженку его Марію, и за сна его Ва(с)ка, и Гавриїла,²¹⁵ и по(р)ку его Ганусю, и за вся родителіи его за сицнє и за о(т)пущеніе грѣхов их.

2. Тріодіонь. Ночаїв 1767. Запис 1774. Нівустав.

... Триодь пос(т)на купиена до цркви матисовской за цѣну златих 16 и еден..., котра абы не была о(т)далена о(т) цркви... При обещанности Стефана Марка и Петра Маласти, року бжго 1774.

3. Тріодіон. Книга без заголовного листа. Запис 1760. Устав.

Сія книга, глаголемая Тріод цвітная, куплена есть за тинфовъ²¹⁶ 43. На поповствѣ матысовском за поводом Александра Ілковича през. матысовского, при обецно(с)ти Савки Шо(л)тыса и Ва(с)ка Сѣ(д)ляря и Грица Палгута. На що было грошии црковныхъ трицеть тинфовъ своихъ, выше описаныи презбите(р) доложил тинфовъ тринацетъ. Що ся стало року 1760 м(с)ця априля, 14 дия. Котра книга абы не была о(т)далена о(т) цркви стои матысовской, бо кто бы оную о(т)далил, да(с)ть о(т)вѣт гду бгу в днь судныи.

На іконі архангела Михаїла по-польськи:

Na czeſć u na chwałę P. B. w troycy yedynemu postawił ten obraz Michaila Archaniola dla... P. Sztefan Szoltys Matysowsky pospolu yz panią swoią Margitą za dobre zdrowie swoie y za odpuszczenic grzychuw swych do cerkwi Matysowsky, ku chramu S Michaila miesiąca maia, dnia 20, 1640. I za przywodem Jego wysze obrazy zmalowane sa do cerkwi matysowsky, kturom... nagrodzie w krolw...niebieskym.

Mamivci — Malovce.

Тріодіонъ. Львів 1701. Запис 1730. Курсив. Книга тепер в Собоші.

Во ими о(т)ца и сна посігненіемъ стго дха. Року бжїя 1730, мїца мая, дня 12, купилъ сю книгу, рекомую Трио(д) цвѣтна, за златы(х) уго(р) 15.

Далъ сіцноіереи Іоан зла(т) 4 своихъ, а остатокъ це(р)ковныхъ и придали еи до села Матовецъ, до храму стго Михаїла. А кто бы еи мѣлъ о(т)далити о(т) того храму, клять и проклять, анаоема трижды.

Матяшка — Matiaška.

Евангеліонъ. Львів 1743. Запис 1744.

Р[о]жкъ днія 1744, мїца мая 11. Сіє Ев(г)ліє бжое... до веси Матяшка, до храму бжго великомчника Димитрия... угорскихъ за свое о(т)пущеніе грѣховъ... о(т) цркве²¹⁷ матискои...

Мергешка — Mergeška.

1. Требникъ. Львів 1695. Запис 1741.

Сю книгу, глаголемую на имено Требникъ, купили есмо за працу небоцічкі Андре... власну еи за осем золотых угорекіх без осем грошии до храму преподобної Параскевії нашїї. А кто з неи будет о(т)правляти, тої повиненъ за преставишуся рабу бжу Евдокію бга просити и за о(т)пущеніе грѣховъ еи. А кто бы еи хтѣлъ о(т)далити о(т) сего храму, клят, проклят, намарааօа. Року бго 1741 мїця мая, 15 дия, то е(ст) 15. Аз іерей Феодоръ Голікъ Йотоцкій, презвѣтеръ мергескій, за его приводом.

2. **Минея.** Рукопис.

На кінці: Подписася рабъ божи Иоанъ Коцакъ.

Міклушівці — Miklošovce (c).

1. **Псалтирь.** Почаїв 1742. Запис 1748. Півустав.

Сия книга, глаголемая Псалтирь, куплена е до ц(е)ркви святои миклушовской рег те Eliam Danielovics Parochum existentem за власный п'єнязъ церковныи. То е(ст) за два злати нѣмецких до храму Рождества пр[е]святои бци. Anno 1745, Mense Junii.

Сия книга, глаголемая Псалтирь, куплена е(ст) д учиня хлошицу Горчаковому²¹⁸ Ондови за злате за 2 немецки... Хр(с)това.

2. **Октоихъ.** Львів 1765. Запис 1799. Курсив.

Сія книга, Октоихъ речена, куплена есть за нѣмецки злати граицари 45 id est... у ... 45 до церкви с. миклушовской за властнїй церковнїй п'єнязи лѣта Хва 1792, дня 16 юлїя, id est Anno 1799 die 15 Julii.

На сю книгу съ кассы церковнои данны суд(т) 2 нѣмец. злати 33 граицаръ преч... и благоговиящым рабом божіим Іоаномъ Адцима, емуже многая лѣта принесенная.

Михалівці — Michalovce (c).

Тріодіонъ. Почаїв 1768. Церкве мигалювскїй.

Міроля. — Mirola.

1. **Требникъ.** Львів 1668. Запис 1678. III.

Изволенiem о(т)ца и съвершенiem сна и с поспѣшением стго дха, амин. Я рабъ бж. Стефанъ Петриков из женою Настасею, из синомъ Іоаномъ, купил сію книгу, рекомую Требникъ за золотихъ осмъ угorskы личбы и придалъ еи до цркви миролской Заложеня Покровъ преста бца в селѣ Миролѣ на вѣки, абы не браль ани влдка, ани намѣстник, ани сщеник, ани дякъ, ани приятель, мовячи мнѣ то принадлежит. Але то я вышъ помененый Стефанъ боу оффьюю и дарую. А хто бы мѣль узяти па силу, албо укралъ, буди проклять. Стых оць и я буду суд мѣти з нимъ на страшном судѣ.

Дѣялося року 1678 міа декавра, 6 дня. Многогрѣшныи Антонъ Спреютовскїй, сщеникъ, бывшии з Володимира.

2. **Апостоль.** Львів 1654. Запис 1678?

Я рабъ бж. Стефанъ Петриков из женою своею Настасею и сном своимъ Іоаномъ, даль нам панбогъ на стую црквь змогъчися, умислил ем сюю книгу бгодхъновеннюю Аиль тетръ о(т)мѣнити за свое здравїе и за о(т)пущенїе грѣховъ родичовъ наших и придали еи до стоянїи цркви нашей миролской до храму Покровъ прстыя бца на вѣчными часы непорушоними, ни сщеникъ, ни дякъ, ни приятел не маєт взяти под проклятством стых оць.

3. Мінія обицая. Київ 1680. Запис 1692.

Я рабъ бжи Стефан Блыха²¹⁹ из женою Настасію и сном Василем купил еи сию книгу, рекому Мънею, за золотих двацят угорских и за грихо(т)пущеніе до цркви миролской до храма Покрову претія бца в селѣ Мѣролѣ на вѣки, абы никто еи из тоа цркви одалити. Проклять будеть и я буду суд мѣти з ним на страшном судѣ.

Дѣялося року 1692, мц октоврия, дня 11, многогрѣшны сщеник миролскии. С А.

4. Тріодіон. Львів 1704. Запис 1738.

Я рабъ бж Григории Коречко купил емъ сию книгу, рекому Триод, за золотых 17 угорских и придал еи до цркви миролской заложенія Покровъ престия бца в селѣ Миролѣ на вѣки, абы не брал ани влдка, ани намѣск, ани сщеник, ани дякъ, ани приятел, мовичи, мнѣ то принадлежит. Але то я выше положеныи Григории гду бу офферую и дарую. А хто бы мѣл взяти на силу, або украл, буди проклят. Стых оцъ и я буду судъ мѣти з нимъ на страшном судѣ. Дѣялося року 1738, мца септеврия дня 10. Многогрѣшныи Стефан, сщеник парохъ миролскии.

5. Служебник. Запис 1707.

Я раб бжи Лазоръ Калека купилъ сию книгу, рекому Полуставъ, исвоюю женою Марию і своїмъ сыпами на імено Андрій, Іван и Алексеї за златых горских 6. Р. Б. 1707, мца марта, дня 1.

Нехвалъ Полянка — Nechvalova Polianka.

Ключъ разумѣнія Іоанникія Галятовскаго. Львів 1665. Записи 1695, 1702, 1706, 1709.

Лист 68: Покушаю чернила, цы доброе.

Лист 71 — 75: Сия книга Ключъ купилъ аз Василии.. парох Нехвалъ-Полянскіи за златых 11 и марияшъ за свои гроши власны.

Лист 125 об.: Рок бжого 1702 женился Василь дияк Демянчикъ. Двца била Мря пол друга рока, мднец Міхайлъ року б: 1706, мца октovriя, дня 24 на свого мученика Ареої.

Лист 204 об.: В угорской земли повѣтра было року бжого 1710.

Лист 234: Рабъ бжїи сщеннаго іереи Василий Тернавскіи, родич з веси Волгъ Мѣговей, з шолтыства, пост[р]игся року бжїя 1709, мца декемврія, дня 16. Д в пятокъ до храму сошествїя стого животворящаго дха.

Лист 347 об.: Преставися, раба божия Мария. Рок бож 1695, мца апрля, дня 14, жена іерея Василия. Помяни гди Марію.

Лист 386 об., збоку: Симеонъ Волошинъский, парохъ тополянскии, просить...

Знизу: На сию книгу, рекому Ключъ, далъ емъ штири злати нѣмецки Михал...

Лист 578 об.: Мця ноембрїя дня 25 преставися раб бж младицъ Оеодоръ, синъ сщеннаго ерея Онофрія презвитери... при храмѣ Престой бци.

Нижній Репаш — Nižné Repaše.²²⁰

1. Евангеліопъ. Львів 1670. Запис 1681.

Во мено о(т)ца и сына и святаго дха. Р. Б. 1681. Сию книгу, гламу Ева, купил(ъ) раб божи Даниел Таробай,²²¹ раб(ъ) божи Янош, Мария, рабь божи Ан(ъ)дрей до церкви репазкои за золоты(x) 20 за свое о(т)пущение грѣхов(ъ).

2. Трефолон. (Аноніміонъ). Запис 1663, 1665, 1669, 1744.

Во имя о(т)ца и сна и стого дха, ами(н). Ро(к) 1669 февруа(р). Я Петръ, попович годы(р)марекий, на тои ча(с) Петръ презвите(р) репа(с)кій и о(л)шавицкій, купиле(м) сїи Трефолони за 20 злотых угорских(ъ)ї за мои вла(с)нныи гроши року бож 1763. По моєї смрти не має брати тои Трефолони.

Іншим почерком: Кто буде о(т)правля(л) с тои книги, повинен буде за то(ж) Грігоря га ба млити, а я на то мѣце о(т)каз... у Івана Горбалия 4 зло(т), у Мика Го... 5 злот. Та я на црковъ с. поручаю про тую причыну, абы тои Трифолони не о(т)бирано о(т) моих(х) дѣтии по(д) анафемою, под проклятвом. *Іншим почерком:* Року 1665 на Успеніє пртои бци вы(ш)иши писаныи Грегорій с Паїппои[?], во(л)ного Прокопа син, дал на тую книгу 12 зло(т) вышише писаных, а тене(р) знову дал 8 зло(т), що учыни(т) 20 зло(т) а та(к) цале заплати(л) тую книгу, которую поручыл о(т)дал ку храму Успенія стои Ани. А который сщник буде о(т)правлял с того Трефолон, повинен буде га ба млити за раба бжія Гри[горія] за его здравіє, сп(с)нє и о(т)пущеніє грѣховъ.

Далі новий почерк:

Сїя книга, речена Трефолон, е(ст) оправле(н)на року бжого 1744 за презвите(р)ства Михаїла Смрековскій, котра е(ст) вла(с)тна цркви нижньомирошівської, як розумити е(ст) вышише.

Нижній Мирошів — Nižný Mirošov.

Евхологіон албо Молитвословъ. Львів 1719. Шівустав.

Сию книгу, глаголемую Требникъ, кунила громада нижна мирошовъска за гроши церковныи за осемъ златыхъ угорскихъ²²² [и] за двацетъ гроши, котора о(т) Щурка Івана о(т)оброна и о(т)далъ еи ... церкви нижньомирошівської, до граму святых бестребъникъ Козмы и Деміяна. А коби еи о(т)дали:тъ о(т) тои церкве, такови прокл[я]ты, натама и вета.

Нижнія Ольшава — Nižná Olšava (с).

Триодіон. Львів 1746. Запис 1762.

Сїя книга, рекомая Триодію цвѣтна, которую куниль Василь Маршын до церкви пійко ольшавской, до храму Успенія престої бци из братомъ Семиономъ за добре здравие и за о(т)пущеніє грѣховъ за золотыхъ 14 своихъ власныхъ и женою своею Ановъ и женою Семиновою Евою, А кто бы еи хтѣлъ о(т)дати о(т) церкви пійко ольшавской, проклять бысть, наема. Року бжего 1762.

Нижня Полянка — Nižná Polianka.

Тридіонъ. Львів 1753. Запис 1760, 1766. Курсив і півустав. Книга тенер у Варадці.

Сїя книга, глаголемая Триодъ посная, которая куплена до церкви нижнополянской, до храму стыхъ бесребнику чудотворецъ Козмы и Демияна, которую купилъ рабъ бжын Петро Мучиганка²²³ за златыхъ 16 угорскихъ за свою власну працу, за счесливое свое здравие и за о(т)пущение грѣховъ своихъ 1760. А кто бы [еи] хотѣль вкрасти, мосѣль бы перше пропасти, албо якымъ колвекъ способомъ о(т)далити еи о(т) церкви нижнополянской, да будетъ проклять.

Приходъ мои до веси Нижнopolia[ны] р. б. Іоанъ IIавл. ²²⁴ 1766.

*Нижня Рибниця — Nižná Rybnica (c).*²²⁵

Рукописний співаник з 1817 р.

Слово о Тобіяшѣ. Глава 1-вая

Тобіяшъ с поколѣнія з мѣста Нефалим, которое есть з верхней краини галилеиской, за цесту, которая веде на западъ спонца, на лѣву страну, маєть мѣсто Сефетъ. Гдѣжъ быль за крали Салманазаръ Сірскаго у везеню, алеproto правдывои цести не опуцался, такъ же вшытко, что мал, каждый день удѣлять братомъ своимъ, который с нимъ былы сполу у везеню з его поколѣнія. Але онъ быль наимладшии, а во своемъ дѣтинствѣ нич злого скутку не чинилъ. А гдѣжъ каждый ходили кланятися тѣламъ златымъ, который тѣла учинилъ был Робоамъ ц[а]ръ Ізраилскии. А онъ самъ варовалъ си . . . тыхъ рычахъ, але ходилъ до Іерусалимской ц[е]ркви а тамъ кланялся б[о]гу Іерашлакому и вѣчино ся молилъ. Третого року еще лѣпше до вѣри утвердилъ си. Давалъ зо всего десятину. Тій веци добре провадилъ ведлухъ закона б[о]жого. Был пахолокъ молодшии, заховалъ законъ. Гдѣжъ пакъ мужемъ быль, понягъ собѣ жену Анну с поколѣнія своего и малъ с нею с[ы]на и назвасть его именемъ своимъ Тобіяшъ, которого от молодости училъ боятися б[о]га и выстеригался каждого грѣху. А гдѣ пришолъ со с[ы]номъ своимъ и со женою своею до мѣста Ниневіи и зо всѣмъ поколѣніомъ своимъ. А тамъ, будучи между поганы, завсе в чистотѣ быль, б[о]га во с[е]рдицѣ мѣль. Да гдѣ ему б[о]гъ ласку предъ Салманазаремъ кралемъ, который далъ ему слободу, абы ишолъ, где коли бы хотѣль. И ходиль ко всѣмъ, который у везеню былы, научать ихъ о спасенїи вѣчномъ. Гдѣжъ пакъ пришолъ до Рагуель мѣста медского, малъ зо собовъ десять лотовъ стрѣблы, который пѣнзы далъ ему был краль Салманазаръ даромъ. А нашоль Тобіяшъ между свою родину многу Габели, который быль убоги, небо быль с поколѣнія его. Тобіашъ пакъ ходиль ко пріятелемъ своимъ жидомъ а тѣшиль ихъ а вдѣловатъ кождому зо свои ходобы, голодного кормѣль, пагихъ одѣвалъ, а мертвыхъ и забытихъ погрѣбалъ.

Втомъ, гдѣж ся навратилъ краль Сенахерить изъ жидовства, утѣкъ пред раину, которую б[о]гъ допустилъ наинъ про наруганія его. И розгівавался крал сей, много змordовалъ зо с[ы]новъ ізраилскихъ. То-

Ходи, Утешишъ, Гла, Гла.

ОБІМЪ У ПОКОЛІНІ

Кончесе сестъ Тверской князь Невадий

Лауетъ иструя веде на землю генча, на левуя супрій,
Мечъ на жесто сефетъ.

Вінчка відъя зекралъ
Алмакаръ о'жекаво, о'жечено, Але прено пришю
Цесунъ нештищалъ, Чакъ же вшытко чуто манъ
Кандыкъ яръ о'жекаво врансъ сконъ, которъ
Сдинъ заселъ сукжено т'єгополінъ.

Алжана земъ Ваннадашъ, А всесволя Ахинъ ванъ
Мого скучны неимъла. П'яджэ в когда Годинъ жа-
ниенъ т'єгополізъ, Которъ т'єла суримъ ба,
Поклонъ при Рудласки, Алона салъ зекралъ
Чакъ, десертъ ѿ Деруза амюючи

Богъ

Рукописний співник з Нижньої Рибниці з 1817 р.

біянишъ наскъ поховать тѣла ихъ. То коли повѣти краю, казатъ его забыти и его имѣніе взяти. Але Тобіяшъ со съѣномъ своимъ и со женою своею и со стадомъ и худобою своею утѣкъ, бо мнозы его миловали та ему на знамост дали, абы утѣкъ. А гды было 45 днен, забыли края съѣнове его. Повернулся зас взять Тобіяшъ до дому своего и все имѣніе его. Потому, гды бытъ день святочный, зготовить обѣдъ во домѣ своемъ. И рекъ Тобіяшъ съѣну своему: Ідиши и приведъ люди до

дому н[а]шего, нехъ ужинаю с пами. А якъ ишоль взять си вернути а повѣль отцу своему, же еденъ забыть лежить на улѣцѣ. А онъ всталъ скоро из за стола своего и охабилъ ъдло. Пришолъ к тому забытому, взял его до дому своего тайнѣ, абы его поховать, гды с[о]жинце заиде. А гдикъ его потаемиѣ принесъ додому, ъль хлѣбъ с плачем, вдумывал себѣ слова, которыи слова ему б[о]гъ мовилъ чресь с[ви]таго ир[о]р[о]-ка Амоса: Дніе с[ви]тость ваши обратитсѧ во плачъ. А гды южъ слонице зашло, поховать тѣло тое. И повстали на него вси пріятеліе его и мовили ему: Рассказъ былъ кратъ, абы ти забыти про такую рѣчь. А ледва есь вышли мертвныи, а ты засе ховалъ мертвыхъ. Тобійшъ начъ барзѣи си б[о]рга боялъ, якъ крали, брали тѣла мертвыхъ, ховалъ ихъ вночи потаемиѣ. Придалося еденъ день, гды пришелъ с погребу и лѣгъ собѣ подъ стѣновъ и успулъ. А гды спалъ, упала ему лапица до очи горка зѣю от гнѣзда ластовыиѣ и стапися стѣшимъ. То для того допустилъ на него б[о]гъ, абы притомнымъ людемъ бытъ прикладъ, якъ допустить терпѣтвость на Пова. Тогда посмѣвалисѧ з него всѣ людіе и мовили ему: где твои падѣи, про котру есь алмужны даваль, мертвыхъ ховать. А жена его была барзо смутна и кормѣла его каждыи день, якъ могла и продѣвала го. И придалося еденъ день, ижъ прислали едно козли додому. А онъ чулъ, же вичало. И рекъ Тобійшъ: смотте, цы не краденое есть. Даите паздѣи, чѣ было бы, бо ся не годить намъ ѿести краденоеничтоже. Гды южъ Тобійшъ сповѣдался, ижъ малъ умрѣти, тогда заволагъ к себѣ с[ы]на своего и рекъ ему: Слышишъ, с[ы]ни мои! Слова из усть моихъ исходить и сколовай сїи слова во с[е]рдицу своеемъ, яко грунтъ заложъ. Гды б[о]гъ возметь д[у]шу мою, похованъ тѣло мое а матѣрь в почитности мати будешъ. А гдикъ и она умреть, похованъ еи при миѣ, а самъ такъ завише на с[е]рдицу б[о]га маи. Озиамую тебѣ, с[ы]ни мои, ижъ ем далъ десять грѣвины стрѣблы, кои[?] емъ бытъ еще малымъ, Габелови во мѣстѣ Ранесъ медскомъ. И отновѣдѣлъ Тобійшъ отцу своему и рекъ: Вишики рѣчи, которыи естесъ миѣ приказатъ, учинимъ, отче. Але котру новѣль есть о стрѣблѣ томъ, не вимъ. Онъ мене не зна, аны я его, якій знакъ дамъ ему, ани тамъ путь не знамъ. Тогда отновѣдѣлъ от[е]цъ ему: Лишь запѣсныи у себѣ маю. Гды его укажешъ ему, гнѣть навратить тебѣ пѣнизы. Але иди погледай собѣ добра гс мужа, которыи бы с тобовъ тамъ, абы еще доклемъ жив, взялъ есь тово стрѣбло. Тогда вышолъ Тобійшъ и нашолъ младенца краснаго. А онъ стонитъ опасаний, яко бы готовыи во путь ити. А онъ не зналъ яко бы то аггъ б[о]ижинъ бытъ. Поздрави его и рече: откудъ естесъ, младенче? А онъ отновѣдѣлъ: отъ сыновъ ѹераплескихъ. Рекъ ему Тобійшъ: Знали путь, котра веде до краинъ медскихъ? Отновѣдѣлъ: Знаю, и по тыхъ путехъ часто ходилъ емъ. И бытъ емъ у Габела, брата вашего, которыи былъ в Ругуэль мѣстѣ медскомъ и поицемъ а повѣмъ отцу тую рѣчь. И вицѣдѣ Тобійшъ и повѣдѣлъ то все отцу своему. И дывовался велики тому от[е]цъ его и проснѣлъ его, абы вышолъ к нему, И пошолъ к нему, к Тобійинови и поздрави его и рече: Радость будетъ тебѣ. И рече Тобійшъ: Икай миѣ есть радость вот мѣсѣцъ а свѣта и[е]б[е]сенаго не видимъ. Ему же то рекъ м[а]жд[е]и[е]цъ: Машъ добру вѣру, буденъ уздравленъ от б[о]га. Рекъ ему Тобійшъ: Буденъ мочи довести с[ы]на моего до Ранесъ мѣста медского. А гдикъ си павратишъ, дамъ ты мѣду за працу

твою. И рекль аггль: Я его отведу и зась его додому приведу. И рече Тобияшъ: Повѣчъ, просим тя, с чиего естесь поколѣния? Ему жъ то отповѣдѣль аггль Рафаилъ: Я есмъ Азаріашъ великаго сына. Отповѣдѣль Тобияшъ: З великого рода еси ты. Але просимъ, не гибваися за тое. Тогда зготовили себѣ вси вецѣ, что мали зо собовъ взяти на путь. Тогда Тобияшъ взялъ пожегнанія от отца и от матери и ишли оба во путь. Тогда ишоль Тобияшъ а песъ за нимъ бѣгалъ. И зусталь Тобияшъ у рѣки Тигришъ, абы собѣ ноги умыти. И рыба велика приплила, абы его пожерла. А онъ Тобияшъ устрашился еи и рече: Нане, хощетъ ми рыба пожерти. Рекль ему аггль: Поимѣи еи за плитвы а вытигни еи на берехъ и вичисть еи, сю рыбу а с[е]рдце и илюца и жолчъ скован у себе си рѣчи, будуть то нам... на лѣкарства. Тогда тыи рѣчи рыбу унеклъ и взяли зо собовъ на путь. Тогда Тобияшъ... для чого ти рѣчи потребиши суть с тои рыбы. Отповѣдѣль ему аггль: напротывъ злых рѣчи. А икожъ бы малъ бѣло на очи, добрѣ с тимъ загубити и будете здравъ. И рекль Тобияшъ: Где поидеме? Отповѣдѣль ему аггль: Есть ту мужъ именемъ Рагуелъ притомныи с поколѣнія твоего. И онъ маєць церу именемъ Сарпа. Не матъ ани сына ани дѣвици, токмо еи. Тобѣ си маєть достати вѣщонъ статокъ его. И мусиль еи собѣ взятиза малженку. Тобияшъ отновѣдѣль: Слишил емъ, же мала 7 мужовъ и умерли. Але слышалъ емъ, же дїяволь ихъ задавиль,protoшъ боимся, абы ся ми так не придало. Тогда аггль Рафаилъ рекль ему: Слухай мене, а я тебе поражду, что маешь чинити. Гдышъ возмешь еи, воиденій к ней до ноконка, выстерегаися от неи три дни а б[о]гу молиси с нею. А втоны ти рѣчи з рыбѣ на углахъ а меч свои помести с нымъ. Гдышъ пришли ко Рагуелю и приялъ ихъ з радостю. А поглядил на Тобияша, рекль женѣ своимъ: А нынѣ красныи есть младенецъ тенто, жено. И рекль Рагуелъ: откудъ есте мл[а]д[е]нцы, братове наши? А они отновѣли: С поколѣнія Нефадимъ есме мы, котороишь суть в Ныневїи. Рекль имъ Рагуелъ: Знаете ли Тобияша, брата моего? Они рекли: Рекль аггель Рагуелю: от[е]цъ того мл[а]д[е]нца онъ есть. Тогда обияль его с плачемъ И Лина, жена его, и Сарпа, д[ѣ]в[и]ца его, плакали и тѣшилися с нымъ барзо. Рассказаль пакъ Рагуелъ забыти шкона и справити годы. А коли казаль имъ сѣсти, заспуть, абы ѣтъ. Рекль Тобияшъ: Не будемъ ѿсти ани пѣти, пока прозбу мою не услышашъ. Ажъ ми исплюбинъ дати д[ѣ]в[и]цу твою Сарпу. Тоє слово уступашъ Рагуелъ, уѣхкъ си, небо зналь, что си стало и инымъ 7-дем мужемъ. А зато почалася обавати, абы си и ему не придало. Рекль му аггль: Не боися даты еи, небо онъ от молодости боится б[о]га и маєть она быти за малженку тебѣ, бо то б[о]гъ способѣть ти веци. И взялъ праву руку от д[ѣ]в[и]цы и онъ далъ еи свою праву руку. И рекль Рагуель о[те]цъ тыхъ то: Б[о]гъ Авраамовъ, Исааковъ, Яковъ да благословить васъ и [и]проч. А взивши листъ, учинили запись малженства. Тогда Рагуелъ заволалъ к себѣ Аину, жену свою, и рассказалъ еи, абы имъ зготовила ноконка и увела до него д[ѣ]в[и]цу свою. Гдышъ по вечерѣ было, увела ко неи мал[а]д[е]нца. И росноминулъ себѣ Тобияшъ на слова аггловѣ, выніять з ванку своего частку и тыи рѣчи из рыбѣ и вложи ихъ на углахъ. А аггль поималъ дїавола а увязаль его на пущи. Тогда напомянуль панину Тобияшъ казать еи: Сарпо, встань и молся б[о]гу за

три дни. И молилися въригъ б[о]гу обое. А гды южъ когути сиѣвали, росказаль ему аггель заволати слуговъ своихъ. И ишли с ним, абы ему викопати гробъ. Думали, ижъ заисто ижъ такъ умерль якъ иныхъ з 40 му[жов]. Гды выкопали гробъ, пришли зась в дом. Рекль Рагуилъ женъ своим: Пришли едну д[ѣ]в[и]цу осмотрити мертвца, нех поховают его додия еще, ктораш то вошла к нему до покоика, нашла его живого. А онъ ведно спали. Вернувшись д[ѣ]в[и]ца и повѣдѣла. Тогда Рагуилъ хвалилъ б[о]га велми щиримъ с[е]рдцемъ за то. И казаль Рагуилъ засипати гробъ и учинилъ годы во своемъ домѣ. И далъ ему половѣцу имѣнія своего. А по своимъ смерти под записомъ и далъ ему вшытко. Тогда Тобіяшъ заволалъ к собѣ аггла: Послухай мене, Азараše брате. Просимъ ти, абысь дошоль ко Габелови до Ранесь мѣста мѣд[ис]ского и дашь ему запісъ его и возмешь от него пѣнизы и просити его будешъ на свадбу мою. Тогда Рафаилъ взялъ зо собовъ четыры слуги Рагуилови и два велблуды и ишоль тамъ. Знашовши Габаля дома, далъ ему листи и взялъ от него вшитки пѣнизы и повѣль ему рѣчъ о Тобіяшы и просилъ его, абы пришолъ на свадбу. Гдышъ пришолъ до Рагуила, нашолъ Тобіяша сѣдящего за столом. А всталъ скоро Тобіяш из за стола и виталися. И плакаль Габель а хвалилъ б[о]га за тое узрини. А потомъ веселилися, бояючися б[о]га на тои свадьбѣ. А гды южъ Тобіяшъ хтѣль пойти додому, тогды просилъ Тобіяша, абы еще побувъ в домѣ его. Але Тобіяшъ не хотѣль быти. А гды южъ ся собралъ Тобіяшдому, далъ ему Рагуелъ Сарпу и половѣцу вшыткого имѣнія своего, половѣцу статку и половѣцу похолковъ и д[ѣ]вокъ и пѣнизеи и здравихъ ихъ пустилъ до дому ихъ. И благословилъ ихъ во путь итїи. Гдышъ ишли в дом, пришли во Харань, еже ест половица драгїи. А еденацетого дне рекль аггль: Брате Тобіяшъ! Подме напереть, нехай челятка за нами помалу иде из женовъ твою, из добиткомъ всѣмъ твоимъ. Рекль аггль Тобіяшовы: Возьмѣи жолчъ з рыби, бо будетъ треба го намъ. И взялъ зо собовъ жолчъ и ишли. А матка его кождый ден ходила визырати. А гды ишли, узрѣла го и познала его, же то онъ иде. Бѣжала додому и рекла мужу своему: Южъ с[ы]нъ твои иде додому. И рекль Рафаилъ Тобіяшови: Якъ воидешь додому твоего, помолся б[о]гу на самыи предъ. А помажь очи о[т]цу твоему тым жолчем з рыбѣ и прозрить. Тогды пребѣхъ ихъ несъ, что был с ными, первии прибѣхъ додому. Гды то о[т]е[ць] его дознался, почаль з охотовъ ити опереть него и уразылъся в ногу а так дал руку слугови своему, абы его вѣль. А гды ся зышли, радовалися барзо. А гды пришли додому, тогды помолился Тобіяшъ б[о]гу. А взялъ жолчъ и помастиль очи о[т]цу своему, а онъ прозрить. Тогды почаль хвалити б[о]га за туу благодать. А по седемъ днии Сарпа пришла, жена с[ы]на его, и челядь и все имѣніе его, что ему далъ тещъ его. А потомъ веселилися за 7 днии со всѣми прѣятелми своими. Тогда заволалъ к собѣ Тобіяши с[ы]на своего и рекль ему: Что даме мужови тому с[ви]ту, которыи с тобовъ ходиль во путь? Отповѣдѣль Тобіяшъ о[т]цу своему: Достоину заплату даме ему, бо онъ много добра нам уробилъ. Мене оттудъ взильт з дому и зась мя здравого привиль додому, пѣнизы от Габеля отобразл, м[а]лженку мнѣ приспособиль, дябелство от неи отогналь, мене рыбе пожерти не далъ а тобѣ зракъ навратиль очам. Але просимъ ти, о[т]че, прось его, дабы взять половѣцу всѣх

вецьи, котрих емъ зо собов принесль, дабы взягъ. И пришол к ним аггль и рече имъ: Молтеся б[о]гу за тое дѣло, небо онъ мене послал, абым докончил сїн дѣла, что си стали, небо я правдивыи ем аггль Рафайлъ. А гды то услышали, унали со страху на лѣни своеи предъ нимъ. Рекгъ им аггль: Не боитесья, наслѣдите ц[а]р[с]твіе и[е]бл[ес]иое. А тым часом зникнул на небо. А Тобиаш хвалил б[о]га велими щирим с[е]рдцием завише. А так докончены суть рѣчи Тобиашовыи. От того пакъ часу, якъ прозрил, жил лѣть 42 и вѣдѣть с[ы]ни с[ы]новъ своихъ. Жигъ всѣх лѣть 102 и похованъ ест в мѣстѣ Ниневии. Небо гды мал 52 лѣт, утратил зрак. А гды пакъ мѣль лѣт 60, засе их малъ. А гды юкъ мѣль умрѣти, заволал к собѣ Тобиаша, с[ы]на своего, и седем с[ы]новъ его и инаковъ своихъ и научаль ихъ боятися б[о]га и страху его. А гды юкъ Тобиашъ младши малъ лѣть 98 умерль и поховали его родители его.

Нижня Яблонка — Niżna Jablonka.

1. Апостоліон. Львів 1694. Запис 1711. Півустав ^Чпереходить в курсив.

Сюю книгу купилъ Трефолой рабъ божій иерей священныи Олекъксеи Нижньояблонський своеи женовъ Татиановъ и своими трема сїнъми за золотыхъ тритцять и шесть²²⁶ и своюимъ синомъ Иоаномъ, из Олекъксеомъ, изъ Василиемъ 2 недели мѣсця августиа, дnia 19-того року бжего 1711. Аже би ся не важилъ никто о(т) моихъ сїновъ однимати и от первъки стои, ани громада, ани жаденъ чловекъ, ани къто земенъ члвкъ под клятвою навышаго бга во троици стои орамаопшара славимаго о(т)ца і сна²²⁷ и стаго дха на вѣкы вѣкомъ, амънъ.

2. Требникъ. Львів 1695. Запис 1711. Півустав.

Сюю книгу Требникъ купилъ святый иерей Олекъксеи Нижнояблонський за восемь золотыхъ и своеи женовъ Татиановъ изъ своими трема сынома ізъ сыномъ Иаономъ, изъ Олекъксеомъ изъ Василиемъ мѣсця августиа, дни 7-мого, року бжго 1711. А жебы²²⁸ ся не важилъ никъто од моихъ сыновъ однимати, ани громада, ани жаденъ чловекъ земенъ под клятвою навышаго бга во троици стои славимого о(т)ца и сына и стаго на вѣкы вѣкомъ амънъ.

Никльова (Микулашова) — Mikulášova.

1. Апостоліон. Книга без заголовного листа. Запис 1744. Курсив.

Купил рабъ бжи Когутъ Ференицъ Никловскии, комисар мако-вицкій, из малженковъ своеи Осодосио за златых угорскихъ 33 и пол. И кто на иси буде читати, повинен гда молити за душами ихъ. Повторе пишеся, же куплена е(ст) до веси Никлова, до храму Покрова престои бци М[а]ртіи. Року бжіа 1744, мца новемврия, дnia 23.

2. Триодіонъ. Львів 1717. Запис 1751. Курсив.

Сяя книга, глаголемая Триод постная, купили си раба бжія Осодосія Когутиха из церовъ своеи Анновъ и дали за ню златыхъ угерскіхъ

пол седмиацетъ, на которую книгу поручилъ Иоан Кечковскій... Когутъ Ференцовъ при... его часѣ туу суму и дали еи до храму Покрова престои бци до веси Никло[ва]. Тоє дѣялося рок 1751.

Пrestавилъ рабъ... Иоан Кечковскій. Рок 1750, мца... дия...

3. Евангеліон. Львів 1722. Нівустав і курсив.

Сю книгу, глемую Евліе, купилъ рабъ бжїи Яцко Демянич за златых угорскїхъ полицеистнаста за о(т)пущенїе гр҃ховъ своихъ и придалъ еи до цркви никловской Покрова прес. бци. *Далі курсивом:* На которои книзѣ кто буде читати, новинен гда бга бл[а]гати за о(т)пуш[енїе] гр҃ховъ раба бжїи Якова и рабы бжїи Е..., малженки его и М[а]рїи и за преставиныхъ родичов его Иоана и Настасію и прочіихъ.

4. Із Метрики села Никльови, яка починається роком 1752.

Реєстр албо третая книга Метрика для снадїїшион інформації албо памити дінь хр[и]стиянскихъ зостаюющихъ у парохії никловской, видаюа о(т) ясновелможнаго пана пана енна Мануила Мукачовскаго, Марам. и проч. тогожъ року 1752.

Тогожъ року мал ем людеп у своеи парохии до сповѣди стои и двое ис[л]ужебнов челядю.

Року 1755 мал емъ до сповѣди стои двѣста и пятеро.

Року 1755 малъ емъ до сповѣди святои людеп у своеи парохии двѣстѣ и пятеро.

Тогожъ року 1751 и мца мар. 19 погребохъ Ягу, матку Микулы Подтурскаго.

Тогожъ року и мца мар. 25 погребохъ дѣвицу, Ивана Масици церу.

5. На гряді дерев'яної церкви, перенесеної до Бардіївського курорту:²²⁹

Року 1729 мца июня²³⁰ 16 црквъ згорѣла.²³¹ Року 1730 збудована за старанемъ²³² и накладомъ пана Когут феодора Пикловского, комісара маковицкого. Симеонъ Андріовскїи, презвітеръ никловской пам... мак...

*Німецька Поруба — Poruba pod Vihorlátom (c).*²³³

Метрика. Запис 1777.

Заголовний лист: Сия Матърика церквѣ пѣмет-порубянской, сибсан²³⁴ миою, Андреемъ Раачъ, на сен час парохом то же церквѣ, которая сибсана о(т) рока 1777.

Нова Вес — Ruská Nová Ves (c).

1. Октоихъ. Запис 1760. Книга тепер в селі Керештвей.

Сия книга, зовемъя Охтан, за позорством і поснїштвом чт(с)ногого о(т)ца Оеодора Петрушкан, на тон часъ пароха нововеска[го], куплена е(ст) сія книга [за] золотыхъ угорскихъ четырнацятъ, которои дѣл... исио... громада нововеска в первыхъ притча[х] из... бгодана в вѣкы

и ч(с)ти и хвалъ бжои и стому храму ч[е]стного²³⁵ Покрова прч(с)тои богород[ици]. Паки з ласки доброд[ѣтелей] по имю еих у бозѣ, што ся дѣяло през мене в Нови Вси року 1760, дня 2 февруарія. А кто о(т)далить сю книгу о (т) села....

2. Триодіонъ. Запис 1760[?]. Книга тепер в селі Керештвей.

Сия книга, зовемая по(с)тия Триод, куп... за властны гроши церковны... пятнацят угорских, 15 угорских, подчасъ паро[ха] Феодора Петрушкай.

*Нягів — Нагов.*²³⁶

1. Апостолъ. Львів 1708. Запис 1733. Півустав. Книга тепер у Чабалівцях.

Сїя книга, названая Апостол, куплена до села Нягова, до цркви храму стого архистратига Хва Михаила. Купила раба бжия, Мария Латанка из братом своим Иваномъ Симиономъ и за своихъ родичноивъ²³⁷ и за о(т)пущение грѣховъ живыхъ [!] и за преставъшихъся раба божего Григория и Настасию..., дѣвицу М[а]рию, Феодокию и Анну, Натафию[!] и младенца Николая и Марию за златыхъ въгорськихъ 9,12 гроши. А кто бы еи малъ дакамъ подѣти²³⁸ о(т) няговской цркви, то хощу ся с нимъ судитити [!] на страшном во пришестви Хво. Року божего 1733. Писаль рабъ божи Иаковъ, наговскаго попа сиъ.

2. Евангеліонъ. Львів 1743. Запис 1745.

Во имя о(т)ца и сна и стого дха, аминъ. Сю книгу, рекомую Ев(г)ліє, купиль рабъ бжїй Григорій Гайдашъ до села Нягова, до храму Собор стого архистратига Хва [Миха]ила из женою своею Евкою за здравіє свое и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и за преставшихъся родичовъ своихъ и сородниковъ всѣхъ и рабы бжєи Фенна, двки своей престав-шияся. Даимъ,²³⁹ бже, вѣчни покой, пр(с)тво небсное. Купили сю книгу Ев[г]ліє на манастири [в] Красномъ Бродѣ за златихъ осмнѧцять дико 18 и грошиї 9. Року бжїя 1745, мця²⁴⁰ мая, дня 30.

3. Октоихъ. Львів 1739. Запис 1740. Курсив. Книга тепер у Чабалівцях.

Сю книгу купил Григорій Вагера, обыватель няговскіи, за 15 злат угорских, за о(т)пущеніе грѣховъ дциери своеи Анни и попадіи межи-лабрской до села Нягова, до храму Собор с. архистратига Хва Михаила, с которои когда будут вична пѣти пану бгу чест и хвалу въздавати, а прошу, абы при кождои літургіи о небосцѣ вышписанкои не запоминати. Богъ да простить, протопрезвитер Мафія Рокитовскіи. 1740.

Ольшавка (*Вільшавка*) — *Olšavka*²⁴¹.

1. Требникъ. Львів 1668. Запис 1668.

Сия громада ольшавска купила Требникъ за золотых 7 до храму божого,²³¹ до стыхъ бестребник мсця септебрия, дня 14, року божого²⁴² 1668. А кто бы тую книг[у] о(т) ольшавской церкви о(т)далил, то будет клят и проклят и анаоама, аминъ.

2. Леітургіонъ. Львів 1780. Запис 1819.

Сеи Служебникъ ольшавской церкви,²⁴³ которыи оффровалъ до храму стыхъ братов бесреберникъ чудотворец Козмы и Дамяна²⁴⁴ за о(т)пущение грѣховъ и купиль он сюю книжицу, такъ рекомыи Служебникъ, за 40 золотих року бжїя 1819, декемврїя 17-го дня.

Ольшинків — *Olšinkov*²⁴⁵

1. Евангеліонъ. Львів 1722. Запис 1737.

Сию книгу, рекому Евнлє престолное, храма ольшинковского, о(т)ца Стефана Олшанского за златыхъ угорскихъ пул осмнацать. Тоє купно дѣялося в Ольшинковѣ при людех вѣры годныхъ церковныхъ брацтвѣ прї Иванѣ Фецаку, Василю Левканином. О(т)дали тую книгу до цркви с. ольшинковской, до храму преч(с)тои бци, чеснаго ея и славнаго Собора и покровителки всего мира, о(т)даючи вѣчными часы до цркви с. ольшинковской. А кто бы хотѣлъ тую о(т)далити о(т)цркви стои, да будеть проклять, анаоема и маранаоа. Дѣялося дnia 15 іюля, року бжїя 1737. Во имя о(т)ца и сна и с. дха, аминъ.

2. Тріодъ цвѣтная. Почаїв 1747. Запис 1755. Шівустав.

Сию книгу, рекому Триодъ, дала на шю из Вишии Яблунки Марія Лошацкого...6 маряшїи за свое телесное здравіе и за о(т)пущенїе грѣховъ родителемъ своихъ. *Іншим почерком:* до веси Ольшинкова, до цркви храму Соборъ престои бцы. Дано за ню златыхъ угорскихъ²⁴⁶ 13. А кто бы и хотѣлъ от тоєи цркви и храму С. П. Б. о(т)далити, клят и проклять, анаоема. Року бжїя 1755, мсця септеврия, дня 20.

3. Триодіонъ. Львів 1753. Запис 1758.

Сия книга, на имни рекомая Триодъ, купиль ю чес(с)тио велебнїи о(т)цъ Василїи Когутъ, парох ольшинковскїи, до церкви ольшинковской за свои власны пѣнизи, за 3 дукаты, до храму Собору пречистои бцы. А кто бы хотѣлъ о(т)далити о(т) сеи церкви и храму С. П. бци развѣ фамилии власной, будеть клят и проклить, анаоема. Року бжїя 1758, мѣсяця януарїя, дня 30.

4. Октоихъ. Львів 1765. Запис 1765. Півустав.

Книга сїя, рекомая Октоихъ или або Осмогласникъ, сочиненая на осемъ²⁴⁷ черезъ Іоана Дамаскїна. Року 1765, мисця януара, дня 4. Дано за ию 00[?]. Купила ю свята мати црков гу храму рождеству пресвятей бцы. Антонії Кралицкїи.

Ortutova — Шашова — Ortutová — Šašová.

1. Трїодіонъ. Львів 1663. Запис 1760.

Сїя книга, глемая Триод [постна] цвѣтна, купена есть до церкви шашовской, храма Успенїю престолъ богородици. А кто бы еи хотѣть о(т) сего храму о(т)далити, да будетъ клятъ, проклятъ, на афемѣ и суду бжего да не уїдетъ во вѣкъ вѣковъ, аминъ. Anno Dni 1760 aprilis ultima.

Сїе пѣсалъ рабъ бжїи Петро Ортутаў, поповъчъ ортутовскїи. Д. М.

2. Тріодіон. Книга без заголовного листа.

Недостоинны іерен Оеодоръ Ортути рукою бренною подклопиша.

Острожниця — Ostrožnica²⁴⁸

1. Евангеліє. Рукопис середньоболгарсько-волоського письма кінця XV ст. Запис 1492[?].

Сию книгу писал дикъ Мигаль пыхынски изъ дикомъ Иваномъ. Ици писал Иоан диаконъ ... Нетрикувъ. Не единого то роду были ушитки. Единъ был Костоу, а друг[ыи] был Качюровъ, а третий быт поповитъ. Вы, стыи о(т)ни, читите, але не к[л]инѣте, которое емъ слово . . . о(т)писал а которы . . . м[ѣст]ѣ есть, лѣшие оправлите.

Писана во роцѣ 1 2 3 4 5 8 9 1 [?]

2. Рукописне Евангеліє. Запис 1707.

Сию Евлію купиль рабъ бжїи Василъ Станичъ и рабъ бжїи Яцко дик до веси Острожница, до храму Василия, за свое здравие и за о(т)пущение грихов своихъ. Дали за ию 2 и 20 золотых угорскихъ р. 1707. А кто бы еї хотѣть о(т)далити, да будетъ проклятъ, маранафа.

Остурня — Osturňa.

1. Требник. Книга без заголовного листа. Запис 1680?

...юпїя дня 21. Я Тимоотеуш, презбітер камінски, предалем тоито Требникъ онцу Годырмарскому Ноану, презвитеру подирозкemu, за златых три венгерскихъ, на що я рукою своею подпишуся.

2. Апостолъ. Київ 1695[?] Запис 1750. Курсив.

Сия книга, нареченая Апостол, е(ст) куплена за златыхъ пѣменецкихъ 7, id est седемъ и гро(ш) 20 року о(т) ро(ж)дества Хр(с)това 1750, дня

8 сент. для венчанії слави гда іншого Іс Хри(с)та до це(р)кви оству(р)-ння(с)кої, котра по(д) апаємои ся (от) неї одобрати не может. Сталося за часу презвитерства моего Юрія Смрековській, за благовіщем и помощю всесії громады остурнянскої, за уряду на тої ча(с) Симеона Васи(г)ча(к) графи ри(х)таря Ваню Мудрякъ.

Року 1732, мця януарія, 16 числа. Аз, ієромона(х) Іезекіїл Онѣскіевъчъ, дал сюю книгу глаголемую Апостолъ, до обителіи Сто Пребражен(с)кої Креховской²⁴⁹ за о(т)пущеніе грѣховъ.

Нижні — Pichné.²⁵⁰

Евангеліонь. Львів 1670. Запис 1689.

Сїя книга, рекоманія Евглія, куплена до села Пыхонъ, до церкви стаго Николы, за злотыхъ 20 у манастири Красноброцкомъ. Купиць еи рабъ бжїї Іоанъ Барна и жена его Феда за свое здрави і сновъ своихъ и дѣвоокъ Стефана и Лукача и Федора, Мріи и Анни и за о(т)пущеніе грѣховъ ихъ преставшихся родичовъ ихъ. Помини гди Филина, Ганю, Олексу, Наастасю, Федю, Федю, Романа, Наастасю. А кто бы еи хотѣть о(т)дати о(т) церкви пыхонской, проклить есть во вѣки. Року бжого 1689. Іоанъ Волинський, презвитер пыхонський.

Пітрова — Petrova.²⁵¹

Рукописна Службова Місія з XVI — XVII ст.

Рок 1542. Сараїча падала.

Рок 1570. В Полескій землї крул француз корун... утюкл.

Рок 1571. Жита номерзли.

Рок 1582. Ноляци од грекув одлучилися и свята одмѣнили.

Рок 1600. Мюр великий.

Рок 1619. Бетлеем. Гавриїл, київка Седм[и]градське, до Нѣмецкій землї притяг з величимъ вуиском по[дъ] Прешпорок. Мур²⁵² великий был.

Рок 1621 мця августи, 6 д[ня]. Была новуд великая по виниткум свѣтлъ т... много мѣс[т]ечок, дворувъ и всі... вода побрала. И сухо было велике.

Року 1622. Была драгота... великими меджи людми, так аж списки кобель был по 3 злат.

Року 1637. На Ториски пришли есмо. В том року си[льгъ] часто надал.

Рок 1638. Град з гор бил на Торисках.

В ро[ц]и [?] 1644. Княжа Ракоції вишол на Угор[с]ку землю з вели... Польшу чатовали...были...шили.

Попрадська долина. Місце не подане.

Тріодь постна з початку XVIII ст. Запис 1740, 1767. Куренв. Книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

Ано Dni 1740. Року божіего 1740 велика а несносна била зима, тырвала [до] дnia 15 априля. Прото велика тяжкость была от Попраду.

Нѣкоторе люде кычки одерали на выжевлиня статку, а такъ цыле лѣто было зимне... Толко одъ 15 августи зачалося тепло, тырвало до дни 25 сентябрія. Такожъ припаль снѣгъ вишико збожка в полю... стромохъ овари... померзло.

Цыпии октоберь былъ снѣжныи и барзо морозныи новемберъ. Такъ зачалося тепло и тырвало цылъ мѣсаць тепло ажъ д[о] 9 дня декемврия. Потомъ была тогож дни 9... грымотъ велика буря ватерна по вишико краинъ угорск[ой] и полской. Зъ много домовъ, мистохъ и по селахъ побурило лисы, много тисашь деревъ поламало а с корином позвертало. Потомъ было дорого вишико, акъ збожжа, такъ статокъ.

Сего же 1740 гд А 1740 Аппо така страшливая въ пощь напала погода, же страшныи лисовыи ламала дерева кри[х]кїи²⁵³. З домовъ схватовала верхи, тяшкыи шевелила колоколы, своею буиною схватовала крипкостию люде.²⁵⁴ Потомъ дорого. Такъ начался г[оло]дъ, же большая доля люде коринемъ а разнымъ питати дерзнула буранемъ.

Аппо 1767. 1767 г[о]ду въ идлю Мироносицъ такъ крипко снїжна зима была, же вси ярки заставило, въ цркви свяченую закрипило воду.

В кїнці церковна пісня, яка починається словами: Радуяся мтко бжжа пред вѣкѣ.²⁵⁵

На першій дошці: Qualis rex, talis grex. Jaky kral, take stado.

*Поруба (біля Давидови) — Roruba.*²⁵⁶

Служебникъ. Запис 1745.

Сию книгу Служебник купилъ Иоанъ Громоски, парох порубянски, за седемъ златыхъ моихъ власныхъ пинязеи²⁵⁷ сво[и]мъ сынимъ²⁵⁸ року божого 1745... проклят, наоема, ара... сына моего хтѣль о(т)далити о(т)... мо[и]х дѣти власныхъ сеи Служе[бник]... I. Ioannes

Потоки — Poloky.

1. Тріодіонъ. Львів 1730. Запис 1733. Півустав — курсив.

Рок 1733, міць септем, дня 8. Сию книгу на имено Триодъ цвѣтна, купиль [за] 14 золотыхъ рабъ божи Михал Адрѣскувъ небощикъ иженовъ и Феодосию з[а] працу власну свою, на которую оффроваль: Чоликови Марѣ соинъ²⁵⁹ Иванъ небощикъ далъ золотыхъ 4 а то до цркви стои потоцкои, до храму стои препдбиои Параскеві, за ихъ спасение и о(т)пущеніе грѣховъ. А который сщеникъ буде с неи справовати, повиненъ га ба просити за преставшагося раба бжго Ивана, за престащаюся рабу божію Феодосию изъ богодаными чады ихъ. А кто бы тую книгу, глемую Триодъ цвѣтную, хотѣль о(т)далити о(т) цркви с. потоцкои, то нехай буде проклят, анаоема и маранаоа.

В середині книги: Рутканичъ. Хто с неи буде чѣтати, долженъ бога просити.

На кїнці книги: Стефан о(т)²⁶⁰ Минкіовичъ. Попеже парохія... о(т) давнихъ часовъ себѣ повѣренныхъ люде подъ карами тяжк... словомъ божесимъ сакраментамы жити повинен.

2. Евангеліонъ. Львів 1670. Півустав.

Сию книгу, Евгие глаголемую, купилъ раб б. Михаль Мицликъ и женою своею Ганью за свое доброе здоровие и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и родичовъ своихъ дали еи до церкви, до храму стои великомученици Параскевий...за золотыхъ вгорскихъ 18. И далъ к ному Андреи слуга его злотыи еде(н) и Шкурат Да(н)ко златыи, Белак Иванъ злотыи. *Іншим почерком:* и дать Стефанъ золоты. А котрыи духовныи²⁶¹ буде з неи о(т)правовати, повине(н) за нїхъ гда ба просити *Приписка:* за раба бжо Михаила и за рабу бжию Ганю. А кто бы еи малъ о(т) тои цркви о(т)далити, то буде *приписка:* и за родичовъ его и сна его Стефана проклят, анаоема и арамаоа *приписка:* и того же сны на Ивана и дѣвици Мар... и купили еи о(т) Василія Мицанского, о(т) книгара лвовскаго. Рукою власною.

3. Анонологіонъ. Львів 1738. Запис 1753. Півустав-курсив.

Сию книгу, глаголемую Трефолои, далъ рабъ божій Іоанъ Іопинъ золотыхъ 22, а громада потоцка дала золотыхъ 14, а офириуютъ еи до церкви потоцкои, до Заложеніе храму святои преподобнои мре нашєи Параскевии, а дають еи за свое спасеніе и о(т)пущеніе грѣховъ. А котрыи спасійкъ будеть с неи о(т)правовати, повиненъ гда бга просити за преставиша го раба бжого Іоана Іопинка и за всіхъ живиащихъ²⁶² у веси сен. А кто бы тую книгу, глаголемую Трефолои, хотѣлъ еи о(т)далити о(т) церкви стои потоцкои, то нехъ будеть проклятъ, анаоема и маранаоа. Року бжо 1753, миця апри, дня 25.

4. Псалтирь. Почаїв 1763. Запис 1772. Курсив.

Сию книгу, глаголему Псалтирь, купилъ чесніи оцъ Стефан М. Н. потоцкыи за осем маришлов и за два дутки до цркви потоцкои за церковныи²⁶³ гропы. А кто бы сюю книгу важился о(т)далити албо украсти, таковыи да будет проклят на вики виков. Рок 1772.

5. Апостоль. Львів 1696. Півустав.

Сюю книгу, на имено Апо(с)ль, дала раба бж Аниа Прикря[н]ска 3, золоты. На тую книгу далъ рабъ бж Троха еденъ золотыи и 3 гропи. Еще с працы рукъ Грѣць з Мѣстиска, поповъ братъ, далъ пчолы на церковъ, с того доплачено...дали есмо золотыхъ ва[н]герскихъ 10.

6. Лейтургіаріон. Львів 1691. Запис 1724. Півустав.

Року бж 1724, дня 23. Сию книгу на имя Служебникъ купила раба бжїя Іастасия Гобъдордѣха з працы небошика Гобъдордя, на которую книгу оффроваль осем златыхъ, а его жена дала златыхъ 10 вгорскихъ а придает еи до црви стои потоцкои, до Заложеніе храму стои преподобнои матере нашєи Параскевии. Да(ет) еи за свое доброе здравя, за спасеніе и за о(т)пущеніе грѣховъ. Котрыи попъ будеть с тои книгы службѹ служити, повиненъ га ба просити за раба бож Стефана,

который о(т) кацьких рукъ смерть прияль, и за рабу божк Настасию о здрави, о спасенїи, за о(т)иущенїе грѣхов.

Лзъ іерей Стефан Мшанески потоцкій, власна рука.

7. Тріодіонъ. Почаїв 1744. Запис 1752. Курсив.

Сю книгу, глаголемую Триодъ постна, купил рабъ божк Лукачъ Краиничин за зла(т) угерских 14, то е(с)тъ шты(р)наает, и придалъ еи ко храму преподобной матери нашей Параскевии, до веси Потоковъ, за свое спасение і о(т)иущенїе грѣховъ. А кто бы сю книгу важился о(т)далити албо украсти о(т) виш іменованого храму, таковыи да будетъ проклять на вѣкы вѣком. Рок 1752.

8. Евхологіон. (Требникъ). Львів 1695.

Аще же отроча умреть межю ро(д)телема піянина, по(ст) 3 лѣтъ. Аще кто въ блудъ упадеть съ двѣма сеистрома, или два браты съ единою женою, по(ст) 5 лѣт и не причащаются, сухоядят 9 го ча(с) поклоновъ по 100 и 8 на ден.

Жена снящая и у сосцу младенца своего убивша го, па лѣтъ седмъ. Жена снящая... *Далі в середині тією їс рукою:*

Сю книгу на имя Требникъ купила раба бжія Татиана преставишася за золотых осем златых а придаст еи до цркви потоцкіон, до Заложенїе храму стои преподобной мре нашей Парасковия. А дастъ еи за свое спасение и о(т)иущенїе грѣховъ. А который сщеник будет с неи о(т)правовати, повиненъ га ба... рабы божк Татиани и за Игната. А кто бы тую книгу, глаголемую Требникъ, хотѣл о(т)далити о(т) цркви стои потоцкіон, то пех буде проклят, анаосма, и маранаѳа.

Праврівці — Pravrovsce.

Апологіон. Львів 1738. Запис 1752. M.

Року бжіого 1752, августа 16, купил сю книгу, рекомую Трефолон, за тицайемъ и ждивеніемъ сщении іерей Іоанъ Щинакъ з работъ бжимъ Грином Ондренковымъ за гроши перека[за]нии на црков стую и за помоцию бжисю. Прочий гроши... ч[ес]тиныхъ людеи. Которая оффрується книга у веси Правровцохъ до храму иже во стых о(т)ца ишего Василія. Кто бы важился отъ храму сего яким колвекъ способом одалити, клят и проклять, анаосма и рамаѳа, аминъ. Подписана есть презъ тего Василія Гулов[ича], пам'янника стронковскаго и вороновскаго. Аминъ.

Прикра — Prikra.

1. Літургіонъ. Львів 1759. Курсив. Книга тепер в Бодружалі.

Сю книгу, рекомую Служебникъ, купилъ рабъ бжіи Михайлъ Пачловъ Чертѣскыи из женоў своевъ Аньновъ за о(т)иущенїе грѣховъ своихъ, за которую даль 28 голышовъ в академіи ловъскон потрудившися Іоаном Югасомъ, которую дать до веси Прикра, до храму

стого Михаила. А кто бы его о(т)далъ о(т) церкви прикрянской, о(т)даленъ будетъ о(т) царства божия.

2. Ірмоло́гіон. Рукопис Івана Югасевича з 1778 р. Книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

Ірмолои, сирб'чъ П'єнословъ, твореніе при(д)шаго о(т)ца іншого Іоана Дамаскина и прочих богоносныхъ о(т)цъ. Сіє писається року бжія 1778 м(с)ца марта, дия 22. Писаль Іоанъ Югасевич у весі Прикарп', при храмѣ архістратига Хва Михаїла.

Ілюстрації образами виконані способом крапкування пером. На звороті образу Івана Дамаскина рік: 1778, місяць ма(r)., дия 22. Під образом архангела Михаїла: Року бжія..., місяць генваря, дия 2 і підпис: Ivan Jochasevic Sklarsky. Цей підпис повторюється під кількома іншими образами. На кінцевому листку: Писавъ Іоанъ Югасевичъ Скларски, у весі Прикарп'я при храмѣ архістратига Х(с)ва Михаїла. Докончился року бжія 1779, м(с)ца юнія, дия 2. На другому боці: Сія книга, зовемая Ірмолои, куплена есть о(т) дяка прикрянського Іоана Югасевичъ до весі Нижно — Писаница, до храму стого архістратига Х(с)ва Михаїла, за златы вонаши 8, то есть осемъ, на что из своея щедроты даровалъ во славу божию и за дівшное свое списеніе Іоанъ Ехъ, обыватель Нижньо-писан(н)ськии, еден п'єменецкий златыи. Прочи заплатило ся грошами церковными, року 1792-о, си есть тисяць седмъ сот девять десять втораго, місяць ма(r)та 17 го, то есть седемнацетого. Coram me Joanne Jakovics Parocho Pyszanensi, et Archidiacono V. Districtus Biłkoczensi Stephano Navaj...

На першій сторінці внизу курсивом: еден п'єменецкий златыи [оби]-ваттель Нижньо Писан(с)кии. Прочи выплатилося грошами церковными року 1792.

3. Типикон Івана Югасевича з р. 1800. Книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

Титул: Изявленіе въ кратцѣ како ить праздиуемым и непраздиуемым стымъ въ недѣлю и въ седмичныи дни такожде и въ предъ празднествахъ, и по пра[з]днствахъ вл[д]чиныхъ из бородичныхъ праздниковъ.

На другому боці листа 22: Здѣ списається Іоаномъ Югасевичем, п'євцемъ нев'ячянскїй²⁶⁴ цркве, при храмѣ Покровъ пр(с)тыя бцы. Року бжія 1800, місяць юнія, дия 27 докончился.

4. Ірмоло́гіон Івана Югасевича з 1800 р. Книга находилась в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях. Почекъ Югасевича, але без його підпису.

Докончился року бжія 1800, місяць сентемврія, дия о.....

Пестрина — Pstriná.

Літургіаріон. Львів 1691. Записи з 1694, 1735 р. Перший запис півуставом, а другий курсивом.

I. Року бжего 1694 мца мая, дия 27 купилъ сию книгу, рекомую Служеб[ник], на оффбу гдеви и на оздобу цркви, и на службу гдню, и на потребу громацкую. И купил ею... своею вѣрно[ю]иженою своею Ганею за днєвное спине и за телесное а и вшиткои громадѣ пстринской. И дали за то золотых... лицбъ вангерской и придали до цркви пстринской, до храму архистратига Михаила. А кто буде... Служебника читати, повиненъ гда бга просити за раба бжего Феодора Бл[ы]х... А кто бы малъ сию книгу о(т)цркви пстринской якым способом о(т)-далити... продати, то нехай будеть проклят... Юда... бга... анафема и маранафа. И еще... нимъ суд имѣти. Бгу нашему чест и х[ала].

2. раб бжїи Ио[а]н, презвѣтеръ пстринский,²⁶⁵ священикъ святыль ся мца юніи дня девятаго 1735 до веси Пстрини, до храму архистратига Михаила.

Пуцак — Korunková.

Мѣнея. Рукопис з р. 1732. Запис 1732, 1766. Книга тепер у Вишнїй Ольшаві.

Мѣнея. Сі есть книга новаго завѣта, содержащая в себѣ пра[з]дники гдн(с)кій съ... бгородичнымы пра[з]дки и ин(н)ымъ нарочытым стым по державному уставу стои православной восточнїи цркве въ употребленїи чтенїи на правилахъ црко(в)ныхъ съчинен(н)ая и расположен(н)ая.

За превиденїемъ его мти о(т)ца Ко(н)драта, по прозвиску Моцожка, списася рабом бжїми Семеоном Пущинским, на тои ча(с) будучи в веси Пуцаку, тримаючи школу у храму стаго великомуника Димитрія. Року бжїя 1732, мца апряля, дия 7. Семионъ Пущинский.

Сия книга, рекомая Минея, дарована есть чесному Іоанну Дичковичови,²⁶⁶ поповичови нижно олшавскому, шватрови моему о(т) мене священого ерея Василия Мацощка, пароха пуцаковскаго. За то дарована есть, иже мнѣ моего хлоща училь за полъ рока и на своеемъ хлѣбѣ и коштѣ трималъ. Кто бы о(т) него еи о(т)бераль, да будеть проклятъ, анафема. Дано у веси Пуцаку, року 1766, 20 мца марта.

Пчолинне — Pčoliné.

1. Часословъ. Львів 1692. Запис 1727.

Року бжїя 1727, як ем был у Пчелиномъ у о(т)ца Василія, Дякъ Петро Височанскій, дня... *Іншим почерком:* на тои ча(с) голо(д) бы(л) великий.

2. Триодіонъ. Львів 1617. Запис 1730.

Ро бжїя 1730 быль... знаменіе на пбс...

3. Тріодіон. Без заголовного листа. Запис 1723, 1726, 1852.

На кінцевому листі: Записаль Петро, дяк, Височанскій родомъ, будучи на то(и) ча(с) у о(т)ца Василія. Року бж. 1726, якъ голод быль на уго(р)скон сторонѣ ба(р)зо великий, же люде полову їли,

брозд лѣсковии рвали та мололи. *Іншим почерком:* Тогда жито было корець по четыри марияши и 2 тики, пшениця по пять марияшовъ, овесъ по дванцят гроши, ярець по четыри марияши. *Іншим почерком:* Рок божия 1723, якъ благовѣщеніе было на Великден, та тепло было о(т) персон недѣлѣ поста, бо до поля было посѣяно, до страв[ст]ного понеделка, а у второкъ почалася зима.

На початку книги: 1852 року зима была велика, яръ почалася по Юрю.

4. Анонлогіон. Книга без заголовного листа. Запис 1748. Півустав.

Сия книга, глаголемая Анонлогіонъ, куплена есть за золотыхъ²⁶⁷ 36, за старанием о(т)ца Василія Пчалинского. Року божия 1748, місяця януария, дня 9 як ся преставил о(т)цъ Василий Пчелински.

5. Октоихъ. Львів 1739. Запис 1764. Курсив.

Сии Охтаи купи[ли] братия за церкови[ы] грош[ы] за зла[т]... до веси Пчалина. Року бжия 1764, якъ не было зими черезъ пост ростяныи, лемъ дождъ чез²⁶⁸ осин.

Раковчик — *Rakovčík*.

1. Евхологіон. Книга без заголовного листа. Запис з кінця XVIII або з початку XIX ст.

Сия книга, Евхологіонъ речена, принадлежыть до філіїлнои церкве Joannes Jakovicz Parochus Hrabovit ... s Districtus Svidnikensis A R Bathory V A Diaconus.

2. Тріодіон. Книга без заголовного листа. Півустав.

Сию книгу, тои есть Триготъ,... за церковны пѣняз...до церкви раковской... Заяць Юрко. А кто бы еи хотѣль о(т)далити, да будеть проклять па вѣкъ, амин.

Рафаївці — *Rafajovce.²⁶⁹*

1. Требникъ. Львів 1695.

Сия книга, рекомая Требникъ, купил си Іоанъ²⁷⁰ Бачи[н]ски за свое о(т)щеніе грѣхов со женою Полагиєю за пых²⁷¹ 6 до села [Рафа]-ювець ку храму... и обител стоя Сопе(ст)вие стого дха и Рожво пречи б҃цѣ а храмов. А хто бы еи важил о(т)бирати о(т) снов моих 3: Василия и Симеона и Стефана... Записую си Требник... А хто буде на не[м]...

2. Тріодіонъ. Львів 1701. Запис 1726. Курсив.

Року бжия 1726. Сию книгу, рекомую Треодъ, купилъ еи рабъ бжи Петро Боднар за златых десятъ за свое добро здравия и за о(т)пущение грѣховъ своихъ. Купить еи до села Рафаевець, до храму Рождества

пр(с)тои бци. А кто бы еи хотѣль о(т)далити о(т) цркви рафаевской,
буде проклять, анафема, аминъ.

3. **Октоихъ.** Львів. 1739. Запис 1758.

Сїя книга, глаголемая Охтаи, куплена ест²⁷² до церкви рафаевской,
до храму Рождества прстои бци за златых 15 угорских, за гроши
ц(р)ко(в)ны. Року бжїя 1758, сентеврїя, дня 15.

Ребрин — Rebrin (c).

I. **Минїа общаз.** Книга без заголовного листа. Запис 1713. Курсив.

Сия книга, нарицаемая Трафолои, ... ирез пилпое страраня на тои
ча(с) ... церкви луго(с)кои на імя Фтеодора Балої²⁷³ и Фтеодора
Ба(р)кою.²⁷⁴ А тая помененая книга е(ст) кошит заплаченая ... пре-
(с)тавшихся рабовъ бжиихъ за о(т)пущеніе грихов ихъ... раба бжохо
Димитрия, священ іерея, и прочиих рабовъ бжих всѣхъ по імени
ихъ до храму стих ве(р)ховних аи(с)то: гъ Петра и Павла, до це(р)кви
стон лугоской...²⁷⁵ за золотих сорокъ и един кобель жита. Мця октов-
рия, року 1713. А хто бы сию книгу важился о(т) помененіои церкви
лугоской о(т)далити, тои теди д[а] буде(т) кля(т)... в семъ вѣцѣ
и въ будущомъ, амин.

2. **Осмогласник.** Книга без заголовного листа. Запис 1721. Устав.

... здрави. и о(т)пуще... и за своих родичовъ при о(т)цу лукошком
Василию, при лугошком диякови... ро бо 1721, мця ок... *Іншим*
почерком: Іоана... которыми будучи... мца Іуна 9 року 1740.

3. **Служебникъ.**²⁷⁶ Київ 1692? Запис 1701. Курсив.

Сию книгу, глаголемую Служебникъ, купилъ рабъ бжи Вас[и]ль
Щербановскїи своеи женов Пазов, з матїру его Марушов, з братомъ
Янъкомъ, из синомъ своимъ Иваном, Анновъ, Пазовъ. Придали си до
церкви гажинской, то (ест) до Вознесенїя гда бга и сиса ишего Іс. Ха.
Которыми духовныи буде(т) о(т)правовати на сей книзѣ, новинен про-
сити г(с)да бга за здравїе раба бжего Василия, Пазу, Марушу, Янъка,
Янъка и всѣхъ родичевъ его за померъших раба бжего Петра и Марию,
Івана, Василія, Ілияша і Ивана: Юрия и за всѣхъ родичовъ своихъ,
от вѣка пре(с)тавъших. Купил си за свои пѣтомыи пѣнязѣ, за повъ
девята золотого. Записал еи при людех поцѣливы(х) при о(т)цу Семионѣ
На тои ча(с) трималь парафи[ю] гажинску. Даївъ²⁷⁷ Кость гругий[?],
щопувъ зять Іван, Миковчикъ Павел и Копщик[?] Грицъ, Палеичикъ
Янъко. На тои ча(с) было, же цале ра(д) к церкве еи о(т)дає. Кто бы еи
имає о(т) церкви жинской загубити, буде с ни(м) страшныи судъ
имати о(т) столицѣ ано(с)толской, да будеть проклять, анафема и ама-
рафа. Іоан презвитеръ ра(д)ванскїи. Рок бжего 1701, мця октоврия,
дня 14.

4. Евангеліє. Львів 1743. Запис 1801. Курсив.

Сія книга, реченная с. Ев(г)ліє, купила трудомъ парохіановъ крацанскихъ и ребринскихъ за 18, то е(ст) за осемнад(д)сит римскихъ золотыхъ самыхъ себе... и потомства своего до час временнаго и душевнаго вѣчнаго благополучія ради, которую о(т)далити кромѣ причини канонической не свободно будет. Року 1801.

5. Анонологіон. Львів 1731. Запис 1803. Курсив.

Кніга сія, Трифологіонъ реченна, купила тицаніемъ парохіановъ крацанскихъ и ребринскихъ за 30 нѣмецкихъ золотыхъ(x) за два корцъ ярцю, то е(ст) за трицять нѣмецкихъ златыхъ seu 30 Rl за самыхъ себе и потомства своего дочасное и вѣчное благополучие року 1803, которую о(т) храма веси предименованной кромѣ причины канонической о(т)далити не мѣти[?] буде. Всѣмъ ко ним же надлежати буде(т) совѣсти вручаемъ бывшу на тое время пароху мѣстну Михаилу Русинковичъ.

6. Октоих. Львів 1765. Запис 1803.

Сія книга, Октоихъ ре..., купися тицаніемъ парохіаповъ крацанскихъ и ребринскихъ за 51 ... нѣмецкихъ золотыхъ за здравіе и о(т)пущеніе грѣховъ и полученіе блаженства вѣчнаго, которую содержа... ниже развѣ присудсвующи причинѣ канонической о(т)далити. Когда ко нему же принадлежати буде совѣсти... буде(т) бывшу на тое время пароху мѣстну Михаилу Русинкович. Рок 1803.

Ренчишів — Renčišov(c).

Требник.²⁷⁸ Київ 1646. Запис 1721, 1759, 1763, 1780. Книга була в спіскопській бібліотеці в Прящеві.

Сторінка 428: Року бжія 1721, мца 1 сентя... родил ся синъ мої з матки Еви Ведилони[?] Винявский. Да буде благдат бжія на нем во всем вѣцѣ его и да возрастет, просяєт родъ его о(т) рода в родѣ.

Сторінка 754: Василій Дудинський, парох ренчишовській, совершений в іереїство чрезъ святителя Мануила Олшавській, еп(с)па мункачовскаго, року 1759 м(с)ца юлія, дня п'ятастого. Преставился року 1780, дня 12 февруаря.

Сторінка 756: Михаїл Дудинський презвитер совершений в іереїство чрезъ святителя Мануила Олшавській, еп(с)па мункач. року 1763, дня 20 марта, сѣричъ в...

Репей — Repejov

Евангеліонъ. Львів 1601. Запис 1700. M.

Сея книга куплена за златых 18. Купил еи Іоанъ Лутас за преставшего сна своего Алексея и за чада его Семиона и прочихъ родичовъ своихъ, и дал еи до церкви рицювской всѣмъ потомкомъ своимъ а законое

заприщєне примет подъ клятвом о(т) цркви восточнї. Кто бы еи о(т)-
далиль о(т) синовъ моихъ ерея Кондрата Семиона и о(т) потомъковъ
моихъ, ашаюми тои поданъ будет и на страшномъ суди судитися з немъ
буду. Помяни гди раба своеего Алексея. Подъпісана сея стала Евіва-
нелїя року г(с)дя 1700, дия априли 7.

Rівне — Rovné.

Евангеліє. Книга без заголовного листа. Запис 1693.

Сю книгу, рекомую Евангеліє, купил рабъ бжи Іоан Млинарчик
и предаль ко храму стаго великомчника Хва стра(с)тоте(о)ица Ди-
митрія до села Ровного за свое телесное здравіе и за по(д)ружіе
свое рабы бжей Настасіи и за преставлшихъ ся родителей и сородни(к)
его Михаила и мтре²⁷⁹ его Мрії. А кто бы ся сіе пре(с)толиное Евангеліє
о(т)далити о(т) храму стаго Хва Димитрія и о(т) веси Ровного и о(т)
пр[ес]т[о]ла стаго, да будет клят и проклят, триста и осмънадесят
стых о(т)ць, иже во Нікеї, да буде(т) о(т)дан діяволу и ангеломъ его.
Дѣялося року 1693. Дѣялося року у о(т)ца превелебнаго о(т)ца Алексея
Ровнянскаго, намѣ(с)ника маковицкого. Записана е(ст) през мене
Алексея Ровнянскаго, намѣ(с)ника маковицкого. Записана е(ст) през
мене Алексея Чернянскаго.

Рокитівці — Rokytovce.

1. Апостолъ. Львів 1719. Запис 1728. Півустав-курсив..

Року бжія 1728 мѣсяця іюня 4. Сю книгу, глаголемую Апостолъ,
рабъ бжій Даниль Чичвакъ в Русалія на монастыры Красноброцким о(т)
Грорія [?], поповича загутинского²⁸⁰, исвою женою Пелагію, и сыномъ
своимъ Стефаномъ, и з другимъ синомъ Михаиломъ Йоаномъ за девять
златихъ угорскихъ за свое здравие и спасеніе и о(т)пущеніе грѣховъ
и за преставившихся р. бжих родителей и сородник[о]въ своихъ и прес-
тавившагося раба бжия мдца Тимка Кондрата до села Рокитовца,
до храму Благовѣщенія пр(с)тои дѣвы бци на тои часъ зостаю под его
милостовъ пана Сѣрмая Томаша а у па[н]ствѣ ясновелкоможного гдина
Генадия, епископа мukачовскаго, року вишъ именованого. А кто бы
его мѣль о(т)далити о(т) церкви Рокитовца, да будеть проклять, наїсма
и маремаа. Подпись сию книгу, глаголему с. Апостолъ, рабъ бжі
а многогрѣшныи и недостойнии іереи Васили, презвитер красноброцки
и того села Рокито[вца] парохъ будучи, а у том прошу васъ о Хрѣ
за... ных оцевъ и брати, абысте мене [не]забывали млитвоу²⁸¹ с.

2. Тріодіон. Львів 1746. Запис 1758. Півустав..

Сия книга, глемая Тріод постна, купленная Єеодором Зыза, обива-
телем наговским, до Храму Благовѣщенія прс бци веси Рокивецъ за
зол угор. 16, за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ, року 1758.

3. Евхологіонъ. Львів 1719. Запис 1719. Курсив.

Сию книгу Требникъ купилъ рабъ бжии Алексеи Катренчак из жеповъ своеи на імя Маріовъ за о(т)пущеніе грѣховъ родича своего Матія пристанового и за здравіе свое и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ до цркви рокитовской, до храму Благовѣщенія престои бци. Року бжія 1719, мця юнія, дня 4. А кто... хотѣть о(т)[далити] о(т) тои же цркви, прокляти, анаѳема.

4. Евангеліонъ. Львів 1722. Запис 1724.

Року бжія 1724, мца ма(р)та, дня 22, купил сию книгу, глемую стое Євглиє, рабъ бжи Васили Кундратов з Рушковецъ с своюю женою Марию и з братом своим Стефаном Кундратовимъ Іоаном, Лукачом, Михаюм, Маøеом на тои ча(с) зостаочи под его мл(с)тию державнымъ паном Жолнаом и у па[и]ствѣ яспевелмож пана Генадия, еп(с)на мукачовскаго, и дали за тое с. Євглиє 18 золотых угорскихъ осем полтураков и придали тое с. Євглиє до храму Благовѣщенія престои двы церкви рокитовской за свое милое а добре зд[р]авие и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и за преставшихъся родичовъ своихъ раба бжого Мукуду²⁸² Кулника, Іоана и Оедосия, Ёеодора, Василия, Даниила, Іоана и Настасию, Марию жену и Палагию и за всѣхъ родичовъ своихъ о(т) вѣка поме(р)ших.²⁸³ А кто бы ся важиль сие с. Євглиє о(т) тои с. цркви, то е(ст) храму Благовѣщенія престои двы, о(т)далити яким колвек способомъ, да будеть на вѣкъ проклять. Подписал сие с. Євглиє рабъ бжи а многорѣшныи и недосто[инни] ереи Петр Суковски, потариушъ лаборски, року вышъ именованаго. А у тымъ ча(с) гду бгу васъ поручаю а прошу ва(с), о(т)цеве и братия, о мнѣ не припомните, прошу вас.

*Рунина — Runina.*²⁸⁴

.Лейтургіонъ. Запис 1722. Книга тепер в селі Ковбасово.

...до села Рувнин,²⁸⁵ до храму Покров прчстое за свое здрави и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ, року бжого 1712, а дано за ню золотыхъ 6 угорскихъ.

*Руське — Ruske*²⁸⁶

1. Триодіонъ. Львів. 1717 Запис 1747.

Сия книга, рекомая Тригодъ поспая, куплена до села Русского, до храму Собору архистратига Михаила. А кто бы еи мѣль о(т)далити, да будть проклять, аѳема. А тое записаль рабъ божий Иоанъ, Поповичъ рущански,²⁸⁷ Фалицки. Р. б. 1747, мца февраля, дня 26.

2. Тріодіонъ. Книга без заголовного листа. Запис 1744.

Сию книгу купила громада ру[с]чанска за златих 16 до храму Соборъ стого архистратига Хва Михаила, на котру книгу даро... бѣло[?]... се... ровъ Алексеи три зла(т), прочее громада. А кто би еи хотѣль

о(т) храму сего [отдалити], да будет проклъ(т), 1744, марта 27. Маєн, през. рокит. наме(ст). гуменский.

*Руська Бистра — Ruská Bystrá.*²⁸⁸

1. Евангеліонъ. Львів 1753.

Во імя оца и сына и святого дха, аминь. . . церкви подграцъ[кои] на туть часть быстрянскии. Се Евангелие купили быстряне за шиснацть золотихъ и двѣ мѣрки вуса. Купила громадяня за о(т)пущение грѣховъ своихъ. А кто бы еи о(т)далилъ о(т) церкви быстрян[с]к[о]и, клять и про-клять. Маєси Шепакъ, рука его власна.

2. Октоих. Почаїв 1758.[?]

Во имя о(т)ца и сына и стого духа, амънъ. Сия к[и]нига куплена на имя Трефолой за златых 20, за двацять злот[и]х и за двѣ мѣрки овса за свое о(т)пущение грѣхов. Азъ ерси, парох подграцкии и быстрянскии, ереи Маєси... при том быль. А кто быль еи о(т)далилъ о(т) це[р]кве быстрянской, проклять, анафема. Стефанъ, диянъ пграцки,²⁸⁹ на про-звище Керекъ.

Руський Казімір — Ruský Kazimír(c).

1. Евангеліонъ. Львів 1690. Запис 1702. Півустав.

Року бжего 1702, мец сен. дни..., изволениемъ стго дха. Сию книгу, рекомую Евангелие, купиль раб божий Андрий Колесарюв²⁹⁰ изъ свооъ женовъ Альжовъ и изъ панъматковъ Фе... за свое здравие и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и за преставшагося небошика Данка и Петра и дали еи до церкви казимирской, до храму преподобнои матере нашеи Параскевии, и дали за шо сумы златыхъ 18 вю... 18... укости, нехай буде проклятъ, анафема и марамаоа и дом его объбернется во ногибель, ико Содом и Гоморъ.

2. Апостолъ. Книга без заголовного листа. Запис 1702. Півустав.

Изволениемъ стого и животворящаг[о] дха. Сию книгу купиль рабъ божий Андрѣй Колесарювъ изъ свооъ малъже[н]иков Альжовъ за свое здравие и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и далъ еи до храму преподобнои матере нашеи, и дал за п[о]ло златыхъ вюсемъ и гроши 3. А кто бы еи хотѣль для к... зрадовъ укости, хочу с нимъ... божии имати, и буде²⁹¹ проклятъ, анафема и ма... Року бжего 1740, мѣсаци ...

3. Апологіонъ. Книга без заголовного листа. Запис 1765[?] Почеркъ той же, що на Тріодіоні.

... Трефолой рекомая... [Кра]спомъ Бродъ, с. е(ст) манаст... четна громада казими[рской], до божои матере нашеи Параскевіи, которую кто о(т)далитъ, будеть о(т) цркви казимѣрской проклятъ и прочая.

4. Тріодіон. Почаїв 1744. Запис 1765. Курсив. Почерк той же, що й на Анонімі.

Р[о]жу бжго 1765, мца ноемврія, дня 28, купиль рабъ бжїи Марїа Касардиха, обывателка на тои часъ казим'єрска, книгу рекомую Триод посную за о(т)пущеніе грѣховъ и спасеніе свое до храму с. преподобнои матере ишни Параскевіи за золотыхъ 20 при ч(с)ныхъ людехъ казимирскихъ²⁹² іменемъ Василія Колесарь, на тои часъ обывателю казим'єрском и к цркви с. присяжнику. А кто бы еи хотѣлъ о(т)далити о(т) цркви казим'єрской, да будет проклъят, что болше, еденъ каждый повинен будет молитися за ня гду бгу при каждой службѣ бжественои.

Ряшово (Решов) — Rešov.

1. Тріодіонъ цвѣтныи. Почаївська Лавра 1786. Запис 1798.

Сія книга, глемая Тріод цвѣтныи, куплена ест до церкви ряшовской за 9 Ryfl мн... при пароху Іоаннѣ Подгаецкім року 1798.

2. Запис з 1767 р. На відірваному листку якоїсь богослужебової книги.
О гди, дай здоровя дши и тѣлу [2 рази]. Те саме по-мадьярськи.
Після цього: Пер Mc Георгиумъ Темеши 1767 alias безъ мене Егорія Темеші сего 1767.

Сачуров — Sačirov (с). ²⁹³

1. Евангеліонъ. Львів 1690. Запис 1711.

Сію книгу купи(л)ем ради спасенія и потрыби возвелїчанія гдня и чад своихъ,²⁹⁴ которыи годе(н) буде(т) гдеколвекъ зоставати будеть. Власним коштом набылем року 1711. Іоан Старовски, през. сачуров(с)ки.

2. Лейтургіаріон. Львів 1712. Запис 1816.

Сію книгу, Служебникъ реченню, за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ власными своима пѣнизми, сі е[с]лъ за пѣмецки золоты купила Марія Капрал, обывателица сачуровска до храму божествен(и)ого сачуровскаго Покрова пр. б(д)ци. Року 1816.

Свидник — Svidník.

1. Служебникъ. Львів 1646. Запис 1666. Нівустав. Книга тепер в Ростоці.

...на ими Служебникъ в кот[р]юи книзъ замикае(т)ся стых бжественныхъ літоргій З: иже въ стых о(т)ца нашого Іоана Златоустаго, иже въ с(т) о(т)ца нашого Василія Великаго, иже въ стыхъ о(т)ца нашого Григорія Бгослова. Сію книгу купиль рабъ бжїи Феодоръ из своюю малъже(н)кою Татіяною за свою власи[у] прац[у]... за золотых шесть къ храму с. приданои мчицы нашен Парасковеи. Дасть еи Свиднику при приистю чтнаго гдна о(т)ца Андрея Бенкевича с под Санока Добрувки веси. Аще ли которыи бы іерен с того Служебника стую

литоргію літтрогисиль, повиненъ гда бга просити за того Андрея... и за малъжеку его на имя Татіану. А ежели бы которых іереи, альбо діаконъ, или кририкъ, или панамаръ о(т)далити о(т) пр(с)тла сего стго, буду имѣти суд имѣти в днъ судныи будеть... и арамаѳан... которых воздастъ комуждо по дѣлом его. О(т) созданіи мира 7174... по плоти роз Хва 1666. Худшии въ іереих ша[?] Гавріилевичъ Бабицкій, поігъ волянскій, рукою своею о(т)ца... бл(с)вiti и просвѣти мя грѣшнаго на вѣки вѣчны, аминъ.

2. Трефологіонъ. Книга без заголовного листа. Запис 1675. Півустав.

Сюю книгу, рекомую Трефолои, купилъ рабъ бож... Симко Пухкій из женою своею Агафією и со чады свими Яцком и Оеодором за свое спасеніе и о(т)пущеніе грѣхов. А далъ за тую выш. реч. книг[у] златых двадесят шесть вгорскихъ и придал еи ко храму с придбнои мтри наш Параскевыи у селѣ Свиднику Вышнем. Року бо 1675, мци априля, дня 26. А кто бы мѣл тую книг[у] о(т)далити... о(т) того выш. реч. храм[у], проклит в сей вѣкъ.

Многогрѣш раб бож. сщ. іереи Оеодор Подгаецкій зостал духовним в Свиднику Выш при храм[ѣ]с. придбнои Параскевеи. Року 1677, дня 4, мци ануаріа.

3. Кирил.²⁹⁵ Запис 1678.

Сюю книгу, рекомую Кирилъ, купилъ рабъ бож. Юрій Табанко и[сь] женою своею Агафією и со чады своими Яковом и Стефаномъ за свое спасеніе и (от)пущеніе грѣхов и прида[ль] еи ко ст. храму при. мат. нашей Параскевеи в селѣ Свиднику Молд., за державы великомуж. наша Георки Дюрдя, рок[у] бож. 1678, дня 6 декабря, за священаго іерея Оеодора Подгаецко[го], в тои час состоячаг[о]...

4. Евангеліонъ.²⁹⁵ Запис 1700 р.

Року божія 1700,8 юня. Купилъ... славне урожко[ыи] Михаїль Мишанскій з машколкою своею Марією, цоркою Барновою... и придалъ еи до церкви... Параскевеи, до села Старшого Свидника, до рукъ о(т)ца Іоанна Алексеовича.

6. Рахунки парохії села Свидника з років 1775 — 1776.

	Rh	2	kr	30
За гвозды латники еден тисяц				
До Седлиць на вапенне кам'яни	вонаш	4	24	
Дня 23 марта столяром	вонаш	26		
25 марта за замочки, завѣскы, антагы и ключ	вонаш	2	12	
30 марта за поставъ зеленыи на клирос		—	54	
и паки до Седлиць за кам'яни	вонаш	3		
на пути по вапнио		2		
Латы двѣ		—	3	

Дия 20 августа у Бардійовъ куших на ризы и дах за матеріу гадвабну белаву, квѣтовану за десят ряфовъ по нѣмецкихъ 8 а дутку	Rh	50	30
Чинкы[?] з аглицкого шо[в]ку		2	33
Ушины пазамантики		—	42
Гадвабъ жолтыи и белавыи		—	18
Платно червене		2	50
О(т) шытя за роиту на енетрахиль		4	—
За преиму и гадвабъ что недоставало		1	42
Церковниково, что ходил до Бардійова		—	3
Паденки при шытю галвы ²⁹⁶ 7		—	40
За ризп Summa		63	8 ¹ / ₂
Столярови Юрови о(т) фарбованя олтарий и крилосовъ далъ емъ маріашовъ осемъ	Rh	2	kr 16
Галва паленки		—	13 ¹ / ₂
Хлону, который ходилъ до Бѣловежы по фарбу червену		—	9
О(т)цу Вышковскому вернулисме злат угорскихъ		—	80
1776. От двухъ нараївицъ червенныхъ Сабовови		—	13 ¹ / ₂
Андрееви Прадѣдъ, ходившему за вапнярем до Келчи		—	6
Вапнаріови задаток		—	51
О(т) пеца вапна тому ж	Rh	10	
Мурарови		—	17
За измалеваніе храму Параксевії		3	
Столярови за рамик и сткло		1	
За дзвеночок			51

Сердагель — Seč nad Bodrokom (м.).

Триодіонъ. Запис початку XVIII століття. Другий запис з 1830 р.

Сія книга, Триод цвѣтна реченная, куплена е(ст) до це(р)кви се(р)-
деге(л)ской за двана(т)ца(т) золотыхъ 7 пишзи це(р)ковныхъ, за що
це(р)кви приписується. По(д) ча(с) визити архипрезвитера(л)нои, чого
ради подпісом по(т)ве(р)джаю²⁹⁷ Іоан Ставровський, парох Сеч — Ке-
рестурия. Н. І. С. угецк намѣсник.

Сия Триод принадлежіт до храму Бодрог-сердагельского под охрану
святого Михаила архистратиха. Пивец Георгій Чепинін под ограну
прен... святого архиєпископа александрикаго. Року о(т) роженія
міра 1830

Снаків — Snakov.

Апостолъ. Львів 1666. Курсив.

Сія книга Апостолъ, которую Микула за свої п'язи власнии за
одиущеніе грѣховъ своихъ оффровал еи на хвалу божю до цркви сна-
ковской вѣчными часы, жебы не была одана нигде о(т) цркви сна-
ковской.

Собківці — Sopkowce.

Тріодіонгъ. Львів 1688. Запис 1707. Курсив. Книга тепер в Нижній Ябліниці.

Изволеніем о(т)ца, посігшеством и совершеніем стго дха. Року бжїї 1707, мца іюня, дnia 28, купиль рабъ бжїї сиенни іереи Ioanъ Креницкїи, презвитерь собковскїи, сю книгу, рекомую Триодъ цвѣтную, за свои власні пїнязѣ за златых 17 для потребы своеи и о(т)правы церковнои собѣ и дѣтем своимъ. А кто бы мал еи о(т) нихъ о(т)далити, анаоемъ подлежитъ.

Собош — Sobos.

1. Тріодіонгъ. Львів 1717. Запис 1734. Півустав-курсив.

Во имя о(т)ца и сна и посігшешіемъ стго дха. Року бжїї 1734, мца августа, дня 21, купиль сю книгу сиеноіереи Ioanъ, презвитерь собозкїи, о(т) члвка Ioана Чурилы Поля(н)скаго за златыхъ угорскихъ 15. Дасть о(т)цъ собозкїи своихъ зла(т) 6, а церковныхъ остатокъ до храму стыхъ бе(з)сребрника Козмы и Даміяна до села Собоша. А кто бы еи мѣль о(т)далити о(т) тоєи цркве, клять и проклять, анаоема трижды. Поднисаль сю книгу Василій Повацкїи, будучи на тои ча(с) дякомъ во Собошу.

2. Евангеліонгъ. Львів 1690. Півустав.

Сия книга Евангелия сиеноіерея Ioана, презвитера собоського.

3. Евхологіонгъ. Львів 1719. Півустав.

Сия книга Требыникъ купиль еи свищоіерен Ioанъ, презвитерь собоескыи, о(т) Бабьянка Pe(т)ра че(р)тѣскаго, дасть за шю златыхъ осемъ. Дасть до села Собоша а до цркви, до храму стыхъ бесребрника Козьма и Деміяна. А къто бы си малъ взѣти о(т) тои цркви, клять а проклят, анаоема трижды.

Сорочин — Stročin (с).

Евангеліонгъ. Львів 1690. Запис 1721.

Я, раба бжїа Marіa Radихич, обывателька сорочинская, с моего доброго умыслу и по(д)ле сиспїа дши моєи укунила ем сіе стое Евгліе за свою власную працу, за златых угерских 18 и придала еи до храму стон пребнои Parас[кевии] вѣчными часы с таким способом, иже мене били[?] мои сестринци, абы и они до тои стон Евгли записали. Але я собѣ уважила подле сумбїя своего, же кто грошами не платил, тои нема до того нач и прото дала ем першое написаніе вымазати преч, бо яко мои соро(д)иници не помогали платити, так до неи не мают нач. А то я, Radиха Marіa, дала ем тое пи(с)мо иначе(и) принесати, абым на страшном судѣ однако бу признала, же то стое Евгліе на вѣки

вѣчны офферую цркви стои мергескои. А кто хотѣл иначе²⁹⁸ розумѣти, албо на тои стои Евли гадатися, проклят, анаоема и мараноа, аминъ. Я знову означиму вѣмъ обецъ и каждому зособна, же на то власнов руков криж кладу. При том были люди ч(с)тины и вѣрого(д)ни. На-пред(д) Гриц Попович мергескии, рука власна, ... шолты(с) мергески и діак рука вл., Лукач Гриц..., рука власна, Марко, шолтыс мергеск..., рука власна, Ioan Попович мергеск..., рука власна.

Во имя о(т)ца и сна и стго дха, амин. Року бжя 1721, мца іюлія, дня 21, при де(р)жавѣ его милости пана графа Сурмаєго а в его пан-ствѣ, в у тои веси Сорочинѣ побудил дхъ стын побожного живота рабу бжюю Марю Радиху ис своим потомством сорочинским, же купили сюю стую книгу, называемую Евліе престо[л]ное, за которое дала готового грош[а] златых угорских 18. Были... при том еи сородниці стары[и] Гри... потомства, снъ его Іван... зносим. Тогда пред... сіе стое Евліе до храму стои преподобнои Параскевії...

Станча — Stanča (c).

1. Ключь Разумѣння Іоанникія Галитовскаго. Львів 1663. Запис 1677. Книга була в музеї монастиря оо. Редемітористів в Михайлівцях.

Во имя... сию книгу рабъ бж... Феодоръ з Андрѣє(м)... купи(1) слуга єго мс пана Іоана Ме(л)ника ста(п)чанськаго до їх црк[ви], до (с)вятаго архистратига Михаила, воеводи сильнъ иб[сініх], за (с)вое о(т)пущеніе грѣховъ, которому нехай г(с)дь б[г] да[є]т вѣчни(и) поко(и), ір(с)т. иб(с)ное. А хто би ся важи[л] о(т) того мѣ(с)ца стаго виши менованиго Стa(н)чи яким ко(л)век способомъ о(т)далити або продати, таковий нехай будетъ клятъ, проклятъ, анаоема, маранафта. Рок бж. 1677, м(с)ця марта, дня 2.

2. Тріодіон. Книга без заголовного листа. Запис 1694. Курсив.

Року бжїя 1694, мця априля, дня 4 купили сюю книгу, рекомую Трио(1) цвѣтную, до цркви станчъча(п)скои за златы(х) полъ семъна-ціть²⁹⁹ золотого. А кто бы еи има(л) о(т)далити, да будеть проклятъ, анаоема и маранаоа.

3. Тріодіон. Львів 1699. Запис 1712.

Року бжжаго 1712, мѣсяця апр... 12. Сюю книгу, по(ст)ную Тріодь, укупин(1) рабъ божии Іоанъ Молнаръ, Фенков синъ, из женою своею Марию за злати(х) 16, за свои(х) грѣхов о(т)пущеніе до це(р)кви станчанской, до храму стого Михаила. Кто бы ся важил о(т) тои це(р)кви о(т)бирати, да будетъ проклятъ, анаоема и маранафта.

На кінці книги: Всѣхъ благъ временныхъ и вѣчныхъ приснъ рачитель Іоанъ Дагоновичъ, прозвѣтер станчанский.

4. Октоихъ. Львів 1735. Запис 1760.

Року бжжого 1760-го. Сюю книгу, рекомую Октаи, купили ч(с)тии парохиане станчански совокупно из іними к тои цркви почтеними за о(т)пущеніе грѣхов своихъ, за золотих угорских 13, на котріи ся

доложилъ с црковни(х) гроши маряши 6 и гроши 6. Мца марта 16. А кто бы сеи Октаи хотѣл о(т)далити о(т) цркви станчанскои, да будет проклятъ, анаема.

5. Требникъ. Книга без заголовного листа. Півустав і курсив.

1. Сюю книгу, глемую Тебникъ, купи(л) о(т)цъ Іоан Склія(р)ский, будучи³⁰⁰ у селі Чипча(в)ицъ, за златых осемъ на свою потребу це(р)ковную.

2. Сию книгу, глаголемую Требникъ, . . . Іоанъ Блкунъ[?]. . . за то . . . девята златого за о(д)нущеніе грѣховъ своих до це(р)кви станчанскои. Кто бы тое одебралъ,³⁰¹ проклътъ, анаема и маранаоа.

Старина (біля Старої Любовні) — Starina.

Ключъ Разумѣнія Іоанникія Галятовскаго. Львів 1663. Запис 1743. Книга була в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Повчі в Мадярщині.

.Лист 9: Сюю книгу, глемую Ключъ Разумѣнія, купил раб бжєсні Іоан Галкевич, презвитер старинскій, на тен час клєгнавський, за свою власну працу за 60 рифов полотна тонкого о(т) о(т)ца Іеронима Литницкого, то еи даю зитеви своему, о(т)цу Григорию Лѣщинскому, презвитеру старинскому, вѣчними часы и дѣтем его, ажебы мал старания о дні моєи.

.Лист 22: Сию книгу, названную Ключъ Разумѣнія, купих азъ недостоинъ рабъ бжъїи сщеннъ іерсії Оєодоръ Ганчовскій, презвитер клембарскій, о(т) Тимоѳея, поповича старинскаго, за златых угорских шест и грошии шест, id est pro fl. 6 et 6. На тон час архипрезвитеръ собору шарискаго р. б. 1743, мца априля 29.

.Лист 29: Сию книгу рекомую Ключъ Разумѣнія азъ недостоинъ рабъ бжъїи сщеннъ ереї Іоан Бокшай [на] тот час будучи парохъ церкви вышніего валаву о(т) Тимоѳея, поповича старинскаго, до Воли на фарн при о(т)цю Демяну Жулловичу за свои власны гроши 10 вонаши.

.Лист 140: Andreas Bokshai. Basilius Boksaj.

Старина (біля Синії) — Starina.³⁰²

Евангеліонъ. Запис 1725.

Во имя о(т)ца и совершенїем спа и с поснѣщенїем стаго дха, аминъ. Создася книга сия бжествен[ная] Евглія, купила раба бжия Па(с)ти сщеннаго іероя Андрея, презвитера старинскаго сопружница, до церкве стои, храму пре(с)вѣтлаго празника Вознесенія гда нищего Іс Хр за суму златыхъ угорскихъ монетовъ, зълатихъ пятнацать и придала ю в руки сщеникови своему, которую не ималъ никтоже тако враго(м) бжииимъ о(т)далити о(т) того стого мѣсца церкве стои стари(н)ской жаднимъ способомъ.

Аще би оную кто мѣль о(т)далити неслушнымъ способом о(т) того стого мѣсца, буду с нимъ имѣти суд... Іс Хс гдѣстанеть судіти справедливи на страшно(м) и непримѣрномъ судѣ второмъ прише(с)твіи

судити живыхъ и мертвыхъ и возда(с)тъ кождому по дѣло(м) его и проклять будеть, анаюема и марафа. Року бжія 1725, мца сеп(т)брія, дни 18. Пописаль оную мніець Василий, бакаларь старин(с)кыи, дедиска(л) самбор(с)кии, катедри перемискої I anno dmne 1725.

Стащин — *Stakčin.*³⁰³

Октоихъ. Книга без заголовного листа. Запис 1733.

Во имя оца і сна і стаго дха, амїнъ. Аз ереи Олексеи Ханасъ, парохъ церкве стащѣ[н]скои, купилъ сию книгу, рекомую Охтаи, Осмогласникъ, Охтаи, о(т) о(т)ца Яна, на прозвище у Дупака. Купилъ еи спєненикъ,³⁰⁴ будучи в то(т) часъ парохомъ у Смолънику. Р. Б. 1733. Іереи Іоанъ Смо(л)ніцкыи [далъ] емъ за ню злотихъ³⁰⁵ угорськихъ 13, і женою своею Полагою, ко(т)ра книга плачена при громадѣ во стоя обители Лавровѣ³⁰⁶ за свои пѣннязѣ власны і за свою працу іцьную іншим почерком арамаоа. Олексеи Ханасъ, парохъ, далъ за ню златы(х) уго(р)скихъ двана(т)ца(т), альбо 12 за свое здравие, за о(т)пущеніе грѣховъ. А кто бы еи о(т)далиль о(т) мене і о(т) роду моего, да будеть трекля[т], прокля(т), анамара, матоа, амїнь, амінь.

Стебник — *Stebník.*

Метрика хрещених. Книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

Рок 1757, мца мэрата, дня 17. Аль іерен Андреи на(р) комловскїи, а на тон ча(с) адмїністратор(р) Стебника, окрестих млица Алексея въ цркви стебницкої³⁰⁷ о(т) законовѣнчаны(х) родителей Василія Цупра и жены его Ганусѣ црк³⁰⁸ Гоцихн, поркы о(т)ца... кого, еи же воспиримінкъ бѣ Стефанъ Дедо о(т) парохии комлюскої, Елісавета Малярка Зеборовы.

Стразьке — *Strážske (c).*

І. Октоихъ. Львів 1700. Запис 1713. Курсив.

Року бжего 1713 купилъ сию книгу, рекомую Охтаи, рабъ бжіи Іоанъ Матовикъ ісвоевъ малже(н)ковъ на імено Маріевъ за свое добре здравіе и за о(т)пущеніе грѣховъ. Купили еи за шусна(т)це(т) златых до села Страцкого, до храму Вознесенія г(с)да ішнего Іс Ха. А кто бы еи ималъ oddaliti о(т) храму Вознесенія г(с)да ішнего Іс Ха цркви страшанской, будеть клят и проклять, анаюема.

2. Апостолъ. Книга без заголовного листа. Запис 1752.

... за церковны гроши за десять вонаши на манастири Красиоброн(д)цкомъ. Р. Б. 1752, мца мая 17. Подпѣсь уробітъ дякъ страцаски Іоанъ Боднаркъ, слава.

Сулин Малий — Malý Sulín.

Ліннологіонъ. Книга без заголовного листа. Запис 1663.

Року бжого 1663. Сия книга, рекомая Трефолои, куплена ест до села Сули(н)ца за стараням о(т)ца Василия и громады вшиткои, кото-ріє исклада[ли] [пѣ]нязъ на ню. На тенъ ча(с) будучи ясне велможний крол Казъмър. Его м(с) панъ маршалек коро[нний] Конецъпольский, пан подстаростѣ любовенски пан [Т]ворянски, писа(р) пивъкенскии, шолтис панъ Иван Алекссанк, дяк Афанасии. Теди она сия книга, названа Трефолои, есть до цркви, до храму стаго славнаго архангела Михаила. А хто би еи мѣль о(т)далити о(т) цркви стаго храма архангела Михаила, теди на судъ бжии о(т)дам такового. Афанасии Лозъцки, рукою своею. Мца іюлія 7.

Суха (Філіал села Раківця біля Михаловець.) — *Suchá.*

Метрика. Запис 1815.

Сия книга, Матрика речenna, есть веси Суха реченої, исписана чресь пана превелебного Георгия Дациловича, пароха на тои часть будущаго выше описаної весѣ. Дня сентября 12, року божи[я] 1815.

Тарговіще — Throvište (c).

Евангеліонъ. Львів 1690. Запис 1715.

Сия книга, глаголемая Евангелия, куплена до Та(р)говищъ за о(т)пущен[ие] грихъ за златих³⁰⁹ 18. Рабъ бжии Димитри, Іоа(н) з Гажина о(т)цу Маєови та(р)говища(н)скому. Року бжия 1715.

Тваро́жець — Tvarožec.

1. Тріодь постна. Рукопис із 1635 р., середньоболгарсько-волоського письма. Запис 1635. Курсив.

Изволенiem о(т)ца и поспѣшенiem сна и совершенiem стого дха, ласка и дар дха стго, споможенiem сна его. Сию книгу, именем Триод, списал раб бжии Василій Крижковский, на тотъ час будучи у пана о(т)ца Вуинувского. А вы чстнii о(т)ци и діяци і діяконы и презвитери сию книгу чтѣте и поправуйте, если бых ся где описал или недописал во своем недоумѣніи. Чтѣте, а мене грѣшного не кгънѣте. А за то даст вам... бгъ црство нбсное. Року бжія 1635, мца генвар, днь 14. Априль.

Далі йдуть польські приписки, які свідчать, що книга була писана в областях Польщі.

2. Евангеліе. Рукопис з 1626, 1652 рр., середньоболгарсько-волоського письма. Текст старий, находимо там нестигнені форми імперфекта.

Після евангеліста Мафтея запис: Слава бгу изволившему начати и совершити преблагословеннии двѣ бдци посигніществовавшии чест, аминъ. О(т) создания мира 7160, а о(т) воплощенїя 1652.

На кінці евангеліста Іvana: Сию книгу писалъ богобой[ныи] рабъ Васко у попа Грегорья. Сколу тримал Олексеи попович.³¹⁰ Року бо 1620.

На дощі: Васили Тарасович, еписк Мукачовски, Марам Марамо-рыски.

3. Тріодіон. Львів 1699. Курсив.

церкви низко-твароскою.

Телгарт — Švermovo (c).

Лейтургікон. Почаїв. 1744. Запис 1745.

Сен Служебник е(ст) купленныи в року о(т) рождества Хсва 1745...
е(т) за о(т)казокъ Иліаша, сна Мацка Ковалевого, на тот час обывателя... Михаила Смрековскій.

Іншою рукою: до цркве Препесенія мощен... Николая в...

Найновіші записи: Michal Vrabel 1874. Kovaly Basil Telgarton kantor-tanito 1901.

*Товарно-Полянка — Tovarnianska Polianka (c).*³¹¹

Ірмолои. Рукопис. Запис 1737. Курсив.

Сию книгу, рекомую Ірмолои, купилъ ієреи Михайл Валкович,
нарох товарно-поляничански о(т) Мглея за пят златых п'ємецкихъ
року бжого 1737, мца мая, дни 26.

Ториски — Torsky.

1. Ключъ Разум'їнія Іоанникія Галятовскаго. Львів 1663. Книга
була в монастирі оо. Василіан в Требішові.

Ілія Лисо(н), на сей ча(с) през. торискии. Сию книгу, глаголемую
Ключ разуминія, з великои трудностю доста(л) е(м) еи ку ц(р)кви торис-
кои. Кто пак бы хтѣль сюю книгу о(т)далити о(т) цркви торискои, да
будет анафема.

2. Собрание припадков (Казус). (Поученіе о стыхъ Таинахъ...).
Унев 1745. Запис 1778.

Сия книга, глмая Казусъ, е(ст) раба бжого Михаила Станчака на
сеи час дяка торискаго. Купил о(т) раба бжого Яна, дяка Якубянского,
за свои власни піннязі року бжого 1778, місяца марта, дня 29. Конец
и бгу хвала.

Требішов — Trebišov (с).

1. Триодіон. Львів 1664. Запис 1670.

Купиль сию книгу Триодь за золты(х) 13 рабъ божии Лукачъ із женою своею Оленою, и з родичи своими Мигалъ, Юрко, Марчинъ, Янчо. А придалъ еи ко храму Соборъ Іоана Кр(с)тителя, до цркви требѣшовской. А кто бы хотѣль тую книгу о(т)далити о(т) стояи цркви, нехай буде проклят, анафема. Року бож 1670.

2. На Тріодіоні з 1663 р. находимо список книг требішівської церкви при кінці XVII ст. За списком всіх обрядових книг було 13, між ними 4 рукописні: Апостолъ писаны, писаны Охтаи, Псалтыръ и друга писана, Требник in 8-во и други такѣи.

3. На Апостолі, Львів 1654: церкви требіш.

4. На Тріодіоні, Львів 1664: церкви требѣш.

5. На Евангелії, Львів 1690: церкви требѣш.

Угорський Жіпов — Nížný Žipov (с).

1. Триодіон, Львів 1664.

Сию книгу купили до Жіпова о(т)ць єреи Васили Хвастан, Мига(л) Галешинъ, Шымунъ за златых двенацать. А кто бы еи хотѣль о(т) тои цркви о(т)невѣрити, буде(т) вінятъ и прокля(т), анафема и маранаоа.

Уставним письмом: Сия книга, рекомая Триодъ³¹² посная, купиль еи священныи єреи Іоанъ, превѣтер свидницки. Даль за ню двацетъ златыхъ за спасение, за о(т)пущение грѣховъ своихъ. Ажъ бы му папъ богъ дасть исѣ³¹³ добре здравя и штобы му продолжилъ вѣка исѣ³¹³. Слава бгу во троицы о(т)цу и сыну и святому духу и во вѣки вѣкомъ, аминъ.

Пізніший допис: Ковал до рику штири злати зостава.

2. Евхологіонъ. Львів 1696. Запис 1712. Півустав.

Тую книгу купил мініар жиповскии на имя Янош, Фекив³¹⁴ синъ, за грѣховъ своихъ о(т)пущение и своею жену Мари... за златих 9. А хто би еи о(т) жиповской³¹⁵ церкви о(т)невирил, буде проклят, анафема и маранаоа. Року божого перво тисяча 1712, мисяца априля, дня... при людех засих тисиси[?]...

3. Літургіонъ. Львів 1759. Запис 1762. Курсив.

Сию книгу, реченую Службникъ, купленыи о(т) парохияниъ четьре(х) жиповскихъ, именем Андрея, Самел..., Стефан..., Коцак, Іоан... Катушка, Николай Блѧнда за десять 10 золотыхъ вонашов за сздравие и о(т)пущение[грѣ]ховъ своихъ во грамъ преподобния матери нашей Нараскевия, во це(р)ковь жиповску и вручаютъ ея священымъ парохомъ, си есть парохомъ, во молитвы³¹⁶ стыи. Гто би³¹⁷ пакъ гтѣль о(т)невирити о(т) церкви жиповской, да будеть, анафема, проклятъ.

За трудом раба божего о. иерея Николая Іуровского, в тои часъ пароха мѣсного. В року 1762, міца декм. 17.

Уйлак (біля Требішова) — Novosad (c).

1. Тріодь постна. Без заголовного листа. Запис 1739.

Сия книга куплена есть до церкви улацкои храму святого Николая року о(т) воплощенія слова 1739, мисяца октоврия, 18 дня за золотых 12 такъ реченыхъ вонашовъ за стараниемъ братовъ церковныхъ Григорія Грецулы, брата первого, и Иоана Рудика, брата церковнаго втораго...

Лист 8 об.: Сия книга, глаголемая Тріодь постная, есть куплена за золотых 12 вонашов до церкви улацкои, до храму іерарха Х(с)ва Нікола стараніем братов церковных Иоана Рудика... Грецулы и прочихъ. Року божія... октоврія дня.

2. Тріодь цвѣтная. Без заголовного листа. Запис 1754, 1759.

Года 1754, міца декавр, дня 16. Сюю книгу, глаголемую Триод цвѣтную, вкупилъ рабъ бжїи Иоанъ Рудикъ за стараниемъ своимъ до цркви улацкои, до храму стителя Хва Николая за золот 13 и за два маріиши.

Лист 450: Сия книга, глаголемая Тріод цвѣтная, купѣль рабъ бжїи Иоанъ Рудикъ за стараніемъ своимъ до церкви улацкои до храму іерарха Х(с)ва Ніколая за золотыхъ 13 и маряши два року бжїя 1759, міца декаврїа, дня 16.

3. Анвологіонъ (Трефолои). Без заголовного листа.

Сия книга, глаголемая Трифолои, куплена до храму стителя Хва Николая цркви улацкои за цену золотих угорских четырдесят суми црковной о честнаго мѣдница Матфея Блишакевича за старанием газдовъ црковныхъ Григорія Грецулы... онѣда[?] Свурнїкового... и Стефана Лукачового и прочих и Стефана Дудашового зятья и Ивана Рудика и прочих за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ.

Уяк — Idol.

1. Кам'яна хрестильница.

ІІгіс Olixuw A. D. 1656 die 22 aprilis.

2. Трефологіонъ. Без заголовного листа. Запис 1738. Курсив.

Сия книга, рекомая Трефолои, купили его громада биликовъска³¹⁷ за штири таліари златихъ до х[р]аму стаго великого мучника Димитр[ія] у честнаго о(т) Михаила пребітера Чемеа[?] 1738 року, міц мая, дня 2. Рукою власною иереи Михаїла.

Фіяш — Fijas

Евангеліонъ. Львів 1722. Півустав.

Сие святое Евангелие купила раба бжия Мария за золоты 17 и за марияш... до веси Фияша, до храму архістрата Михаила за свое міле добрѣ з(д)равя и за о(т)пущеніе гриховъ. И кто будет на ню читати, новинец бга просити за рабу бжу Марию Микули..., и за раба

бжо престашаго мужа еи Николая, и за рабу бжю дѣвицу престашуся Ану. И кто бы еи хотѣль о(т)невѣрити, неповиннѣ клять и проклясть и наоема зложеныи, аминъ.

Фольварк (Страняни) — Straňany.

Літургікон. Вільпна 1692. Устав.

Аз іереи Семёон Іележник тримал Фоїва[р]ікъ и Липник року въ . . .

Сїя книга Служебник до церкве³¹⁸ фо . . . Анна Шолтиска Михаила даров[ала].

Фричка — Frička.

1. Триодіонъ. Львів 1663. Запис 1682. Курсив.

Сюю книгу, зовемую Триодъ цвѣтная, купила за приводом пана Осодора, шолтиса фрицкого, за золотых трицять полскихъ за золотых до храму стого архистратига Михаила, до села Фричкы. Року бжія 1682, місяць марта, дня 30. А кто бы еи хотѣль о(т)далити о(т) сего храму, нехай будеть, анаоема и маранафа, проклят.

Інший запис: за золотых до села Фричкы Василь, попович фрицки. Року бжія 1682, місяць марта, дня 4.

2. Анвологіонъ. Львів 1651.

Слава бгу во троици единому о(т)цу и сиу и стму духу инѣ и всегда и во вѣкъмъ, аминъ, о(т) нас грѣшныхъ нехай будеть. Сюю книгу, глаглемую Трифолон, купилисмо до цркви фрицкои, до храму стго архистратига Михаила за золотых ста монеты шулскихъ без чтырехъ злат . . . шул . . . за пѣнязѣ . . . о(т)ца Іоана Фрицкого . . . и за приводомъ пана . . . фрицкого за о(т) . . . своихъ и тыхъ вишиткыхъ, чия праца есть на тыхъ книгахъ, что на церковь отказали. Року бж. . . R. V. 1793 прекрасне лѣто михаило было.

3. Триодіонъ. Львів 1666. Запис 1747.

Сїя книга, рекомая поснай Трёдъ, купена до села Фричка, до храму с. архистратига Хва Михаила за приводом . . . велеб[ного] о(т)ца Данила, и[ревітіра] фрицкого.

Преставилася раба божия Анна, попадиа фрицка, р. б. 1717, місяць априля 14.

4. Літургіаріон . . . Львів 1666. Запис 1675, Книга була в сп. бібліотеці в Пряшеві.

Слава гду бгу всѣхмогущому, же рачил дати даръ дха стого рабу бжю Іоану из малжонков своевъ Марушков. Сюю книгу Служебник купилъ до села Фричкы ку храму стого архистратига Михаила за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ рабъ бжіи Іоанъ Петришакъ, шолтис

фрыцкыи. Рок божого 1675. А кто бы еи хотѣлъ здалити о(т) сего храму, нехай будет на анаема и маранаоа, аминь.

Благодат гда бга и сиса нашего Іса Ха со вѣѣми вами, аминь.

*Фулянка — Fulanka (c).*³¹⁹

Трїодіонъ. Львів 1701. Запис 1727.

Сия книга, рекомая Триот. *Іншою рукою:* Сия книга, рекомая Триот, прислушат до церкви фулянской. Кто бы еи о(т) церкви фулянской..., клят, проклят, анаема.

Ро бо 1727, мисяця іюния³²⁰ 31. Сию книгу купилъ рабъ божий Семион Тихий до села Фулянки, до храму стых бестребник. А кто бы еи о(т)далити о(т) церкви фулянской, клят и проклят, анаема. За сѣмъ злат[ых] 17 угорских. *Іншим почерком:* котори би духовници за того человѣка бога не и[р]осили, проклят и анаема.

Хлівище — Hlivišlia (c).

1. Евангеліонъ.³²¹ Львів 1690. Запис 1716.

Сюю книгу, глаголемую Ев(г)ліє, купилъ рабъ бжїй Іоанъ, Янусъ прозвиском, за свои власныи гроши, не за сѣлски, ани за церковныи, а е купленн[а] за 17 золотых угорских року бжїя 1716 на самое с. дха на Красном Бродѣ при о(т)цу Штефану Василіевичу фары хлївицкой и до тои ж церкви е придана храму с. вел. мученика Георгія, абы ся никто не важиль т[у]ю стую Ев(г)лію о(т) церкви тои ж о(т)далити под клятвою бжїю под страш. судом бжїим.

2. Лейтургіаріон. Львів 1712. Запис 1729. Курсив.

Сюю книгу, Служебникъ реченую, купилъ рабъ бжїй Янусъ Іоанъ, обывател хлївицкии, за свои власныи гроши, не за сѣлскии, ани за церковныи, а е(ст) куплена за 9 злат угорских на Красном Бродѣ на Сопе(ст) с. дха, а е придана до храму стого вел. мучен. Георгія села Хлївиць року бжїя 1729 для того, абы не была о(т)далена о(т) того ст. храму под клятвою а страшным судом бжїмъ.

*Хуньківці — Chonkovce (c).*³²²

1. Октоихъ. Львів 1739. Запис 1794.

Року 1794 така тѣснота была въ қраинѣ цѣлон угорской, же кобель жыта был по 12 золотых угорских. Бгу благод[а]ренїе тако року 1795 кобель жыта быв по сѣмъ марянїшїй. Такое бгъ дать изобилїе, свое всемогуще[с]тво указал.

2. Трїодіонъ. Львів 1688. Запис 1709.

Року бжого 1709 на Вѣханїе, то е на Квѣты, коли ся змѣркало, велика туча ся скопила со великими громами, блисканїем и градом, егда в Нѣмецком громъ в почувию ударил и запалил и едино дѣвча

забил, другу челяд' покалгъчил. Поглушило у Радванцъ, другу хижу спалило, у Фекишовцох третю, де винитко погорѣло и жена попеклася, у Ревищох четверту.

Цабов — Cabov (c).

Запис на чаші з р. 1961. Чаша була в музею монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

Купиль дякъ Иванъ за орекъ року божего 1691 до церкви цабовъ- [с]кои. Иванъ Цабовъскы 4 золотых.

Церница — Cernina.³²³

1. Триодіонъ. Львів 1730. Запис 1738. Курсив.

Сія книга, глаголемая Триодъ цвѣтная, ес(т) куплена до веси Куримки, ку храму Покрова престъ бци, за гроши церковныи ис частки добрых людей, и ест дано за ню златых уго(р)ских шеснаце(т) за стараниемъ о(т)ца Петра Куримского. И кто будет з неи о(т)правляти, повинен гда бга просити за парохиянъ стго храма сего. Ежели бы кто ся зважыль сюю книгу о(т)далити о(т) стго храма сего, да будет клять и проклят, анаюма. Ро(к) бжего 1734, місяця януария 25.

2. Триодіонъ. Книга без заголовного листа. Запис 1753. Півустав-курсив.

Сюю книгу, зовемую Трио(д) посная купиль рабъ бжїи Яковъ, Фанчъ прозвїском, из малже(н)ковъ своевъ Маріевъ за о(т)пущенїе грѣховъ своихъ, за гроши власны свои, за зла(т) 16, то есть шеснаце(т), до це(р)кви це(р)пинской. А сюю к[и]нигу не може пїкто о(т)далити о(т) храму сего стаго по(д) грѣхомъ сме(р)телнымъ и по(д) клятвою. Куплена ест року бжїя 1753 при мнї іереи Іоанъ, пароху це(р)пинскому, о(т) Грица Нагуна, обывателя виолховскаго³²⁴ куплена есть.

Цестіце — Cestice (c).

1. Неалтир. Віденъ (Курцбек) 1776. Запис 1805. Курсив..

Тимко Андреи, и(з) Ланцу газда и обиватель, поручает на храм бжїи цестицкаго. Цестицъ, года 1805.

В середині книжки: Порадою ра(з)сужденіемъ пароха³²⁵ цестицкого порученна е(ст) сія книга до цви цестицкои о(т) Андреа Тимко, газды тегди лаичанскаго, дипевния ради ползы своеи, года 1805-го.

2. Минея. Книга без заголовного листа. Запис 1762(?) Неромонахъ Гедеонъ ту быль 1762.³²⁶

Цігелка — *Cigelka*.

1. Триодіонъ. Львів 1664. Запис з р. 1732, 1762.

Сию книгу, глемую Триодіонъ, купилъ рабъ бжїй іереи Григорїй Адамовичъ, презвитер виницкїй, до села Чертїжного, до храму стго архистратига Михаила, за суму грошїй золотых триицят полской личбы, за гроши цркви о(т)казаныи Ивана Панчарка, сына Тимкового, за дщевное свое спасеніе и всѣх родичов своих, амин.

Другий запис: Сія книга, рекомая Триодъ постная, куплена есть з Бѣлинои³²⁷ о(т) шолтысов бѣлинских Михаила и Стефана, сновъ Грицових, до веси Циглы, до храму с. бесребнікъ Козмы и Демиана за гроши злат 11 угорских церковны. Року 1732.

На кінці книги: В року 1762 во мци марѡа велікіи упадокъ быль на люди старых и молодыхъ так сице же молод... хорили и умирали, и на статокъ, же о(т) гладу здыхалъ. Въ том же мци марѡа зима окрутна была.

2. Тріодіонъ. Львів 1688. Запис 1717.

В року бжом 1717 Григорїй, попович фриски, резидовалъ на тои час во о(т)ца цигольского Луку при снонах³²⁸ его за процектора также 1717.

На кінці книжки над гербом міста Львова: С братства Ставр. и Успеніїа Львовскаго треба лва барз хранити, абы могл градъ боронити.

Чабалівці — *Čabalovce*.

Тріодіонъ. Книга без заголовного листа. Запис 1702.

...женою Тасею из своимъ сыномъ Мигалюм и его женою Настею за свое здравя и за своих родичов о(т)пущенїе грѣховъ за златых шѣстнацѧть до села Чебаловецъ, до храму стого архистратига Хва Михаила. А хто бы сюю книгу хотѣль о(т)далити о(т) церкве стои, то ся не входить страшныхъ мукъ пекелныхъ. Року бжго 1702.

Чичава — *Čičava (c)*.

1. Апостоль. Львів 1654. Запис 1678.

1680 родичъ с Перемы(ш)ля рукою вла(с)ною.

2. Тріодіонъ. Книга без заголовного листа. Запис біля 1750.

Священикъ ереи Михаилъ купилъ за свое здравие, за о(т)пущение³²⁹ грѣхивъ.

3. Октоихъ. Книга без заголовного листа.

На листі 48: раба бжего Андрия да(л) на... *На листі 49:* раба бжаго... *На листі 51:* Сия книга, рекомая Охтай. Сию книгу купиль рабъ бжїй священный і ереи Михаил Гаръгай за своего власного брата

пинязи, за пятинац(т) златы(х) и за два коръци жіта. Сюю книгу о(т)казаль на его власны дѣти и на его власну малъже(н)ку. А кто бы еи ма(л) о(т) нихъ од[о]брati, буду с нимъ и судъ мити,³³⁰ будеть клять и прокляти(т) на вѣкы, аминь.

4. Тріодіонъ. Книга без заголовного листа.

Сия книга, рекома цвитна Триот, сващеник ереи Михаель купилъ за вюсемиацет златых и за корецъ³³¹ жита своим дѣтом.

5. Евхологіонъ. Львів 1719.

Требнїк ку[пи]л еи соби рабъ бжїи... Михаїл Гаргай, п. чичавскыи, за свои власны пин[язи], за девять³³² златыхъ. А кто бы еи мал о(т) моїх дѣти одобрati, да будет клять и прокляти на вики, амин.

Чирч – Cirč.

1. Метрика хрененіх. Починається роком 1751!

Рік 1756. Окрещеныи син корчмара Балцера дnia 15 януара.

Рік 1756. Юрій син Лешка Урды. Воспр. Петро Козачок,

Степан син Рагана Гаврилы. Вс. Яцко Ковалчик, Ева Завалириха.

Андреї Млинарчук. Воз. Янко. Ткачик з Люботынѣ.

Микола син Колцунника Адама, Настазія. Восп. Янко Яромис, Марія Барнихах.

Рік 1757. Яков син Янка Ковалчика, Татиана. Воспр. Симеон Попович, Козак Петро, Елена Максимка.

Ліна, цорка Симеона, шолтиса чирского. Воспр. Петръ онъ Астрепски, Настазія, попадя лелуховска.

Яков, син Якова, шолтиса чирского, жака будущого на сей час. Восп. Вано, млинар чирски, панѣ Дежофка Елисавета. Юрій, син Симеона, поповича чирского, і малж. Анны. Восп. онъ Петръ Ястрепский, Марія Дежофка Андріовска.

Рік 1758. Марія, цорка Іоана Шымы.

Павло, син Михаила, зятя Кулікова, м. Катерина. Восп. млин. Вано Млинар, Ілена Максима на Обручнѣ. В церкви обручанской сина Яна Шусты и матки его Марии, в церкви обручанской. Восп. Васили Дубянский, Марія, шолтыска дубянска

Рік 1759.зятя Ваня, восп. Вано Млинарчик... Восп. Тамаш Ковалов. сина Юрка Вархолика, Восп. Фецко з Волѣ.

Рік 1760. Іоан, син Якова, шолтиса чирского, і Анни. Восп. Млинаръ Вано, Настазія, попадя лелуховска.

Гафа, цорка Янка Ковалчика и Татиани. Восп. Петро Козак, Анна попадичка чирска.

Марцин, з ро Ференца і Елизаветы.

Рік 1761. Кристина, цорка о(т)ца Симеона Яновича, през. чирского і Анни, Восп. Іоан Шолтыс, Марія Яворська Андріовска.

Рік 1762. Зузанна, цорка Францишка Губертъ и мал. Елизаветы. Восн. о(т). Ястрабский, попадя ледуховска Анастасія. Анина, поповича чирского.

Рік 1765. Азъ іерей Іоанъ Тарасовичъ, парохъ люботинський, окрестих и миромъ помазахъ в церкви чирской повороженого сина Петра и цорку Сусану о(т) родителей Симеона Яновичъ, пароха чирского и малженки его Ани. Восн. Петръ Яковичъ II: астрабський, Михайлъ Жидовський, шолтий ледуховський, восн. Анастасія Йворська Андриовська, Татяна, Ковалового Йнка малженка.

Рік 1768. Сего року мна 4 дия зроженого сна азъ іерей Іоанъ Тарасовичъ, парохъ люботинський, окрестих и миром с. помазах мна сего 11 Андрея о(т) родителей Симеона Яновичъ, пар. чирского и малженки его Ани. Вос. Іоан, шолтий чирський, Михайл Жидовський, шолтий ледуховський, вос. Анина, цорка Іоана Кнапик Йворського Андриовського, Тетяна Ковалник.

Спис боржників церкви з 1782 р.

Шыма Стефан, Шыма Вано, Васко Сисак, Зурава Юрко, Кулник Миско, Кладиши Миско, Петро Зваларек, Данко Воронъ, Кирнаш Семен, Янко Миско, Янко Кирнаш.

Запис дарований по-словашки:

Ja nizeg podpisani Petro Vrabely uznavam, ze budinki mojo, ktere zostali pri Libuve wcalku na cerkev pri Hromadze... pritomnosti P. Pre. i Koscelnika Tomka ofiruem i porucam takim sposobem, zebi zaden do nich pretensiju nemal. Sig. v Csireu 23 Avgusti 1808. Coram me Arsenio Petrikovics Paroch Csiresensi, Joanne Kotulja, Joanne Soltosz, Toma Kovaljov item Junctus nec non Andrea Urda Syndico.

2. Казания³³³ священика Ісаї Яновича із Чірча з року біля 1756. Знаходиться з метриці приходства цього села.

Бысть шум, яко носиму дыханю и стол идеже бяху съяди сидю сидяша.
Гды пришоль дигъ пятдесятъ по змртвых встаню папскімъ, бо четырдесятого дня по змртвых встаню своеи ступиль... до иба и. же пятдесятого дня в десятыи день по тимъ зослали дха с. дигъ тот не без особливых причинъ о[б]рати рачил в тои справѣ.

Перша, учинилъ то для розголошения такъ зацнои справы, жебы ся чимъ скорѣ меджы людми розголосило. Но друге, учинилъ то для поровнян[я] часу, бо яко въ законѣ старом пятдесятого дня по выпровадженю сновъ ѹимекихъ з Іег[и]иту подалъ гъ бгъ законъ свои на горѣ Синая. Там тежъ и в законѣ новом пятдесятого дня по земервых своемъ [встаню] под законъ новыи... стои выполнают оны пророки слова про. теди 2 глав[а]: з Сюну вы[и]де законъ а слово паскъ[?] желимы[?].

По третє, учинилъ то для вѣчного любилиуша, которыи дхъ с. на свѣтѣ справити рачил и през апелы обявити малъ. Їхди на кажде 50 лѣть мавали свои любилеушъ. В тот час вязиѣ и неволники вину-

щали волно, длуства о(т)пущаю, заставны добра в ласномучя вертали. Пинь же также теды 50 дня дха с. зослать же южъ правдивыи любилеуш настати малъ, за котрыи эме пр[а]вдиво визволѣня мали, бо мо[ви]т апл: где е(ст) дхъ с..[там е(ст) ввлна[?]. Тоты судъ причины, для которых дхъ с. 50 дня есть зсланныи.

По друге указуе Лукаш с. мѣсце, где дхъ с. зосланыи. Тото мѣсце выразилъ звлаща... [гд]ѣжъ д[о] нба вступаль, ученикомъ... [до]му не о(т)ходили а такъ вернулися до дому того, в котором и перше мешкали. Домъ значит црковь с., где апли мешкали, котрыи писмо... А такъ хцеме ли ся называть учиниками дха с., потреба нам в домѣ бжомъ быти, там, бовѣм дхъ с. з дарами ласки пребывать, бо з нба пришолъ, там знайденыи и вѣчнымъ своимъ... бывать, бо з нба пришолъ. Не пришолъ з моря, яко она невѣста кудна, котра опила крвю мучениковъ, ани з пущы, яко он дхъ злыи, ани теж з пущы, яко он[а] змиа, котрыи домовъ собовъ обалившы, сту црков его помордовали; але з нба, а то для того, жебы знати, ижъ науки, котрыи апостоли оповѣдали не землѣ,³⁴ але з нба били. Признавать то Двдъ в пс. рме: дхъ твои стыи нас на землю праву, а же имъ то быль г. же з нба ознаимиль свѣту, ежъ будете облечены[ы]с в[ы]ше. Дхъ стыи для того был з нба посланныи, абысме тамъ потѣшили, гдезме мали оскаржители. Напередъ пришолъ дхъ с. з гвалтым вѣтром, повтор з гвалтовымъ вѣтромъ. А такъ вѣтер не был продженый с тыхъ причинъ: перша, же пришолъ з нба, а вѣтры продженый обычаомъ... в повѣтрю свои обичай мают. Друга, гды то быль продженый, теды был[о] вшитко мѣсто іеросалимскe на[по]лнилъ. Лечь тот вѣтер домъ тилко наполниль, где апли сѣдѣли, иниши всѣ домы поминувши. Третя, — же тот не быль прородженый вѣтеръ, бо вшитокъ домъ наполниль, а при[ро]джыни вѣтровъ не есть наполнати, а е(ст) тилко превѣвати, трясти и обаляти. Быль то вѣтер незвичайни и над приджиня³³⁵ вицитыи³³⁶ с такихъ причинъ, с которых пришол дхъ с.

Перша, абы исност свою выразить, бо яко вѣтер ма свою певцу исность, хоцаи е[с]ли и видиме, а не створену, а не вѣчну вс.... душу... По трете з вѣтромъ пришол дхъ с., абы свою увидзиль[?] моцъ. Вѣтер ма в собѣ тоты власности, же прудить и крипкимъ а честными члвка чинить. Друга, же в горяч[с]ти члвка холодит. Трете — дождъ приносить. Четверте, — повѣтря чистить и не допущат му ся исовати, але порошыном уставичным здрое и житле[?] чинить. Такъ же и дхъ с. пудить члвка... холодить в горячости... о(т)вѣлжать затверд[л]ѣ сердца вшеляки злы и шкодливы заразы, о(т)каль познаме, же з вѣтром не без причины пришол. По пяте, — пришол з вѣтромъ, показался в языках а ижъ тоты языки огнисты роздѣлени для того, же апли вѣдомост достали всѣх сущых языков до дару дха с. а ижъ тоты языки огнисты указуе намъ дхъ с. на власност огия, з котрыми ся в главах своих згаджать. Перша е освѣчния темных мѣсц, звлаща в пощы. Такъ и дхъ с. освѣщат.... члвека вшитким, цоколвекъ вѣрити, чинити, стеречи маме. Такъ освѣтил аплы, гды имъ даль вырозомѣна писма и того вшиткого, и того, чого пред тым розумѣти не могли. Друге е(ст) премѣни речи, бо през свою горячост премѣниит едну рѣчъ в другу, з дерева чинит попѣл, с попелу скло, а землѣ зелѣзо. Такъ и дхъ с. премѣният срьца тыхъ, до [ко]трых приходит, з грѣ[ши]ных справедливы-

ми и стыми людии чинит. Так премѣнил Павла, котры[и] с преслѣдовни-
кастался выбр[а]ным. Такъ между дха с. премѣненыи е(ст)... Мафей,
M[а]рїя M[а]гдалена... Пяте и остатне е травини, бо травит вишитко,
цоколвек зостават, такъ же дх с. в срца наши остатки злых почали...
иже в собѣ велику омину чуeme. Обачме южь ту, яко не без причины
дх с. в огнистых языках показал...

*Чорне — Šarišské Čierne.*³³⁷

Літургіаріон. Львів 1725. Запис 1746. Книга находится в Ладо-
мирові:

Року бжєя 1746. Сія книга, рекомая Служебникъ, куплена до села
Чорного, к храму Обрѣзанїя, за гроши црковны, за котру дано златыхъ
угерскихъ полдесята. Ктокољвекъ бы хотѣль сю книгу, нарекомую
Служебникъ, о(т)далити о(т) церкви Чер.... судити го бгъ буде.

Чукаловці — Čukalovce.

1. Тріодіонъ. Книга без заголовного листа. Півустав.

Книга стая есть нарекомая Триодия. Купилъ еи Павель Вышень-
ковскаго зять изъ своею женою Настасиис, изъ своими сынами Аньдре-
омъ, Іоаномъ і Юриомъ, и изъ братомъ своимъ Игна... за здравие
свое и всѣхъ домочадъ своихъ, за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и роди-
тель своихъ. Даљ за нею златыхъ 14 [у]горьскою лѣчью и придалъ
еи до церкви, до храму святои мчници Параскевїи в селѣ в Чукалов-
цехъ при священомъ єреи Петрѣ. А кто би еи ималъ о(т) тои церкви
о(т)далити, с таковымъ будеть на маистатѣ... о(т) воп(л)ощенїя гда
року бжого...

2. Евангеліонъ. Львів 1644. Запис 1653. Півустав-курсив.

Сю книгу, рекомую Ев(г)лие, купил Бурян Стефа(н) из женою своею
Мрією за опущеніе грѣховъ своихъ за золоты(x) 17 уго(р)ской личбы
існомъ своимъ Андрею и Иваном, јеодо... и Стефан... и о(т)да(л) еи до
храму стой великомучицъ Параскевїи. А хто еи ма(л) о(т)далити о(т) сеї
циркви, с таковимъ суд буде(т) имати пред нелицемъ(р)нымъ судїєю Іс Хмъ
и о(т)да(л) сее Ев(г)лиє посщенному єреовы на имя Василіевы Чекалос-
кому и записал сїе Ев(г)лиє Яков, діяк ис Полчи, повѣту ілвовъского,
из Великого Поля: Велкполецкыи, будучи на те(н) ча(с) діаком у Мико-
вѣ, у Стропковской краини, мца июня, дня 13, року бж 1653.

Бурян Михаил и жена его јеодосіа. Іаона, Полагу, Петра, Иванцу,
Ілияша, Григоріа, Прокопія, M[а]рію, Максима, Илиаша, Прокопія,
Ѡеодосія, M[а]рю.

3. Леітургіаріонъ. Львів 1702. Запис 1701. Півустав. Книга була
в музею монастиря oo. Редемптористів в Михайлівцях.

На стор. 287—289: Сия книга святая, нарекомая Служебникъ,
купиль его єреи Георгій Чукалавский³³⁸ за о(т)иущеніе грѣховъ
своихъ и даљ за него златыхъ 5. Року 1701.

На стор. 162 на краях приписано: Грамота попова. Помини ³³⁹ гд іеря Юрій, ерея Васили[я], Іоана, Гріго[рія], Феодотию, мілде[н]ца Васи[лия], Іоана, Матвея. Олексе[я], д'вицю Нелагию, Анну, Васі[лия].

4. Проповіді. Рукопис XVI — XVII ст. середньоболгарсько-волоського письма. Устав. Книга була в музеї монастиря оо. Редемітористів в Михайлівцях.

Сию книгу свиту купї(л) єерен Кос(т)ъ и сыномъ своимъ Петромъ за ... золотого в селѣ Чукалавца(х), престоль и х(р)амъ матер[и]... Пятьки за спасеніе, о(т)пущеніе...

Шамброн — Šambron.³⁴⁰

1. Служебникъ. Львів 1637.

...другы книги Требникъ, третѣ книги Ісаїтия а дал па тые Лазоръ Гвоздицікув 13 золотых и вурть. И приписуеме их ко церкви шанбронескун, Заложенія³⁴¹ храма Покрова стои бци и Заложенія стого дха и приписуеме их за свое о(т)пущиния грѣхувъ и за предкувъ наших и жебы не были порушены о(т) цекви шанбронескен. А ѿт бы их порушыл о(т) церкве шанбронескен, то наречется яко еден о(т) разбойник и грабител стых бжыхів. Но покы³⁴² тых книг буде, имае поп бга молити за ихъ о(т)пущение грѣховъ вѣкунствыми часы.

2. Євангеліонъ. Львів 1670. Запис 1682. Курсив.

Інѣта бож. 1682, мец іа(н)нуарна, 25 дни, за поводом о(т)ца Петра, презвитера ша(н)бронеского на той ча(с) будучаго, сию книгу, іме(н)нова(н)шу с. Ев(г)ніє, купї(л) побожныи члкъ Іоан Зая(ц), ко(с)те(л)-ни(к) ша(н)бронескіи, із женою своею Еленою о(т) Петра Шафранов-ского за свої вла(с)нныѣ гроши, за золоты(х) 17 венгерски(х). Тую книгу вы(ш) реченнюю надаємо цркви стои на о(л)тарови с. ша(н)-бронескому за свое здорові і за о(т)пущение грѣхов. Молимо тимъ писанем наших(м) кожного о(т)ца дхвного, которыи³⁴³ буде(т) тому ж вы(ш) реченному олтарови служити, і жебы за нас пана бга молили і за поминули(х) пред(д)ков наших і за о(т)пущеніе грѣхов(в) вѣчними часы, ами(н).

3. Апостолъ. Книга без заголовного листа. Запис 1686. Курсив.

Ро(к) бо(ж) 1686, февраля 24. I за поводом і старанем о(т)ца Пе(т)ра, пре(з)витера ша(н)бронеского, купилисмо тую книгу, іменовану Апостолъ, за гроши погищении цркви стои за золоти(х) 9 ве(н)герескі(х). Таїа, вы(ш) рече(н)на книга Ап(е)толъ, о(т)дає(т)ся цркви ст. шанбронескю для хвалы бж[о]и, нови(н)на заставати часы вѣ(ч)нными. А з чиен ска(р)бниці гроши і працы ру(к) данныѣ на тую книгу, [по]ви(н)ни смо пана бга просити, і жебы по смрти ме(ш)кане вѣчное мали в небѣ, аминъ.

Тая книга ку(н)лена за гроши Лукаша Филового.....

4. Анонім. Книга без заголовного листа. Запис 1699. Куренів.
Бжая 1699, па(и)нуа(р), 9 дия. За старанем многогръшного иерея
Петра Бухове(ц)кого, обитателя ша[мбронского] . . .

5. Книга без заголовного листа.

. . . наїхъ онцова шамброви[и]ска . . . до цркви шамброви[и]скои.³⁴⁴ Раба
бжая Марія и оффровала еи цркви с. . .

Шамудівці — Šamudovce (c).

1. Тріодіонь. Книга без заголовного листа. Запис 1744.
Сия книга Триод есть цркви шамудовского[!], куплена за пун(а)
симпана злати року 1744, котра . . . не может еи о(т)далити о(т) цркве . . .

2. Трефолон. Книга без заголовного листа.

Сия книга, глемая Трефолон, куплена о(т) честного жилица Матоєя
Блишакевича до храму Успенія престия бци . . . цркви шамудовской
за цену злати(х) уго(р)ских курта форинтъ четиредесяту³⁴⁵ за стара
нісемъ и трудами о(т)ца Лука и ктиторовъ цркви шамудовской Іоана
Греновчика, Деміяна Прядова, Василия Монти, Алексея Петровських,
Феодоръ Петровських, зя(т) Николая . . . , и прочи(х) парохиянъ це(р)кви
шамудовской.

3. Тріодь цвітна. Запис 1739.

В р. 1891 вписано там церковну пісню на страсти Христові:

1. Царю Хр(с)те наше мѣлын,
Ты баранку незгобивын. (2)
2. Въ четвертокъ вечаръ бывишу,
Совѣтъ жидомъ створивишу. (2)
3. Стали живоде гадати,
Якъ бы Хр(с)та поимати. (2)
4. А Іуда к нимъ притече,
И пришедше до нихъ рече. (2)
5. Что ми дасте, продамъ его,
Бо и есмъ ученикъ его. (2)

На кіцці книжки: Петро Долинський і(р), шамудовський. Petrus Dolinsky, Parochus Graeci Ritus Unitorum Samodoviensis. Datum die 19 Januarii Ano D 1739. Coram me Joane Kurovsky, Parocho Cselovensi missu pro vindicatione huius libri Hrenov Hric in pago nostro Samudovee.

Шапінець — Šapíneč.

1. Тріодіонь. Ільвів 1694. Запис 1764.

Сия книга рекомая обители шептицкской. А кто бы еи хотѣл о(т)-
невирити, клять. Року бжая 1764.

2. Тріодіонъ. Запис 1704, 1741.

А цер[кв]и бенедикуски. Циякъ³⁴⁶ шепѣ[н]ески училь хлопци рок
бя 1741.

Уставом. Року бжо 1704 сию книгу, глаголемую Триод цвѣтную, купиль ра(б) бжи Гре[ш]ко на имя Осодор из женою своею Васов за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ и за преставшихся родичовъ своихъ. Дал за ню 16 златы уго(р)скихъ³⁴⁷, дал еи³⁴⁸ до села Шепѣнце, до храму стых бесребркъ Козма и Демиана. Котрои священи(к) албо дякъ будет на пе[и] читати, повинен за преставшагося гда бга просити и за родичовъ его. Котрои священи(к), албо дякъ, албо хлоп важил бы ся о(т) тои церви о(т)далити, пре[д] маистратом бжим суд бжи будет с ним мати, а на сем свѣтѣ проклят, анафема. Были при том потзві люде...

3. Анонологіонъ. Львів 1651. Устав. Перший запис зроблений, судячи по імені Адам в Євангелії з р. 1670, перед роком 1679. Другий запис походить, мабуть, з 1704 р. бо прізвище Грешко знаходимо і в Тріодіоні з 1704 р.

Сию книгу купи(л) ра(б) бж Ада[м] из женовъ своюв Настасиев за о(т)пущение... [с]вое милое здравие до цркви сты(х) бесребрни(к) Козмы и Демиана... Шепѣнце и да(л) за ню злотых осмыняця(т) угорскы(х). Котрои дхвныи с них буде о(т)правляти, повинен за него гда бга просити и за жену его, и за чада его, та же тых преставшихся родителѣ: о(т)ца Олексея и ма(т)ку М[а]рю. Котрои бы сщеник, албо дия(к), албо хло(п) хотѣ(л) сию книгу о(т) тои цркви загубити, нехай буде [ана]фема и намараа, аминь.

Далі курсив: А сию книгу купи(л) раб бжи Осодор Грешко из женою своею Тетян ... и за о(т)пущеніе грѣхо(в) свои(х) и вы... али еи з рукъ чужихъ.

4. Евангеліонъ. Львів 1670. Запис 1679.

Ро(к) бжго 1679 мця іоля дни 15. Сию книгу рекомую Евнгеліє пре(с)тольное люде по[бо]жныи и богобоини. Напр(д) Ада(м) да(л) зло(т) 10 пре(з) шести гроши, Миха(л) Шо(л)ты(с) да(л) зла(т) 2, Тимко шо(л)ты(с) да(л) зло(т) 2, Данко шо(л)ты(с) да(л) зло(т) 2. Грешко Ма(р)и округълянскыи округъляска зло(т) 2, начьма(р)ка Марія, што ся на Потокы выдала, зло(т) 2, без шести гроши. И дали еи до церкви шепѣнскои, ку храму и престолу стых чудотворецъ бесребрникъ Козма и Демианъ. А кто буде(т) с т[о]и книги о(т)прововати, повинен буде(т) за ты(х) людеи га ба просити. А кто бы ся важил сю книгу од сей церкви о(т)далити или даде запродати, или духовныи, или свѣцькыи человекъ, такови е(ст) кла(т) и прокля(т), анафема и маранаста, аминь.

Шашова — Šašová.

Антологіон Лазара Барановича. Новгород-Сіверський 1678. Запис 1682. Книга тепер у Дубрівці біля Капушан.

Кни[га] куплена до села Шашовы... ла ангела ар[хи]стратига Оле... Вацык, Бучко съ Манька[?], поинь Павель Зякув сыи снъ... за о(т)ца, за матку, за родичов своих тодыи о(т) вѣка умерлыи и за живыи у г(с)да просити повини есме просити, и за всю братию, за всѣ православны хрести[я]ни. А кто бы о(т)далиль о(т) церкви сеи, буд[и] прокляты[и], амарафта, амафтема, въ судъный днь о(т)суждень³⁴⁹ буде. Дѣялося року 1682 за презвитера Павла, Вацыкового³⁵⁰ сна, аминь.

Шеметківці — Šemetkovec.

1. Апостолъ. Львів 1696. Запис 1692. Курсив.

Сюю книгу раба божа Гануска Яцькания купѣла до шеметъковскеніи церквѣ, сии Апостолъ, до храма архангела Мѣхaila за тѣлесное здравїе и за дшевное спасенїе и за грѣховъ о(т)пущенїе и за своихъ родителевъ. Она [в] Вагрѣнцѣ жила. Сюю книгу кто бы еи о(т)далиль о(т) сего храма архѣстратига Христова Мѣхaila, клять ї проклять. На о(т)праву до церквѣ во нарочистыхъ святыи празніки госпоцкие и бордичныхъ празніковъ, і стыхъ апостолъ, і мученікъ, і пророкъ, і преподобныхъ, і поснікъ, і мученікъ, і поснікъ, і преподопобныхъ женъ, и мученицъ, і послѣдованїе часов дневныхъ і пощъныхъ, і рождества Христова такожде и воскресенія Іс Христова, такожде і на каждый день о(т)правляти можетъ с сеи книги. Але у насъ не таки суть духовны такожде і цѣнци³⁵¹, жебы на каждый день о(т)правлялъ. Купи(л)еніи за девять златыхъ за свои уласны пѣнязѣ року божія о(т) созданія мира 7204, а о(т) рождества Хва 1696, мца іюня, дня 8. Богу нашему слава во вѣкѣ, аминъ.

2. Октоихъ. Львів 1739. Запис 1843.

Осіїфъ Мцененко пісалъ року б. 1843, на тої ча(с) будучи дякъ ол-шавскими.

Штефурів — Štefurov.

Тріодіон. Львів 1704. Запис 1727. Курсив.

Сія книга, глемая Тріод цвѣтна, куплена есть до храму стыхъ бестребникъ Козмы и Даміяна. А кто бы хотѣль еи о(т)далити о(т) сеи цркви, анафема буди. М(с)ца марта, дня 21.

Купили сюю книгу, рекомую Тріод цвѣтную, громада штефоровска року 1727. [...]

Іншим почерком: Коли было зерно дороге: жыто по дваце[т] грошии и по з[л]атум, ярець по пя[т]нацет грошии по златумъ, ишеница по талеру, овес по двацет грошии.

Сім'я князя Григорія Івановича
Богданова у с. Штефурів

Богдановівські відомості

акт бу Хорольської землі

Угіївка Скадрове Руди.

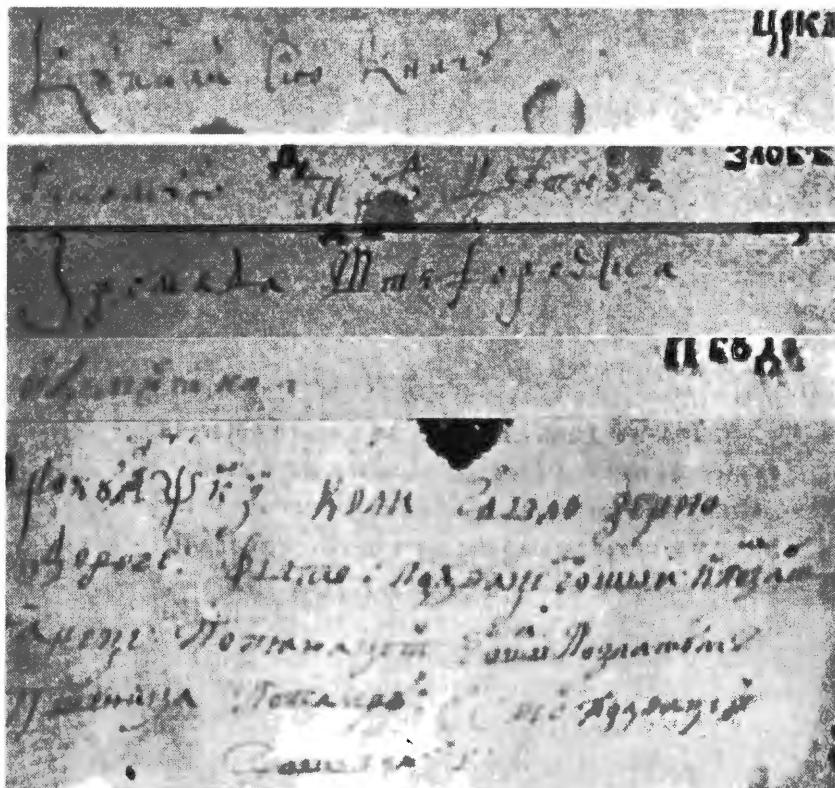
Місце Місце ділянка

Несвідчні вулиці

Городище (на

Місце місце (на

Вкладна 1727 р. із с. Штефурів.

Вкладна 1727 р. із с. Штефурів.

Щавник — Štiavník.³⁵²

Евангеліонъ. Львів 1690. Запис 1715.

Азъ іерей Андреи приплывъ Днѣпрову воду и глубину і глубины измѣривъ днѣпровы, и таки возвратився во свояси страны, и приплывъ нарицаемаго Щавника до сто архла Михаила стыхъ безило(т)[ны]хъ. Року божого 1715, мѣсяца мая, 9 дня, поставилъ(x) домъ сей.

Яблонка — Jablonka.

Мѣсяцеслов и Деннослов. Запис 1706. Нівустав. Книга була в музеї монастиря оо. Редемітористів в Михайлівцях.

Знаменіе велие явиши и[а] ибсі, же ся сице мишил[о] [вср]еду пре(д) Вознесеніе(м) г(е)да ба спасишиго Іс Хта.

Року бжго 1706, місяця мая, дня 1. Ереи Іоанъ, презвитеръ яблонски.

Якуб'янъ — Jakubany.

Требникъ. На кінці книги наведена похоронна пісня:

Пѣснь на погребаніе младенцев.

Возридаите всѣ и восплачите,
Жалость вѣлику нынѣ приїмите.
Которая жалость днесъ наступила,
Гды страшная смерть мечъ поострила.
Мечъ поострила и з нимъ утила,
Дѣти премиле о(т) насъ о(т)няла.
Страшная труба, гды затрубила,
Охъ страшнаи смерть что учиила!
Ци есь³⁵³ пожала, ци покосила,
Квитокъ премилыи, а недозирлыи.
Зостанте здравы, родиче мои!
Ужъ я пребуду въ вѣчномъ покой.
Зостанте здравы, бгу васъ поручам
В тымъ остатнѣмъ часѣ.

Якушівці — Jakušovce.

1. Апостолъ. Львів 1766. Запис 1792. Півустав.

Сен Ап(с)лъ е(ст) о(т)миненни грошами церковными у однои сумѣ³⁵⁴ приверненыи розказомъ еписк ... Андреемъ Бачинскимъ до церкви якушовской, до храму Покрову при(с) бци року 1792, мця юнія 30. А хто³⁵⁵ бы дерзнулъ о(т) сеи церкви о(т)далити, да буде проклять анаѳема, амин.

2. Евангеліонъ. Львів 1670. Запис 1680.

Року б. 1680, дня 11, мца януврія, изволеніемъ стого дха ра(б) бж Лука(ч), на тои³⁵⁶ ча(с) колбовски, исвоимъ сномъ Ивано(м) и женою своею Марією купіли сию книгу на имя Евліє пре(с)то(л)ну за свое добре здравіє и за о(т)пущеніе грѣховъ своихъ, далі еи до храму Заложеніе сты(х) бе(с)ребникъ.

Ялинки — Jedlinka.

1. Апостолъ³⁵⁷. Рукопис середньоболгарско-волоського письма з р. 1598. Запис 1658. Курсив.

Року бжїа 1658. Во имя о(т)ца и сна и стаго дха. Сия книга, глема Апостол, ядловской громады. Не маєт еи никто о(т) тои цркве о(т)-далити николи. А кто бы ся важил тую книгу о(т)далити, да будет проклят, анаѳема и маранафоа.

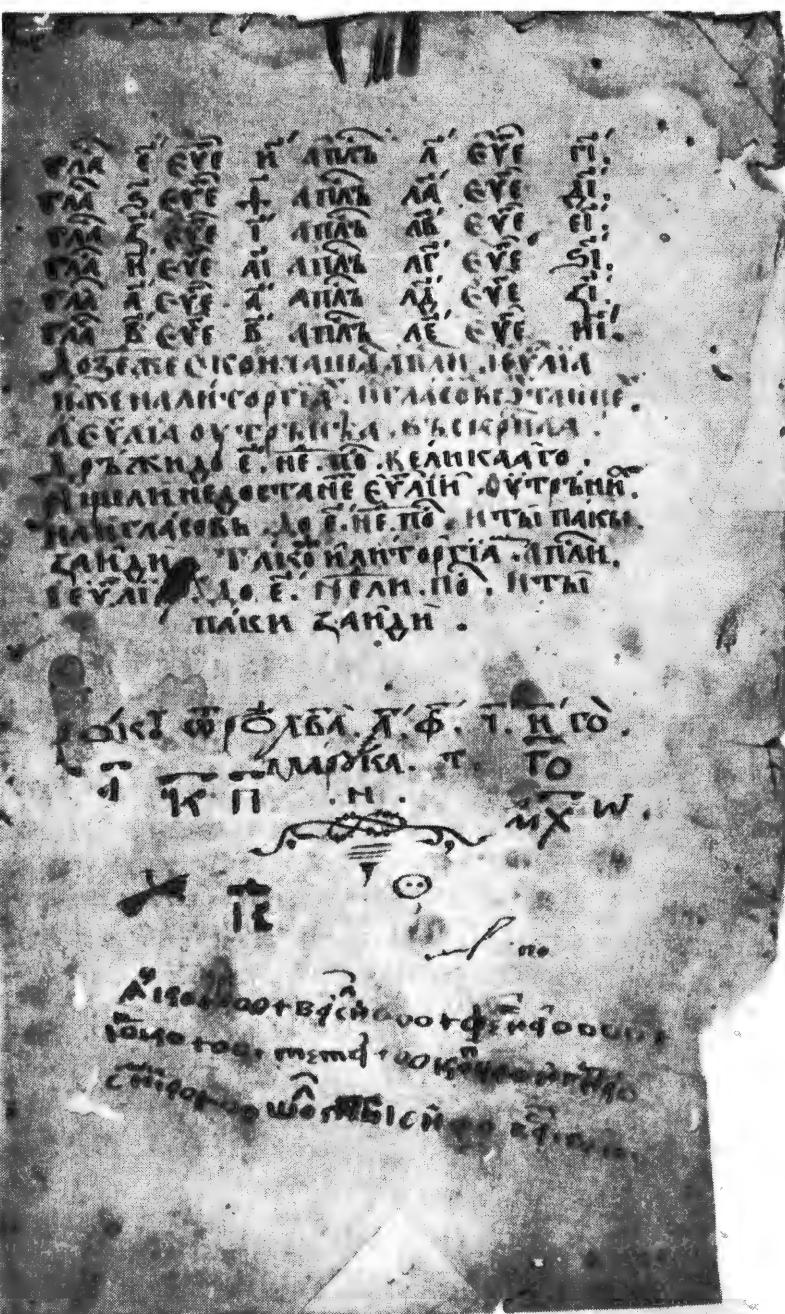
Іншимъ почеркомъ: Йцко, Васил Фепна, Юрко, Тета, Конця, Ігнат. Симко шолтыси Васко.

2. Тріодь цвѣтна. Рукопис середньоболгарсько-волоського письма, писаний в Саноці, в Польщі, 1544 р. Другий запис з 1662 р.

Тою же рукою, що ї ціїй рукопис, написаний і кінець:

Перша сторінка рукописного Апостола 1598 р. із села Ялинки.

Останній лист рукописного Апостола 1598 р. із села Ялинки.

ІЕРІПІМК.. МІКОПАРЕЦІЧСЛСЕДУ
ТОМУ СКОЇН ІАГЫІСЕJ. АІСЕДАМА.

(Сиї Кайса гречна апостолъ таємни агреману.)

МЛАДНЕ . ГОУДЕ ЕЖЕ ПОНШЕЛІН .
ІСРІТЛНЕ НАРДАВЕНЕ . СЛЫШАДО
БАЛЕСЕ ГІІ АХОБІСНОЙ праїс нуржану)

ДАЛЬ МЛІСНІЧІ БІТА .. КІСЛАНН
ШІМЛІБІСЛІД СЪЛІЩІ ТКОЙ .

оірко ай ахадан . сіндару ожигод

СРІЛ . Х ВІЛЛІШЕ ГА ! НІМЛІШЕ
БЛГГА СЪВІСК ЛЮДЕ . ГЕ ЖЕ ПРЕ
ІДРАДІ . ГІІ ДУРІСІРДІ ЧІСІЛІА АСІСІЛІ

З рукописного Апостола із с. Ялинки з 1598 р.

*Лівама . 150 . сх . Житіль
Жіс Ерла' . від'їко не пов'їднію
и магистра:*

З рукописного Апостола із с. Ялинки з 1598 р.

Слава съвръшителю бу, давшему зачало и конец. Троице стаа слава чест. Пис позив лѣта въ градѣ Саноцѣ. Юрій діакон з Демианом Цупровичом з Одреховы. Чтучи исправлѣйте, а мене грѣшиаг(о) не кѣньте, амин.

Запис з 1662. р. Півустав.

Сию книгу, на имено Триодь цвѣтъна, купила раба божия Анъна, солъ[тиска] куримъска, Іванъка из мужемъ своимъ Стефаномъ за свое лю[бе] здр[авя] за спасеніе и за о(т)пущеніе грѣховъ своих. А дала за ню З золоты. И дала еи... А который священикъ любо диякон... буде на неи читати, либо спр..., повиненъ гда бга про[сити] [за] Анъну и за раба бжисего Стефана господа бога просити. ... у солтьски куримъской Иванъки. Рок б. 1662. А который бы еи попъ мал запрородити, альбо заставити, любо дияконъ любо дякъ... на страшъномъ пришествии, бо таки члкъ клять и проклять, нафьтема и маранаф[а].

В середині книги вміщена дарча грамота з 1674 р.³⁵⁸

Памяти достоиное, якъ року 1674 на прозбу на прозбу намѣсника ровнянского и оца нашего Георгія Галецки пароха и газдовъ церковных великоможна панъ Юліана Варвара Ердітка, грофка свидницка, даровала на украшеніе худобнои церкви нашей земли и луки, на што и листъ естѣ о предреченой панъ грофки прїяли року выше положенаго, дня 20 марта.

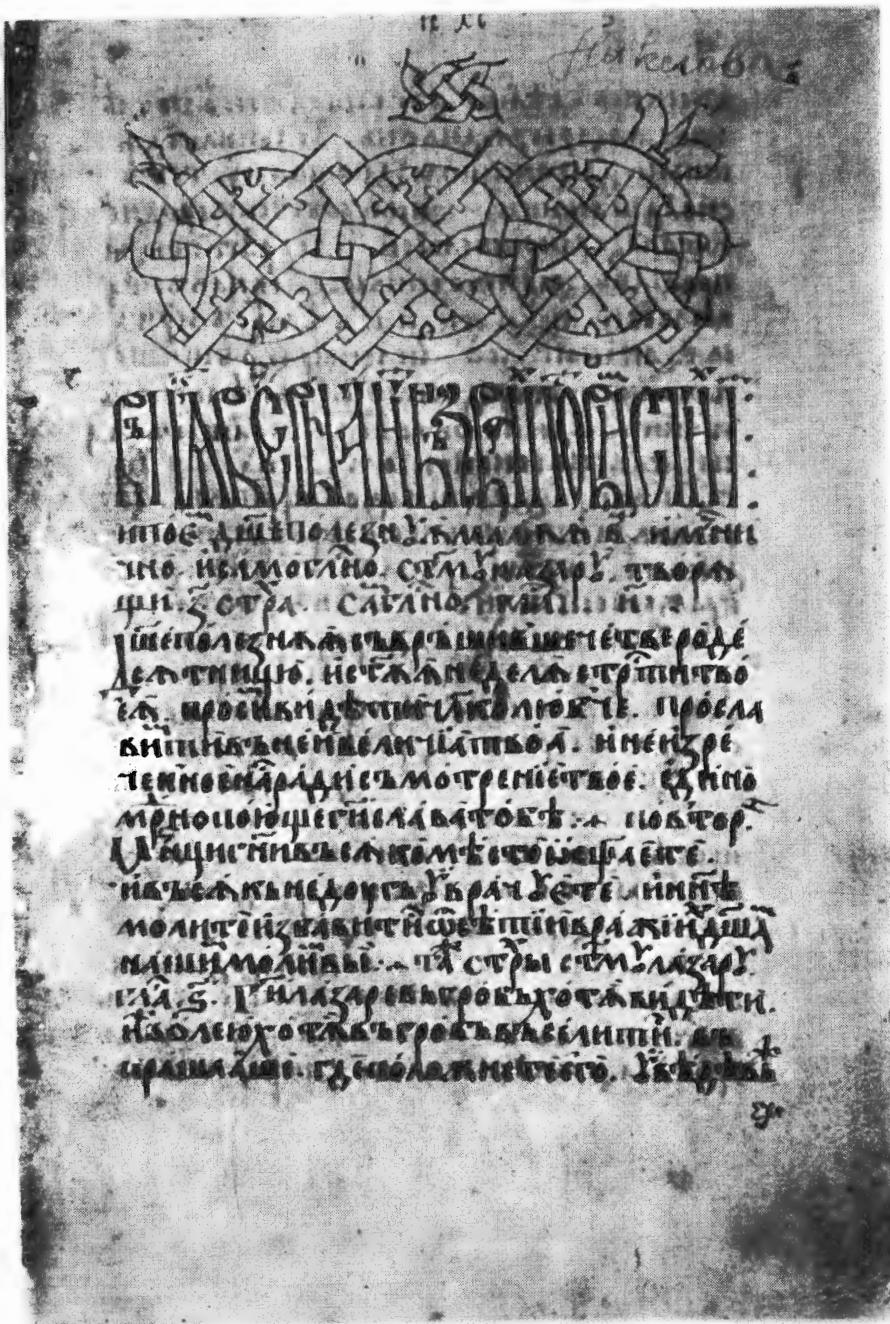

На першій дошці початок словацької пісні:

Кому [с]е мамъ пожаловацъ,
Же мои мили кце вандровацъ.
Алексеи Поповъ Ялинский.

На листках 26—27 латинським письмом:

Syu knyhu kupyla soltyska kurymska Iwanka Batrytory [?] y dala ey do cerkwy cernskoj do hramu swjatych besreb Kozmy y Demyjana Petru, Prezwyteru cernskomu, Janowycowy.

Тріодь цвітна 1544 р. із Ялинки

3. Праздніа або Трефолои. Почаїв 1756. Запис з 1774 р.

Сию книгу, рекомую Трефолои, вкушилъ рабъ божыи Андреи Бубновъ Гудакъ со своею женою Феною за свое здравие и (от)пущение грѣховъ до села Ялинокъ, до храму престои двы бци Покрова. А кто ся на неи [будеть] мозити, повиненъ будеть пана бга просити за о(т)-пщеніе грѣх[ов] его. А кто бы ся важыль одалити о(т) церкви ялинской, да будет проклят, анафема, за которую выраховали златыхъ угеръскыхъ трицетъ и чтири. Р. Б. 1774.

На кінці книги іншим почеркомъ: Невѣсно да будеть для памяти вѣчной, же пашъ графка Юлиана Варвара Ердитка року 1673 на прозбу на тои чась намѣсника ровнянскаго и нашого о(т)ца чеснаго Галецкаго и церковныхъ газдовъ выдала земли и луки для доходку церковнаго, абы церковъ наша зъ тыхъ доходковъ украшена была.

4. Минея. Рукопис XVII століття. Запис 1705. Курсив.

Сию книгу, именемъ Мѣнею, купилъ рабъ іереи Феодор Ортутовски до цркви ортутовской, до Заложенія храму архистратиг[а] Михаила за свое здравие и за преставшагося сна своего Io[а]на. А кто бы еи хотѣл о(т) тои цркви любо дѧк, любо духовныи одалити, то клят и проклят, амаранафема на второмъ пришествіи суд с нем будет мати.

Я Алексеи Павлович Чернянскии, прецентор ортутовский.

Hic liber emit Teodorus Sacerdos Ortutowsky Anno Dny 1705. Ego sum Joannes Popowicz Ortutowsky.

Другий запис недбайлив півуставним письмомъ:

Сию книгу, именемъ Мѣнея ... бжай варацка Кышкани Настасія прі мужи свое[м] Стефанѣ и сномъ своимъ Михаиломъ за раба бжого преставшагося мужа еи именемъ Янчи ... Симеон, Стефана и Гафии и дали за нею книгу златыхъ вгор[е]кои личбы повшеста златого за о(т)пщеніе грѣховъ Настасии, младе[н]ца Михаила и за всѣхъ сородникохъ ихъ живыхъ и умерлыхъ. А кто бы еи важился одалити сию книгу албо украсти о(т) храму бжего цркви илиинской Покрова матере бж..., буде на судѣ бжемъ клятыи и прокляти, анафема марфа.

5. Грамота помершихъ Андрія Шкарупи з Никльової. Рукопис половини XVIII ст. Записи з 1748, 1762, 1767 рр.

Сию книгу, зовемую Грамота, купилъ раб бжай Андреи Шкарупа, гайдукъ столичныи, на тои чась будущій газдомъ у Никловѣ, для лѣпшои памяти своеи и по немъ наступающихъ газдовъ у будинкахъ Деміанічовыхъ. Напоминает, что онъ кладеть фамилію свою Шкаруповску такъ тежъ и Деміанічову преставшихъ рабовъ бжайхъ року бжая 1762, мца марта 4.

Сию грамоту далъ списати раб бж Ооанъ Гроцкыи. Рок 1748, февруария 4.

Сию грамоту далъ списати рабъ бж Алексеи, поповичъ ялинскіи, изъ своевъ женовъ Аиновъ для лѣпшои памяти сородниковъ своихъ року бжая 1767, марта 7.

6. Ікона Ієуса.

Ten obraz dal zrobilic i pomalowac swojem kostem Wasyli Bylas iz malzenku swoju Mariigu na ... P. Bohu a um na odpuszceni hryhov swoich. R. 1744, dne 24 ... Mikolay Gajecki, Malar Bardiowsky.

7. **Написи на іконі з 1652**, року що представляють страшний суд. Ікона зберігається тепер в Красовому музеї в Кошицях.

Року бо 1652, мца август[а], дня 1, през многогрѣшного раба бжія Павла, малияря мушинского.

Ідучи згори вниз, написи поступають в такому порядку:

Гдъ съ нбес грядет судити живых и мертвых.

Лик стых мученик, лик стых пустелников, лик стых чернориз[и]ев, лик стых патриархов, лик єщескій.

Сія змія, котрая превела діаволом Адама и Еву в раї и грѣх. О(т)-толи починаються мътарства.

Важкіся правда с кривдою. Рѣка огненая течет пред судом Хсвым. Праведных дша въ руцѣ бжії не приноситься их мука. Сіи члк праведныи умер, пришел аггль и взял дшу его, съмерть праведная съ похвалами. Сіи члк пришед пред єщеника сповѣдатися грѣху своего, діавол ему заказует и за губу его стискат. Аггль трубит о(т) съвера, аггль трубит о(т) востока, мертвыи з гробов встают. Сен члк снит, до цркви не идет, шатан его присыплют, на грѣхъ его ведет, а смерть за пятами стонит. Съмерть грѣшнику лѣ[к]. Аггль трубит о(т) юга, аггль трубит о(т) [за]пада. Діаволи женут крюлев, панов и ненобожных, несправедливых людій до пекла. Діаволи ведут одокрѣсты до пекла. Сен члк милостыню давал а блуда не лишил. За милостыню раї видит, а за блуд муку терпит. Пиница, клеветник, душегубец, бездѣткинѣ, чародѣйници, кривоприсяжца, свѣдок фальшивыи, кривосудица, разбойник, дуда[р], млинар, о(т)ца не чтил. Діавол с качмаркою в танец идет в пекль. Діавол шепче качмарцѣ во уха, жебы приписувала и пива не доливала. Діавол бездѣтнику влечет до пекла. Діавол чародѣйници везет на таках до пекла.

Грѣхи: обиденіе, иразнословіе, сребролюбіе, самонюбіе, убійство, пініество, скверност, о(т)ца не чтил, матку не чтил, лихвар, межу переорал, братню жену поят, злодѣи, прелюбодѣи, ненасыщеній, кривосудици, кривоприсяж...

Аггль бжії пробил сатанаизла на пекль. Монсен указует жидом праведнаго месию Ха. Йидове, грекове, рус[ь], ляхове, іѣмніг, мурини, татаре, турци. Лик двиц преподобных, апль Филип, апль Варфлomen, апль Симон Зилов, енглист Марко, енглист Матфеи, енглист Йука, апль Петръ, апль Павел, апль Яков, брат гд по плоти, брат Андреи, брат Єома.

8. **Ном'янник родів Мончакових і Березних.** Рукопис XVII ст. Формат 16⁹. Рукопис був в музеї монастиря оо. Редемітористів в Михайлівцях.

На папітурці: Сія Грамота Мончаковска илл. Березних. На заго-

прѣмъвашнелонийсъ вѣща. хѣтѣтпѣдшаніи
зѣлпрѣблена. съ лѣвобѣсѣ. и шахъ хѣтипод
чнѣ пісомѣнѣшпѣ. налиѣблѣна. бѣромънїи
хѣтимира. шкѣпомъжнѣшпѣниападреѣ. и
шкѣпенїицѣшпѣшнѣна. съ пѣтвѣтѣ
салашнадамерѣ пізѣвой. и шемѣнѣвѣлѣрѣ.
шпѣрѣштирадѣ вѣлѣбенѣ. пакѣтѣхѣтѣпреднѣ.
наль. хѣтиѣвѣлѣ ствѣлѣгѣпенїиша. дѣтѣбѣшѣлѣ
ствѣлѣдамѣзѣбенѣ. падѣтѣтѣрѣ шкѣпосѣрѣ
зѣвѣлии. и шкѣпинѣшпѣшпѣвѣтѣ. пако
шкѣлѣнѣрѣтѣшпѣшпѣвѣдѣнѣ. пако тюхѣлѣтѣ
тѣ. тѣ атѣшѣтѣ съ тѣ. и шкѣпинѣшпѣшпѣ
тѣ. пако зѣбѣрѣ. и тѣ. етѣи вѣдѣ. и луи. и
зѣлци. и мѣ нѣтѣперѣ. зѣи. рѣшевої. симѣащѣ.
шпѣхѣлѣ. етѣи съ памѣ. и памѣ рѣшевої.

Επειδη πεισθεσθαι τοις θεοις ανταποκριθεισιν

Лицо въ земли не лежи. Слѣдуетъ. ибо
Лицо, — земли не погребенъ
въ землю.

առջն ուշաբնու

‘ फूँ ग्लान्स आ-

卷二

二三

四

四

三

Віддана на рукописній Тріоді цвітній 1544 р. із с. Ялинки.

Службій земель до більшої частини земель
Вінницької губернії вже не вистачає, але ще не
все землі вже віддані землевласникам.

Підписані підстави:

Із року 1674 на проезд
на прозодії Надвірного
вінницького і більшої частини
Генріка Галецькій Порохі
і Газдюхі Чертківським
Беліжко Мокія Пані
Юліана Варвара Срібні
Грофка Степаніда Фаро
Вала Нікітівна
Харбінській Середній Надвірній
Землі підляські, та інші
під листом єсме в прережі
погі Пані Грофки пріїа.
ли року 1674 віше Порох
Желаго Генріка К Порохі

Дарча грамота із с. Ялинки 1674 р. — пізніший запис у рукописній Тріоді
з 1544 р.

ловному листі: Сія Грам... жго м...ва Гаврила...и жены его Зи... и всѣх чад их. Сия Грамота [сии]ася р. б. 1 мця априля д... 26.

Із цієї грамоти виписуємо лише поодинокі імена, які не повторюються. Помяни раба бжего: Симка, Василия, Ганю, Костя, Иоана, Кундрата, Ванцу, Гасю, Анку, Фену, Марю, Феся, Танку, Демка, Романа, Осодосию, Зинку, Настасию, Еву, Анну шолтиску, Агафію, Гавриила, Михайлa, Мат'я, Стефана шовтыса, Гарасима, Павла, Гріца, Марию, Янка, Монку, Олену, Феодора, Катрену, Федора, Химку, Илника, ерея Василия, Лазоря, Семана, Якова, Семиона, Петра, Назю, Нелагию, мѣдца Лукача, Грегория, Лешка.

Вкладні з областей Закарпатської України

Ардово.

Алфавит Духовицький. Київ 1741. Запис 1752, 1754, 1755. Книга була в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Новчі у Мадьярщині.

Лист 11. Сю кнігу Алфавит Духовицький к[у]пили ем азъ недостоини рабъ бжжи іерен Іоан Корнош, за которую да[л] ем іг[а]сть мар[к]ишиов... о скитских законійков...

Лист 22: 1754, 3 авгу[ст]а.

Лист 12: Андреї Сеч...

Лист 244: Р. Б. 1752, гды народил Іоан синъ попа Корношового октов. 20. — Васілій 1755, мая 4.

Біла Церква.

Книга св. Васілія В. о постничествѣ. Острог 1594. Запис 1734. Книга була в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Новчі у Мадьярщині.

В г[о]тво о(т) создания мира 7242. Буди же сие видомо всякому, аще бы ся кто покусил сию стую книгу взяти или о(т)да[ли]ти о(т) того ст. монастыри Бѣлої Церкви, іли иродати, іли заложити, да будет проклят і триклят амин о(т) 12 апостль і о(т) тиі стих оць, іже во Никеї, амин. І да будет проклят, яко же Даохран і Авирон, іже живих земли пожерла, амин. І да будет проклят, яко же Іюда, і да бу[де]ть ему наслѣдие со Йиудою, іже Ха продавъ неповинного, і да будет проклят, яко же Ария дохоборець, іже глаголаше троицу не глаго[ла]ти, амин, амин. Сие писал Иван Колодинецкий, диякъ. Рука его власна. Рок бож. 1734, мисаця феврария, дня 4.

*Бедевля.*³⁵⁹

Дарчі грамоти монастиреві в Бедевлі з 1742. р. III.

1. Дарча грамота Андраша Томашового.

Во имя о(т)ца и спа и стго дха, аминь. Кому о том належит знати, же Андрашъ Томашу давъ повыше Трапезы дараб землѣ па два дни рулѣ или кусьбы вѣчными часы ид манастиреви, абы жаден не имавъ одняти вѣчнои карности под проклятием.

Катушинию Никора³⁶⁰ также дав землю манастиреви па одинъ день ораня или кусьбы и тот такъ под проклятия. Андрашова родина, ежели бы вукуновала одь Никоры Катушинцового Гѣевъ 10 золотых абы ему давъ.

Ізъ чесніх панов ктиторы бедевельскій ізъ своеи части дали землю Анъдрашъ и Никора за свое здавіе и спасеніе. Твоя о(т) твоих тебѣ приносяще о всѣхъ и за вся.

2. Дарча грамота Марковича Юри.

Такожъ и Марковичъ Юра дав землю на одинъ днь ораня или кусьбы манастиреви, близко под манастиром ест, и хыжа ест па пец. Марькович Юра давъ свою часть обабоки манастиреви вѣчными часы, абыже жаденъ изъ его родины не о(т)бирати о(т) мастира вѣчнои карности прокляства. 1742. Писавъ рабъ бжкій дияконъ Юра Кривскій. Тогда грѣх ради пших затиналь ся во Мараморіши и у Бедевлі умерло сто, мця июня 28 дня.

На другому боці: Ги Іс Хе, помяни Андраша и оца его Томаша и жену его Гафію, Аннуцу и Марію и чада его Марьку и Гафію и брата его Ивана и сестру Аньнуцу.

Ги Іс Хе, помяни Никору и жену Ильяну и чада его Миговка и дѣвицу Марію и оца его Томаша и матер его Гафію.

Ги Іс Хе сне бжкій, прими даръ о(т) своего раба Марковича Юра и жены его Ильини и чад его Василя и Марію и невѣсту его Марію и о(т)ца его Мигала и матер его Параску и сестру его Марію и всѣхъ живыхъ и мертвыхъ, аминь.

*Білки.*³⁶¹

1. Меч духовныи Лазара Бараповича. Київ 1667. Запис 1724. Книга була в бібліотеці монастиря Василіян в Мукачеві.

Поучителную сию книгу купихъ ниже подписаныи от Іоанна Голувки Тотиного, куратора, Anno 1825 die 6-ta Majii Петръ Андруховичъ, парох уголскыи.

Сиею книгою Мечемъ Духовныи.... інший почеркъ купилъ емъ за 18 ... на стую обитель уг[олску] золотыхъ вонашу изъ Бѣлогъ... от нана отца Михаила... Юрканича, пароха... шардускаго... Кенѣша Олекса[?]. . . раковецкыи всеਜитель... азъ іереи Михаил... Бѣлецкій подписьую своею рукою власною, року 1721, мця феврария, 6 дни. А коли будуть потребовать на прочитокъ на обител Драгуевскую, абы дати, а знову о(т)дати о(т)цу игумену уголскому на руки.

Лист 437: О братя! Не будте немілосердныи, якоже тонь богачъ же и единъ окруж хлѣба не дал Лазарю, але милу[и]те убогыхъ, помиловани будете прествомъ, аминъ.

2. Евхологіонъ. Стрятин 1604 р. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатурă dit. 3726. Д.

На листі 372: Ро бжии Васили Тарасови[ч], млтю бже[ю] епіпъ мукачевски престася.

Сия книга на имя Служебник иерея Иоана Бѣлецкого немеша и церкве вышнеи Ioanes Bilecky.

Купил сюю книгу на имѧ... раб божии Иванъ Кушнѣръ Бѣлецкий за свое о(т)пущеніе грѣховъ и придал еи попови раковецму, зятеви своему, щоби о(т) него никто о(т)далити, едино, щоби его власнее було и его дѣти.

За произволеніем доброго ... своего даровать сию книгу, пазваньюю.... о(т)цъ Ioанъ, сщеникъ, раковски протопопа, Литургіонъ о(т)цу Алексеві мстич[о]скому, зятеви своему, абы в молитвахъ своихъ оставычие споминаль за здравїе телесное и спасеніе и о(т)пущеніе грѣховъ родичовъ своихъ.

Верговина Марамороська [?]

Номоканон. Рукопис XVI ст. Будапешт, Національний музей, рукописний відділ бібліотеки ім. Сеченія, сигнатурă Q 6. Д.

На ст. 112: О(т)цеве стыи, ци видите вы, якии вамъ краны[и] по-грѣбъ справают. Алебо бы ся не так и вамъ сиравоватї, догань не курити, табаку не братї, чужї жоны не любити.

На іншому місці курсивом: Йѣкарство на косту. Ловаръ Андрѣй соль полфонт[а], пол чомова³⁶² бакуну³⁶³ долгану, масло ходъ якое старое или новое, сѣрка за два дуткы на одну персону, долганъ на табаку и сѣрку тако и соль, тото помѣшати у маслю и густо, обы твердое было и тимъ маститися и твердо грѣтися и печися. Разъ того учинити, липнить. А коль не погыбать[?] и еще болише мастити треба и печися.

...ожи коли болять, добро по[ма] стити, замѣшати у жонское молоко или у слизу товченого камѣння... Ганецкѣвъ.

Вучкове.

Евангеліе. Рукопис XVI ст. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатурă 2250. Д.

На стор. 2: Вѣдомо чинимо вам пашъ Олекъсо, жебесмо сее Евліє купили, чом³⁶⁴ его любимо, зане [дали] сѣдакъ[?], чом коньтуе Олекъсу Вучковскыи.

На стор. 3 а: Сию книгу Евангелие купиль раб божии Олекса Юрикового Ивана со дружіемъ и со чади своими и далъ за ню золотих десять полских и придалъ еи до церкви Вѣчкова, до храму и престолу Стрѣтенія гда нашего Іс Хса и дали еи за свое о(т)пущеніе грѣхов из а

родителя своя кождо по имени их. А хто би имил ю о(т)далити о(т) престола храма сего, анаманарафта.

На стор. 210 а: Pastor Talaborens Petrus Talabori. 1638 die 18 Novembris.

Доманиці.

Лейтургікон. Почаїв 1735. Запис після 1735. Другий запис 1770.

На звороті заголовного листа: Сюю книгу, нареченнуу Служебник, купиль ид церкви домани[и]ской Дмитрий Постилякъ за о(т)пущене гріхов своихъ за золотых 7.

На останній сторінці: Сия книга, глаголемая Служебникъ, купивъ рабъ божи на имя Янъ Свурновъ синъ до церкве домани[и]ской, до храму Успения пресвятої владичини нашои бци и иприснодѣви Марии за милое здравие свое и за о(т)пущение грѣховъ своихъ. А хто би тую книгу укралъ... єде албо якъ хотѣль заташловати, пехай будеть проклять во сей вѣк и во будущій. А сия книга о(т)дается о(т)цу Отеодор³⁶⁵ Греб[ин]цевому, пароху доманинскому, бо изъ его стараніям куплена и воля, єде буде... повина в него бити а по смерти до церк... доманинскон³⁶⁶ о(т)дати. Дасть за пю шість золотих вонашувъ³⁶⁷ своихъ власних п'єніази тои чоловѣкъ Янъ.

*Драгово.*³⁶⁸

Небо Новое Йоанніїка Галятовского. Львів 1665. Запис 1709, 1713. Книга була в спікосельській бібліотеці в Пряшеві.

На заголовному листі: Григорія Тарковичъ.

Лист 2 і далі: Сюю книг[у] Небо Новое купил Йоанъ Медицкій, рок бжія 1709. *Іншим почерком:* Тую книжку, титул Небо Новое, офф'юро до обителі драгоювской Покрова пртия бци присно дви Мрії, рок бжія 1713, декемврія 14.

На дощці: 100 динарії 30 золотих полских а українских 15 а угорских..., у динарію 3 чехи а українскии алтии, а полских 9 гроши.

Завидово.

Книга Іоана Златоустого о священствѣ. Львів 1614. Запис 1743, 1762. Книга була в музеї монастиря оо. Редемітористів в Михайлівцях.

На дощці: Сие писание року бжія 1743, дня 27 м'єсяц...

На останньому листі: Сюю книжицю, рекомую Слово Іоана Златоустого о сщеннствѣ, дасть ми Мат'їн Поповичъ, дякъ завидовскій, за о(т)ца своего сщенного і ерея Федора, преставлшагося року 1762. Михаїль Кофланович, парох завидувскій.

На другому боці листа: Нѣс[и] свѣцка³⁶⁹:

Концъ свѣту южъ приходить,
Не горазд штодень робить.

Панове зли наставаю(т),
Людъ мѣзерныи зневажа[ю]т.
Глоса до слів Івана Золотоустого: Тако лучше слово, нежели даанїє.
Читач примітив: А я лутше люблю даянїє, нежели слово.

Іза.

Ключ Разум'їнія Іоанникія Галіяновського. Львів 1665. Запис 1688, 1695, 1704, 1719, 1721, 1726. Книга тепер в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Повчі у Мадьярщині.

Лист 71—74: Іереї Ігнатій Баранин, парох на тои часъ будучи іянкюсныи, купил ест сю книгу Ключъ Разум'їнія за золотых угorskых 12, року 1781 мѣ. іянуара 20.

Лист 74—75: Іереї Андреї Турїн преставися рок бжия 1688, мца августа 15.

Лист 123: Было затмene сличное року бжого 1695 мца поемврія 19 на стого пророка [Авдія].

Лист 325: Іеродіаконъ Іоанъ Турїович рок 1704.

Лист 340: Року 1721 клали есме крестъ на долбішномъ поли. Іереї Іоанѣ Турїовичъ, срѣбъчи при миѣ многосгаданом.

Знову клали есме на горбішномъ полу крестъ року бжго 1726, на Сошествіє стго дха. Такоже при ерею Іоану Турїю многосгаданом.

Лист 394: Тепер того хотят зломысливци мтръ ишу православную кафолическую згладити. Не даи пане бже того.

Лист 447: Нехайся признают сами рімлянове, же они сами правду лишили: послухали Формоса папу и інших, котрїи что рок з новинами своими далече пошли о(т) нась.

Лист 447: Миѣ Велце Мосіїѣ о(т)че Андрею.... прошу Вашецю, позыч ми тої книги Евангелія Калиста, бо ми треба о едну рѣч. Ажъ бы можная рѣч.

Лист 512 — 513: Року бжго 1719 огнь показася страшило на зорях, протягшися о(т) Берегова до Мукачова мця декемврія, 12 дня. Було страшило и плачливо. Карност бжая па законопреступців. Іереї Іоан Турїовичъ.

Лист 518: Смиренныи и непотребныи іереї Андреї.

2. Зображен'є короткої науки о артикулахъ вѣры. Львів 1646. Запис 1685. Книга була в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Повчі в Мадьярщині.

Року бжго 1685. Во имя о(т)ца и сна. Року бжого 1716 вѣтеръ був велий у суботу перед Сошествіемъ стаго дха, которого вѣтра такого никто не зазнал, анѣ слыхал. Мца мая, дnia 19.

Стор. 142: Іоанъ Турїовичъ.

Ляховець.

Служебник. Рукопис XVI — XVII ст. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатурa f 245. Запис 1628, 1694, 1727, 1785. Д.

Помяни ги Марка, Іллю, Василія, Прокопия. П. г. Ередилю, Васу, Огафю, Наастасю.

О(т) бглюбива еписпа Андрея Бачинскии у Унгварѣ градѣ Максім Поповичъ, парох новосѣльскыи, адмѣністраторъ ляховскіи, посвятился на презвітерство року 1785, здѣ зостал.

Року 1785. Сїя книга пренесена ест на вesi Рипиного до вesi Старо-Голятини іересемъ Нантелеймон Ляхович, которая книга прислушаest до вesi Ляховец.

Року бжго 1628 попъ Микула повѣдаe дѣtemъ своимъ, же мають лювлану волного на горѣ изъ полями, бо то я у лѣсѣ бывъ сѣвъ на тото. 1694. Попъ Петро такъже повѣдаe дѣtemъ своимъ, же волно есть имъ тамъ сѣсти, а корол не мае тамъ дѣла.

На стор. 100 а: покоштовати, ци добро пише.

На стор. 101. а: Покоштовати пера, ци чернила каламара.

На стор. 244 а — 245: Року божого, 1727, що ся дѣяло, попъ Василий у Новоселичию пришовъ.

На стор. 105 а: А ты, о(т)че Петре, прошу сего дѣла. А ты, о(т)че, даle прошу тя сего дѣла, пиши часто, не лѣнися, барьзо ниско не хилися, дивися.

На стор. 159 — 162: Во имя о(т)ца и сына и стаго духа, амънь. Сия книга Теслевичого попа Стефана Буковскогого³⁷⁰ и дал за ню семакив. А къто . . .

На стор. 184: Сього року грѣмѣло четвертои недѣлѣ у великии постъ у понедѣлокъ тыжденъ перед 40 святихъ. Подъписавъ тото Андрѣй, копаньскыи поповичъ.

Сего року грѣмѣло четверть в неделу поста у понедѣлукъ пере[д] сорокъ сватихъ. Рок бож 1728, попович . . .

На стор. 247: Чесни оче Стефане Буковски. Року бжго 1733 моц . . .

На стор. 292: В[л]асность попа Стефана Буковскогого.

Малий Березний.

Сциеное Евгліє. Київ 1752. Запис 1772, 1782. Книга була в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Повчі в Мадьярщині..

На сторінці I: Ex libris V[enerabilis] Monasterii Uglensis. Позостала о(т) о(т)ца Віппатія.

На дошці: 1772 мця априля дня 7 бгу изволившему приях професию въ обители малоберезницкои заprotoиегумена Сильвестра, за епха Іоана Брадача о(т) ч. о(т)ца игумена Гваталы Хермана. Азъ смиреннїй рабъ такожде и братъ Іпати.

Іншою рукою: Преставися року 1782, мця ноеврїя, дня 15.

Мирча.³⁷¹

Евангеліє. Рукопис XVI — XVII ст. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатура F 7. Запис 1634, 1666, Д.

На стор. 12 а: Сия книга, рекомая Евангелие церкви мирчаскои. Аще кто бы ю о(т)далиль о(т) церкви тои, да будеть клятва на немъ, яже о(т)ци еписпи узаконили.

Від стор. 89 а:

Контрактъ.

Анн.

Купили сию бжественнную книгу Евглие блгочст[и]выи мужъ Демко Романчинъ Василевят за 12 златых за пана его милости Гумени Яноша³⁷² и дал еи до цркве стых бесреберьник Козмы и Демяна у селѣ Мирчу сщеному ереови Лукови, иже бы на пеи пѣл за его дшу и за его родителіи дшу. А кто бы порушил сию книгу о(т) цркве, тои проклят будет, анафема. Исписавъ сии листъ ро бжего 1634 лѣта, месця априля въ днь 12, исписал его рабъ бжии ереи Лука и рука его власъная. Исписал рабъ бжи Лука, рука его влас... Матфеи Кленикъ, которому село поручило и дало у Мересицку[?] межи Брутолчами[?] лужокъ о(т) потока до верха межи рѣками: лука на пять возув, загорода ид хижи о(т) за путом на два возы сѣна. Балажъ Мацко и Гриценко, Сенко, Лазоръ Андрѣй.

Исписал рабъ бжии Лука, рука его власна, из молитвов оць наших тис, сне бжи помилу нас.

Від стор. 219 а: Сию книгу дав исправити за о(т)пущение грѣховъ Балажъ Іоанъ исвою женою ис Федею из Матѣом исвоим братом, из потомством и Федею месця мая, дnia 20 [1]666 за о(т)ца Матоєя.

Від стор. 290 а: Сен землѣ црковиї на вышнии буњ у Матїювци лазъ цѣлыми сего боку болота, други[и] лазок у поли три землѣ и прокча[?]лаз пуд горпки пул землѣ и пуха на мочари конец землѣ па три возы, лука межи рѣками на три возы у Мерець.

Від стор. 292: По благодати бжи изволением о(т)ца, поспѣшием стого дха купиль сию бжес[т]венну книгу Евглие блгчвыи мужъ Демко Романчинъ Ва[и]ливѣть³⁷³ за 12 златых за пана его милости Гумени Яноша и дал еи до цркве стых бесреберьник Козмы и Демяна у селѣ Мирчу сщеному ереови Игнатови, жи бы на пемъ пил за его дшу и за его родителіи дшу. Кто бы порушил сию книгу о(т) цркве, тои проклят будет, анафема. Исписавъ сии листъ ро ку бжего 1634 лѣта, мѣсѧ³⁷³ марьта во днь 2, исписав его рабъ бжи ереи Игнатии и рука его власъная.

Сия книга господина о(т)ца Игнатія мирчаньского. Повинен ба просити за того, що еи купиль. Иванъ великомъни хлябъ.³⁷³

Іншим почерком і чорнилом: Мигал, шо[л]тице, Олекса, Мигал, Стець, Игнат, Андри Павлик, Матѣй, Петро, Федоръ, Андри, Гриць, Маренъка, Федоръ Станко, Олекса, Иванъ, Тимъко, Аркювъ Василь и Данко, Иванъ, Гнат, Миха[и]ло, Аньдри, Иванъ, Кость, Стець, Василь, Станъко, Лазарь, Настя, Канич [?], Иванъ, Осдорь, Иванъ Василець, Юрко Букюски.

Від стор. 293а — 294: За его милости архидіакона Ференция Гумениянскаго повинности іерейски, которий тутъ описаний: за крестины 17 гропши, за вѣнчания три маряшѣ, за погрѣб 3 маряшѣ, хлѣбъ великомъни крутины, двѣ мѣрки вуса. Загорода пуд хижу, землѣ у горбѣх ши[с]ть,

на мочари 2 и на два возы съна, при тыхъ землии лука, межи рѣками лужокъ у мерыцким до в[е]рха 2[возы]съна, на вышине[и] мочари... съна и пу[л] землъ... на три возы, у поли 3 землѣ пронята 4 и кутъ у Матвіовци на хотари по болото на нижном боку, за мостом лазокъ, на кривутях 3 землѣ на верку на 10 мѣрек вуса. Тото быто при старых лудии Балажъ старии... Мацко Балаж.

Мукачево.³⁷⁴ Монастир оо. Василіан.

1. Минея. Фебруар. Москва 1763. Запис 1765.

Сюю книгу, рекомую Фебруар, купила раба бжїя Апна Даниловска, газдыня стой обители боронявской, за свое здоровья и спасенїе и за своих преставшихся сородниковъ Іоана и Параску, Андрея и прочихъ всѣхъ, за которую дала 10 золотых, которую книгу придала тои же обители стой вѣчним часи року 1765, августа 12.

2. Минея. Іннуарій. Киевопечерска Лавра 1787. Запис 1793.

Сихъ 12 Минеи купилъ рабъ бжїи іеромонахъ Їоанисий, чина свтаго Васїїа Великаго, подъ бытность его въ великомъ градѣ Кіевѣ на большу бга и стыхъ его честь и хвалу в 1793 году. По преставленїи же его въ жызнь вѣчную достались они...

3. Минея. Москва 1724. Запис 1729, 1734.

1729 року дана сїя Мѣниєя Септембрія во святую обитель преподобных о(т)ць Онуфрія Великаго, Петра Афонскаго, града Добромиля во вѣчніе роды и роды великаго града Москвы, Благовѣщенскаго Собора, іерен Яковъ Буятынски, власною рукою подписанъ августа 21 дня. Аминь.

Потомже року 1734 іануарія 25 сии бгосинии книги Мѣниєя рекомыи о(т) стой обители Добромильской на стую обитель Мукачовску стого іерарха Хва Николая закону чину стаго Василія Великаго куплены суть за золотыхъ угорскихъ 100 и за два гордovy вина. На сюю предписанную суму и за предименованныи книги Минеи бгобоини и благовѣшнини благодѣтели были: Во первыхъ: Преосвященныи и православнии епішь Неленскій, мукачовскии, марамор. и проч. Киръ Стефанъ Семёон Оспіавекій, которыи даль золотыхъ угорскихъ 8. По вторе: Благородныи панъ Георгій Олахъ, восточного набоженства, мѣщан мукачувскій за свое и своихъ родителен спасенїе и грѣховъ о(т)пущенїе даль золотыхъ угорскихъ осемъ. По третє: Побожный Юрко Цолоновичъ з Цолашовици изо своеи набожновъ малюнковъ Полагою за свое и своихъ обиоюстришныхъ родителен грѣховъ о(т)пущенїе дали золотыхъ угорскихъ пятьдесят. Четвертое: Григорій Індко такожде из Цолашовици из своеи малюнковъ Калиновъ за свое и своихъ родителен спасенїе и грѣховъ о(т)пущенїе даль золотыхъ угорскихъ осемъ. Прочую суму дозложила стая обител Мукачовская и два гордovy вина. Сїе дѣялося за чесновелебныхъ иже воі сромонасехъ на тои часъ игумена Григорія Булки и прочая яже о Христѣ братен, чесногого іеромонаха о(т)ца

Савы Гералского, чесного о(т)ца іеромонаха Прокопія Ковенчака, и прочихъ.

Стройна.

Евангеліе. Рукопис XVII ст. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатурa F 13. Запис 1697, 1781. І.

Потощахся купити ёю книгу Евгліє рабъ бжїи іереи Петръ Шлензовскіи со своею женою Феюю до села Стройна за свое отпущеніе гр҃хов своих и чадъ наших преставишихся повсюду православных християнъ.

Купил емъ у Петра Ганкувскаго, да і емъ ему за ию корову из быком. Так была цѣна Евглію, на што бгъ стыи свѣдок за свое право. Прошу за бга стго, кто буде на ией отпралити и нас гр҃шныхъ в ией не забывать до цркви, где еи бгъ повернет, там иехай бгу служит. Року бжгo 1697, месца ноемрїи, дни I, а по сем здрастувите о Хрестѣ, аминъ.

Сїе Евгліє перевязала Анна Шелесинка, дала за иеп 12 маріашов, за свое отпущеніе гр҃хов и за свое здравиie и записала рукою своею року бжгo 1729, аминъ.

Рокъ [17]81 Андре[и] Кречун, окрещено отроковица Маря, дев'ятирія 31, а уродилася 30.

Рок [17]81, окрещено Стасово Василий януарія 10.

Студений.

Евангеліе.³⁷⁵ Рукопис XVI ст. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатурa F 1. Записи 1549—1556, 1721, 1777. І.

На стор. 2 — 3: . . . енї Аントоній премиском и самборском дѣдичи . . . Грядиловича при державѣ вел[и]кого короля полскаг[о] Жигмонд[а] [Л]вігуста и вел[и]каг[о] князя литовскаг[о] по седмои тисяци лѣта 51 інд[икта] а мца іюніа въ 3 ден. А то было в дому пана Іоана Пудкы та сїя стал тот запис за . . . зеволѣніям всѣх панов и громады.

На стор. 9: Коли азъ придохъ до тестя своего жити 1782.

На стор. 10: Купивъ сию книгу, рекомую Евангелие, рабъ божи Ионасим[?] Кочбінъ и въ сумѣ четыри лть[?] Маоеи, Марко, Лука, Іоанъ.

На стор. 17: Иереи Григори Буря не может же никъто о(т) села Студеного и вуд . . .

На стор. 85 б: Коли іереи Буря Бурянікѣвъ пошовъ у Русь, та его кгѣнь убивъ року бжого 1721, месяя феръвария, дня 6.

На стор. 97: Коли іереи Буря пошовъ у Русь, та его кгѣнь убивъ.

Студений Вишній.

Евангеліе. Рукопис XVI — XVII ст. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатурa F 18. І.

На стор. 93: Оцъ Василий Студенский. Сие Евглие вышиец ркве.

На стор. 129: Исправилъ сию книгу, рекомую Еванлие вышней церкве 1767.

Панове краиниц[и]! Зычим доброе здравя.

Теребло.

Бесѣды св. Іоанна Златоустаго и проч. стителен. Рукопис XVII — XVIII ст. Переховувався в бібліотеці сван. реф. ліцею в Марамороському Сиготі. Тепер, мабуть, в Дебрецині у Мадьярщині. Копія із посмертних паперів Гіадора Стріпського, які тепер находяться в бібліотеці товариства св. Войтєха в Тринаві на Словаччині. С.

1. Вкладні.

На звороті первого листа: Сия книга Георгия Петричъки, пароха веси Теребъли. Купленъна за двацят сорокувцувъ 1794 Mense Aug. 12. А хто бы ю восъхитити желалъ самым восхищением на себе прохлиство затигнест.

На звороті четвертого листа: Року 1725 лѣто было дождевио, блгое, тихое бе(з) буръ, безъ вѣтрупротивны(x), але громы страшныи были. Того року у нашумъ селѣ³⁷⁶ Тереблю жону Кузминцову Андрѣеву Гафѣю гро(м) убиль и хыжа згорѣла. Іюня 26 дня рано у суботу кужѣль прыла, спіце сходило. На Іванъ день горѣрку вариль Андрѣи,³⁷⁷ але на комашню же... Того ж лѣта два волы гром побилъ у Хустѣ на пути у возъ Томины молодого. Того ж роду Кузминцового легѣнь³⁷⁸ тои быль братаничъ Андрѣ...

Року 1726. Суша была великая того року, понеже людие хуляху на бга и на дождевное оно лѣто минущее ниже описаное. Сего ради бгъ наведе и гладъ людемъ иенокоривы(м). Довлѣть имъ, рече, бгъ табака довгань и горѣлка една мѣрка за купу жита бы(л).

2. Бесѣды стого Іоанна Златостаго и проч. тителен.³⁷⁹ Іоан Злат[о]-уст; глава 11.

Блгый газда, когда хоще(т) до(м) развалити, вуводи(т) воинъ челяд свою, абы порох або иншии гозъ³⁸⁰ не впав на нѣ, а пото(м) изнову приводи(т) и(х) во до(м). Пса(л) 33. Смрть грѣшнико(м) люта. Аввакум гла 2. Розширило пекло горта(н) свою, ро(з)звили смоки губы свои, готови су(т) и(х) пожерти. Хри(ст)е мил[ии]. За живота ту(т) па се(м) сѣйтѣ посмотрѣ(м) па грѣхы свои, рахунок учинѣм имъ через исповѣдь, чере(з) покаянїе. 1 пос. Кор.,³⁸¹ глава 4. Если за малыи поро(ж)иѣи бесѣды грѣхы остро мае(м) быти пытаны и сужени, што ж мысля(т) о великихъ грѣхахъ. Во если за нѣ не будемо гадати тера(з), гди ча(с) имаемо па то, живы будучи, теди разумѣммо собѣ, же оге(н) вѣ(ч)ныи пекелныи, которыи изготовленныи е(ст) на пюст³⁸² за грѣхы, не минет(т) оны(х) недбалы(х), лѣнивы(х) людіи. Над собою увиди(т) ибо замкненое. А судію бга правдивого, гнѣвлывого на грѣшныхъ. По(д) собою за(с) увиди(т) пекло о(т)вореное, страшное, из ни(м) множество страшны(х) бѣсов. И всѣ грѣхы его явны будут оклеветани

о(т) бъсов. А при собѣ не знаиде(т), что бы его іма(в) потѣшити, албо заступити, оборонити, ли(ш) при нем станут злыи его дѣла на образѣ дѣмонов и з ними и смерть як спекулато(с). А при то(м) за(с) дїволи страшнї, клеве(т)ници, котрїи его поведу(т). Теди са(м) на себе члвкъ почне(т) становати и нарѣкати, проклинати па(с)тиря своего, которыи не науча(в) ихъ и кедvezовав³⁸³ им, иж ледаяко опроважова(в) о марностя(х) свѣ(т) свои бе(з) послушанія цркви бжествен(н)ои. Ох! то ба(р)зо жа(л) его великий нападе. А коли па(к) увиди(т) рокы свои бе(з) конца на муку пришлии, пла(ч) безконечныи и мука вѣчная, тогда хо(т) нехай то(г)ко сле(з) про(л)ис(т), кы(л)ко дожду по всему свѣту иде(т). Не будет ему хо(с)па, а хоч такъ нех кричи(т), чтобы его в небо чути. Не е(ст) хо(с)на. Но(з)но тогда ю(ж) становати и коли³⁸⁴ марство о(т)несут, крамницѣ замкну(т). Ча(с) мине на заробленіе, путя не буде(т) до цр(с)тва юж по смрти.

О барзо щасливый той члвкъ которыи при доброи мысли³⁸⁵ умре(т), бо израдується веселосте(м) нб(с)ны(м) вѣ(ч)ным и так изрече(т) до себе: ох мои бе милы! За един днь ем қулко радости вѣчнои дюста(л), марно(ст) сего свѣтнью утрачающи, якни е(м) стато(к) вѣчныи дюстав. Привитали мя стыи бжїи, котрим ем уставом ходив и наслѣдовав пут бжїи, которы(х) е(м) честовав службами стыми, и ними ем ся размовляв бесѣдами лагодними и млтвами стыми на всяк ча(с) вѣ цркви восто(ч)нои, аки в нбѣ. И привитали мя агглы бжїи, которых е(м) завше не о(т)ганяв о(т) себе грѣхами скарѣдними, зломыслем, злодѣянїем, сквернавостю нечистоти. Сокотив емъся грѣху ведлуг Соломона бесѣ(д). Змія, хо(ч) и малая, бѣжа(т) пред нею члвци. Теди за тое до мя пристушили аггли стыи из моими учїн(к)ы добрыми и мене пере(д) судїю прв(д)ны(м) оправдили о(т) маръности сегодня(т)и и ра(д) е(м) барзо. Маргари(т) ли(ст) 143. Добръ тогда путник с пами мл(с)тиня а покаянїе могущее без пакости на(с) во нбсная врата вводити и спсти ны доту(л) тѣ(м)же упредим даже грѣсы на(с) не предварят и да не самы себе во муку возвержем. Нише бо житїе мало, а суд ко(н)ца не имыи и коц³⁸⁶ близк а страх мног а избавляющаго не е(ст).

Черна.³⁸⁷

Евангеліе. Рукопис XVI — XVII ст. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнatura F 6. Д.

Сию книгу, рекомую Евангелие, купил раб божи Олексеи ис подружием своев Аньюю и придал еи до села Черны, ко храму архистратига Михаила. И кто би ся важил отдали[ти] еи о(т) сеи церкве, нагай буде клят и про [клят], анафтема... суд буду имати на страшном судѣ ³⁸⁸ним.

Помя[ни] господи и дшу преставшихъся о(т) вѣка умерших...

Чопівci.

Апостолъ. Запис 1636, 1653. Книга тепер в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Повчі у Мадьярщині.

Си[я] книга, глемая Аплъ тетръ, купил еи сщеник Михаилъ Чоповский из женою своею Феодосию и из родителми своими и из Дадового Савки сынами. Сии имена, што купили книгу сию: Димитрии... Федори, Гацико и Польнико Матъи. Спомогли попови Михайлова купити за свое о(т)пущеніе грѣхов и за родителей своих. А хто будет... дасть за ню поп Михаиль осми золотых угорских. Купилъ ест собѣ на служеніе и дѣтемъ своимъ на манастыри Мукачовском у гумена Феофана, за влдки Василія Тарасовича. А хто бы ся важить хтоколвекъ запис сеи измазати, да будет проклят, анафема, маранаоа. Або хто бы мѣль о(т) мохъ дѣти тратити, нехай будет проклят на тую же клятву. Року бжго 1636, мця октоворїя, 1 дня.

Перед листом до Тита: Сія книга, глаголемая Апостол тетръ, попа Михаила Чоповского и жены его Феодосієи. Купил еи за осьмь златых угорских. І кто з неи будет о(т)правовати, повинен будет га ба за его о(т)пущеніе грѣховъ и за жону его и за брата жоны его Деметрия и Якова и Феодора просити... дня 1 ро. обж. 1636. А хто бы ся важил запис эъ еи замазати, да будет проклят.

Запис в сербській мові: Да се зна, како купи Ваико Петеръ сию книгу, глаголеми Апостолъ, о(т) попа Лукача Бестреманьскага за 10 золоты ухорски въ црковъ... храмъ Ваведени пресветне владичице наше бце присно... на лето... 1653...

Шаркадъ.

Біблія. Острог 1581. Книга була в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Повчі у Мадьярщині.

Лист 59: Сия книга о(т)ца Луки Шаркадского, презбітера ралишанского.

Лист 30: Сію богоспасаему книгу прочтох аз многогрѣшны іереи Иоанъ Млєнъ[?] доселѣ.

Запис галицького походження із села Опір.

Лист 45: Jacenty Krczynsky Dobrzydniewycz.

Лист 56: Сіяня книга о(т)ца Карпы Опорского. Рок 1669, мця мар, дня 2.

Лист 68 — 69: Сюю книгу, рекомую Быблию, купиль рабъ божїи іереи Иоанъ Б. Р. за золотых 30 і шест. И кто бы еи малъ взяти албо вкрадти, нехъ тыхъ язв не мине, которы положены.

Лист 71: Опорскій Карп.

Вкадні з областей Мадьярщини

Ардо-Поток.

Ірмолоғіон. Запис 1736. Півустав — курсив. Книга тепер в Убрежі біля Собранців.

...Нѣснословъ в тои час будущим старшим братомъ церкви стои ардовской-потоцкой. Дал за ню золотых угорских сѣмъ и четыри мариашъ своим сыном для науки Андреови, [Іоанови] и прочиим, которых гдѣ бгъ сподобить доспѣти того дару. Ихъ есть власное, никто не может о(т)кривдити, бо бы зоставал во кляидбѣ стыхъ о(т)цъ и во неблагословеній боскомъ. Тоє ся дѣяло в Потоку при людехъ засныхъ и вѣры годныхъ. Року бжия 1736, мца іюнія, дня 18.

Венчелло (Vencsellö)

Синаксарій. Книга тепер в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Повчі у Мадьярщині.

Сия книга свіценого ерея Феодора Венчловского. А кто бы еи хотѣл... о(т)дати, да буде проклять...

Вишшово (Viss).

Евангеліон. Рукопис. Запис 1594. Книга тепер в бібліотеці монастиря оо. Василіан в Марія-Повчі у Мадьярщині.

Перед евангеліем від Марка: Рок божа 1594-го куплена быст сія книга, рекомое Евгліе, до села Вышшово за 7 золотых и за 5 гроши и купилъ еи ереи Іоан из Иваном Кривченицею ку цркви стго Василія Кесарескаг[о] за свое телесное здравіе и душевное спасіе и за своих передкув вѣчную памят. И даїт на ню на тоту стую книгу Матѣи пол копы лопатек.

*Карас*³⁸⁸ (жупа Сабольцька в Мадъярщині).

Евангеліе. Рукопис XVII ст. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатура F 12. Записи 1665, 1682. *Д.*

Купил сию книгу Евгліе рабъ бжїи Тимон Яношъ из женою своею Анною, из своим сестрѣнцом Петром, из девицею Анною за золотыхъ девят у старого попа, у отца Федора, и придал еи до церкве караскои стаго архистратига Михала за свое спасенїе дщевное и за своихъ родителей. А хто бы еи имал укraсти, такиis исхай будеть проклят анафтемою і арамафта на вѣки вѣчніи, аминъ. Били при томъ люде честныи: 1. был Іверенъ Янош старии, 2. Івереші Янош молодии, 3. Розгонѣ Янош, 4. Густинъ Янош, року бжго 1682, месца септеврія, дня 30. Записовав отцъ Василии Караксій.

Вставка іншим почерком: за свое отпущение і за померших родителей отца и матере Ioана и... и брата своего Лендел и сына своего Петра и сестри своей Marїи и ереи Феодоръ и Karасъ у Сїдея їз Руси Любыцкіи за свое спасение за о(t)пощение грѣховъ їз женою Гафою за золотых 10. Кто [бы] маль *Вставка*: — за ерея Феодора, кто по моюи смерти будеть на сюм Евгліе отправылти, тотъ повиненъ за мене многогрѣшного просити — укraсти албо продати кремъ мене іерея Феодора руского люцкого, бо я за свою вѣриную працю купиль за 10 золотыхъ, на страшномъ судѣ зо мною будеть мати заплату перед страшными анггли, передъ страшнымъ предстоломъ. Але я многогрѣшный прошу, добрыи читателью писма стого, прочитай стое Евгліе у року единъ разъ у великое говѣнїя, другии разъ у Петрово говѣнїя, третии разъ у Госпожиного говѣнїя, четвертии разъ у розъдняное говѣнїя. Сесе Евглие купиль емъ собѣ. Недобро быти попови без Евглие. До схощу свойми Евглиемъ поиду. Подписаиль емъ святое Евглие у великое говѣнїя, у 2-ю суботу.

Раб бож іереи Ioан Завадовскій, писал у Karасу, рок бож. 1665, мца апріл, 5 днія.

Комлошка (біля Шароського Потоку).

Вмѣнець Х[ристо]въ Антонія Радивилівського. Київ 1688. Запис 1754.

Лист 1: Сія рекомая книга Винецъ Христовъ есть сщенаго іерея Георгія Макара, пароха комлошского, за 24 вонаши куплена.

Лист 3: Hic liber datus est. V. Monasterio Maria Potsensi a vidua olim Parochi Makara in praesentia D. Parochi Balsensis. Andrese.

На дошці: Азъ іереи Ioанъ Rakacъ п. вишварски, крестихъ, миром п. отрока Андрея, рожденаго о(t) родителем сщенаго іерея Георгія Мак[а]ра п. пишишански[?] р. 1761, мца ноеврія 26. Восприемникъ Надь Шимонъ. Восприемница Федья Югаска.

На дошці ззаду: Лазаръ сынъ о(t)ца Оласкаго родился дnia 24 юния р. б. 1754 и законно окрещенъ есть о(t) преч. о(t)ца Сабадоша, пароха потоцкого, которому кресны родители были Marгаритъ Ioанъ, Молшаръ Катерина.

Р. Б. 1754 преставилася [отъ] свѣта сего ко вѣчности ианѣ матка наша попадия серенчанска Анна Заворницка дня 17 януария. Погребена есть тогожъ мца дня 8, року више описаного. Погребена презъ токайского Маєи Добраи о(т)ца превелебнаго.

Марія-Повч. Монастир oo. Василіан.

1. **Феатронъ.** Чернігів 1708. Запис 1751.

Лист 1: Сія книга ест куплена, рекома Феатронъ, о(т) бесерминского діяка для закониковъ маріїповчанскихъ презъ пр. о(т)ца, на сей часъ ігумена, Іоанікія Скрип'ка), ч. с.³⁸⁹ Василія 1751.

Лист 229: Женѣ иглу в руки не мечь.

Лист 231: Простака не збираи на старшенство.

На дошці: Яко корабль без правителя, тако чловекъ без ученїя. Яко птах без криль, такъ чловекъ безъ науки.

2. **Бесѣды на 14 посланії С. Ап. Павла.** Св. Іоанна Златоустого. Київ 1623. Запис 1662, 1767.

На білій обгортаці: Ниже подпісана даю на видомость, кому належит о томъ знати, ижъ во великои потребѣ будучи, дала емъ до заставы книгу едину, Бесѣды Іоана Златоустаго рекомую, чстным о(т)цемъ законікомъ маріїповчанскимъ во золотыхъ вонашохъ 16, то есть шестнадцятихъ, которую книгу, которую книгу за ты выше іменованыи законици держати будуть, закы выше реченыи гроши не наверну, што для лѣпшиої вѣры сie начертаніе даю. Во обители М. Повчанской 14 ноември року 1767. Maria, вдова о(т) поконіка Корніцкого іерея позостала. При мнѣ іеромонаху Силвестрѣ Ковеичакъ, на тои чась ігумень.

На заголовному листі: Сія книга іеря Михаила Сколскаго. Купил ю за власную працу свою о(т) даскала Костантія славнаго града Стрія и дал ест за ню десят таляров битыхъ 1662, дек., дня 1662.

На останній сторінці багато вказівок, як складати проповіді. *Латинський підпис Joaness Czagaraeskay.*

3. **Миръ еъ Богом члєвѣку Іннокентія Гізеля.** Київ 1669. Запис 1684.

На останній сторінці: Року 1684 купил у мене отец Сава сию книгу за копъ...

4. **Ідеалтир.** Запис 1731

Року бож 1731 почалася у Повчи црков робити, мци августа, дня 28.

5. **Царскій Путь Креста Господня** Івана Максимовича. Чернігів 1709.

Михаїл Олшаи 1740. Сія книга куплена есть о(т) мене М. О.

Вкладні з областей північнокарпатських

Загірочко (Львівська область Ходорівський деканат).³⁹⁰

Апостол. Львів 1578. Запис 1573, 1081. Курсив. Книга була в бібліотеці ім Сеченія, відділ стародруків. Д

Рок біа 1581 купил сию книгу, рекомую Апель тетръ, раб божій... восполок из маліженкою своєю Осефиею. Купили ку хвалѣ гу бу и престон его блгомтри и придали сюо книгу, рекомую Апель тетра, ку храму Рождеству престон влдчиці нашеї бци до села Загорочка и дали за сию книгу Апель золотых 6 за свое о(т)иущене грѣхов. А кто бы сию книгу о(т)далити мѣл о(т) сег[о] стго храму, да буди клятва божія на нем и свтих оц триста... А кто будет па сей читати, пои или діакон или четец, повинни о(т) га ба за них просити, мовячи так: Бе, дан им много-лѣтное здраве, а по преставлениих о(т) сег[о] суетнаг[о] свѣта, бе премлстивыи, буди млстив дшам их на веки веком, аминь. И тои же раб бжїй Семион Загорецкий купил дзвун и дал за нег[о] золотых 7 и грошии 10 и придаїт е[го] тамже ку цркви Рожества престон влчцѣ нашеї бцѣ и не має е[и] жаден рушити о(т) того стго мѣсца ву вѣки вѣкомъ, амин.

На стор. 186: Григори Александрович Ноткевичъ, Федор попов-в[и]чъ, року божого 1573.

Зубраче.

Евангеліе. Рукопис середньоболгарсько-волоського письма XVI — XVII ст. Запис 1646. Книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

Ро[к]у бж. 1648, міца ю(н). 25 дnia. Купи(л)ъ сию книгу на имя Ев(г)ліє престолное ра(б)ъ бж. ... Андрї и Лина, Наастасія, иконы и(х) весполгъ из дѣтми своими Грекоріем Грекоріем и Феодосіемъ и дали за пю золотых 12. Прето священскыи чинъ и діаконъскыи и чер-

и нечъкни ... пови[не]нъ га ба упрашати напре(д) за здравїе и(х), а потом за о(т)пущенїе грѣхо(в)ъ.

Прочтивше сіе писаніє и зась бга ради прошу молѣте за преставшихъся рабо(в) бжіихъ Іоанъ, Мрію, Пелагію, М..., Семіона, Ко(с)ти, Аньтина м[л]аденца, Костя, Настасію... Анны, Огафію, ... Стефана, Лукы и всѣхъ родично(в) видомыхъ и невидомыхъ или запомнелыхъ забвеніе(м) ради прошу, чсныи о(т)ци, молѣтесь³⁹¹ за на(с) грѣшныхъ. Вы есте соль на столѣ и жродѣ водѣ, ащ[е] со(т) обоняе(т), чим ся осолять.

О(т)дають сию книгу, на имя Ев(г)ліе до веси Зубрачого, до храму Заложеніе Успеніе пристыа влдца ишле бца и прсно двы М. А кждыи Презвитеръ или діаконъ, или діа(к)ъ сен книги о(т) тои цркве не по- винъ о(т)далити, теды нехай(и) буде³⁹² кля(т) и проклять, апаоема и марамафа, і судъ буду мати з нимъ на страшномъ судѣ Х(с)вѣ, гды(ж) куплена . . . за црацю³⁹³ свою.

При людехъ . . . ныхъ и вѣры годыныхъ. А кто бы, кто задаль, иж есть краденая албо . . . свое...

Mісце незідоме.

Апостол. Рукопис середньоболгарсько-волоського письма XVI — XVII ст. Запис 1655. Книга була в музеї монастиря оо. Редемптористів в Михайлівцях.

По(к) бо(ж) 1655 ра(б) бжїи Васи(л) з женою своею Марсю... и по
не(м) бывшїи спасеници также маю(т) стеречи о(т) злого члка о(т) раз-
р[ѣ]занія листа, о(т) капанія воску по(д) клятвою стых о(т)ъи 308. Абы
си никто не важи(л) о(т)далити о(т) то(и) стои цркве, ами(н).

Іншою рукою: Помяни ги Афанасия Крупецкого, еп(с)на премъєского и самборьского, въ цр(с)твѣ своемъ иб(с)номъ

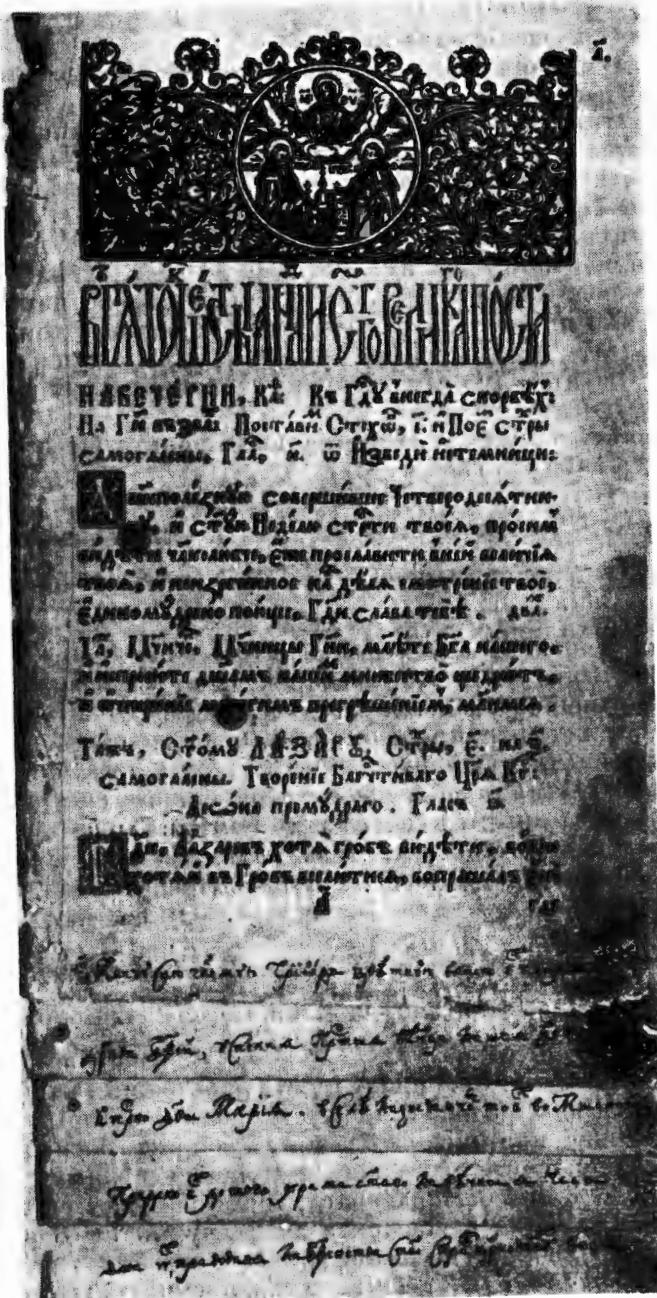
Знову іншою рукою: Списание о шатахъ црковныx, котори забрали, не подавали Гаврилиха, Гамашова Маря 2 гроши 10 дутки, Канюшка, Гцури жена 17 грошиц.

Квятонь.

Требинськ. Рукопис. Книга була в бібліотеці Національного музею ім. Сеченія в Будапешті, сигнатаура Q 9. I.

На стор 68 курсивом: Сию книгу купил рабъ бжии Гаврило Салинцъ-
кий из Лазором нап[о]ль за злот 8 искужбами, которыи на престолѣ
служатся в цркве квятонской. А тои Требникъ посополь службами
не мает быти о(т)даленъи о(т) цркве квятонской вѣчными часы. А кто-
рыи сщеник буде с них о(т)правовати, тогда долженъ е(ст) мити га ба
за раба бжия Гаврилия и Лазоря и за подружие их Ганусю и Ганю
и за их потомства, за их о(т)пущение грѣхов и наслѣдие црства вѣчнаго.

На стор 153 — 154: Сей Требнікъ есть раба бжего Тимофея Бодиаря житее[?] его на тот час было, гды емь одь него опожичнувъ. Ричов[?] уязл было учты.

Вкладна на Тріоді з Мшаної (тепер у Польщі).

Мшана.

Тріодь. III.

Книгу сию, глемую Тріодь цвѣтную, власно ест придано цркви бжєи, Успеніи престыи влдчца нашей богородици и пр[и]сно двы Марїи в селѣ называочом, то ест Мшанои. Придано ест до того храма стаго на вѣчныя часы для о(т)правованя набженства стго справ црковных в неи.

Яблониця.³⁹⁴ (На північ від Санока).

Тріодь. Рукопис з початку XVI ст. Книга тепер в музеї в Саноку.

...за золотыхъ 18 которую то сию книгу ... о ... щеніе грѣхов и за свое доброи³⁹⁵ здоровья придавши еи ку храму стых... Козми и Дамиана до села Яблоницѣ. Претожъ хто колвең буде справу имѣти с тоеи Триоди стои, теды повинен га ба просити за раба божаго Максима. А иже бы смѣль ся хто важити о(т)далити тую книгу о(т) тои цркви стои, проклятыи на вѣки вѣчныи буде. А вы о(т)ци учить и справляите, а аще ли погрѣшио що обрящете в сен книзѣ, исправляите, а нас грѣшных не клынѣте а вас гъ простит...

Вкладні з областей Румунії

*Путна.*³⁹⁶

Евангеліє. Рукопис XV ст. Знаходиться в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатура F 3. Запис 1676. І.

Сию книгу, рекомою Еванхелии[е], купил еи Аврам Орменин за о(т)иущеніе грѣхов своих и родичув своих и дал и до храму Успенія пресвятои дѣви бохородици до манастиря Путнои року бжго 1676, мар 5 днь. Хто би еи отдалил о(т) храму стаго, буди проклять.

*Турц.*³⁹⁷

Евангеліє.³⁹⁸ Рукопис XVI ст. Книга була в бібліотеці Національного музею в Будапешті, сигнатура f 250. І.

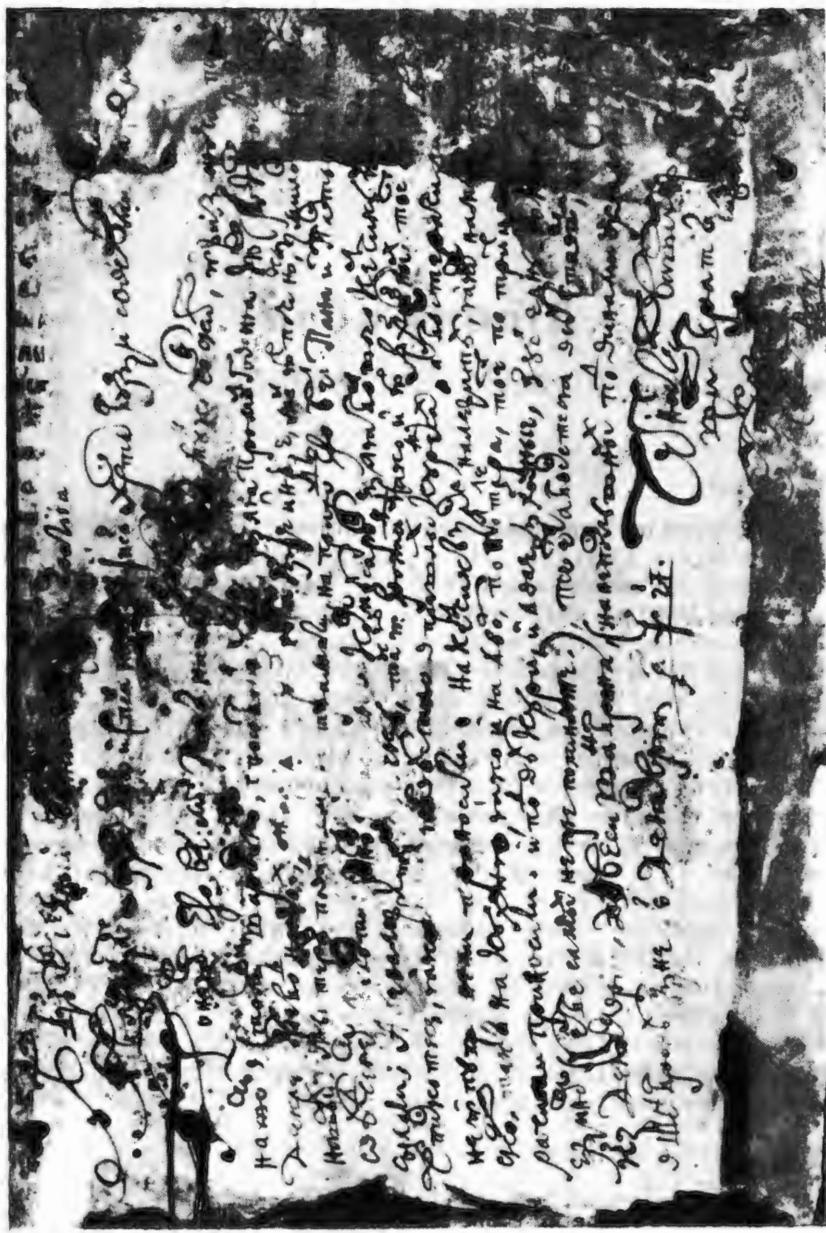
Купил сюю книгу, зовімая Евліє, раб бжін Федор съ подружем его и съ чады своими и дал за ию 20 златых и придали еи до цркви въ Турци ко храму и престолу архієпарха Николы и дали еи за свое о(т)-пущеніе грѣхов и за родителя свою каждаг[о] по имених. Тѣмже, кто бы еи смѣл о(т)далити о(т) обѣтованого мѣста, поп или дѣак лини простыи члкъ, да будет, анафема, прокліт и о(т) стых оць тнї, иже въ Нїкїи въ сем вѣцѣ и въ будущим.

Ділова мова

Обіжник (курецьда) шанбронського священика Петра Обуховського,
нам. шариського з 5 грудня 1713 р., відклесений о. Стефаном Войтовичем з в'язання на церковній книзі в П. Тваріжці і відчитаний мною (І. П.) в Празі 1949 р.

В Шанбронѣ, дне 5 декемврیя 1713.

Честностен Ваших жичлив... иши брат
и соедужи[тель]
властиа
Петр Обуховски
Ишар.

Куренда Петра Обуховського із с. Шамброн з 1713 р.

Лист священика Івана Ганчовського з Лукова до намісника шариського, презвітера ганіговського з 1716 р. Відлілений з в'язання церковної книги в Н. Тваріжці о. Стефаном Войтовичем в 1949 р.

Превелебному о(т)цу Намъснику шарыскому, презвитеру ганиговскому сїе начертаніє да вручиться въ Ганиговцех честно.

Превелебныи о(т)че Намъснику, Миръ зд[равис]
Превелебности Вашои.

А при семъ посылаю келчикъ описаныи по дваца[т] четыри полторакы о(т) родича моего [о(т)]ца миклошовскаго через листа сего [ука]зателя. А цо си дотыче, же вышише мено[ваныи] духовныи на соборъ не ставили[ся] ведlugъ першаго назначеннаго ... причины тои не ставилися, уважа[ю], же липше есть розгнѣвати чол[овѣка], нежели розгнѣвати Бога, а для ... не на слушныи часъ назначоныи б[ы]лыъ соборъ, понеже дость часу было [мѣс]то вторку назвачити четвер[ъ], где моглися всѣ ставити. Заты[мъ] понеже длуство о(т) давных [роп]ковъ у превелебности Ваш[ои] чиненное и пожыче[пое] о(т) родичеи, прошу о(т)дати [су]му интересомъ церковнымъ semel pro semper sex per centum бо ежели не, тогда правомъ орсанкымъ ведlugъ статотовъ Регии буду глядати. Симъ здравствуйте!

Служебникъ
Іоанъ Ганчовски де Клембаркъ

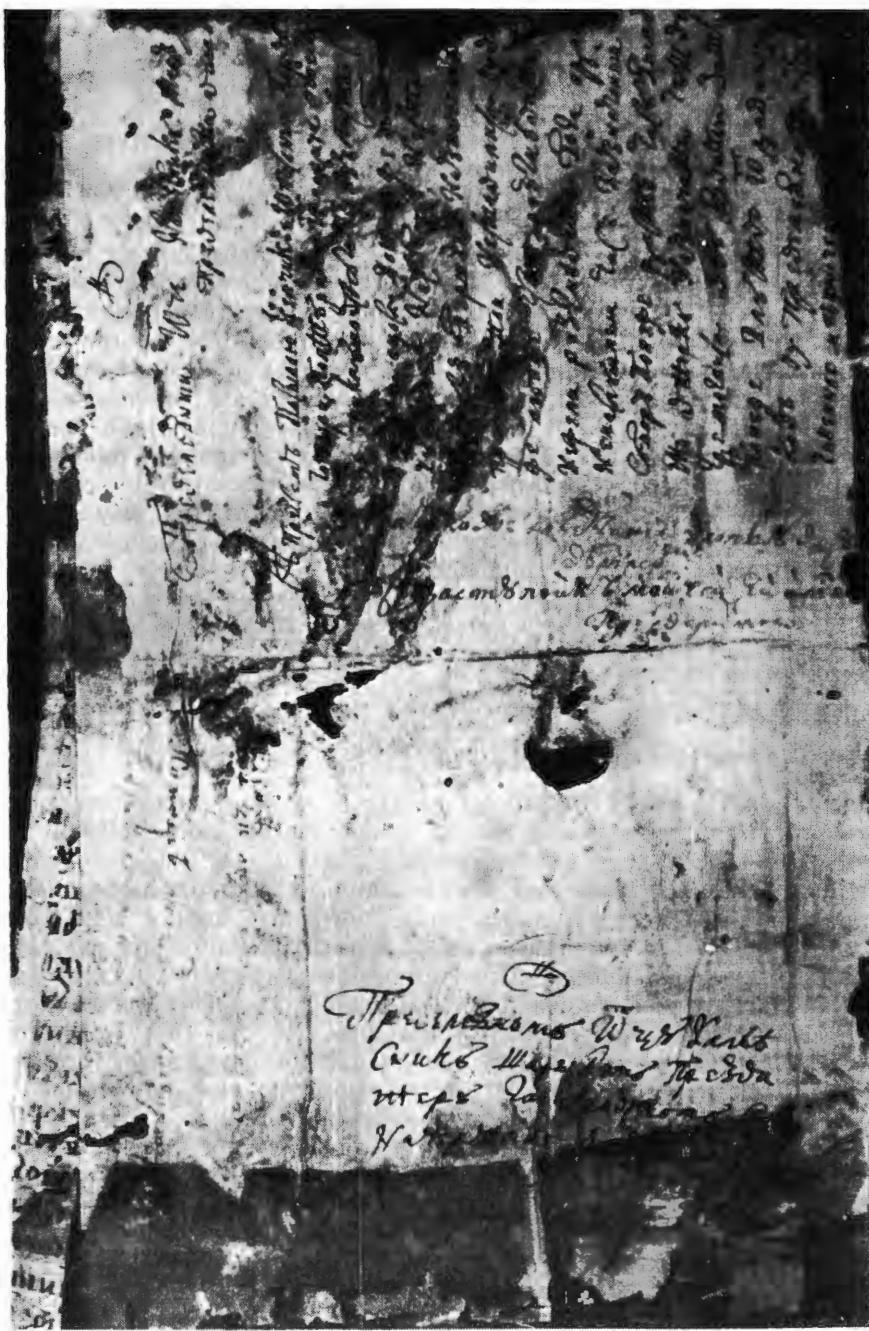
Локовъ, дня 3 януария,
року 1716.

Лист Георгія Блажовського з 1734 р.³⁹⁹

Чиные о(т)че Григор! Протопоп брате о Хтѣ миръ Ховъ и вся благая! Вѣдомо есть чловелебности вашеи ижъ чтины Соборъ Енеральныи в каѳедрѣ мukачевьской текущаго року дѣйствованныи, котораго ради и чность ваша до Мукачева приходили [ти], але прежде термину: постановилъ абы единъ каждый пахъ⁴⁰⁰ обыщаго добра ради дать по три марьянішъ гроши келчиговыхъ для депутатовъ, которыи на Синодъ Енеральныи въсего клиру, якъ восточнаго, такъ и западнаго набоженства, поидуть, которыи Синодъ понеже не о(т)мѣнило будеть ся оправовати такъ ижъ и сами не знаемо, которыи часъ нашъ ставитися мусимо; сего ради чность ваша тыи то гроши (которыѣ яко есте на цевъи ворозумѣли есте... и выбрали) якъ цай синше и не о(т)мѣнило, альбо до кафедреды до рекъ самаго вел. господина Епископа и прелата нашего, певъинымъ посланцомъ препо... апебо меншаго труда ради, за мною до Туръца, понеже нынѣ въ тымъ яраши визѣтую, въ которымъ еще до стого Николая забавлюся: Паки Гду поспѣшествующу переселюся за Тису дэ ярану о(т)ца арх. копанского и далеи. Прочес спасаитесь о Хтѣ, и иначе неучините.

Чеснов вашимъ зычливыи о Хтѣ братъ
Георгіи Блажовскіи всечтнаго клиру и церкви в ос визитаторъ.

У Велятинѣ, 25 пов. 1734.

Лист Івана Ганчовського із с. Луків з 1716 р.

Грамоти Заріцького і Мстичівського монастирів

Грамоти Заріцького монастиря.

1.

Дарча грамота Івана Колубця, презвитера київ'язького, з 1685 р.⁴⁰¹

Роکу 1685 списка[ся] сия епистолия или цессия. Сие писание г(с)дна о(т)ца Іоана Колубца, презвитера київ'язького, о землѣ, которий набы-
вали за гроши. На Іемови Федчова за золотих 6, Тетяновичови 4 ниви
за пять золотих и грошии 3, Федора Марц'євого I нива за 2 золотии
и грошии 6. Вирвов... 2 пивъ на Кормашцѣ⁴⁰² за 2 золотии и вишшей
I за гроши... Михалка попового 3 ниви за золотих 20. Гринкова два
д...⁴⁰³ за два четвертки⁴⁰⁴ зерна, единъ пшеницѣ і единъ жита...
Сабранціовъ⁴⁰⁵ лазокъ и нива тамже I, за 3 золотии и вѣко пшеницѣ.
Низискувъ лазокъ за три золотии и горшѣ 8. У Гретеровицѣ Кунинърова
нива за 2 золотии. Тимкови 2 нивъ за золотих 7. На горѣ Вирвова
єдна пива и 2 дарабы за золотих 3. Там же Михалка попового на Пор-
рубищу⁴⁰⁶ пулдруга ниви за золотии I и грошии 20.⁴⁰⁷ Вишше перевузця
Василевѣ⁴⁰⁸ 4 ниви за 2 золотии. Ниже Зарубова I нива за золотии
I. У нижнемъ поли три ниви и дарабъ единъ за пулчетверта золотого.
Там же Сорокови 2 нивъ за 2 золотии. У Чумалову лузцѣ⁴⁰⁹ федкова
нива за I золотии. У вишнem Василевѣ⁴¹⁰ двѣ нивъ за 2 золотии и гро-
шии 5. Вишше тогожъ Василя 4 ниви за 4 золотии и грошии 7. Там же
Микитеева нива за золотии и гроши⁴¹⁰. 10. Бочкаевых пят нив и сѣнокус⁴¹¹
за золотих 5. Чегилева там же нива за [зо]лотии 1 а нижекъ тогож
Чигеля I нива за золотии I. Се...⁴¹² 2 ниви за грошии 11 и четвертокъ
бру. Симочкиви... три ниви⁴¹³ за 17 грошии и двѣ вѣка жита. Бочкаеви
двѣ [ни]ви за золотих чотири. Федчова нива там же за I золот[ии].
Под горбкомъ лаз Боніакувски нивъ дванадцят у единум шорѣ за золо-
тихъ чотирнадцять. Тетяновичови 4 ниви за два четвертки жита а за
едну четвертку пшеницѣ. Магилевская сѣножат за шистнадцят золо-
тихъ. За которини Магил⁴¹⁴ Станко взяль 8 золотихъ. І его млсти II. Ком-
лошому Мигалевѣ⁴¹⁵ за тулюжъ сѣножат дал о(т)цъ Іоанъ Колубецъ
другихъ 7 золотихъ. На тое свѣдки суть два: единъ Юрканич Павель,

другии бѣровъ Федко. *Іншим почерком:* Хижи мои и всѣ будинъки мои на ореку панским знаидуючиися, яко моимъ попускимъ⁴¹⁶ коштомъ за позволенемъ панскимъ вибудований даю, дарую и легую на тоине монастир Зарицки.

2.

Куича грамота єромоноха Іоанікія Колубця з 1687 р.⁴¹⁶

Року 1687. Я Онуфрий и Иван и иша сестра Хима, обывателъ за-рицкии,⁴¹⁷ маючи лаз у нижнемъ полѣ,⁴¹⁸ котрии зовут Чермашъ, котрии ми з отцемъ ишимъ Сабовча... винялисмо з хащи, продаємо вѣчними часи о(т)цу Іоану Колубцовѣ⁴¹⁹ за золотих 24 а то таким спо-собомъ: па Завербѣ⁴²⁰ едну сѣножат, двѣ нивѣ, и⁴²¹ един клинъ о(т)-быраємо⁴²² наш власний о(т) о(т)ца Іоана Колубця,⁴²³ котрии есмо были дали ему в залогъ у дванадцяти золотих, а Хима сестра иша а жона Павла Сурбаила⁴²⁴ готового гроша взяла за тои лаз 12 золотих угорских и то при цѣлуги громадѣ зарѣцкуи.²²⁵ Дохладаємо, же⁴²⁶ ктобыколвекъ хотѣль на потомъ того лазу⁴²⁷ доходити албо его вику-повати, теди першеи маєт на вармед сто золотих дати, потом о(т)цу Іоану Колубцовѣ⁴²⁸ двадцят чотири золотии угорскии⁴²⁹ за тои лаз-вернути, на що бывоншаги⁴³⁰ суть: Велиганъ пупъ, Михайлъ пупъ, Дмитрій Ігнатъ пупъ, Ілювъ Лука, на тои чає быровъ⁴³¹ Гозда Іванъ⁴³², Комендаши⁴³³ Федор, Легки Ілко,⁴³⁴ Чвихъ Гаврило.

Печать на лаку

Іереї Іоан Кіоропецки⁴³⁵
намѣсникъ мukачовски⁴³⁶

Ієромонохъ Іоанікій
Колубець рука власная⁴³⁷

Далі слідує латинська записка мukачівського єпископа Годермарського з 1713 року.

3.

Дарча грамота ігумена заріцького монастиря з 1708 р.

Року 1708. Я, отецъ игумен Зарѣцкаго манастире, даю два волы на манастир Зарѣцкии, еще к тому двѣ землѣ на поле нижнее, а то за землѣ: една земля на Поповици у чотири золотих, а тата земля иде через Поповицю аж до гатара Берег вармедѣ; друга земля пониже Михайловои землѣ... алчи у полчверта золотого против крутеле Чубиркового городу; на вышнее поле Штефкова земля у три золотии. И еще к тому даю лаз у Сѣлци за панскою винницею а пониже Грабника Микитова Сухана на пять земель в полщеста золотого, една земля у три золотий. Опять пониже Кирничини двѣ нивы вурни Лизакови Василеви у три золотии, опят дає отецъ игумен Обучъ на праву руку, идучи до Кивяжде, опят у Посѣчи двѣ землѣ иляшувскіи уручнii, опят у вышнум поли у Довгум Вулшинку земля 1, опят на Сопливцѣ нива една и тую дає отецъ игумен на манастир Зарѣцкii. На долюшним полю три землѣ, двѣ землѣ у два золотиѣ. Една нива понише Легкого лаза

на манастир далъ оць ігумен, на вищее поле онять една земля, на Пѣскахъ и то тоту на манастир дає.

Coram me Laszlo Szilassy Nobili.

Гдь гордим противится, а смеренним даетъ благодать.

4.

Іупча грамота о. Михайлa, памісника заріцького, з 1711 р.⁴³⁸

Рок бж. 1711, марта дня 30. Видомо о сем буди, кому принадлежит знати о том. Я, будучи о(т)цъ Михайл памисніком в тои час, купилъ ем землю на ораня манастыреви у долгішнем полї за три золотих из памитком вуд Багглея Ивана, котрай ся жене попри водѣ, одень конецъ вынини на попову Игнатову землю, а нижній конецъ на ианскую землю. Такъ бесѣда была, жебы инишому не слободно вудкупити вуд манастире, только Иванови, колї си изможе, волно ему будетъ. Были на тои час три доходовыни. Един отецъ Михайлъ, зарицкий ктітор, втории Ноанъ, Черепіов зят, о(т)цъ Грігорій, сынъ, Михайлов Бачі Игнат, пудъ котрым была земля тата, Гриц Жигов зят, Иван Багглеи мешпии. Для лѣншев вѣры бizonшаты записаны тутъ.

5.

Дарча грамота Анни і Федора Гозди Заріцькому монастиреві з 1715 р.

Я, Анна, позостала вдова по небощику Оеодорѣ Гоздѣ, вѣдомо творим сімь начертаніемъ, яковимъ способомъ Оедоръ Гозда, манишоль мои, земли албо лази ортован[?], правдѣви названы, на стую обѣтель монастира Заріцкаго о(т)далъ предъ сконапіемъ своимъ, где и я, манжолка его, за живота моего стому монастиру о(т)даю, абы якъ за родину ишу преставшую ся сорокъ уста о(т)правляли, такъ же за преставшаго ся манжола моего Оеодора Гозди и по зѣистю живота своего, абы ся сорокъ уста з(т)правляли и я там же тѣло свое положила. Я при бытности велебныхъ о(т)цувъ и уцтивих обѣвателіи зарицких о(т)даю. А хто бы хотѣль сие богобоине о(т)дане емли, албо сей тестаментъ ламал, подъ клатву припадаетъ. При томъ записѣ моемъ бѣвши годиадъ⁴³⁹ зарицки Игнать Бабичъ при сщениках на тои час зезнал, ижъ многажди преставшиися Оедоръ Гозда, бывши з ним долу, чинцаницу свою, на котрои седѣлъ, оффровал и леговалъ кремъ лукъ и енших пѣлъ⁴⁴⁰ обѣтели стои зарицкай вѣчними часи. А то прото, абы тамъ за дши преставшихъ ся дѣти сго, яко и за дшу его самого, сорокоустъ ведлух обрадку грекорускаго быль в тои обѣтѣли о(т)правовани, такъ тежъ и позосталая старушка манжолка его Анна, абы, на тои земли докончивши житие свое, была погребена и дша еи сорокоустомъ хрістіанско увелблenna. А если бы Лукачъ, стрѣччаникъ его, мался удѣрати до тоei земли, теди жадной моци не маеть мѣти, поневажъ о(т) десять пѣть тую землю, покы есть огороженая, при людяхъ

годных вѣри видѣлено есть на самъ небошника Осодора преставишаося, а іныи всѣ земли, такъ луки, яко и ораницы суть приданыи Луци, наветь и тая земля, которая дается на монастырь Зарицкии, которая есть легована на монастырь, іртованъ правдивая, четвертина тулко о(т)дается. А хто бы тую легацю важиль ся рунтовати, анафема, клят и проклять маеть быти. Такъ же в долижнум поли три гѣви против Превозца малого, Куть незваныи ... улотовить сѣбою вѣчними часи за душу свою о(т)казуетъ на монастырь стыи, а тую землю за гѣвнязпую въ пятницетъ золотих такъ сам небошникъ за живота своего, яко и маложонка его Анна при соборѣ опроводном записуютъ и легуютъ. Того записи для липшии вѣри и певности люди поваги и вѣри годныи имена и прозвиска своя подписуютъ. Дѣялося въ обѣтели святои зарицкое дnia 14 октоворія 1715 року.

Еромоняхъ ... Колубецъ

Іереи Петръ, презвитер киевякій

Ігнатъ Бабичъ годнад зарицкии

Іереи Ігнати, презвитер зарицкii

Демчиков Пилип Зарицкий

іереи Григорій, презвитер зарѣц.

церкви.

іереи Михаль иттор 41 зарѣцкого ... Алексеи превзи беганьски

Анна, Оедра Гозди манжолка.

На тое все село Зариче свѣдѣтелствуетъ, же тая земля іртованъ правдивая.

6.

Дарча грамота отца Григорія Заріцкого з 1725 р.

Чесно превелебному о(т)цу игумену зарѣцкому мир Христов и прочай. Я, отец Григорий Зарѣцкий, будучи теперѣшнаго часу, жиющи убого и пали[?], даю землю обители святои близко манастире пила⁴⁴¹ хлѣва моего три сторонки, четвертая поперек долины кунцом на Кругликъ, на вишнем поли, нива една на Мотруничовои загородѣ, двѣ нивы на Лохти, двѣ на Коновум дворищу. Тыи землѣ даю до того часу, поки я буду ходити, а потому, коли я си оберну, албо мои дѣти, абы назад о(т)дати минѣ албо моим дѣтим.

Отец Игнатий, отец Петръ Сѣлецкий при его о(т)ца небошника смерти описованим. Отец Петръ на тое писание укаже отцу игумену и на тое вся громада дознае, же тии землѣ с Тиницового телека у трицатех золотых в одно из братнimi. А при сем зостаю ваши превелебности всегдашии приятел и богомолца отец Григорий Зарѣцкий, презвитер полянский, рука власная. Року божого 1726, мѣсяца марта, дnia 6.

На зворотѣ: У крестопоклонную неделю дана таї карта о(т)цу ігумену, марта дnia 6.

7.

Заставна грамота Петра Лехкого з 1745 року.

Році 1745, мѣца октоворїя 1. Я, Петро Лехкіи, завдавъ емъ землю Фуцичовымъ Василовымъ лєбнiamъ под залугъ на нижнемъ полі на Метѣ, попиля Сикетіевои, понеже,⁴⁴² тамъ же недалеко тои два дарабы. Пониля Кузянки и концемъ на Кузянку. Тота нива и дарабы за девять маръяшовъ. Еще к тому три нивы повыше Данковы, пониже Иловъ клинъ вышний конецъ на Катунову за девять маръяшовъ. Еще к тому една нива на долинѣ пониже Семакова а повыше Федорова Лехкого за три маръяшъ на вышнемъ полі на мостку. То емъ выкупив о(т) Ферка Бабича за седѣмъ маръяшовъ. И тую тым же лєбнiamъ Фуцичовимъ завдаю. А так землѣ всѣ запѣняжий а тю⁴⁴³ землю о(т) тыхъ людей не волю выкупити [ти] кромѣ мене албо моихъ дѣтей. Биршаг двацять 4 золотыхъ, на солгабирова мадяри Яноша сѣлцкыи дакъ⁴⁴⁴ Юрко. Цѣло Иванъ, Павель Морковецъ, іеромонахъ Никифоръ.

8.

Друга заставна грамота Петра Лехкого з 1745 р.

Році 1745, м(с)ця октовория 1. Я, Петро Лехкіи, завдавъ емъ землю манастиреви Заринцому под залох на нижнемъ полі на Метѣ, попиля Сикитиевои пониже, там же недалеко два дарабы, пониля Кузанки и концемъ на Кузянку. Тота нива и дарабы два за девять маръяшовъ. Еще к тому три нивы повыше Данковы, пониже Иловъ клинъ, вышний конецъ на Катунову, за девять маръяшовъ. Еще к тому една нива на Долинѣ пониже Семакова а повыше Федорова Ле[х]кого за три марияши на вышномъ полі на мостку. То емъ выкупилъ о(т) Ферка Бабича за седѣмъ марияшовъ. А тую тыш манастирови задаю а такъ землѣ всѣ запѣняжни. А тую землю о(т) того манастире Заринцкого не волю выкупити кромѣ мене, албо моихъ дѣтей. Бершакъ⁴⁴⁵ двацать чотири золоты на солгабирова мадяри Яноша. Бизоншаги: Силецький дякъ Юрко, Циро Иванъ, Павель Маковецъ, іеромонахъ Никифоръ.

9.

Куича грамота ігумена заріцького монастиря Никифора Старости з 1750 р.

Році 1750, мця октоворїя, дnia 13. Я, іеромонахъ Никифоръ Староста, на тои часъ будучи ігуменомъ в монастири заріцкимъ, купилемъ у Петра Кутнича землю под залигъ, то есть двѣ нивѣ близко монастира нового в заріцкомъ гатари понад рѣку, вишний конец на Лазорикового Андрия, а нижний на Булезово [?], за которую землю далемъ золотихъ пять dico 5 вонашъ форинть. Что ся дѣяло при людехъ вѣри годинъ

Данко Когутъ, Іоанъ Томеи, Іоанъ дякъ монастирскій з Дубровки,
Васильвъ Мелниківъ, Joanes Megyesz[?] solgabirov
Сие южъ выкуплено.

10.

Дарча грамота Олекса Бажова заріцькому монастиреві з 1751 р.

Року бжго 1751. На манастиръ Зарѣцкій я, па имя Олекса Баживъ,
даю пивъ лаза, за которїи купилемъ у Легкого Андрея за пять мари-
шовъ Илкового Івана.

Цей запис перекреслено, а за ним іде: тогошъ року даю томушъ
манастиреви зарѣцкому Касаливъ, которїи купилемъ у Катонового
Юрка за шесть марѧшовъ подъ Лукаемъ, зниже них Томеичиного
Данка, звише Кутничова.

11.

Тогошъ року даю па манастиръ за Зарѣцкій ниву едну, которую
купилемъ у Пряндоли Симка за шесть марѧшовъ з единои сторони
Легкого Федора, з другои Петрикова в Пастивнику. Что ся дъяло
в манастиру при людехъ вѣри годнихъ. Стефанъ Маляр, Васили Бажовъ⁴⁴⁶.

12.

Контракт заріцького пароха [Васilia] Костака з 1762 р.
Из контрактовъ Костаковыхъ.

Сей контрактъ мнестря Зарѣцкаго о землѣ, которыи бывъ завдавъ
оць игуменъ мстичевскии Вонифатии Грецула за десять марѧшовъ
и опять ихъ тои же игуменъ вымѣниль. А тыхъ же нивъ есть десять:
у зарѣцкомъ гатару двѣ нивы близ села за Данчищомъ, а прочии нивы:
двѣ коло Гнилого болота, на другои странѣ двѣ нивы, еще па Лопаш-
ковѣ двѣ пивы, которыи то нивы оць Костакъ, зарѣцкыи парохъ,
з пеякои хащѣ вычистиль, которое чищеня бичеловали зарѣцкыи
полгарѣ: Легкыи Іоанъ годнодъ, Василь Чедрикъ бировъ из прочими,
которые то чищеня все поручиль на манастир, дабы ся о немъ законници
Богу помолили.

Дал іншиою рукою: На сие его зать Дмитерь Поланѣски[?] і своею
женовъ па сие произволили, па што нахъ знакъ креста стаго рукою
свою кладуть. При мнѣ ерею Іоану Поляку, паруху лазоску, року
божия 1762, мѣсяця марта, дна 30.

На звороті: Сей контрактъ манастира заричовскаго о(т) пивъ о(т)
іеря Костака, что ихъ на мали часъ держаль 1762.

13.

Купча грамота ігумена заріцького монастиря Михайлa з 1760 р.

Симъ писанием извѣстно творимъ в тои речи, што купилъ игуменъ Михайлъ манастиря Зарѣцкаго от Титѣ Кумицкои Тувстулянъ I... въ за десять золотыхъ с тымъ докладомъ, чтобы о(т) манастира жаденъ вукупити не воленъ кромъ еи и еи сыну. На што и подписується Титя Товстуляня. На сie сут свѣдкы: Легкій Ioанъ, Петрикъ, Тучичко Ioанъ, Параскій Oleкса.

Сie азъ іереи Василій Костикъ преписалъ о(т) давнаго старого, занужъ сю южъ почаль бытъ казити, занужъ миѣ ихъ были некоторѣ завдали игуменъ Вонифатію, але зась валтоваль.⁴⁴⁷

Грамоти Мстичівського монастиря XXII—XVIII вв.

1.

Дарча грамота Улашина Мстичівському монастиреві з 1654 р.⁴⁴⁸

Року бжія 1644, іюнія 16. Я, на имя Улашинъ, которы живучи в селѣ Мстичови своимъ снамы Ілко і Тома. Того ради, я, знаочи, ажъ мои сны по мою смерти не много памятку вчинить за мновъ, теды я памятаючи конецъ живота своего, прідаю подъ манастиремъ гору свою, котра моя власна. И такъ вѣчними часы даю за свою дшу влдцъ Ioанікію, абы которѣ будуть калугорі зоставати в томъ манастиры мстичовскому за свое о(т)пущеніе грѣховъ и родичовъ своихъ, дѣдовъ і прадѣдовъ. И кто бы важился тое о(т)бирати назать о(т) манастира, таковій повиненъ будеть судъ мати пред бгомъ моимъ за мновъ, да будеть проклятъ, абы не о(т)далъ тую землю о(т) манастиря ани гуменъ, ани калугеръ, тилко абы завше служила монастиреви. А по смерти мою, абы гда бга просили ... дшу. Списанъ в манастири мстичовскому с ... чась зостаючи ігуменомъ сиѣ влдчи ... ръ Ioанъ Афанасій Великій. С подпи ... рукаъ своихъ власнихъ.

2.

Заставна грамота Ілена Конинця з 1657 р.⁴⁴⁹

Року 1657. Я, на имя Конінецъ Іленъ, живучи в Берегъ вармеди, в селѣ Мстичов, даю ихъ млести свою част лаза Каминї поточины, емъ ся суритовав⁴⁵⁰ на два волы. Узяв емъ у (от)ца Оеодосія такъж у о(т)ца Афасія у сумѣ на имя 12 зол. угорскихъ. Теды и, ежели жив буду, самъ ихъ млести одамъ задугъ тот. А ежели Бгъ с ... иоще смертию, то мун марадик⁴⁵¹ валтуи⁴⁵² собѣ... а манастиреви, котори тот буде, албо гумен ... чернецъ, да и тоту суму, у которую ... ставилъ свою лазину. На то свѣдокъ мои братя ... ииши люде: Дубецъ Лас, Дубецъ Міхалю, Лѣкырічъ Аї[др]аиш Шимон, Добра Шандор, Штефанъ Добря.

3.

Та сама грамота у відписі і переробці з 1710 р.

Рку 1710, десембер 20 die. Я, на имя Копінець Ілляшъ, в Берег вармеді жючи, в селѣ Мстичов, под монастиром до их млости емъ ся суритовалъ на два волы во о(т)ца Федосія і в отца Афанас, взявши в ихъ млости в сумѣ во 12 золот. Теды я, ежелі жив буду, самъ их млости одам залуг тот, который емъ взял на Камяні [по]точинах, свою част кромъ своих братов. Ежелі бгъ поиска мене, перве мои марадїкъ валтуи собѣ а манастир уконтентую у тоту суму, у которую я заставілъ свою лазину. На тї⁴⁵³ свѣдомо всѣмъ вышше пїсаного року.

Примітка: Паръя большого листа.

На другому боці: Контрактъ о(т) Копинца или Фетка о(т) лаза на Камяныхъ поточинах о(т) Іляша.

4.

Заставна грамота Петра Копинця з 1657 р.

Я, на имя Копинец Петро, заставил емъ свою част лаза на Камяныхъ поточинах их млости калугеромъ вышше писанных у своимъ упадку, коли Естергашевъ воина мою хату спалїта. Не могло иначѣ быти, мусѣвъ емъ их млости заложити лазину свою у суму три не[м]еци зол. из своим сномъ Юриомъ ихъ млости, поки не о(т)дамо, то пахай держат у своих руках. На то свѣдомо все село Мстичов и рукъ своих подписуют.

На другому боці: № 30. Контрактъ о(т) Копинца Ілія от лаза Камяни поточи ... 1657.

5.

Дарча грамота пана Станка з Білок з 1665 р.

Року 1665, місяця ноємврія 10. Я, ву Берекъ вармедѣ у Бѣлкахъ жию чи ..., панъ Станко дарую и ингедую⁴⁵⁴ на манастиръ имстичовскій землю у Кырнички съяную изъ съюножатю, которая при тои земли есть, на вѣки вѣчные. А который бы братъ вадъ мои сынъ, вадъ мои марадїкъ хотѣль ... оптовати сесь тои дарь, который емъ даровајъ при людехъ на манастиръ, пагай зостане стома золотами и зо мною буде имити судь предъ паномъ бгомъ, или обы зоставала земля тата на вѣки вѣки манастиря имстичовского ... при панѣхъ Головѣчныхъ людехъ дал емъ и предах ... изъ съюножатю, aby была на вѣки по пась ... човекому изъ телекомъ напимъ съяномъ.⁴⁵⁵

6.

Дарча грамота Матія Добри з 1666 р.⁴⁵⁶

Року бжія 1666, юлія дня 12. Я, на ім'я Матії Добра, бывши хорымъ на тѣлѣ, але на умисль здоровыи, и при памяти доброи будучи, даровалем посполу из сыном своим Романомъ на манастиръ мстичовскии до храму архистратига Михаила ниву подля владичихъ нивъ на Охабѣ и подля Головачать власную свою ниву незаведеную о(т)чистую. Даю вѣчныма часы на манастиръ калугоромъ, которыи там будуть жити, за свое о(т)пущеніе грѣховъ и родичовъ своихъ, дѣдовъ и прадѣловъ. А кто бы важиль тую землю взяти назадъ о(т) манастиря, таковыи повиненъ будеть навернути сто золотыхъ и нехай будеть проклять.

7.

Дарча грамота Лазора Васильцьова з Лукова з 1701 р.

Рок 1701, децембер, 20 дня. Сей таштаментъ даю знати каждому правовѣрному хрестианинові, иж я, на ім'я Лазур Васільцов, за свого жївота вудказуюся на манастиръ мстичовскї о(т)чу гумену Оеодосю и прочимъ, абы оні, о(т)ци сти, за мене гондю⁴⁵⁷ неслі по мою смерти, што приналежіть за мою душу: темин вускъ, віно, мука на проскури, опровудни проскури, третїни, девятїни, сорочїни, абы ся споліль сорокоустъ з[а] упокої, як приналежіть. Прото ихъ млести своим духовніком вышише описаныи таштаментъ даю и прідаю до рукъ по мою смерти своим коштом и своев працев млтвами стыми за мою душу гатку неслї. Того ради прідаю у суму у тоту платню, што о(т)чеве заслужилі тои Чертѣжъ, которы ест под Павловым лазомъ. Сума и паклад о(т)ци честії поставлі тому лазови 12 золот. На то былі свѣдкы: новгарѣ луковецкы, которы при том былі и свѣдство поставлі прі его смерти вышише описанаго року.

Іншим чорнилом: Сесь тастамент вупісанъ воинъ.

Таи теж и небощикъ Міхаю, брат Лазорув, прідал землю до манастира прі смерти своюи, которая конецъ села Мстичова на Прогонѣ, также тым способом, на якии Лазор небощикъ за душу. Туи землѣ цѣна вусмъ зол. за духовныи и церковныи справы прі своюи смерти пріданъ о(т)чу иумену Дорофею мстичов. прі новгарѣхъ луковіцкыхъ того ж року.

Іншою рукою: Еще до того я, Лазор, вышише описаныи, прідаю п'їву утрускых вуд Сімка у два зол. 20 грош. до манастира Мстичов. прі залізных людехъ луковецкыхъ.

На звороті: Сей лист вуд Лазура Васільцового из Лукова. Після цього йде урядове підтвердження з 1850 р., а потім записка з року 1850: Я, ниже подиісаный, свѣдомо творю всѣмъ, имжє подобасть знати, ожъ на сей контрактъ приахъ о(т) манастиря Імстичовскаго за ігумена на тои часъ сущаго всеч. о(т)ца Аврамія Колесаръ золотихъ угорскихъ сто, то есть id est: florenos vonas 100 centum под тым приложомъ, абы тои лась, якъ есть внутрь описаный, при манастири

зоставаль вѣчнимъ часы. Данъ у манастыри Імстичовскомъ 19 сентябрія 1804 рока 1801. Юрца Іван, иначе Повхъ.

8.

Дарча грамота Федка Копинця з 1712 р.

Року 1712, м(с)ца юпія, дня 20. Вѣдомо чинимъ симъ писанію нашимъ, кому о томъ пріналежитъ знати, ижъ я, Копинець Федко, при своїй смерти о(т)казую на мѣсть свою лазіну на Павловумъ лазъ за кыршиевъ Чертѣжъ. Но моємъ исходѣ зостаючи мui сиь на імії Иванъ. Теды я за свого живота на вѣчныи вѣкы придаю мистревї. Хто буде зоставати на томъ мѣстѣ, абы мілтва за мою душу ишла до бга. На то даю атестацию за жївота моего прі смерти мою, абы ні мог сиь ні ма . . . ди о(т) того мѣста не о(т)далив. На то даю с печатю, с поднісомъ и з моими свѣдками, изъ братіевъ моевъ, с всѣми обище.

Печатка.

Coram me Kopinecz Petrus
Coram me Kopinecz Eijas
Coram me . . . Ladislaus

Coram me . . .
Coram me Athanasius m. p.
et Cosma

На звороті: Сей лист за Павловъ лазъ от Копинця по смерти. Сей лист за лазъ . . . Ласвичевъ монастиревы даныи.

9.

Дарча грамота братівъ Лавицевихъ з 1720 р.

Року бжого 1720 м(с)ца мая, дня 30-го. Вѣдомо чинимъ симъ писаніемъ нашимъ кождому тому, кому о томъ вѣдати пріналежить, ижъ мы, па имія и наипаче на прозвище Лавицевъ Олекса, Михаило, Йоакимъ, Юрко, Дмитръ, мы единогласно змовивши братія едино о(т)ца и матри з свои воли доброи дали есмо лазъ па имія Чертѣжу верхъ Каминыхъ поточинъ тымъ чиномъ на вѣкы вѣчимыи тому стому мѣсту, монастыреви Мстичевскому, храма стаго архїстратига Хтова Михаила, абы за нас, которыйи есмо живий, пана бга стаго просійті за списіє дшевное и за телесное здравїе а за преставшихъ намит творити во вѣкы. Сего ради па то и сїе писаніе свое даемъ з поднісомъ рукъ нашихъ власныхъ и печатю монастырскою. А кто бы мав сїе наше дѣло и наш сїе писанія ронтовати албо наши якыи брат, албо наша яка родина, албо якыи пан габорѣтовати,⁴⁵⁸ нехай будет от бга стаго и от нас проклит и треклит в сей вѣкъ и в бущїй.

Списається сїи листъ в манастыри Мстичевскомъ року и мца виши именованого. Бывъ прї томъ дѣлѣ пан Мигал Бѣлецкій и протононъ бережавскій и о . . . очъ вармедескій, которыйи и сїи листъ писав, рука власная.

Coram me Athanasius: m p.
Coram me Feodosius m p.

Сoram me Czeregi Lukacz m p.
Сoram me Czeregi Janos m p.
Олеекса, Михаило, Иоаким, Юрко, Дмитръ своимі руками кресты
писали и печат набѣли.
Печатка має образ архангела Михаїла, а навколо п'ого напис:
Печать монастыра Мстичевского.

10.

Заставна грамота Гриця Поповича Зейкана з 1765 р.

Азъ, ниже подписаны, даю на видомо всѣмъ, кому належати о том подобаетъ, ижъ два нива за рѣковъ на Волосои долгнѣ, една при манастирской нивы, а друга при Гайдуковои, котори нивы завдаю на манастир до о(т)мини за чотири золоти, аще буду мочи о(т)минити, аще неѣть, то па викѣ будуть манастирски. Сie дѣялося при честныхъ людехъ въ Мстичови мца юліа, 6 дия, году 1765. Гриць Поповичъ Зейканъ немешъ. При мнѣ Илко Маюрошъ.

На сеи контрактъ паки пріаль 4 маріани и паки пріаль 6 маріани
На звороті: Сеи контрактъ от Грица Поповича, от нив за водовъ на Волосои долгнѣ 1765.

11.

Дарча грамота Гриця Поповича Зейкана з 1771 р.

Азъ, ниже подписаны, честныи немешъ Зейканъ Поповичъ Грѣцъ, видомо творю всимъ, имъ же належить о томъ видати, ижъ я доброволно о(т) никого не примишеныи, при добромъ разуми, не при погарахъ, даваю своею власною рукою па горы⁴⁵⁹ ниже манастира, де суть па рядѣ дерева орыши,⁴⁶⁰ ниву и зовсѣмъ малымъ садомъ, мою оречну землью по моемъ панъ о(т)цу зостаююю, которыи и самъ за своего живота поручиль стому манастиреви Імстичовскому вичнима часы. На што и я, синъ его, Зейканъ Грѣцъ Поповъ, потверждаю, абы не о(т)далити о(т) стоя обители. На то и я Анна, сестра Грѣцова, на то произволию, аби манастирска была сеса земля.

При семъ еще я, Грѣцъ Зейканъ Поповъвичъ, поручаю вѣ земли и касалови, которыи мене и лягутуть⁴⁶¹ по моєи смерти, абы мене честно поховали при стоя обители, даваю доброволно вѣчнима часы, ибо, я не маючи ни жену, ни дѣти, подписаную своею власною рукою при людохъ и крестомъ знаменую. Року 1771 м(с)ца априля 3 дия.

При мнѣ ч. немеши Добра, рука власна, Томашъ +
При мнѣ ч. немеши Дубецъ Василии, рука +
При мнѣ ч. Василии Столникъ, рука +
За своего жибота на сеи городъ выбралъ подробку и манастире сего зол. вонашъ № 16.

На звороті: Сеи контрактъ Зейканъ Поповъчъ Грица о(т) сатку пониже горы манастирской вичнима часы о(т)даного 1771.

12.

Заставна грамота пана Георгія Зейкана з 1779 р.

Азъ, нижей описаныи обыватель імстычовскии панъ Георгій Зейканъ, вѣдомо творю, им же належить, ижъ емъ ужяль изъ обытely стой Імстичовской о(т) пречествнго игумена Вонифатия Грецулы вонаши три, то есть 3 взаемъ, докы повергу. У тыхъ трогъ вонашохъ даю касаловъ на одну или на два копыцы у городохъ, по бокахъ Гозова імстичовскаго. Року 1772, м(с)ца марта 26.

Іншою рукою: Die 24 ta Mensis 7-bris levavit ad istum Contractum iterato florenos vonas tres, id est 3. Anno 1772.

Панъ Зейканъ Георгій, власною рукою ся потписую +.

На звороті: Контрактъ о(т) пана Зейканъ Георгія за касаловъ у 6 золотых заставленыи.

13.

Умова між Іваном Повхом і Метичівським монастирем з 1779 р.

Азъ, ниже подписаны, даю на вѣдомость, кому о томъ знати належить, же даю землю о(т) фанти Алексія на манаstryр данную Іоанну Повхъ на единъ годъ оса посѣти, о(т) которои повинень робити единъ день такимъ концемъ, же не хощеть еи себѣ присвоити. Но аще на его телекъ ся упадаетъ, хощеть еи викупити. Аще пакъ сіе ся не доведеть манастиреви, якъ данна есть, такъ пехай и бѣруетъ. Іоанъ Повхъ.

P. Jacobus Valkovits Ord. S. B. M. professus p. t. Superior V. M. Miszticensis. In V. Monasterio Miszticensi. Die 21. Martij Anno 1779.

14.

Тестамент Івана Василинки з 1787 р.

1787, м(с)ца октоврїя, дня 19. Азъ, ниже подписаны, въ тяшкои немоши сущїи, при доброи памяти и притомности ч. ч. пановъ немешовъ Зейканъ Ференцъ, Зейканъ Лидрашъ, при бирови Іванко Ковачикъ расположениe тестаментальное чиню сїе.

1 то Узнаю мя быти должникомъ II: Івану Зейканъ Каловскому Fl. V. 40 ta in parata.

2do Eidem за 10 кобловъ жыта на тои чась у цинѣ a Fl. V. 1mo. Suma Fl. V. 10^m item eidem за 4 коблы и одно вѣко, па тои чась кобель a Fl. V. 2 bus suma Fl. V. 8. Xri 25 den 1. Summa за жыто Fl. V. 18. Xr. 25 D 1. На сю суму суть ему заданы два нивы у городѣ пилля хыжи, а вышне речены 40 о(т)давати из ишного.

3tia Телекъ выплаченыи сестрѣ до Билокъ, in et pro Fl. V. 100.

4tia Телечою изъ садкомъ около Рацінчицои хищны поручаю и задаю манастиреви на бгомоленїе, in et pro Fl. V. 16, аще бы хотѣли во свое время о(т)купити.

NB. Того телечка третяя часть Зеиканъ Андрашова. Биша свидители Зеиканъ Ференцъ, Зеиканъ Андрашъ, Иванко Ковачикъ биро въ, Зеиканъ Яношъ. Того жъ року и м(с)ца, дня 20 и преставися.

На звороті: Тестаментъ Василинка Ивана, у которомъ записаны сему монастыреви телечокъ пия Рациничной хижі 1787.

15.

Тестамент Грици Романова з Вишнього Шарду.

Во имя о(т)ца и сна и стаго дха. Я, ниже подпісанни, при доброи памяти, сущъи во хоротѣ, при достовѣрном іеромонаху Галактионѣ далъ ем написати тестамент. Сі річъ: Свою худобу, которую поручаю доброю своею волею на обѣтель с. мстичовску. То е(ст) 4 волы, 1 корова, 3 свѣнѣ с поросятъ, шувдовъ у лозѣ. Мелиганічъ Феодор долженъ 40 золотых и еденъ угорскихъ. На Волоском Окаль Олекса за козы долженъ зосталь 16 золотых и 6 дудокъ и граицар един. Романовому Грицови землю едину у залозѣ за 20 золотых угорскихъ. Фуролов⁴⁶² 10, сокыры 4, долота 2. У Нижном Шарду Романъ Олекса 10 нѣмецкихъ, Грицовъ брат 10 золотых долженъ, которы ся мають дати на црковь вышиню шардовску. Ланцъ единъ, возы два, у копанском полю 3 нивы свса, другу Драпачѣнї Андрея.

Грицъ Романов у Вышинемъ Шарду.

Стародруки в православних церквах Східнословашкої області

Наперед подаю назви книг, потім рік видання, а за тим кількість знайдених примірників. На багатьох книгах, задля браку заголовного листа, не можна було встановити пізнавання книги, ні місця видання.

- .Львів, друкарня Ставронігійського братства і Михайла Сліозки; останню друкарню вказуючу скоротом Сл.
1. Апостоліон: 1651, 4; 1693, 3; 1738, 8.
 2. Апостол: 1639, 1; 1644 Сл. 1; 1654 Сл. 4; 1666, 3; 1676, 1; 1696, 3; 1719, 5; 1738, 1; 1766, 1; 1782, 1.
 3. Евангеліон: 1636, 1; 1644, 3; 1664, 1; 1665 Сл. 1; 1681, 2; 1670, 10; 1690, 17; 1722, 6; 1743, 6; 1747, 1.
 4. Евхологіон: 1668, 1; 1693[?], 1; 1695, 4; 1719, 6; 1720, 1.
 5. Лейтургіон: 1646, 2; 1665, 1; 1664, 4; 1691, 3; 1702, 3; 1708, 1; 1712, 3; 1744, 2; 1759, 1; 1780, 5.
 6. Ключ разуміння Іоанникія Галятовского: 1663, 3; 1665, 1.
 7. Минея: 1668, 1; 1695, 2; 1761, 1.
 8. Небо новое Іоанникія Галятовского: 1665, 1.
 9. Октоих: 1668, 1; 1695, 2; 1761, 1.
 10. Ісаєтире: 1687, 1.
 11. Требник: 1668, 1; 1695, 2; 1761, 1.
 12. Тріядь цвѣтна: 1642 Сл. 2; 1663, 2; 1666 Сл. 1; 1688, 6; 1701, 5; 1704, 1; 1730, 6; 1746, 5.
 13. Тріядь постна: 1664 Сл. 4; 1699, 6; 1717, 8; 1753, 2.
 14. Часослов: (Орологіон): 1692, 3; 1696 [?], 1.
 15. Зображеніе короткої науки о артикулах вѣры: 1646, 1.
 16. Слово Іоана Златоустого о священствѣ: 1614, 1.

Київ, друкарня Печерської лаври.

1. Апостол: 1695, 1.
2. [?] 1659[?], 1; 1692, 1.
3. Минея общая: 1680, 1.

4. Учительное Евангелие: 1637, 1.
5. Житія святих: 1689, 1.

Київ, друкарня Спиридона Собола.

1. Апостол: 1630, 1.

Почайв.

1. Апостол: 1719, 1; 1744, 1.
2. Ірмологіон: 1794, 1.
3. Леітургікон: 1735, 2; 1744, 1; 1755, 2; 1765, 1.
4. Минея общая: 1761, 1; 1802.
5. Послѣдованія праздником: 1742, 1.
6. Празнѣя: 1747, 1.
7. Псалтир: 1742, 2.
8. Трефологіон: 1756, 1.
9. Тріодь: 1743 [?], 1; 1744, 3; 1747, 2; 1765, 1; 1768, 1.

Унів (Уисв).

1. Казус: 1745, 1.
2. Требник: 1744, 1.

Новгород-Сіверський:

Антологіон: 1678, 1.

Вільна.

Леітургікон: 1692, 2.

Св'є.

Полуустав: 1637, 1.

Супрасль.

Леітургікон: 1763, 1.

Москва.

Чиновник Архіереїсского Священиослуженія: 1721, 1.

Тринава.

Краткое припадков моральных или правных собрание Георгія Бизанція: 1727, 1.

Віденъ (Курцбек).

Псалтир: 1776, 2.

Додатки до Матеріалів І. Панькевича

Литманова — Litmanová.

1. Тріодіонъ. Львів 1699. Запис 1722. Курсив.

...славу и ч(с)тъ всемогущїя и живо[на] чалныя тр(о)ца воведенна бы(ст) ... книга, рекомыи Трїодъ пос(т) ныи ... вси Литмановы, храму стго ... хагла Михаила рады со(т)внела[?] потребы за [ст]аранемъ и. п. шолтисовъ Ли(т)мановски(x) Ан(д)рея и Іоана Maciojowskiego Roku panskiego 1722.

2. Евангеліонъ. Львів 1690. Запис 1711. Курсив.

Сия книга, то есть..., куплена есть за златы(x) 14 ве(н)герск[и](x). Заплати(л) еи Стефанъ Корчакувъ за спнє грѣховъ свои(x) родичовъ Іоана Коръчака и родичъки его На... за спнє грѣховъ ихъ, а тодо цркви Литъмановской, до храму стго архистратига Михаила. Що тая книга нема(т) быти о(т)далена о(т) цркве литмановской. Сталося року бжія 1711, іуля, 27 дня за поводом ве(л) о(т)ца литмановъскаго на тои ча(с) застаючаго священика о(т)ца Маøея.

Люцина — Lutina.

Апологіонъ. Львів 1738. Запис 1754. M.

Сія книга, глаголемая Трифолои, куплена до цркви ганиловской [за] гроши црков[и]зы за златых трицать и три, то есть зло. 33 и гроши 10, на которую допомох ч(с)ны дыли люциниине и дали на шю златыхъ осемъ, то есть осемъ, што ся стало иди(л)ю на фарѣ ганиловской при людяхъ вѣры годныхъ: костѣльникъ Миклушъ Бродач, Петръ Вархоликъ, рыхтарю ганиловскимъ Гмитри Марциновъ, Одърѣ Фанов и костѣльнику люцинскимъ Одърѣ Бородачу. Року 1754, мца авгуаста 9. А кто бы... цркви люцинской сю то книгу о(т)пералъ ... да проклять, анаøема.

Порубка — Pogubka.

Тріодь. Рукопис 17 ст., письмо середньоболгарське.

...же купил книгу до Порубки Грегорі Михалув... до села Порубки за злотих 5, до х[р]аму о(т)ца Николая.

...Покушаю чернила, ци добре, Помощъ мои о(т) г(с)да, створшаго ибо и землю. Пане о(т)че Василіє пор... Сия книга, зовемая Тродь, церквовь... У чи(л) ся хлопецъ чевинского у дяка.

Потік — Potok.

Ірмологіон. Запис 1736.

...Пъснословъ в тои ча(с) будущим старшим братомъ ие(р)кви стои ардовскои. Да(л) за ню золоты(х) угорских сѣмь своимъ для науки Андреови, Ioанови и прочимиъ, которы(х) гдъ бгъ сподобить доснѣти того дару. Ихъ есть власное, ийкто же может о(т)крайдити, бо бы зостава(л) во клядбѣ сты(х) о(т)цъ и во неблагословеніи боскомъ. Тоє ся дѣяло в Потоку при людехъ засныхъ и вѣры годныхъ року бжия 1736, мїця іунія, дня 18.

Улич — Ulič.

1. Евангелія. Львів 1722. Запис з 1740 р.

Сюю книгу, рекомую Евгеліе, купивъ рабъ божій Гриц Костъринскій, Ілюшового Ivана зять о(т) Іокіма дяка за золотіхъ 17, за свое о(т)-иущеніе грѣховъ і за добре здравіе і за своихъ родителен преставшихъся і придавъ еи і придав еи до села Волича, до храму іерарха Николая. А хто би ся важилъ о(т)далити, да буть[!] проклътъ, анафема і манараби. Року бжго 1740, мїця октобрія, дия 24.

2. Тріодь. Києвонечерська лавра 1743. Запис з 1747 р. Курсив.

Сию книгу куль рабъ бжій Дімитри и Ivan Костянювъ, рекомую Триод Грецки посную, за преставшихся жен Олены и Марії попадь, року 1747, марта. Дали за ню золотых 16 колянаво[?] десят пискощув два[?] два маряши Васил Лович 4 мариашы четыры за здравя дши и Дімитрии 2 золоти[!], Яким 2 зол своего друву[!!] ис Києва опустивъ или оффъ.. и придал еи до церкве стого Николая села Уличи и ктитором били Шичак, Рокъ 1747, мїця іюня, и не имает еи о(т)далити никто о(т) того храму стого Николи на негудных под клятвою и судомъ бжимъ у селѣ Уличи и бголюбимъ читателемъ еи поручамо пельнивых, абы нас не забывали в сеи во стои четыридесятници сию грамоту Олену, Марію, Олексу живых и Гнат, Василя, Дімитрия, Ivана...

Примітки І. Панькевича й упорядника до другої частини Матеріалів, до вкладних

¹ Красно — місто в Польщі (П.).

² Текст був уже надрукований в Покрайніх записах I, 191 — 192; там наведена назва книги *Антологіон*.

³ Валав замість вала означає село. Слово перейняте зі словацької мови, а заміна л на в перед колишніми задніми голосними є явищем діалектним. (П.)

⁴ В записах з терену і в Покрайніх записах I наведено *Ioan.*

⁵ В записах з терену і в Покрайніх записах I наведено *гаэда*.

⁶ Село тепер називається Бенятина. Тексти з Бенятини були вже надруковані в Покрайніх записах II, 31—32. В записах з терену цих вкладних не було, але був там такий запис: „Іоанъ Бачински сюю чашу своимъ накладомъ справити дало Бенятина в Пряшові року 1798”.

⁷ Автор запису не закінчив слово і початок цього слова повторив ще раз. (П.)

⁸ В Покрайніх записах II надруковано *o(m)cz'a*.

⁹ В Покрайніх записах II наведено *приводом*.

¹⁰ В рукописі І. Панькевича було *ахто*, тобто 1689.

¹¹ Дуоки — австрійський гріш = 2 крейцарі. (П.)

¹² Читай *Подграєцки*. (П.)

¹³ Скорочення назви місяця *новемврія* (П.)

¹⁴ Тут автор запису помилився; мало б бути *іерарха Христова*, бо назва *архистратиг* відноситься до Михаїла. (П.)

¹⁵ Марічи — гріш, який ходив в Угорщині; названий від образу Марії, витисненім на цій монеті. (П.)

¹⁶ Текст був уже надрукований в Покрайніх записах I, 185 — 186.

¹⁷ В Покрайніх записах I теж надруковано *церъкви*, але в записах з терену написано *церъкви*.

¹⁸ В записах з терену і в Покрайніх записах I наведено *бъля(c)кои*.

¹⁹ В записах з терену написано *анаесма*.

²⁰ Верчедь — мадьярська назва краю (vármegye), означає жупу. Землянська — слов'янська місцева назва жупи земплинської; первісна слов'янська назва була пізіше змінена в дусі мадьярської мови. (П.)

²¹ В оригіналі помилково написано *Xвъ*. (П.)

²² Тексти з Блажова були вже надруковані в Покрайніх записах I, 193 — 194.

В записах з терену були ще такі тексти:

Рок тож; [тобто 1735], 14 маї. Окре(ст) цорка Іоанка Секоряка на імено Гал[ж]а. Кре(ст) о(т) Юрко Кравцовъ, кре(ст) матка — Анна, попадію блажовській цері.

Рок 1735. Окре(ст) синъ Іоана Тыачика на імено Юрій. Кре(ст) о(т)цъ Юрій Галадец, кре(ст) матка Марія Мицькевичка и Гудачка Елена Блажова.

Рок тоjk, 30... оjkре(st) Ана Юрія Анеї Кравцовеї. Кре(st) о(t)цъ млина(r)
Ондре(i), матка — Хромого Ева.

Рок тоjk, 6 август. Оjkре(st) синъ Васка Кре(m)ницкого на имено Іоанъ. Кре(st)
о(t)цъ Една Олшавський, кре(st) матка Марія Кравчичка.

[Року 1737]. Кре(c)ти(l)sя синъ Семана Лешкового на имено Юрій. Кре(c)ны
о(t)цъ бывъ Вано, синъ Кравцового Грица, кре(c)на матка — Марія, ма(l)желка
Ю(r)ка Кравцового.

[Року 1739], дия 8 януарія кре(c)тилися два бли(з)ници на имена е(d) Іоан,
д(r) Василій, снове О(n)дря Ткачика. Кре(st)ны отцъ бывъ Миско Сномовъ,
кре(c)на матка — Марія, ма(l)желка Гнатова, друга кре(st) матка — Галжа...,
цорка Гецого.

²³ В записах з терену і в Покрайніх записах I наведено церкви.

²⁴ Польське *sórkа* = дочка. (П.)

²⁵ В записах з терену і в Покрайніх записах I наведено о(t)цъ.

²⁶ В записах з терену написано Яроні.

²⁷ Читай *презвитеr*. (П.)

²⁸ Читай *блажсовскии*. (П.)

²⁹ В записах з терену написано Галаадевъ.

³⁰ Читай *окрестих*. (П.)

³¹ Читай *миропомазах*. (П.)

³² Читай *преподобного*. (П.)

³³ В записах з терену і в Покрайніх записах I неведно Манковичъ.

³⁴ В записах з терену написано чрезъ.

³⁵ Мас бути *іерархи*.

³⁶ В оригіналі помилково написано *своемъ*. (П.) На тлі сучасних діалектних
форм типу *своюm*, *руком* запис *своемъ* не обов'язково помилковий.

³⁷ В цьому реченні автор запису вилишив дієслово *хотѣl*. (П.)

³⁸ Помилково замість *чесьt*. (П.)

³⁹ Помилково замість правильного *іерархи*. (П.)

⁴⁰ В цьому реченні автор запису вилишив слово *часы*. (П.)

⁴¹ Автор запису мав, мабуть, на думці *не цале*. Пор. польське *caly* = цілий.
(П.)

⁴² В записах з терену написано *пяцет*.

⁴³ В записах з терену стоить о(t)добрата.

⁴⁴ В записах з терену написано *свтого*.

⁴⁵ В записах з терену написано *поцтывы*.

⁴⁶ В записах з терену наведено *сашонцкы*.

⁴⁷ Мабуть мас бути *лавник* — член сільської ради; цей термін вживався в Польщі. (П.)

⁴⁸ Розумій *Луки*. Ім'я *Лука* в південнокарпатських говорах змінилося на *Лукач*. (П.)

⁴⁹ Йдетъся, мабуть, про *Вальківці*, на що вказує й храм свангеліста *Луки*. (П.)

⁵⁰ На цьому слові кінчається текст в записах з терену, які я мав у розпорядженні.

⁵¹ В записах з терену написано *помян*.

⁵² В записах з терену написано *Фео(ð)ра*.

⁵³ В записах з терену написано *приврънули*.

⁵⁴ В оригіналі хибно написано *терть*. *Тетр* із грецького *tetra* = чотири. Евангеліє тетръ = Четвероевангеліє, що обіймає писання всіх чотирьох евангелістів на відміну від Апокосевангелія, де були лише винятки для читання в неділі й свята. (П.)

⁵⁵ Передруковується зі статті Ю. Я. Яворського, оп. cit., стор. 203—205, 212. (П.)

⁵⁶ Передруковується зі статті Всев. Саханєва, оп. cit. стор. 99—100. (П.)

⁵⁷ Заміна *у* через *я* за середньоболгарсько-волоським правописним впливом того часу. (П.)

⁵⁸ Читай *пятницj* (П.)

⁵⁹ Читай *пѣти*. (П.)

⁶⁰ Читай *отец*. (П.)

⁶¹ Тексти з Буківця були вже надруковані в Покрайніх записах I, 190.

⁶² В записах з терену і в Покрайніх записах I наведено *свое(их)*.

- ⁶³ В Покрайніх записах I теж надруковано *и*, але в записах з терену написано *к*.
- ⁶⁴ В оригіналі помилково написано *люди молиты*. (П.)
- ⁶⁵ В записах з терену написано *отець*.
- ⁶⁶ В записах з терену написано *мця*.
- ⁶⁷ Мало б бути *Бобалю*, як це є і в Лейтургіаріоні. (П.)
- ⁶⁸ Читай *глаголемая*. (П.)
- ⁶⁹ Читай *презитер* (П.)
- ⁷⁰ В записах з терену написано *самои*.
- ⁷¹ Тексти були вже надруковані в Покрайніх записах III, 363—365.
- ⁷² В записах з терену і в Покрайніх записах III наведено *свих*.
- ⁷³ Помилково замість правильного *угорських*. (П.)
- ⁷⁴ В Покрайніх записах III надруковано *прише[с]твия*, але в записах з терену написано *прише[т]вия*.
- ⁷⁵ *Лаврів* — підгірське село Дрогобицької області в Західній Україні. (П.)
- ⁷⁶ Тут хибить *придали еи*. (П.)
- ⁷⁷ В записах з терену і в Покрайніх записах наведено *землянскую*.
- ⁷⁸ В записах з терену і в Покрайніх записах наведено *трици*.
- ⁷⁹ Читай *господина*. (П.) В записах з терену і в Покрайніх записах III наведено *гбна*.
- ⁸⁰ Тут явна помилка; мало б бути *Дринянски*, як показує прізвище його жінки. Прізвище походить від назви села *Дрінов*. (П.)
- ⁸¹ В записах з терену написано *косне[т]ся*.
- ⁸² Читай *дана* (П.)
- ⁸³ Треба б додати *личбы* (П.)
- ⁸⁴ Мадьярське у після *и* з знаком пом'якшення; читати треба *ньов*. (П.)
- ⁸⁵ В оригіналі були передставлені початкові 2-а і 3-я літери (П.)
- ⁸⁶ В записах з терену наведено *добре*.
- ⁸⁷ Треба б додати *Козмы и Демиана*. (П.)
- ⁸⁸ В записах з терену написано *терзельскіи*.
- ⁸⁹ Мабуть, *Иоана*. (П.)
- ⁹⁰ Передруковується із статті Всеv. Сахансьва, оп. сіt., стор. 80. (П.)
- ⁹¹ У В. Сахансьва надруковано *пшеницу*. (П.)
- ⁹² Помилково записано *карвел*. *Карpel* — рід ріни. (П.)
- ⁹³ В цьому слові масно два приклади на чергування *о -ю*: *на собѣнююско[и]*. (П.)
- ⁹⁴ В записах з терену написано *трициа[т]*.
- ⁹⁵ Балигород (Балигрід) — місто в Польщі (Balygród). (П.)
- ⁹⁶ В записах з терену написано *свещенаго*.
- ⁹⁷ В записах з терену написано *вираского*.
- ⁹⁸ В записах з терену написано *за пянацят“*.
- ⁹⁹ Мало б бути *угорских*. (П.)
- ¹⁰⁰ Місто в Польщі біля Перемишля. (П.)
- ¹⁰¹ В записах з терену виразно написано *Крушискіи*.
- ¹⁰² В записах з терену написано *о[т]пущеніе*.
- ¹⁰³ Це первісне прізвище пізніших учених Балудянських. Воно виведене від назви *Балутка* на північному боці Карпат. Перше речення запису *поплутане* і без смислу. (П.)
- ¹⁰⁴ В записах з терену, які я мав до диспозиції, цього тексту не було.
- ¹⁰⁵ Тексти з Радвані були вже надруковані в Покрайніх записах I, 184—185, але між текстами в записах з терену їх не було.
- ¹⁰⁶ В оригіналі написано *свѣх* (П.) Так само надруковано і в Покрайніх записах I.
- ¹⁰⁷ В Покрайніх записах I надруковано *пр(с)тла*.
- ¹⁰⁸ Автором вкладної на Євангелію за всіма ознаками був галичанин. (П.)
- ¹⁰⁹ Читай *о[т] того*. (П.)
- ¹¹⁰ Бракує далі слово *мученика*. (П.)
- ¹¹¹ В Покрайніх записах I наведено *да*.
- ¹¹² Див. також тексти з села Яблінка.
- ¹¹³ В записах з терену написано *Яблоки*.
- ¹¹⁴ В записах з терену написано *Отоловыхъ*.

- ¹¹⁵ В записах з терену написано **Нб(и)оского**.
- ¹¹⁶ В записах з терену написано **угарських**.
- ¹¹⁷ В записах з терену написано **вчес(с)наго**.
- ¹¹⁸ Приклад на чергування *о-ю*; первісно **Ослави**. (П.)
- ¹¹⁹ В записах з терену написано *e(st)* **власна**.
- ¹²⁰ В записах з терену написано **дубускії**.
- ¹²¹ Текст був уже надрукований в Покрайніх записах I, 186.
- ¹²² В записах з терену і в Покрайніх записах I наведено *Сти[?] Мулякомъ*.
- ¹²³ В записах з терену, здається, написано **купелъ**.
- ¹²⁴ В записах з терену виразно написано **Волиски**.
- ¹²⁵ В записах з терену написано **волинкою**.
- ¹²⁶ В записах з терену написано **страс(т)ица(н)скою**.
- ¹²⁷ Мадьярське *katona* = вояк. (П.) В записах з терену написано **катонок**.
- ¹²⁸ Текст уже був надрукований в Покрайніх записах I, 186—187.
- ¹²⁹ **Мабуть, трицет.** (П.)
- ¹³⁰ В записах з терену написано **золоту(и)**.
- ¹³¹ В записах з терену, здається, написано **придає(т)**.
- ¹³² Вкладна на Апостолі була вже надрукована в Покрайніх записах I, 183—184.
- ¹³³ В Покрайніх записах I і в записах з терену наведено **купле(н)на**.
- ¹³⁴ В доступних мені записах з терену цього тексту не було, зате були там такі тексти:
- Апостол. Львів 16... 4.

Року 16..., дня 4 октоворя побожны парафіане церкви ганиговской сю книгу до церкви ганиговской купили златых угорскихъ польсема вѣчными часы во которыхъ пѣнязе Іванъ Павловъ златыи свои еденъ оффроваль и за спасеніе своя да(т).

Тріодь постна. Львів 1664.

Ро(к) 1657[?], дня 15 февр. На сю Тріо (д) да(л) Ящичалчышак зло(т) 5 угорскими а оферова(л) еи до церкви ганиговской за отпущение грѣхов свои и за представши(х)ся... А кто бы тую Тріо(д) о(д)бра(л) о(д) церкви ганиговской, да будет, анафема, проклъят.

Аноологінь. Львів 1738. Запис 1754.

Сія книга, глаголемая Трифолою, куплена до цркви ганиговской[за] гроши црковные за златых трицать и три, то есть зло 33 и гроши 10, на которую допомох ч(с)ни дыли[?] люцинине и дали на ню златых осемъ, то есть осемъ, што ся стало иди(л)ю ю фарѣ ганиговской при людяхъ вѣры годныхъ: костѣльникъ Михаилушъ Бродач, Петръ Вархоликъ, рыхтарю ганиговскимъ Гмитри Марциновъ, Одърѣ Ф[?]ановъ и костѣльнику люцинскимъ Одърѣ Бородачу, рку 1754, міа августа 9. А кто бы... цркви люцининской сю книгу о(т)перал..., да проклъять, анаоема.

¹³⁵ Між оригіналом і передруком Ю. Яворського в Науковому збірнику т-ва „Просвіта” в Ужгороді є такі розходження: 1. *госу*; 2. *дължени*; 3. *бы*; 4. *иже бъ имал*. (П.)

- ¹³⁶ В записах з терену написано *тен*.
- ¹³⁷ *Орек* = 24—25 катаstralних угрів = 10—15 гектарів.(П.)
- ¹³⁸ Скорот, який треба читати *Mikitovits, Parochus Helcmanoviensis*. (ІІ.)
- ¹³⁹ В записах з терену написано *odtec*.
- ¹⁴⁰ *Радѣ* — міра довжини полотна = 1 сажень. (ІІ.)
- ¹⁴¹ Скорочений запис *шестнадцят златых* (ІІ.)
- ¹⁴² Передруковується із Записок наукового товариства ім. Шевченка у Львові, том CL I, 1931, 189—190. (П.)

¹⁴³ Тексти були надруковані в Покрайніх записах I, 183, але в записах з терену їх не було. Див. також текст з Гажина-Гуменного.

¹⁴⁴ В записах з терену написано **бжши**.

¹⁴⁵ В записах з терену написано **Ягъница**.

¹⁴⁶ В записах з терену написано **на ню**.

¹⁴⁷ В записах з терену написано **бжсии** *Даниїелъ*.

¹⁴⁸ В записах з терену кінець цього слова не чіткий, може це *Нижялов(iчъ)*.

¹⁴⁹ Приклад на друге повноголосся від *перс.* (П.) В записах з терену це слово написано печітко; здається, що скоріше йдеться про *перс.*

¹⁵⁰ Тексти на Апостолі й Євангелію були вже надруковані в Покрайніх записах I, 176—177.

¹⁵¹ В записах з терену написано *Давыдова*.

¹⁵² В записах з терену написано *Пастороко*.

¹⁵³ В записах з терену написано златого.

¹⁵⁴ В записах з терену написано люди.

¹⁵⁵ Тут подобенъ означас посвіока. (ІІ.)

¹⁵⁶ Текст був уже надрукований в Покрайніх записах II, 33.

¹⁵⁷ Читай *мученици*. (ІІ.)

¹⁵⁸ Скороти в метриці треба читати так: яну = януар, пом. = помазах, дещу = дєшицу, о(т) роди = о(т) родителеи, возпр. = возприемници = хресні батьки, А. К. — не відомо, п. Ду = парохія Дубровка, младца = младенца. (ІІ.)

¹⁵⁹ В записах з терену написано жены.

¹⁶⁰ В рукописній хроніці з 1869 р. свящ. Яновича з Шеметківців є копії господарських записок з села Ольшавка, що відносяться до років 1745 — 1760. Тепер вони в Даурдоші. Вперше були надруковані (разом з хронікою) в газеті „Руськое слово”, Пряшів 1938, р. XV, № 13—14. (ІІ.)

¹⁶¹ *Фаска* — міра сипких; з німецького *Fass*. (ІІ.)

¹⁶² *Трицетокъ* — рід податку. (ІІ.)

¹⁶³ Масться на увазі, мабуть, книга Полустав. (ІІ.)

¹⁶⁴ Обѣдъ душевный Симеона Полоцкого, Москва 1681. (ІІ.)

¹⁶⁵ Текст уже був надрукований в Покрайніх записах I, 188 під назвою села Завадка.

¹⁶⁶ Текст був уже надрукований в Покрайніх записах I, 182.

¹⁶⁷ Латинське *dico* = словами. (ІІ.)

¹⁶⁸ В записах з терену написано члкомъ.

¹⁶⁹ Текст був уже надрукований в Покрайніх записах I, 174.

¹⁷⁰ Тогочасна назва села була Камінка, як це ясно випливає з прикметника *каміньскій*. Так звучить ця назва і в сусідному селі, в Орябині. (ІІ.)

¹⁷¹ *Копа* — гроші в тодішній Польщі. (ІІ.)

¹⁷² Грамота — книжечка, в яку записували імена померших одного роду, Ці імена читав священик в церкві при поминальних службах. (ІІ.)

¹⁷³ В записах з терену написано *архистрати Михала*.

¹⁷⁴ Крім текстів, залиучених І. Панькевичем до свого рукопису, в записах з терену знайшовся ще такий текст:

Тріодіонъ. Львів 1688. Книга була в монастирі oo. Василіян в Пряшеві.

Року божого 1691, мислица ма(р)та, дни II. Сюю книгу, глемую Тріодъ, купиль рабъ бжій Гна(т) Тирко и(з) женюю своею Евою за своі вла(с)ни п'нязи за зло(т) 17, половина Гнатових Т(р), а полоца — црковны(х), за свое о(т)пущеніе грѣховъ одь оца волховскаго Василія до села Кечковець, заложинъ храму стого а(р)хистрата Михаила. А кто будет з неї о(т)правлitti, повинен будеть за нихъ за(в)се гда бога просити. А кто бы си важиль сюю книгу о(т)далити о(т)тоїж цркви, пехай будеть проклат, анасема, во вѣком аминъ.

¹⁷⁵ Село Вільховець лежить на північному боці Карпат (в Польщі) недалеко від Кечковець. (ІІ.)

¹⁷⁶ В записах з терену написано *мъсица*.

¹⁷⁷ Тексти на Служебнику, Апостолі та Трефолої були вже надруковані в Покрайніх записах I, 175—176, але ані один текст не знайшов я в Записах з терену.

¹⁷⁸ *Згурити* = цілувати. (ІІ.)

¹⁷⁹ Треба розуміти *Годирмаски*, пізніший мukачівський спіскон, який став на бік Габсбургів і боровся проти Ракоція. (ІІ.)

¹⁸⁰ *Дюра* = Даюра = Дюря = Георгія. (ІІ.)

¹⁸¹ В Покрайніх записах I наведено *манастиръ*.

¹⁸² В Покрайніх записах I наведено *калус(и)ка*.

¹⁸³ Сучасна назва села — Колбівці. В записах з терену на сторінці, падписаний І. Панькевичем „Колбівці”, є ще такий текст:

Євангеліе. Львів 1670.

Сюю книгу, глемую Евгеліє, купил рабъ бжій Стефан Гінжула і женюю своєю Фенною и синомъ своимъ Василіем... лое здравя і за о(т)пущеніе грѣ... до храму

ро... ва... бцы. Хто бы із неи читаль... колвең має(т) за него гда бга про(с)ты. Котори духо(в)нныи будучы на те(и) ча(с) отець Гриорії... Іоану...

¹⁸⁴ В записах з терену написано *Кобовець*.

¹⁸⁵ Текст з Ковбасова був уже надрукований в Покрайніх записах I, 179, але в записах з терену я його не знайшов.

¹⁸⁶ В Покрайніх записах I надруковано *снем*.

¹⁸⁷ Читай *višla*. (П.)

¹⁸⁸ Текст уже був надрукований в Покрайніх записах I, 179—180.

¹⁸⁹ *Татба* = злодійство. (П.)

¹⁹⁰ В записах з терену написано *книга*.

¹⁹¹ В записах з терену написано *Михала*.

¹⁹² Дерша — село в Мадьярщині, в жупі Сабольч. Тут очевидна помилка і мало б бути *дершанського*. (П.)

¹⁹³ Стефан Синиця згадується ще в протоколі канонічної візитації сп. М. Мануїла Ольшавського, див. Науковий збірник т-ва Просвіта в Ужгороді XI, 1935, 125. (П.)

¹⁹⁴ В записах з терену написано *виночче(м)*.

¹⁹⁵ Подібну умову зі слугою з невідомого села з 1771 р. наводить А. Петров у своїй праці *Матеріали для істории Угорской Руси IV*, 49. (П.)

¹⁹⁶ В записах з терену написано *златих*.

¹⁹⁷ В записах з терену написано *Гео(р)гии Сянюцькии*.

¹⁹⁸ В записах з терену написано *Саняцькии*.

¹⁹⁹ Читай *професор*. (П.)

²⁰⁰ Читай *церкви*. (П.)

²⁰¹ Читай *нап'юв*. (П.)

²⁰² Цей скорот читай *дѣвы богородицы*. (П.)

²⁰³ Читай *пресвятои дѣвы богородицы*. (П.)

²⁰⁴ В Записах з терену я не знайшов текстів, що їх залучив І. Панькевич до рукопису, але знайшлися там тексти, які, здається, належать теж до Кривого.

1. Евангеліонъ. Запис 1764 р. Книга, здається, була в монастирі оо. Василіан.

Во имя о(т)ца і сна і стаго дха, амин. 1764, иуния 20. Сию книгу, рекомую Евгеліе, купила раба бжая Пара(с)ковя, жите(л)ка Тро(с)тяника малого, за свое спасение и о(т)пущеніе грѣховъ и вручила еи че(с)тному о(т)цу Оеодосію през. Кривого озера[?] вѣчними часи. Да будет и дѣтим его в таковои цѣни за рубльѣвъ сѣмъ.

2. Лейтургіаріон. Львів 1712. Курсив.

Въ имѧ оца і сна и стаго дха, амин. Сию книгу купиль рабъ бжїи Іоанъ Волошинъ со своею женою Настасиєю сеи Служебникъ за 6 золотых вонаши. А кто бы вожился сію книгу о(т) цркви кривскіи о(т)даливъ, да будеть проکлять.

3. Тріодіон. 1704.

1866 года о(т) недѣлѣ мытаровои ажъ до недѣлѣ цвѣтнои дождѣ падаль есмъ, а весна дуже красна и плодоносна и сѣянія вельми красные были.

²⁰⁵ Читай *Дроздовскаго*. (П.)

²⁰⁶ Ця вкладна є великої культурно-історичної ваги. Вона свідчить про те, що до Санока, який колись був граничною кріпостю під Карпатами (побудованій руськими перемиськими князями в XI в. на оборону Галицьких земель перед впадом угорських князів), а потому культурним центром галицького Підгір'я, прибув із Новгорода якийсь грамотний духовник Юрій, син Константина, і списав на бажання якогось Тимофея із села Дубровки недалечко Санока 1529 р. Четвероевангеліс, яке тепер Переходується в бібліотеці Будапештського університету в Мадьярщині. В XVI ст. в Саноці була школа, в якій переписувано богослужбові книги для потреб православних церков не лише галицького Підгір'я, але і для тодішньої Північної Угорщини. (Див. Ялинки, рукописний Апостол, Тріодъ).

Ця вкладна є теж свідченням про тіsnі культурні зв'язки галицьких українців з тодішніми угорськими українцями. Тимофій із Дубровки біля Санока передав замовлений рукопис Четвероевангелія новозаснованому монастиреві св. Миколи в селі Легнаві на Спишу. Згадка про новозаснований монастир на полі Легнавському, може, спростовує легендарну традицію про існування монастиря в Легнаві ще перед впадом татар, як про це згадується в Шематизмах Пряшівської епархії за 1944, 1948 рр. при описі парафії в Легнаві. (П.)

²⁰⁷ В оригіналі написано *исаноцкоу*. Земля Саноцка — адміністративна провінція старої Польщі, що постала після окупації Галицько-Руської держави в другій половині XIV ст. (П.)

²⁰⁸ Читай *o(m)того*, (П.)

²⁰⁹ Абовім (польське *albowiem*) = бо. (П.)

²¹⁰ Латинське *antecessor* = предок. (П.)

²¹¹ В записах з терену написано *спітє*.

²¹² В записах з терену написано *Матысовъ*.

²¹³ В записах з терену написано *архагга*.

²¹⁴ В записах з терену написано *имае(m)*.

²¹⁵ В записах з терену написано *Гавриліа*.

²¹⁶ *Тицф* — гріш, який ходив в Польщі у 18 ст. (П.)

²¹⁷ В записах з терену написано *церкве*.

²¹⁸ В записах з терену, здається, написано *Юрчаковомъ*.

²¹⁹ В оригіналі написано *Блѣха*. (П.)

²²⁰ Тексти з Н. Репашів були вже надруковані в Покрайніх записах I, 195—196.

²²¹ В Покрайніх записах I і в записах з терену наведено *Тар(ъ)бай*.

²²² В записах з терену написано *гугорскихъ*.

²²³ В записах з терену написано *Мочигліка*.

²²⁴ Мабуть, *Павлович*. (П.)

²²⁵ Текст наведеного старозавітного біблійного оповідания про Тобія взятий з рукопису парафії в Нижній Рибниці біля Собранців на Східній Словаччині. Рукопис датований роком 1817, але він с., певно, копією зі старшого рукопису. Нижньорибницький рукопис містить в собі церковні пісні на свята, кілька світських пісень-віршів, які були мною опрацьовані на сторінках журнала *Národopisný věstník československý* XXXIII, 3—4, 1956 202 — 206, та приведене оповідання про Тобія, яке було виголошуване на весіллі старостою весілля перед вінчанням молодих (див. Володимир Гнатюк, Весілля в Керестурі Бач-Бодрогської столінці в полудневій Угорщині. Матеріали до українсько-руської етнології X, Львів 1908, 36—40.) В основі нашого тексту лежить угорська літературна мова XVII—XVIII ст., яку переписувач із східнословашкої області в багатьох місцях словакізував так під оглядом фонетичним, як і під оглядом граматичним, а головне словником. (П.)

²²⁶ В записах з терену, здається, написано *шестъ*.

²²⁷ В записах з терену написано *сына*.

²²⁸ В записах з терену написано *жеби*.

²²⁹ В записах з терену був тільки цей і'ятій текст.

²³⁰ В записах з терену написано *новра*.

²³¹ В записах з терену написано *хоріла*.

²³² В записах з терену написано *стараніемъ*.

²³³ Текст, уже був надрукований в Покрайніх записах I, 174, але в записах з терену я його не знайшов.

²³⁴ В Покрайніх записах I наведено *спъася*.

²³⁵ В записах з терену написано *чтоого*.

²³⁶ Тексти з Нягова були вже надруковані в Покрайніх записах II, 34—35, але в записах з терену я їх не знайшов.

²³⁷ Автор запису, певно, вагався, чи мас писати *i* або *o*. (П.)

²³⁸ В оригіналі після *o* стоїть *ъ* (П.), а в Покрайніх записах II — *ь*.

²³⁹ Читай *даи имъ*. (П.)

²⁴⁰ В Покрайніх записах II наведено *лица*.

²⁴¹ Тексти були вже надруковані в Покрайніх записах I, 190.

²⁴² В записах з терену написано *боязного*.

²⁴³ В записах з терену написано *черькви*.

²⁴⁴ В записах з терену написано *Дамияна*.

²⁴⁵ В записах з терену були тільки тексти на Тріоді та Октоїху. Текст на Євангелії і на Тріодіоні відписав, мабуть, І. Масиця, як про це можна здогадуватися з примітки І. Панькевича на рукописі.

²⁴⁶ В Записах з терену написано *златихъ угорскихъ*.

²⁴⁷ Треба б це додати слово *гласовъ*. (П.)

²⁴⁸ Тексти були вже надруковані в Покрайніх записах I, 181, але в записах з терену їх не було.

²⁴⁹ Крехів — місто в Західній Україні біля Жовкви, де був монастир оо. Василіан. Там переховувався відомий в науковій літературі Крехівський Апостол XVI ст. (П.).

²⁵⁰ Текст уже був надрукований в Покрайніх записах I, 182—183.

²⁵¹ Передруковується із статті Ю. А. Яворского „Исторические, личные, вкладные и другие записи в карпаторусских рукописных и печатных книгах XVI — XIX веков”, Науковий збірник т-ва „Просвіта” в Ужгороді, XII — VIII, Ужгород 1931, 191. (II.)

²⁵² В оригіналі написано *моур*.

²⁵³ В записах з терену написано *крипкіи*.

²⁵⁴ В записах з терену написано *крипостию людеи*.

²⁵⁵ Див. Ю. Яворский, Матеріали для істории старинной песенної літератури в Подкарпатской Руси, Прага 1934, 147.

²⁵⁶ Текст був уже надрукований в Покрайніх записах I, 177. В записах з терену знайшовся ще текст, записаний на Аноалогіоні (Львів 1738). Цей текст був у двох відписах; різниці між ними подаю в квадратних дужках.

Року бжя 1739, мця априля, дня 5... купи(л) книгу сию, глалемую (глаголемую) Трифологон (Триодь), рабъ бжии Оеодо(р) (Оедор) Чоңырда (Чоңырда), преставился ко гду упокоеніе дши своеи, родителей и сородников своих. Предана е(ст) во цркву (до цркви) порубянску (порубянской), до храму рождества пртои (претои) бци. Кто буде(т) (буде) служити, повиненъ бга молити. Купи(л) за златых (золотых) угорскихъ (угорских) 40 (16). Кто бы хотѣл о(т) цркви (церкви) о(т)кривидти, про(к)лят, анаоема и ма ...

²⁵⁷ В записах з терену написано *пинязи*.

²⁵⁸ Очевидна описка замість *сынъ*. (П.).

²⁵⁹ Мабудъ *сынъ*. (П.).

²⁶⁰ Читай *отецъ*. (П.).

²⁶¹ В записах з терену написано *духовны*.

²⁶² В записах з терену написано *живущихъ*.

²⁶³ В записах з терену написано *церковны*.

²⁶⁴ В записах з терену написано *невѣщянскія*.

²⁶⁵ В протоколі канонічної візитації єп. М. М. Ольшавського зазначено прізвище цього священика; це — Іоанн Симкович, висвячений Устрицьким у Нольці (єп. перемислький). Див. В. Гайдега, Додатки до історії Русинів і руських церквей в був. жупні Земплинській, Науковий збірник т-ва „Просвіта” в Ужгороді IX, 122. (II.)

²⁶⁶ В записах з терену написано *Ликовичови*.

²⁶⁷ В записах з терену написано *златыхъ*.

²⁶⁸ Читай *чрезъ*. (П.).

²⁶⁹ Тексти були вже надруковані в Покрайніх записах I, 188 — 189.

²⁷⁰ В записах з терену і в Покрайніх записах I наведено *о(т)ць Ioanъ*.

²⁷¹ Мабуты, *златыхъ*. (П.).

²⁷² В записах з терену і в Покрайніх записах I наведено *e*.

²⁷³ Розумій *Балогу*. (П.).

²⁷⁴ Розумій *Баркоцію*. (П.).

²⁷⁵ *Тугош* — село в жупні Сабольч у Мадьярщині. (П.).

²⁷⁶ Книга тепер с., мабуть, в Ребрині, але як випливав з запису, текст мав би бути залучений скоріше до села Гажин.

²⁷⁷ Мабуты, *оакъ*. (П.).

²⁷⁸ Цей Требник вийшов за редакцією київського митрополита Петра Могили і з першим друкованим Требником, в якому були упорядковані приписи при виконуванні різних церковних обрядів. (П.).

²⁷⁹ В записах з терену написано *матере*.

²⁸⁰ *Загутинь* — село на півночі Карпат біля Санока. (П.).

²⁸¹ Лишаю *млітвоу*, бо це може бути форма орудного одинини.

²⁸² В записах з терену написано ... *бжого Кундрата, Ioana, Нелагиу, Микулу...*

²⁸³ В записах з терену написано *поме(р)шыхъ*.

²⁸⁴ Текст був уже надрукований в Покрайніх записах I, 178—179.

- ²⁸⁵ Літера *в* не виразна (П.); в Покрайніх записах I надруковано *Русинъ*.
- ²⁸⁶ Тексти з Руського були вже надруковані в Покрайніх записах III, 365.
- ²⁸⁷ В записах з терену написано *рущаски*.
- ²⁸⁸ Тексти були вже надруковані в Покрайніх записах II, 32.
- ²⁸⁹ В Покрайніх записах II наведено *пграцуки*.
- ²⁹⁰ В записах з терену написано *Колес...*
- ²⁹¹ В оригіналі написано *буте*. (П.)
- ²⁹² В записах з терену написано *казими尔斯кихъ*.
- ²⁹³ Тексти були вже надруковані в Покрайніх записах I, 178.
- ²⁹⁴ В записах з терену написано *свохъ*.
- ²⁹⁵ Текст передруковується зі статті Ю. А. Яворського, оп. сіт., 204, 208. (ІІ.)
- ²⁹⁶ Німецьке *Halbe* = половина; міра текучих. (ІІ.)
- ²⁹⁷ В записах з терену написано *по(т)ве(р)жду*.
- ²⁹⁸ В записах з терену написано *иначе(и)*.
- ²⁹⁹ В записах з терену написано *семанацитъ*.
- ³⁰⁰ В записах з терену написано *на то(т) ча(с) будучи*.
- ³⁰¹ В записах з терену написано *обдера(л)*.
- ³⁰² Текст уж був надрукований в Покрайніх записах I, 180.
- ³⁰³ Текст уж був надрукований в Покрайніх записах III, 362—363.
- ³⁰⁴ В записах з терену і в Покрайніх записах III наведено *сцены(к)*.
- ³⁰⁵ В записах з терену написано *златих*.
- ³⁰⁶ *Лаєрів* — село на захід від Старого Самбора, в якому був монастир оо. Василіан, збудований, мабуть, в ХІІІ ст. (П.)
- ³⁰⁷ В записах з терену написано *цркви стебникой*.
- ³⁰⁸ Читай *цоркы*. (П.)
- ³⁰⁹ В записах з терену написано *златы(x)*.
- ³¹⁰ В оригіналі написано з латинським *r*: *рорович*. (П.)
- ³¹¹ Текст був уж надрукований в Покрайніх записах I, 177—178.
- ³¹² В Записах з терену написано *Триодъ*.
- ³¹³ Прислівник *еще* передано тут через *исѣ*. Заміна *щ*, власне його другого компонента ч через *c* — це найстарший доказ про появу так званого сотовизму. Цей запис міг бути написаний перед 1677 р., тобто перед тим, як у Свидницьку осів рід священиків Подгаєцьких, бо аж до 1793 р. — на основі дат із Шематизму Пряшівської єпархії з 1848 р. про ніякого Івана Подгаєцького не згадується. (ІІ.) Тут, правда, може йти про передачу м'якого *ш* діалектного *иші* через *исѣ*.
- ³¹⁴ Поява чергування *o -i* на області Требішова в 1712 р. викликає підозріння, чи це явилось місцеве; ми б тут чекали скоріше чергування *o—u*. Згідність імен жертвводавців цієї книги із іменами жертвводавців Тріодіона в селі Станча вдаряє в очі; та й дата запису та ж. (П.)
- ³¹⁵ В записах з терену написано *молитви*.
- ³¹⁶ В записах з терену написано *бы еи*.
- ³¹⁷ Може йдеться про село *Біличка* в Польщі на північ від Ціґелки, але там з храм арх. Михаїла. В Мушинському деканаті, до якого належить і Біличка, на 42 церкви припадає 11 храмів св. Димитрія, див. Шематизм Перемиської єпархії 1918, 111—118. (П.)
- ³¹⁸ В записах з терену написано *цркви*.
- ³¹⁹ Крім тексту, залученого І. Панькевичем до свого рукопису, в записах з терену під назвою Фулянка був ще такий текст на Лейтургії (Львів 1780):
Сія книга, Служебникъ речена, куплена ес(т) до... заплати(л) власнимъ своимъ п'яназми Юрк...
- ³²⁰ В записах з терену написано *мисця шюпя*.
- ³²¹ Текст на Евангелію був уж надрукований в Покрайніх записах I, 174. В записах з терену ці тексти я не знайшов.
- ³²² Тексти були вже надруковані в Покрайніх записах I, 173, але в записах з терену їх не було.
- ³²³ Перший текст, здається, мав би бути залучений скоріше під село Ікуримка, як це ясно випливаває з самого запису. І. Панькевич, певно, керувався тим, що книга тепер у Ієренині.
- ³²⁴ *Вільховець* — село на північному боці Карпат. (П.)
- ³²⁵ В записах з терену написано *Ioanna Шимонич, пароха...*

- ³²⁶ В оригіналі написано 1062 (а в). Під Гедеоном треба розуміти Гедеона, Назина, який в тих роках перебував у Марія-Повчі. (ІІ.)
- ³²⁷ Ідеться, мабуть, про село Білична в Польщі на північ від Цігелки (ІІ.)
- ³²⁸ Має бути *сынах*. (ІІ.)
- ³²⁹ В записах з терену написано *o(t)пусчение*.
- ³³⁰ В записах з терену написано *беть клять и прокля(m) на вікы, аминь*.
- ³³¹ В записах з терену, здається, написано *корецъ*.
- ³³² В записах з терену написано *девять*.
- ³³³ „Казания” — це пам’ятка літературної мови словацьких українців з по-ловини XVIII ст. Вона свідчить про те, що проповідники при укладанні своїх проповідей користувалися польськими джерелами; їхнє близьке сусідство з польською культурою давало їм на це можливість: село Чірч, де подана пами проповідь була укладена, лежить в беспосередній близькості до польського міста Мушини, звідки легко можна було дістати польські книги. Укладач проповіді Ісая Янович ужив у цій проповіді декілька явних полонізмів, і є питання, чи він їх ужив при своїй проповіді, чи це була лише його чернетка. За чернетку промовляли б скороти слів, які роблять текст проповіді в деяких місцях мало зрозумілим. Такі місця ми видали, зазначуючи їх крапками. Попри поло-нізми виступають тут в більшій мірі діалектні явища лемківської говірки села Чірч. Саме в цьому полягає цінність цієї мовної пам’ятки. (ІІ.)
- ³³⁴ Читай з землѣ. (ІІ.)
- ³³⁵ Читай природжения. (ІІ.)
- ³³⁶ Польське *wszczędy* = початий. (ІІ.)
- ³³⁷ Текст уже був надрукований в Покрайніх записах I, 191.
- ³³⁸ В записах з терену написано Чукалавски(и).
- ³³⁹ В записах з терену написано помин.
- ³⁴⁰ Текст на Служебнику був уже надрукований в Покрайніх записах III,
366. Передруковується з книги И. Свенцицкий, Каталог книг церковнославян-
ської печати. Жовква 1908, 52, 4. 187. (ІІ.)
- ³⁴¹ В Покрайніх записах III наведено заłożення.
- ³⁴² Виправлю запис у Свенцицького попы па покы, бо лише так це речения
може мати смисл. (ІІ.)
- ³⁴³ В записах з терену написано которыи.
- ³⁴⁴ В записах з терену написано шамроскои.
- ³⁴⁵ В записах з терену написано четыридесятъ.
- ³⁴⁶ Циякъ = дзиякъ = дяк. (ІІ.)
- ³⁴⁷ В записах з терену написано златых уго(r)ских свои(x).
- ³⁴⁸ В оригіналі написано еї. (ІІ.)
- ³⁴⁹ В записах з терену написано осужденъ.
- ³⁵⁰ В записах з терену написано Вацыково.
- ³⁵¹ Читай дзяляці. (ІІ.)
- ³⁵² Текст уже був надрукований в Покрайніх записах I, 192. В записах з терену був ще текст, написаний на Требнику: и за померши(x) брат... своих
до села на имя Щавника, до стого храму арха(и)гела Михаила за златихъ 5.
- ³⁵³ В записах з терену написано есъ.
- ³⁵⁴ В оригіналі написано суму. (ІІ.)
- ³⁵⁵ В записах з терену написані кто.
- ³⁵⁶ В записах з терену написано то(m).
- ³⁵⁷ Книга була в Ялинках, але у вкладній говориться про громаду Ядловську.
Ядлова --- село біля Свидника. (ІІ.)
- ³⁵⁸ Інша редакція цієї грамоти вміщена в Трефолої з 1756 р. (ІІ.)
- ³⁵⁹ Інші тексти з Бедевлі були надруковані в Покрайніх записах I, 151, II, 14.
- ³⁶⁰ Мало б бути, мабуть, Никола. Заміна л на р - характерне явище для мара-
мороських говорів, але обмежене лише на деякі слова, напр., *бурше* замість
бульше. Іде явище зазначене вже в Нягівських Поученнях на Євангеліє XVI
ст. (ІІ.)
- ³⁶¹ Інші тексти з Білою були надруковані в Покрайніх записах I, 161.
- ³⁶² Мадъярське чомов (сомо) = в'язочка. (ІІ.)
- ³⁶³ Бакун означає листя тютюну. (ІІ.)
- ³⁶⁴ Чом — тепер не вживаний сполучник причини. Тільки цей сполучник
(замість сполучника бо) вживався автор Нягівських Поучень на Євангеліє XVI

ст.; рідко його знаходимо їй в інших літературних пам'ятках Марамороша в XVII — XVIII ст. (І.).

³⁶⁵ В записах з терену написано *отевдор*.

³⁶⁶ В записах з терену написано *домацкoo*.

³⁶⁷ В записах з терену написано *вонацув*.

³⁶⁸ Інший текст з Драгова був уже надрукований в Покрайніх записах I, 156. В записах з терену знайшлася це Заставна грамота Ласлові Сіладі з Драгова 1740 р.

Я, піже подписані у вармеди Мараморши, у Драговѣ, Сѣлади Ласлов, я завдав свуї телек хъжніи из хъжков Иванови Григоркови за 8 зо(л) вонашув. Али я другому не искedу, обы вукупив, лише я, коли буду имати мун на того. Даю контртут Иванови Григоркови на того. Там были чеснѣ панове на имя там быв Пецик Штефан, Мигал Каалугоричин, Риши(у)в Крика, Юра Григорко, Тарпай Иван, Юра Пецикав, Васил Пецикав, и Угунь Мигал попув. Року бж 1740, мѣсяця пемврія, дия 6.

Інший текст: И знову Сѣладѣя закупив дарабъчин землѣ из зад хъжи в Уцицька усѣмъ маряшу. Дале Фѣруца обернула 7 марьяшу у менжу коло Флещъчного. И знову Григорко Иван дав Сѣладиеви у голодъ у великии 6 вѣка жита у 7 марьяшу. Так и тоту Фѣруца обернула Григор...

На другому боці: Мы ходили там на (ла)колацю, где косив Ферко мелай Марѣкы Фѣруциои, што закупила еще Фѣруца Марѣчина мама, на што мы даемємо свѣдѣство Марѣцѣ Фѣруциу, што есмо ходили бѣчеловати, што Ферко покосив мелай таи колопиѣ там того мѣсто есть Марѣкы Фѣруциои у неи у залозѣ за 10 маря(ш). Мы ходили бѣчеловати шкоду: 1 Немет бирузъ Роман, Ференцъ Тацѣи, бирузъ сѣл(к)и Костерец Никоря, Рышко Янош Настинъ, .. сѣлскыи оросъ Янош... мочачи мелай аразъ колопиѣ на тото есмо свѣдѣкы, што у залозѣ у Марѣкы Фѣруциои есть у залозѣ за 10 маряшу.

³⁶⁹ В записах з терену написано *свѣцька*.

³⁷⁰ Степан Теслович з Буківця — автор відомого рукопису проповідей, частину яких опублікував І. Франко у своєму виданні Апокрифів (Пам'ятки українсько-руської мови і літератури). (І.).

³⁷¹ Ідеться, безумнівно, про село Мирча (раніше Merghe, Murgche) на північ від Ужгорода, яке у 1549 р. належало до маєтків Другетів (ужгородських), а потім припало Другетам гуменським. Про зміну назви храму у цьому селі див. В. Гаджега, *Додатки к історії русинів і руських церквей в Ужанській жупні*. Науковий збірник т-ва „Просвіта” в Ужгороді, III, Ужгород 1924, 165. Про топонімічні назви цього села див. А. Petrov, *Kágratoruské pomístní názvy...* Praha 1929, 61. (ІІ.).

³⁷² Ідеться про Яноша Гомоная Другета, останнього з роду Другетів, що номер у 1645 р. Він переніс тімназію з Гуменного до Ужгороду. (ІІ.).

³⁷³ У цих словах за середньоболгарським правописом зміщені написання *б* та *я*. (ІІ.).

³⁷⁴ Інший текст з Мукачева був надрукований в Покрайніх записах I, 162 — 163.

³⁷⁵ Перша вікладна була написана в Польщі за часів короля Жигмонта Августа (1548 — 1572). Спісок перемиський Антоній — це Антоній Радиловський, що був спісоком в 1549 — 1556: отже, й вікладна була написана в той час.

Про священика Григорія Бурю, як п'ятого священика в Студеному, згадується в протоколах візитації сп. М. М. Ольшавського з 1751 р.: див. В. Гаджега, *Додатки к історії русинів і руських церквей в Мараморонѣ, Науковий збірник т-ва „Просвіта” в Ужгороді*, I, Ужгород 1922, 207. (ІІ.).

³⁷⁶ В записах з терену це речення написане так: *Того року много людии и женъ по мерю о(t) грому. У нашум сель...*

³⁷⁷ В записах з терену написано *Аноби*.

³⁷⁸ В записах з терену написано *легниъ*.

³⁷⁹ З рукопису наводимо один уривок як важливий документ літературної мови Марамороша з чергуванням *о*-*ю*, що для областей східного Закарпаття — в порівнянні з західними областями — було явищем рідким. (ІІ.).

³⁸⁰ Мадьярське *gaz* = бур'ян. (ІІ.).

³⁸¹ Читай *перше посланie до Коринфіян*. (ІІ.).

³⁸² Тут маємо чергування *о*—*лабіалізоване i*. (ІІ.). В записах з терену написано *тио(i)сту*, що, правда, не протирічить примітці І. Панькевича.

- ³⁸³ Мадьярське *kedvezni* = угоджати, потурати. (П.)
- ³⁸⁴ В записах з терену це речення написане так; *Ню(з)но тогды ю(ж) баповати, гды ю(ж) торгъ мине(m) и но(ч) наступи(m) и кош...*
- ³⁸⁵ В записах з терену написано мыслы.
- ³⁸⁶ Читай *конец*. (П.).
- ³⁸⁷ Інший текст з Черноті був надрукований в Покрайніх записах III, 352.
- ³⁸⁸ За списком з 1720 р. це село було майже чисто українське, див. А. Петров, Пределы угорорусской речи в 1773 г. по официальным данным. С. — Пб., 170—171. (П.)
- ³⁸⁹ Читай *чина святаго*. (П.).
- ³⁹⁰ Вікладна, по всій імовірності, походить із сьогоднішнього села Загірочка біля Ходорова Львівської області. За Шематизмом гр. кат. духовенства Львівської архієпархії на рік 1932—33, Львів 1932, 178, назва храму була та сама, що й у вкладній з 1581 р. Із Загірочки книга дісталася на Закарпаття до села Ляховець, Волівського району, як про це свідчить дописка Ecclesia Lyachovecz 1878. (П.)
- ³⁹¹ В записах з терену написано *молѣтъся*.
- ³⁹² В записах з терену написано *буде(m)*.
- ³⁹³ В записах з терену написано *працу*.
- ³⁹⁴ Текст з оригіналу переписала Софія Рабіївна-Карпинська і дир. Михальчишин. (П.).
- ³⁹⁵ Надзвичайно важливе констатування закінчення *-ой* в називному-значенійному відмінку прікметників середнього роду. Це закінчення тепер характерне для південнозакарпатських говорів між Цірохою і долиною річки Уга. (П.)
- ³⁹⁶ *Путна* — відоме історичне місто в Молдавії, пізніше — на Буковині. Там переховується рукописне Євангеліє з XIV ст., яке видав Е. Калужняцький. (П.).
- ³⁹⁷ *Turc* — село в Румунії, в колишній жупі Угоцькій. За даними „Лексикона населених пунктів Мадьярщини” з 1772 р. це — румунське село. Але за іншими документами *litterae testimoniales* в цьому селі говорили по-українськи; див. А. Петров, Пределы угорорусской речи в 1773 г. по официальным данным, С.-Пбр. 1911, 60. (П.).
- ³⁹⁸ На цому ж рукописі був і запис із Вічкова, див. тут Вучкове, стр. 141 (П.).
- ³⁹⁹ Передруковується з журналу „Літературна неділя” р. III, ч. 21, 1943. К. Галас подав до листа й мовний коментарій, розв’язує титли, дас скороти до дужок та розв’язує скороти, недописані до кінця. (П.).
- ⁴⁰⁰ Читай *парохъ*. (П.).
- ⁴⁰¹ Ту саму грамоту видав і Микола Лелекач у Наукових записках Ужгородського державного університету том XIV, 1955, 227—228. Однак, між копією, яку тут публікую, і виданням М. Лелекача є значні розходження в правописі. В нашій копії майже всюди замість *ы* стоїть *и*, що свідчить про галицьке походження писаря. Незакарпатські мовні явища відображуються і у формах відмінювання і у лексиці. В приведеній тут копії находимо форми двоїни: *двѣ нивѣ*, закінчення присвійного прікметника, утвореного від власного імені, в називному множині на *-b* (*i*), а не на *-ы*, як це масмо в закарпатських говорах: *Василевѣ 4 нивѣ, Василевѣ двѣ нивѣ*. Після приголосних *ж*, *ш*, *к* у виданні М. Лелекача стоїть *ы* замість *и* нашої копії. Це свідчить про те, що Лелекачів оригінал с копією зі змінами в дусі закарпатської фонетики і то, мабуть, говору на захід від Іаторії. За писарем галичанином свідчила б і лексика, а термін *сноожать*, якого на Закарпатті в околиці Іршави не вживаютъ. Треба було б дати пояснення язичії відписи чи оригінал взято за основу видання Лелекача. Це стосується і до грамоти з 1687 р. В дальншому вкажемо на інші розходження між обома текстами. Буквою *Л.* буду означувати текст Лелекача. (П.).
- ⁴⁰² *Х. Л. на Кормищци*. (П.).
- ⁴⁰³ *Х. Л. барабы*. (П.).
- ⁴⁰⁴ *Х. Л. четвертины*. (П.).
- ⁴⁰⁵ *Х. Л. Забранцовъ*. (П.).
- ⁴⁰⁶ *Х. Л. Нурубисчу*. (П.).
- ⁴⁰⁷ *Х. Л. далі йде и пшенициъ полъ четвертка*. (П.).
- ⁴⁰⁸ *Х. Л. Василеви*. (П.).
- ⁴⁰⁹ *Х. Л. лугцѣ* (П.).

- ⁴¹⁰ У Л. Там же Микетеевы[х] една за золотыи. (П.)
⁴¹¹ У Л. сънокосъ. (П.)
⁴¹² У Л. Семовы. (П.)
⁴¹³ У Л. так же три нивы. (П.)
⁴¹⁴ Нечітку мою копію виправляю за текстом М. Лелекача. (П.)
⁴¹⁵ У Л. попувскымъ. (П.)
- ⁴¹⁶ Ця грамота була написана тим же писарем, що й грамота з 1685 р. (див. примітку 401), писарем не закарпатського походження. Видав її М. Лелекач у згадуваних уже Записках, стор. 229. Окремо зазначуємо різниці між нашим текстом і виданням М. Лелекача. (П.)
- ⁴¹⁷ У Л. зарѣцки (П.)
⁴¹⁸ У Л. поли. (П.)
⁴¹⁹ У Л. Колубцеви. (П.)
⁴²⁰ У Л. на Заверби. (П.)
⁴²¹ У Л. дѣвѣ нивы а... (П.)
⁴²² У Л. отбираемо. (П.)
⁴²³ У Л. Колубца. (П.)
⁴²⁴ У Л. Суркаила. (П.)
⁴²⁵ У Л. зарѣчскои. (П.)
⁴²⁶ У Л. вѣсе. (П.)
⁴²⁷ У Л. тои лазъ. (П.)
⁴²⁸ У Л. Колубцови. (П.)
⁴²⁹ У Л. золоты[х] угорскы. (П.)
⁴³⁰ Мадьярське *bizonyság* = свідок. (П.)
⁴³¹ У Л. бирувъ. (П.)
⁴³² У Л. бирувъ газда Иван. Правильність читання Гозда засвідчена грамотою № 5. (П.)
- ⁴³³ У Л. Коминдашъ. (П.)
⁴³⁴ У Л. Яко. (П.)
⁴³⁵ У Л. Коропецкыи. (П.)
⁴³⁶ У Л. мукачовскыи. (П.)
⁴³⁷ У Л. рука власна. (П.)
⁴³⁸ Грамота була у збірші д-ра О. Колесси. (П.)
⁴³⁹ Мадьярське *hadnад* = лейтенант; тут, певно, старшина, староста села. (П.)
⁴⁴⁰ Читай *пуль* = піль. (П.)
⁴⁴¹ Замість *пilla* = біля, кого. (П.)
⁴⁴² Мало б бути *пониже*. (П.)
⁴⁴³ Мало б бути *тую*. (П.)
⁴⁴⁴ Мало б бути *дякъ*. (П.)
⁴⁴⁵ Мадьярське *birság* = грошова кара. (П.)
⁴⁴⁶ Грамота № 11 походить зі збірки О. Колесси. (П.)
⁴⁴⁷ Мадьярське *vállani* = перемінити. (П.)
⁴⁴⁸ Грамота була вже надрукована в газеті „Світ” № 2, 1868 та в „Христо-матії...“ Е. Сабова, 1893. (П.)
- ⁴⁴⁹ Пізніша копія походить з 1710 р. (П.)
⁴⁵⁰ Мадьярське *szoritni* = обмежитися, стиснутися. (П.)
⁴⁵¹ Мадьярське *maradek* = нащадок. (П.)
⁴⁵² Мадьярське *vállani* = замінити, перемінити. (П.)
⁴⁵³ Мало б бути *на то*. (П.)
⁴⁵⁴ Мадьярське *engedni* = відступаю. (П.)
⁴⁵⁵ Читай *съяньом*. (П.)
⁴⁵⁶ Підаемо тут текст незакінченої копії. Існує їй частина оригіналу чи копії, але також без кінця. В цьому „оригіналі“ — на відміну від нашого тексту — написано *манастиръ мстичувскии та калугору*. (П.)
- ⁴⁵⁷ Мадьярське *gond* = журба; старання, піклування. (П.)
⁴⁵⁸ Мадьярське *haborgatni* = непокоїти. (П.)
⁴⁵⁹ Мало б бути *на горѣ*. (П.)
⁴⁶⁰ Мало б бути *орвиши*. (П.)
⁴⁶¹ Мадьярське *illetni* = стосуватися, відноситися. (П.)
⁴⁶² Мадьярське *áró* = свердел. (П.)

Післямова упорядника

У багатогранній науковій діяльності проф. І. Панькевича найвизначніше місце завжди займало дослідження сучасного стану південнокарпатських українських говорів і їх історії. В останні роки свого життя І. Панькевич працював одночасно над словником карпатських українських говорів, над підготовкою до друку останньої, четвертої частини покрайніх записів на церковних богослужбових книгах Східної Словаччини та над нарисом історії українських карпатських говорів. Несподівана, раптова смерть перервала цю інтенсивну працю; незакінченим лишився словник, а тим самим і велика синтетична праця проф. Панькевича про південнокарпатські говори, перша частина якої — фонетика й морфологія — вийшла друком у 1938 р. в Празі. Нарис історії українських закарпатських говорів — фонетика — був виданий аж по смерті його автора, а покрайні записи, оці Матеріали до історії мови південнокарпатських українців, вдається видати аж нині, 12 років після смерті І. Панькевича.

Матеріали, які тут публікуємо, повністю підготував до друку сам І. Панькевич; при теперішній підготовці Матеріалів до видання ми намагалися максимально респектувати рукопис І. Панькевича, але одночасно ми змушені були провести деякі зміни в первісній його редакції.

І. Панькевич рахував з тим, що покрайні записи, вкладні — на відміну від тексту автора — будуть надруковані кирилицею. На жаль, можливості наших друкарень не дозволили це побажання здійснити, і ми змушені були перетранслітерувати кирилицю в гражданку, а числа, написані літерами, — в арабські цифри. При цьому ми в основному керувалися засадою, щоб у новому написанні не змінювалися літери, які могли передавати різні звуки. Отже, без змін, якщо не брати до уваги різні графічні варіанти окремих графем, залишаємо літери а, о, ы, у, ў, и, і, ѫ, ю, Ѣ, ъ, ь, б, в, г, ґ, д, ж, з, ӟ, л, м, н, и, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ, ё (літера ё може передавати звуки т, ф або звукосполучення фт), але замінююмо ю→я, А→я, Ж→у, Ѳ→у, оу→у, ѩ→о, є→в, Ѩ→пс, Ѣ→кс, Ѣ→з, Ѵ→е, ј→й. З огляду на те, що в покрайніх записах точно не розрізнювалося вживання літер е та є, и та й та що палеко не завжди розрізнював їх і сам І. Панькевич у своєму рукописі, в теперішньому вигляді Матеріалів ми послідовно об'єднуємо літери е та є в е, а літери и та й в и.

I. Панькевич у своєму рукописі не розрізняв круглі й квадратні дужки; надрядкові літери він зносив звичайно в рядок, часто в квадратні дужки, в які крім іншого ставив свої реконструкції тексту, розв'язання деяких скоротів та свої різні зауваження до тексту. При теперішній підготовці Матеріалів до друку ми дозволили собі зауваження I. Панькевича до тексту подати курсивом, реконструкції тексту ставити до квадратних дужок, а надрядкові літери послідовно зносимо в рядок і дамо їх (у тих випадках, де ми мали можливість звірити рукопис Матеріалів з записами „з терену” або з надрукованими вже текстами) до круглих дужок.

Примітки I. Панькевича, які у первісній редакції були завжди приєднані до окремих покрайніх записів, сполучуємо з примітками своїми і виносимо їх в окрему частину, зазначуючи при цьому примітки I. Панькевича літерою П в дужках.

При підготовці Матеріалів до друку ми, зрозуміло, не мали можливості знову звірити покрайні записи, залучені I. Панькевичем до свого рукопису, з оригіналами. В нашому розпорядженні були тільки зошити з переважною більшістю покрайніх записів, переписаних проф. Панькевичем з оригіналів прямо на місці, „в терені” (для стисlostі ці записи, зокрема в частині „Примітки I. Панькевича й упорядника...”, називаємо записами з терену) та три частини попередніх видань цих вкладничих під назвою „Покрайні записи на підкарпатських церковних книгах” (в частині Примітки I. Панькевича й видавця... — тільки Покрайні записи I, II, III). Всі розходження між текстами в Матеріалах і в записах з терену та в Покрайніх записах зазначуємо в примітках (див. „Примітки I. Панькевича й видавця...”); у цих „Примітках“ також зазначуємо, чи той або інший текст був уже надрукований в Покрайніх записах.

В записах з терену, які ми мали до диспозиції, знайшлися й тексти, що їх проф. Панькевич з невідомих причин не залучив до своїх Матеріалів. Такі тексти, якщо вони належать де села, з якого в Матеріалах були ще й інші тексти, вміщуємо у формі примітки до цього ж села в розділі Примітки I. Панькевича й видавця... ; інші тексти, знайдені в записах з терену, дамо окремо в частині Додатки до Матеріалів I. Панькевича. Для повноти у ці Додатки залучаємо й тексти з Улича, які були вже надруковані в Покрайніх записах II.

Віримо, що всі наші втручання у первісну редакцію Матеріалів не зменшать їх вартість, і що вони й у теперішньому вигляді стануть для дослідження історії наших говорів важливим джерелом фактів.

Андрій Куримський

Примітка :

З технічних причин не можна було поставити титли (риски) над скороченнями окремих слів. Всі скорочення розкриті на стор. 198 — 199. З тих же причин замість курсивного ъ ставимо Ѯ, замість фіти — ѿ, замість юса малого — я, замість юса великого — Ѫ. Позначка (с) при назві села означає сьогодні словацьке село, позначка (м) — мадьярське село.

Редакція.

Список скорочень

З технічних причин друкарня не спроможна була поставити титли (риски) над скороченнями окремих слів, тому в нижче наведеному списку ми розкриваємо всі скорочення в „Матеріалах“ І. Панькевича.

Редакція

апл, апостл, апсл. -а — апостол,
архагла, архла — архангела

б. — божий
ба — бога
бг, -а — бог
бгабоязливого — богабоязливого
бгбоина — бгбоина
бго — божого
бгоматри — бгоматери
бгомоленіе — бгомоленіе
бгородичны — бгородичны
бгоспасаемо — бгоспасаемо
бгу — богу
бдца — богородица
бе — боже
бж — божого
бжии, -их, -ию, -ия, -іа, -іего, -іи,
-іяго, -їи, -їя, -ыя — божий
бжо, бжого — божого
блговѣщенскаго — благовѣщенскаго
блгое — благое
блгородный — благородный
блгый — благий
блсвити — благословити
бгд. — богородица
бца, -и, -ы — богородица
бѣ, -у — бозѣ

великомчник, -а — великомученик
вл. — власныи
влдка — владика
влдчица — владичица
всечтного — всечестного

г. — господь, господин
гда — господа
гдина, гдна — господина

гдъ, -и — господь
гла — глагола
глгмая, глемая, -у, -ую — глаголемая
гня — господня
гоу — господу
гоня — господня
гъ — господь

Двдъ — Давидъ
дкви — дѣвки
дцѣ — дѣвицѣ
двы — дѣвы
днь — день
дхвныи, -ого, -ых — духовныи
дхъ, -у — духъ
дшвне, дшвнос — душевное
дша, -ов, -у, -ъ — душа

Ева, евгле — евангеліе
евглист — евангелист
евглія, евглія — свангелія
еппа — епископа
еписпи — епископи
златостыи — златоустыи
злт — золоти

Іс, -а — Іисус

крестих — крестих

матри — матери
млдца — младенца
млти — молити
млсрднаго — милосерднаго
млсть, -и — милость
млтвами — молитвами
мстр, мнстр, -я — монастырь
мти — милости

мте, мtre — матере
мц, мца, мсца — мѣсяц

намѣск — намѣстник
нбо, -а, -ѣ — небо
нбс — небеса
ибсное — небесное
ндля — недѣля
ищего, -ем — нашего

оць — отецъ

п., пна — пан
пнѣ — панѣ

пре — превелебныи
премлстивыи — премилостивыи
престая, -ия, -ои — пресвятая
прпднаго — преподобнаго
про — пророк
прс — пресвятая
прсно — присно
прстол, -у — престол
пртая, -ои — пресвятая
прчя — пречистая
пс. — псалом

Р. Б. — Року Божия
р. б. — рабѣ божии
роди — родителѣ
рме — рекоме
ро. — року

с., св., свтыи — святыи
слнце — солнце

смерти — смерти
снѣ, -а, -ови — сынъ
спса — спаса
спніе, спніе — спасенїе
сптля — спасителя
срдцъ — сердецъ
Ставр. — Ставропигийский
ститель — святитель
стля — святителя
стля — спасителя
стыи, -го, -ее, -ое, -ои, ому — святыи
сц., сщенік, сщеник — священик
сщенскии — священскии
сщеный, -наго — священый

Хв., -а, -ѣ — Христов
хріанскому — хрістіанскому
христиане — христиане
Хс, Хрта — Христос
хсталюбивыи — христалюбивыи

црков, цви, цркви — церковь
црковныи, црквныи — церковный
црст — царствіе
цря — царя

члкъ -а, -у, — человѣкъ
чность — чеснота
чстніи — честніи
чсть — честь
чтныи, -аго — честныи

шестна — шестнадцать

RÉSUMÉ

Ivan Pan'kevych: Material for the History of the Language of the Southern Carpathian Ukrainians

Introduction

The work contains marginal notes written on Transcarpathian church books from the 16th — 18th centuries, which the author collected from 1946—1952 in almost all the villages of the Priashiv territory, as well as from archives and from libraries. For the sake of completeness, marginal notes from the territory of Eastern Slovakia published earlier as well as examples of the official (legal), and literary language used by Transcarpathian Ukrainians in the 17th — 18th centuries, excerpts from birth certificates and certificates of death, which serve as a source of information concerning old names of the Ukrainian population, as well as inscriptions on various other articles, are included here. Finally, it also contains epigraphic material from neighbouring ethnographic areas: Poland, Hungary, the Transcarpathian Ukraine, Halychyna (Galicia), and Roumania. The material is classified according to the names of villages in alphabetical order.

The Cultural and Historical Significance of the Marginal Notes on Church Books in The Priashiv Area.

At first glance the marginal notes seem to be repetitious; however, they contain important information such as: the cost of books in various currencies, the given names and surnames of donors and other persons, and original, names of villages. Often news of cultural and historical importance can be found regarding: wars, poor harvests, epidemics, floods, solar eclipses, earthquakes; they also contain some material on folklore.

The greater part of the books studied belonged to the church service type, a few were of the literary category, as well as incunabulae and manuscripts. The greatest number of incunabulae from the 17th — 18th centuries are from Lviv, then Kyiv, Pochayiv, Uniiv, Moscow, Vil'na, Ostroh, Novhorod-Siver'skyi, Chernihiv, Iev'ja, and Suprasl. The manuscripts were found in Borduzhal, Vyshnia Vil'shanivka, Vyshnia Ravan', Vyshnii Myroshiv, Horvatyk, Gerlakhiv, Klokochiv, Kryve, Nova Ves, Ostrozhyntsia, Pekliany, Tvarozhka, Ialynka, Ruška Poruba, Ruška, Nova Ves Svydnyk, Kapyshova, and in Kruzhil'ova. Among the handwritten songbooks, the most valuable are the fifth songbook of I. Iuhasevych found in Uhors'kyi Zhypiv, and the Nyzhn'orybnyk songbook. On many of the book covers spiritual as well as secular songs were found. The marginal notes were mostly written in the cursive system, which differed in no way from the cursive used in other Ukrainian territories. There are fewer cases of semi-uncial script and of Latin symbols in the writing system.

The manuscript books were written mainly for the needs of monasteries and schools (Dobromyl, Sanok) in Western Ukraine. They were often also copied in our villages. They were mostly written in the Middle Bulgaro-Walachian orthography and often copied from parchment manuscripts from the 14th — 15th centuries. No

parchment manuscripts were found in the territory of Priashiv, with the exception of parchment pieces used as means for fastening the cardboard covers of books (village of Ostrozhnytsia).

The oldest printed book in the territory of Eastern Slovakia is the Ostroh Bible of 1581. Besides books used in divine services, books of literary content, such as oratory prose or sermons, are found in the territory of Priashiv.

These books were usually bought on pilgrimages to monasteries, or from travelling „bookcarriers”. These books were collectively donated to the churches (by the village community, a family or several members), or by individuals, among them members of the richer classes — „the sholtys”.

The marginal notes are greatly significant in the reconstruction of the original pronunciation of village names, which were often administratively deformed, and for the discovery of the etymology of the same names. The notes also contain names of villages which nowadays do not exist anymore.

They are an important introduction to the history of education, for which they provide an answer to the question as to where the candidates to the priesthood in Eastern Slovakia studied. It is known that our priests studied in Mukachiv, Trnava, Peremyshl, L'viv, and in other cities. A note from the village Shchavnyk enables us to assume that one of their priests studied in Kyiv. Besides this, the marginal notes provide us also with information about elementary schools in our villages. We learn from them about the part of the country from which particular priests came. It is to be noted that many priests came to Eastern Slovakia from Western Ukraine (priest families such as the Bachynskyi's, the Badulians'kyi's, the Podhaiets'kyi's, the Tarasovych's, the Bankovych's, and others). This is proof of close cultural relations in the 17th — 18th centuries. The inserts in the Transcarpathian church books are almost the only evidence about the existence, on the territory of Eastern Slovakia, of spiritual fraternities found according to their Western Ukrainian counterparts. There is evidence of the existence of these fraternities as early as 1695 in Humenne, 1707 in Hazhyn, 1737 in Ol'shenkiv, 1739 in Uilak, and so on.

The inscriptions in the Priashiv church books also provide some information concerning legal customs as well as social relations between the priests and secular society of those days. Besides the priests who were appointed to various parishes, there existed also so-called „didychni” priests who held the same parish posts in their families for several generations. The inscriptions also shed some light on the social strata of the priests, as well as on the social positions they occupied. They also provide various titles of Transcarpathian Ukrainians (haiduk of the capital town, notary of the Sharyk Cathedral, archpriest of the Sharyk Cathedral, etc.)

It is significant that very little news about historical events are found in the marginal notes. The greatest number of historical facts are given in the chronicle notes of the village of Pitrov, in the Bardiv area (1570 — 1644). On the other hand, there is much information on local problems or events connected with the population's means of livelihood (hunger, high cost of living, epidemics, droughts, floods, lack of snow).

Notes on Church Service Books in the Maria Pochns'kyi Monastery in Hungary.

These notes are of great cultural and historical importance for the purpose of studying the relations of the Hungarian-Ukrainians of those days with the cultural movements in Ukraine during the 16th — 17th centuries, and for information on the Ukrainian settlements in the Tokai Mountain area, in the southern part of the Zemplins'ka and Sobolts'ka territories (zhupa's), which were later totally magyarized. Thus, these are almost the only documents about the existence of Ukrainian population in a number of definite villages in those territories.

The Official Legal Language.

In addition to the presently known examples of the official-legal language of Ukrainians in Eastern Slovakia (the Fol'vars'ka Charter of the soltys O. Myrolovykh of 1609, inventories of canonical visits 1750 — 1768, letters of Manuil Ol'shavskyi 1741 — 1767, a letter of Bishop H. Blazhovs'kyi of 1734), the author presents new documents: a Circular letter of the priest of Shambron and of an official of Sharyk of 1731, and a letter of Ivan Hanchovs'kyi of Klenbark of 1716.

Parish Registers.

Some parish registers, although of not too early a date (they very seldomly go as far back as the first half of the 18th century), contain interesting data for the historian: they indicate the origin of the married persons, mainly the so called „joiners”, they provide rich material on the given names and surnames, and sometimes material on customs, as for instance who the god-parents of various social classes were, into what kind of families people married, and so forth.

Inscriptions on Icons.

The inscriptions on the various icons are of great significance for cultural history. The most interesting parts for the study of the customs and manners and of the language are the so-called „Last Judgments” on which more or less realistic scenes from the customs of the society of that particular time are depicted. Moreover, the painters explained various scenes in writing, at times by a few words, at times in whole sentences often reflecting the language of those days.

Commemoration Lists

Commemoration lists of deceased persons kept by the churhces for their communities or for separate families are onomastic sources of earlier eras. In the present work, two such commemoration lists are given.

Charters of the Zaryts'kyi and Mstochivs'kyi Monasteries in Transcarpathia.

In the material given here there are thirteen charters and contracts from 1685 – 1762 from the Zaryts'kyi Monastery, and fifteen charters and testaments from 1654 – 1787 from the Mstochivs'kyi Monastery. Their language is the official-legal language of the educated Ukrainian stratum with a dialectal admixture from neighbourhood areas of the monasteries.

ZUSAMMENFASSUNG

Ivan Paňkevyc: Materialien zur Geschichte der Sprache der südkarpatischen Ukrainer

Die Arbeit beinhaltet Randeintragungen auf karpatoukraintischen liturgischen Büchern des 16.–18. Jhs, die vom Verfasser in den Jahren 1946–52 in fast alle Dörfern des Prešov–Gebietes sowie in einigen Archiven und Bibliotheken gefunden und gesammelt wurden. Der Vollständigkeit halber wurden in diese Arbeit auch die Randeintragungen der Ostslowakei einbezogen, die früher bereits veröffentlicht wurden, ferner Beispiele der Urkunden- und Schriftsprache der Karpatoukrainer aus dem 17.–18. Jh, Auszüge aus Geburts- und Sterbeurkunden, aus denen man Angaben über alte Namen der ukrainischen Bevölkerung der Slowakei und Bezeichnungen verschiedener Gegenstände schöpfen kann, schließlich gehört hierher auch epigraphisches Material aus benachbarten ethnographischen Gebieten: Polen, Ungarn, die Karpatoukraine, Galizien und Rumänien. Das Material ist alphabetisch nach den Ortsnamen geordnet.

Die kulturhistorische Bedeutung der Randeintragungen auf den liturgischen Büchern des Prešov Gebietes

Auf den ersten Blick erscheinen die Randeintragungen monoton, doch in Wirklichkeit beinhalten sie wichtige Angaben: Preise von Büchern in verschiedener Währung, Vornamen und Familiennamen der Spender sowie anderer Personen, originelle Dorfnamen. Oft findet man in ihnen Nachrichten kulturellen und historischen Charakters: über Kriege, Mißernten, Seuchen, Überschwemmungen, Sonnenfinsternisse, Erdbeben. Zuweilen trifft man auch folkloristisches Material an. Der größte Teil der untersuchten Bücher war liturgischen, seltener literarischen Charakters (Altdrucke, Handschriften). Die meisten Altdrucke stammen aus Lemberg, ferner aus Kiew, Počajiv, Univ., Moskau, Vilna, Ostrik, Novhorod-Sivers'kyj, Černihiv, Jevje, Suprasl. Die Handschriften fand man in Bodružal, Vyšn'a Vil'šavka, Vyšn'a Radvan', Vyšn'ij Myrošiv, Horvatyk, Gerlachiv, Klokočiv, Kryve, Nová Ves', Ostrožnyc'a, Peklany, Tvarožec', Jalynka, Rus'ka Poruba, Rus'ka Nova Ves', Svydnyk, Kapyšova, Krušlová.

Von den handschriftlichen Gesangbüchern ist das fünfte, das von I. Juhasevyc verfaßt wurde, das wertvollste, man hat es in Uhors'kyj Žypiv gefunden sowie das Gesangbuch von Nyžnyj Rybnyk. Auf den Umschlägen vieler Bücher fand man religiöse und weltliche Lieder eingetragen. Die Randeintragungen wurden meistens mit Kursivschrift durchgeführt, die mit der Kursivschrift anderer ukrainischer Gebiete identisch ist. Seltener trifft man Eintragungen in Minuskel- oder Lateinschrift. Die handschriftlichen Bücher für die Karpatoukraine wurden aus den westukrainischen Gebieten herangefert (Dobromyl, S'anik). Oft wurden sie in den ukrainischen Dörfern abgeschrieben. Sehr oft kopierte man sie in mittelbulgarisch-

walachischer Jusy-Rechtschreibung. Größtenteils sind diese Handschriften aus älteren Pergamenthandschriften des 14.–15. Jhs. kopiert. Pergamenthandschriften fand man im Prešov-Gebiet nicht, eine Ausnahme bilden nur die Pergamentabschnitte, die als Material zur Befestigung der Brettdeckel an das Buch dienten (Dorf Ostrožnyč'a).

Das älteste gedruckte Buch, das auf dem Gebiet der Ostslovakei gefunden wurde, ist die Bibel von Ostrih aus dem Jahre 1581. Außer liturgischen fand man auch literarische Bücher im Prešov-Gebiet, es waren vor allem Predigtsammlungen.

Die Bücher wurden meistens zu Kirchweihfesten in Klöstern oder bei wandern den Buchhändlern gekauft. Kollektive (Dorfgemeinde, Familie, einige ihrer Mitglieder) pflegten sie der Kirche zu schenken. Aber auch einzelne Personen, besonders aus gehobenen Ständen – beispielsweise Dorfvogte – treten als Spender auf.

Die Randeintragungen haben eine große Bedeutung für die Rekonstruierung der ursprünglichen Dorfnamen, die durch die administrativen Eingriffe teils entstellt wurden, ferner für die Aufklärung der Etymologien dieser Namen. Wir finden in ihnen auch Namen heute nicht mehr existierender Ortschaften.

Die Randeintragungen sind ein bedeutender Beitrag zur Geschichte des Bildungswesens. Sie geben Antwort auf die Frage, wo die Kandidaten des geistlichen Standes der Ostslovakei studierten. Es ist bekannt, daß die Geistlichkeit dieser Gegend in Mukáčiv, Trnava, Peremyšl, Lemberg und anderen Städten lernte. Die Eintragung aus dem Dorf Ščavnyk läßt jedoch die Vermutung aufkommen, daß ihr Geistlicher in Kiev studiert hatte. Außerdem geben uns die Randeintragungen Kunde über die Anfangsschulen in den Dörfern des Prešov-Gebietes. Aus ihnen erfahren wir auch Einzelheiten über die Herkunft einzelner Pfarrer. Wir stellen fest, daß viele Pfarrer der Ostslovakei aus den westukrainischen Gebieten stammten (die Familien Bačynskyj, Baludanškyj, Podhaječkyj, Tarasovyč, Vankovyč und andere).

Das spricht für enge kulturelle Beziehungen zwischen dem westukrainischen und ostslovakischen Gebiet im 16.–18. Jh. Die Eintragungen sind die einzigen Belege dafür, daß auf dem ostslovakischen Gebiet geistliche Bruderschaften bestanden haben, die nach dem Muster der westukrainischen organisiert waren. In Humenne ist eine solche Bruderschaft im Jahr 1695 belegt, in Hažyn 1707, in Olšynkove 1737, in Ujlak 1739. Ferner enthalten diese Randeintragungen Angaben, die uns Auskunft geben über die gemeinschaftlich-sozialen, rechtlichen und Standes-Verhältnisse der damaligen Geistlichkeit und weltlichen Bevölkerung. Wir erfahren, daß es außer den Pfarrern, die für bestimmte Pfarreien vom Bischof bestimmt wurden, noch „Erbpfarrer“ gab, die eine Pfarre einige Generationen hindurch inne hatten. Einiges Licht werfen sie auch auf die soziale Zugehörigkeit und die soziale Lage der Pfarrer. Sie geben auch verschiedene karpatoukrainische Titel an: „Hajduk stolyčnyj“, „notar sobora šaryškoho“, „archipresviter šaryškoho soboru“ u. a. Charakteristisch ist für unsere Randeintragungen, daß sie wenig Nachrichten über historische Ereignisse enthalten. Die reichsten chronikalischen Eintragungen stammen aus dem Dorf Pitrove im Bardijiv-Kreis (1570–1644). Dafür enthalten sie sehr viel Material lokalen Charakters über Ereignisse, die mit den Lebensbedingungen verbunden waren: Hungersnot, Teuerung, Seuchen, Dürren usw.)

Die Eintragungen auf den liturgischen Büchern des Maria Povč Klosters in Ungarn haben eine große Bedeutung für die Erkenntnis der Verbindung zwischen der Karpatoukraine mit der kulturellen Bewegung in der Ukraine im 16.–18. Jh. Sie enthalten außerdem wichtige Angaben über die Existenz einer ukrainischen Bevölkerung im Gebiet der Tokaj-Berge, in den südlichen Teilen der Zemplen und Szabolcz Komitate, die später völlig madjarisiert wurden. Es sind heute die einzigen Dokumente, die von dieser einstigen ukrainischen Bevölkerung in einer ganzen Reihe von konkreten Dörfern dieser Gegend sprechen.

Die Urkundensprache. Zu den heute schon bekannten Beispielen der Urkunden sprache der Ukrainer aus der Ostslovakei (die Urkunde des Vogts von Folvark O. Myrolovyč aus dem J. 1606, die Inventare der kanonischen Visitationen 1750–1768, die Briefe Manuil Olšavskyjs aus den J.J. 1741–1767, der Brief des Bischofs H. Blašovs'kyj aus dem J. 1734) fügt der Verfasser neu entdeckte Dokumente hinzu: den Rundbrief des Pfarrers von Šambroň und des Statthalters von Šariš aus dem J. 1713, den Brief Ivan Hančovskyjs aus Klenbark aus dem J. 1716.

Die Geburtsurkunden. Die von Pfarrern ausgestellten Geburtsurkunden sind zwar nicht sehr alt (sie reichen selten tiefer als in die erste Hälfte des 18. Jhs.), doch sie enthalten wichtige Angaben für den Historiker: sie geben die Herkunft von Traupersonen an, hauptsächlich der sogenannten „prystaši“ (eingeheiratete Schwiegersöhne), geben reiches Material über Vornamen und Familiennamen sowie zuweilen auch verschiedene Einzelheiten aus dem Leben der Bewohner an: wen einzelne Vertreter der sozialen Stände als Taufpaten wählten, wer wen ehelichte usw.

Ikonenaufschriften. Für die Kulturgeschichte haben die Aufschriften der einzelnen Ikonen große Bedeutung. Am interessantesten sind die „jüngsten Gerichte“, die sehr realistische Szenen aus dem Leben der damaligen Stände wiedergeben. Die Maler gaben teilweise auch wörtliche (zuweilen in ganzen Sätzen) Erklärungen zu den einzelnen Szenen. In ihnen spiegelt sich die Sprache der gegebenen Zeit wider.

Totengedenkbücher. Die Totengedenkbücher, die für ganze Gemeinden oder einzelne Sippen in der Kirche geführt wurden, sind ein Schlüssel für die Onomastik der vergangenen Zeiten. Es folgen zwei Gedenktotenbücher.

Urkunden der Klöster in Zaričja und Imstyčeve. Unter den angegebenen Materialien finden wir 13 Urkunden und Verträge des Klosters von Zaričja aus den Jahren 1685 – 1762 und 15 Urkunden und Testamente des Klosters aus Imstyčeve aus den Jahren 1654 – 1787. Ihre Sprache ist die Schriftsprache der gebildeten ukrainischen Schicht mit mundartlichen Elementen aus der näheren Umgebung.

ІМЕННИЙ РЕГСТР

- Адамович Григорій 117
Адамович Ізура 75
Адріскува Феодосія 92
Адріскув Михал 92
Адцина Іоан 78
Алексей з Калуши 64
Алексович Іоан 104
Алексяк Іван 110
Андрашкова Марина 55
Андрашов Гайдель 55
Andreov Ондо 59
Андрюсовський Симеон 87
Андрухович Петр 140
Аркюв Василь 145
Аркюв Данко 145
Афонський Петр 146
- Бабицький Гавріїлевич 104
Бабич Ігнат 165, 166
Бабич Ферко 167
Баб'як Петро 106
Баггель Іван 165
Баєр 18
Бажів Олекса 168
Бажков Василь 168
Баїув Гавріл 49
Балаж Даюро 52
Балаж Іоан 145
Балаж Марфа 52
Балаж Матій 145
Балаж Мацко 145, 146
Балаж Федя 145
Балог Навол 59
Балогув Феодор 98, 187
Балудянський Михайло 21
Балудянські 23, 182
Балутянська Агафія 48
Балутянський Василій 48
Балутянський Григорій 48
- Балутянський Ми. 67
Балцер 118
Бандрувська Анна 44
Баранович Лазар 12, 16, 125, 140
Бараній Ігнатій 143
Баркоціов Феодор 98, 187
Барна Анна 91
Барна Іоан 91
Барна Лукач 91
Барна Марія 91
Барна Стефан 91
Барна Федор 91
Барниха Марія 118
Барнович Лука 58
Бартус Мирек 54
Батраторі Іванка 132
Бачинська Палягя 97
Бачинський Андрій 22, 27, 128, 144
Бачинський Василь 59, 97
Бачинський Іоан 97, 180
Бачинський Симеон 97
Бачинський Стефан 97
Бачинський Феодор 34
Бачинські 23, 25
Баюсів Вершо 37
Белак Іван 93
Бених Лукач 63
Бених Марія 63
Бенкевич Андрей 23, 103
Береш Йосиф 55
Берзевіц Янош 37
Берченій 64
Бескид Єван. 27
Бескиди 23
Бескид Н. А. 41, 47
Бестреманський Лукач 150
Бетлен Гавріл 26, 91
Бехерівський Борис 35, 36
Бізанцій Георгій 177
Білас Василій 137

- Білас Марига 137
 Білецький Мигал 140, 172
 Білецький Іоан 141
 Білович Михаїл 49, 50
 Біреш Мигал 52
 Бішоп Ян 54
 Блажовський Георгій 161
 Бобали Іоан 42
 Богослов Григорій 103
 Боднар Іоан 109
 Боднар Павел 47
 Боднар Петро 97
 Боднар Тимофей 155
 Бокшай Василій 108
 Бокшай Іоан 108
 Боковський Іоан 42
 Борис Матвей 63
 Бородач Одрі 182
 Брадач Іоаннікій 70, 71, 144
 Брена Георгій 59
 Брена Слена 59
 Бринзак 60
 Бродач Микулаш 178, 183
 Буковський Стефан 144
 Букюсік Юрко 145
 Булка Григорій 146
 Буря Григорій 147, 190
 Буряй Андрей 121
 Буряй Іван 121
 Буряй Марія 121
 Буряй Феодор 121
 Бурян Михаїл 121
 Бурян Феодосія 121
 Бутка Василь 60
 Буховецький Петро 123
 Буятинський Яков 146
- Вагер Анна 88
 Вагер Григорій 88
 Вайко Петро 150
 Валкович 111
 Валкович Якуб 174
 Вальницький Алексей 59
 Вапенська Настасія 40
 Вапенський Кость 40
 Варадська Марушка 40, 41
 Варадський Гриць 40, 41
 Вархолик Петр 178, 183
 Вархолик Юрко 118
 Василенко Іван 145
 Василищко Іван 174, 175
 Василіович Штефан 115
 Василь Іванович (цар) 73
 Васильцов Лазур 171
 Васильцов Михаїл 171
 Васильчо Симеон 91
 Вацік Олекса 125
 Вацік Павел 125
 Ведилонь Єва 99
 Великий Афанасій Іоан 169
- Великий Василій 12, 16, 28, 30, 69, 103, 146
 Великий Онуфрій 146
 Велкопелецький Яков 121
 Венедикт 47
 Венчловський Феодор 151
 Верхратський Іван 18
 Вилемшинський Іоан Гриценкув 64
 Виравський Стефан 47
 Височанський Петро 23, 96
 Вишеньковський 121
 Вишновський 105
 Візантій Т. Г. 50
 Віцманди Марія Фрайцимірка 60
 Войковський 15
 Войницький Ян 40
 Войтович Стефан 31, 160, 162
 Волошин Іоан 185
 Волошин Настасія 185
 Волошинський Симеон 79
 Волянська Єника 45
 Волянський Василь 25, 45
 Волянський Іоан 91
 Врабель Михал 111
 Врабель Петро 119
 Вуйкувський 110
 Вучковський Олекса 141
- Гавай Стефан 95
 Гаврилович Данил 50
 Гаджега Василь 16, 21, 28, 187, 190
 Гасцький Миколай 137
 Гайдош Андрій 66
 Гайдош Григорій 88
 Гайдош Гриць 36
 Гайдош Цаїм 88
 Гайдош Євка 88
 Гайдош Настасія 36
 Гайдош Фенна 88
 Галадей Юрій 180
 Галанда Мигаль 61
 Галас К. 30
 Галецький Андрій 44
 Галецький Георгій 132
 Галецький Іоан 41
 Галецький Яцько 44
 Галікевич Іоан 74, 108
 Галешин Мигал 112
 Галятоуський Іоаннікій 12, 16, 25, 26, 28, 79, 107, 108, 111, 142, 143, 176
 Гамашова Мар'я 155
 Гамряк Георгій 66
 Ганик Петро 57
 Ганкувський Петр 147
 Ганчовський де Клембарк Іоан 160, 161
 Ганчовський Іван 25, 31, 64
 Ганчовський Теодор 26
 Гартай Михаїл 117, 118
 Гватала Херман 144

- Гвоздинкув Лазор 122
 Генадій 101
 Генрік з Валоа 26
 Геральський Сава 147
 Герма Андрей 60
 Гинжула Василій 184
 Гинжула Стефан 184
 Гинжула Фенна 184
 Гиргишов Ондрус 54
 Гирка Петро 75
 Гізель Інокентій 12, 28, 153
 Глухані Яно 54
 Глушканя Марія 36
 Гнатюк Володимир 186
 Гобдордіха Настасія 93
 Гобдорд Стефан 93
 Годермарський Іоан Йосиф 57
 Годермарський Михаїл Федорович 19
 Годимарський Іоан 64, 90, 184
 Годинка Антал 15, 20, 30
 Гожув Василь 34
 Гозда Анна 165, 166
 Гозда Іван 164, 192
 Гозда Федір 165, 166
 Голік феодор Потоцький 77
 Головацький Яків 27
 Голович Іван 42
 Голубович Стефан 47
 Голуб Стефан 40
 Горак Олександр 13
 Горбаль Іван 80
 Горват Алексей 55
 Горват Гриц 55
 Горват Іоан 55
 Горчаков Ондо 78
 Гостиняк Стефан 6
 Грабовчик Ануш 55
 Грабовчик Нелеш 25, 55
 Гребинцов Феодор 142
 Гренов Гриц 123
 Греновчик Іоан 123
 Грец Томко 37
 Грецула Григорій 113
 Грецула Венифатій 168
 Греч Іоан 59
 Греч Марія 59
 Грешко Вася 124
 Грешко Татяна 39, 124
 Грешко Феодор 39, 124
 Гривча Алексей 35
 Григоріко Іван 190
 Григоріко Юра 190
 Грицов Михаїл 117
 Грицов Стефан 117
 Гриць Мацко 54
 Громоський Іоан 92
 Гроцький Фоан 136
 Грядилович Антоній 147
 Губерт Єлизавета 119
 Губерт Зузана 119
 Губерт Францишек 119
- Гудак Адам 45
 Гудак Бубнов Андрей 136
 Гудак Оndрей 65
 Гудак Фенна 136
 Гудак Янко 65
 Гудачка Єлена Блажова 180
 Гула Іван 34
 Гулович Василь 54, 94
 Гумені Янош 145
 Гуменяnsький Ференцій 145
 Густин Янош 152
 Гусян Феодор 62
- Дагошович Іоан 107
 Дадов Савко 150
 Дамаскін Іоан 90, 95
 Даміян 186
 Данилович Георгій 110
 Данилуvsька Анна 146
 Дарянин Георгій 67
 Деак Антон 55
 Дедо Стефан 109
 Деже Ласло 9
 Цежофка Андріовська Мар'я 118
 Цежофка Єлісавефа 118
 Демко Іля 75
 Демко Котик Янко 75
 Демко Михаїл 75
 Демчиков Пилип Зарицький 166
 Дем'янич Яцко 87
 Дем'янич Василь 79
 Дем'янич Васка 76
 Дем'янич Іоан 76
 Дем'янич Марія 76
 Дерді Ласло Орсацький 54
 Дзуркув Яно 66
 Дзямба Петр 72
 Диба Лукач 63
 Дицькович Іоан 21, 96, 187
 Діяtko Іоан 54
 Добрай Мафтей 153
 Добра Матій 171
 Добра Томаш 173
 Добра Штефан 169
 Долинський Петро 123
 Домів Симко 48
 Дмитрій Ігнат 164
 Драпачін Андрей 175
 Драпа Яно 54
 Дринянська Анастасія 44
 Дриняпський Михаїл 44, 182
 Дроздовичі 23, 25
 Дроздовський Георгій 71, 72, 185
 Дроздовський Йосиф 25, 72
 Другети 190
 Другет Янош Гомонаї 190
 Дубець Василій 173
 Дубець Лас 169
 Дубець Михало 169
 Дубовський Василь 50
 Дуб'янська Марія 118

- Ілуб'янський Василій 118
 Ілудинський Василій 99
 Ілудинські 23
 Ілудко Григорій 72
 Ілудрович Андрій 21
 Ілупак Ян 109
 Ілухнович 25
 Ілухнович Олександр 23
 Ілушенка Алексей 65
 Іордя Георгій 104

 Ердітка Юліана Варвара 132, 136
 Епітій з Коромлі 68
- Сропим Яків 45

 Жак Гамедеон 37
 Жак Томко 37
 Жанданович Іоан 40
 Железник Семіон 114
 Жеткей Іоан 59
 Жеткей Посиф 60
 Жеткей Марія 59
 Жигмонд Август 147, 190
 Жиглов Гриць 165
 Жидко Григорій 146
 Жидко Калина 146
 Жідлицький В. 10
 Жид Михаїл 42
 Жидовський Михаїл 119
 Жолнай 101
 Жулович Іоан 108

 Завадовський Іоан 152
 Завалюриха Світа 118
 Завацький Михаїл 61
 Заворнишка Анна 28, 153
 Загорецький Сеймон 154
 Заяць Єлена 122
 Заяць Іоан 122
 Заріцький Григорій 166
 Засьосовина Мотруна 25, 55
 Заяць Юрко 97
 Зваларек Петро 119
 Зейкан Андраш 174, 175
 Зейкан Георгій 174
 Зейкан Гриць 173
 Зейкан Ференц 174, 175
 Зейкан Янош 175
 Зелезник Георгій 66
 Зиза Феодор 100
 Зілінський Орест 6
 Златоустий Іоан 15, 103, 142, 143,
 148, 153, 176
 Зубрицький Діонізій 53
 Зурава Юрко 119
 Зуска з Байровець 37
 Зяк Павел 125

 Іаковят Гриць 52
 Іванціув Штефан 72
- Івереш Янош 152
 Ілкович Александр 77
 Ілков Іван 168
 Ілчюва Анька 94
 Ілчюв Михаїл Чертіський 94
 Ілюш Лука 164
 Ілюшов Іван 179
 Ількович Іоан 33
 Ільницькі 23
 Іоан з Гажина 110
- Посиф II 27
- Казимир (король) 40, 110
 Калека Алексей 79
 Калека Андрей 79
 Калека Іван 79
 Калека Лазор 79
 Калека Марія 79
 Калугоричин Мигал 190
 Калужняцький Е. 191
 Калус Василь 52
 Кам'яницький Яков 76
 Капішовський Іван 12
 Капрал Марія 103
 Караський Василій 152
 Касардиха Марія 103
 Катона Мацко 54
 Катонов Юрко 168
 Катренчак Алексей 101
 Катренчак Марія 101
 Катушинцов Никора 140
 Качмар Галіжа 37
 Качмар Ян 37
 Качюров Іван 90
 Кіротяк Анна 65
 Кепіш Олекса 140
 Керек Стефан 102
 Кечкова Гася 45
 Кечко Іван 45
 Кечковський Іоан 87
 Кирнані Семен 119
 Кирнані Янко 119
 Кишка Лев 23
 Кишка Михаїл 136
 Кишка Стефан 136
 Кишкана Настасія 136
 Ковалік Тетяна 119
 Ковалік Яцко 118
 Ковалов Томаш 118
 Ковалчик Гафа 118
 Ковалчик Татяна 118
 Ковалчин Яков 118
 Ковалчик Янко 118
 Коваль Андрей 60
 Коваль Лукач 60
 Коваль Луць 60
 Коваль Мацко 60
 Ковалі Семен 60
 Ковалі Татяна 60, 119

- Коваль Янко 60, 119
 Коваль Яцко 60
 Ковалев Ілляш 111
 Ковалев Мацко 111
 Ковалев Тома 119
 Ковач Андрій 6
 Ковачик Іванко 174, 175
 Ковач Шандорха Анна 52
 Ковейчак Прокопій 147
 Ковейчак Сильвестр 153
 Ковенчак Гергій 58
 Когут Василій 89
 Когут Данко 168
 Когут Феодор 26
 Когут Феодор Никльовський 87
 Когут Ференц Никльовський 86, 87
 Когутиха Анна 86
 Когутиха Феодосія 86
 Кодрат Сеймон 100
 Козак Анна 118
 Козак Петро 118
 Козачок Петро 118
 Козей Димитрій 52
 Козіова Анна 67
 Козма Іоан 68
 Колесар Аврамій 171
 Колесарюв Андрій 102
 Колесарюва Алжка 102
 Колесса Олександр 16, 32, 192
 Колодинський Іван 139
 Колцунік Адам 118
 Колцунік Микола 118
 Колцуніха Настазія 118
 Колубець 192
 Колубець Іван 163, 164
 Колубець Іоанікій 164, 166
 Комендаш Федор 164
 Комлош Мигал 163
 Кондратович Іриней 21
 Кондрат Тимко 100
 Конфланович Михаїл 142
 Копинець Елляш 169, 172
 Копинець Іван 172
 Копинець Ілля 170
 Копинець Ілляш 169, 170
 Копинець Петро 170
 Копинець Петрус 172
 Копинець Федко 172
 Копщик Гриц 98
 Корбик Алексей 67
 Коречко Григорій 79
 Корніцька Марія 153
 Коропецький Іоан 164
 Корпош Василій 138
 Корпош Іоан 139
 Корчак Іоан 178
 Корчакув Стефан 178
 Константинов Юрій 73
 Костак Василь 168
 Костерець Никоря 190
 Костик Василій 169
 Костова Марія 73
 Костринський Гриц 179
 Костянюв Димитрій 179
 Костянюв Іван 179
 Костюв Мигаль 90
 Котуля Федор 163
 Коцак Іоан 69, 78
 Коцурик Іоан 36
 Кочіш Онасім 147
 Кравцована Анея 181
 Кравцов Вано 181
 Кравцов Гриць 181
 Кравцов Юрко 180, 181
 Кравчик з Койшова 66
 Кравчичка Марія 181
 Крайничин Лукач 93
 Кладиш Миско 119
 Кленік Матвей 145
 Кліпков Мачей 53
 Клюкочавський Василій 64
 Клюкочівський Петро 72
 Кнапик Іоан Яворський Андрієвський 119
 Кралицький Антоній 90
 Красицький Іоан 64
 Красицький Петро 64
 Крготяга Анна 66
 Крготяга Блажко 65
 Крготяга Федя 66
 Кремницький Васко 181
 Кремницький Іоан 181
 Кремпі Анна 54
 Кремпі Єлена 54
 Кремпі Марина 54
 Кремпі Онда 54
 Кремпелій Мишко 54
 Креніцький Іоан 106
 Кречун Андрей 147
 Кривський Юрія 140
 Кривченица Іван 151
 Кривченица Іоан 151
 Крижовський Василь 15, 110
 Криницький Іван Іванович 66
 Крупецький Афанасій 155
 Кручеляк Яно 54
 Крушинський Тимко 47, 182
 Кршицький Добжіднієвич Яценті 150
 Куб Андрей 34
 Кубов Кубусь 55
 Кузьминцова Андрієва Гафія 148
 Кукульник Василь 21
 Кулик Микула 101
 Кулик Миско 119
 Кундратов Василій 101
 Кундратов Стефан 101
 Купинський Феодор 68
 Куримський Андрій 4, 5, 6, 194
 Куримський Петро 116
 Курівський Андрей 71
 Курівський Іоан 123

- Курівський Николай 112
 Кутніч Петро 167
 Кушнір Білецький Іван 141
 Ладижинський Андрій 22, 42, 66
 Ладижинський Яків 22
 Ладижинські 22
 Лазор Андрей 167
 Лазориков Андрей 167
 Лайчев Дмитро 172
 Лайчев Іоаким 172
 Лайчев Михаїл 172
 Лайчев Олекса 172
 Лайчев Юрко 172
 Латашка Марія 88
 Лаций Ференц 190
 Легкий Андрей 168
 Легкий Ілько 164
 Легкий Іоан 168, 169
 Легкий Федор 167, 168
 Лелекач Микола 25, 191, 192
 Лемляк 54
 Леферович Грекорі 38
 Леферович Григор 38
 Лехкий Петро 167
 Лешков Семан 181
 Лешков Юрій 181
 Лизак Василій 164
 Липшицький Іван 15
 Липчак Грекорій 69
 Липчак Марія 69
 Литвицький Іеронім 108
 Ліпкирич Андраш Шимон 169
 Ліщинський Григорій 108
 Ловак Андріш 141
 Лович Василій 179
 Логинець Олекса 52
 Йодій Петро 21
 Йозіцький Афанасій 110
 Ломенський Василій 72
 Йорант Ештвен 73
 Лошакова Марія 89
 Йуб І. 16
 Йука (апостол) 56, 71
 Йукачов Стефан 113
 Йуковський Константин 76
 Йутас Алексей 99
 Йутас Іоан 99
 Йутас Семіон 99
 Любинецький М. 10
 Любомирський Станіслав 62
 Яхович Пантелеймон 144
 Магдалена Марія 121
 Макара Георгій 152
 Маювець Павел 167
 Максима Ілена 118
 Максимка Слена 118
 Максимович Іван 153
 Маласт Петро 76
 Малярка Єлізавета 109
 Маляр Степан 168
 Манкович Іоан 37
 Манкович Михаїл 37
 Ману Гануся 41
 Ману Семен 41
 Марамороський Марам 111
 Маргарит Іоан 152
 Маренчина Євка 47
 Маренчин Гриць 47
 Маркович Василь 140
 Маркович Іляна 140
 Маркович Марія 140
 Маркович Мигаль 140
 Маркович Параска 140
 Маркович Юра 140
 Марко Степан 67
 Марцин Анна 60
 Марцинов Гміттрий 178
 Марціс Федор 163
 Маршин Анна 80
 Маршин Василь 80
 Маршин Єва 80
 Масиця Іван 87, 186
 Маттікув Онда 54
 Матовик Іоан 109
 Матовик Марія 109
 Матув Михаїл 54
 Матяш (король) 27, 48
 Махар Павел 57
 Мациньский Іван 6
 Мациєвський Андрей Іоан 178
 Манкув Михаїл 73
 Мацижко Василій 21, 96
 Мацижко Кондрат 96
 Мегисіш Іоан 168
 Медицький Іоан 142
 Мелиганич Федор 175
 Мелников Василій 168
 Мельник Іван 25
 Мельник Іоан 107
 Мещенко Осіп 125
 Мидлик Ганя 93
 Мидлик Михаїл 93
 Микита Марія 61
 Микита Улька 61
 Микита Яків 61
 Микитович 183
 Микитович Петр 53
 Микитович Стефан 92
 Миковчич Павел 98
 Микола Теодорович 20, 22
 Мікула Марія 113
 Мирилович Олексій 30
 Миско Янко 119
 Михалиха з Миролі 38
 Михалув Грекорій 179
 Міцканічка Марія 180
 Млинар Вано 118
 Млинарчук Вано 118
 Млинарік Іоан 100

Млинарчук Андрей 118
Млинар Якуб 37
Млєн Іоан 150
Могила Петро 187
Мойти Василій 123
Молнар Катерина 152
Молнар Марія 107
Молнар Фенко 107
Мольнар Михайло 6
Мончаки-Березна 31
Мончакові 137
Морковець Павел 167
Мудряк Ваньо 91
Мукачовський Мануїл 87
Муляк Василь 51
Мучиганка Петро 81, 186
Мушинка Микола 6
Мшанський Василій 93
Мшанський Стефан 94

Надь Шимон 152
Найдох Федор 38
Найдух Марія 58
Найдух Федор Прип'янський 58, 59
Настасія з Лелухова 118, 119
Негребецькі 23
Немет Роман 190
Нижньояблонська Татяна 86
Нижньояблонський Іоан 86
Нижньояблонський Олексей 86
Нижняловський Іоан 57
Никловський Феодор 26
Ніжаловський Георгій 16, 56
Ніжаловський Михаїл 71
Ніжаловські 25
Новаков Стефан 59
Новаков Іоан 59
Новакова Єва 59
Новацький Григорій Александрович 154
Новацький Василій 106

Обуховський Петро 159, 160
Окал Олекса 175
Олах Георгій 146
Олікесув Гриць 113
Олшавський Сціко 181
Олшавський Стефан Сем'он 146
Олшай Михаїл 153
Ольшавський Мануїл 15, 16, 18, 19, 20, 23, 25, 28, 30, 99, 185, 187, 190
Ондар Тимко 72
Ондершин Петро 65
Ондров Іоан 59
Ондреников Гриць 94
Онісієвич Ізенгія 91
Онуфрій Іван 75
Опорський Карло 150
Орлай Іван 21
Орменіши Аврам 158
Ортутовський Феодор 136

Ортутовський Іоан 136
Ославицький Іван Данилович 24, 25, 56
Отолович Ігнат 49
Отрошина Іоан 52

Павлик Андрій 145
Павло (апост.) 28
Павлович Іоан 81, 186
Павлович Просиф 67
Павлович Олександр 22
Павлов Іван 183
Павук Янко 66
Пагун Гриць 116
Пазин Гедеон 30, 189
Палгут Гриць 77
Палейчик Яцко 98
Палущак Мисо Чотик 54
Панчарка Іван 117
Пароход Симко 41
Паращин Олекса 169
Пастстиляк Димитрій 142
Пацаю Іоан 71
Первозваний Андрей 62
Переложник Андрей 18, 61
Переложник Василій 61
Перфецький Е. 32.
Петрик з Пастистинка 168
Петрик Андрій 36
Петрик Настасія 48
Петрик Стефан 48, 78
Петрикова Настасія 78
Петриків Іоан 90, 78
Петров А. 14, 16, 17, 24, 28, 29, 30, 32, 185, 190, 191
Петрицький Михаїл 36
Петрикович Арсеній 119
Петричков з Миролі 38
Петричкова Марія 38
Петричко Георгій 148
Петричко Юрко 54
Петрищак Іоан 114
Петрищак Маруша 114
Петров Михаїл 67
Петровський Феодор 87, 88, 123
Петров Юрко 67
Печяк Юра 190
Печяк Штефан 190
Печякув Василь 190
Печякув Юра 190
Піхинський Іван 15
Піхинський Мигаль 15
Пінчак Ян 45
Пістороко Іван 57, 184
Плешовська Феіна 147
Плешовський Петр 147
Плішка Юрко 45
Пловх Іван 174
Подгасцький Андрей 40
Подгаєцький Іоан 103

- Подгасцький Петро 69
 Подгасцький Феодор 23, 104
 Подгасцькі 23, 25, 180, 188
 Подгаць Адам 36
 Подурська Яра 87
 Подурський Микула 87
 Поланіски Дмитро 168
 Полінко Матій 150
 Полкабла Іван 66
 Погоцький Симеон 184
 Поляк Іоан 168
 Полякова Єва 59
 Попик Іоан 93
 Попович Анна 118, 119
 Попович Матій 142
 Попович Симеон 118
 Порхинка Єва 43
 Потоцький Стефан М. II. 93
 Прядед Андрей 105
 Прикрянська Анна 93
 Прикрянська Марія 38
 Прикрянський Феодор 38
 Приспівачин з Кечковець 63
 Прядов Дем'ян 123
 Прянидола Симко 168
 Пудка Іоан 147
 Пухка Агафія 104
 Пухкий Симко 104
 Пуччинський Симеон 21, 96
 Пущинський Семіон 96
 Пчалинський Василій 97
 Пчелинський Василій 97
- Рабійна-Карпинська Софія 191
 Раган Гаврило 118
 Раган Степан 118
 Радивіловський Антоній 12, 16, 28,
 152, 190
 Радиха Марія 106, 107
 Ракаці Іван 29, 152
 Ракоцій 64, 91, 184
 Рапач Андрей 87
 Ребещак Петро 54
 Рипаші Андрей 34
 Рихлевич Василь 22
 Ришико Янош 190
 Ришикув Крикя 190
 Рінчак Мацко 54
 Рінчак Мацко Сеніор 54
 Ріпинський Марко 18, 19, 33
 Ровнянський Алексей 100
 Розгоні Янош 152
 Розум Іван 40
 Ройкович Андрей 50
 Рокитовський Матвій 88
 Роман Олекса 175
 Романов Гриць 175
 Романович Іван 34
 Романович Василевят Демко 145
 Романув Антоній 30
- Романцов Феодор 45
 Ромачак 65
 Рудик Іван 113
 Рудик Іоан 24, 113
 Русинкович Михаїл 99
 Русталовський Дмитро Тупталенко
 16
 Рутканич з Потоків 92
- Сабов 105
 Сабов Євменій 22, 32, 192
 Савкова Слена 59
 Савков Мафей 59
 Савков Павло 59
 Саксун Марія 59
 Салак Іван 61
 Салак Марія 61
 Саламон Василій 35
 Салварда Федор 36
 Салиницький Гаврило 155
 Салиницький Лазор 155
 Сарка Алексей 67
 Саханев В. 9, 31
 Свєнціцький Іларіон 9, 189
 Свидницький Феодор 39
 Свурнов Ян 142
 Седлак 54
 Сейч Андрей 137
 Секоряк Данко Галжа 180
 Семенович Андрей 35
 Семанов Петро 69
 Семітковський Михаїл 44
 Сечений 9, 141
 Сидоров Іоан 187
 Сидоров Михаїл 67
 Симіон Іван 88
 Симков Петро 51
 Симкович Іоан 187
 Синиця Степан 185
 Сисак Васко 119
 Сідляр Васко 77
 Сіладі Ласло 190
 Сілецький Петр 166
 Сірський Салмоназар 81
 Скіргак Степан 54
 Скіргак Юрко 54
 Склярський Іоан Югасевич 95, 108
 Скольський Михаїл 153
 Скрипка Іоаннікій 153
 Скрипник Іоаннікій 30
 Славик Йонко 52
 Сламакова Аліка 66
 Слюзки Михайло 176
 Словінський Миско 54
 Смичкова Анна 36
 Смольницька Палага 109
 Смоліницький Іоан 109
 Смотрицький Мелетій 14
 Смрековський Георгій 43
 Смрековський Михаїл 80, 111

- Смрековський Юрій 91
 Сномов Миско 181
Солунський Димитрій 15
 Собол Спиридон 177
 Спішак Алексей 65
 Спреютовський Антін 23, 78
 Ставровський Іоан 55, 105
Ставровський Кирил Транквіліон 16
 Ставровський П. А. 75
 Станик Василь 90
 Станко з Білок 170
 Станко Магил 163
 Станчак Михаїл 111
 Старовський Іоан 103
 Староста Никифор 167
 Стасов Василій 147
 Столник Василій 173
 Стрипецький Глідор 10, 13, 148
 Студенський Василій 147
 Суковський Петр 101
 Сурбайл Павел 164, 192
 Сурмай (граф) 107
 Сухар 54
 Сухар Томаш 54
 Сяноцький Георгій 69, 185
- Табанко Агафія 104
 Табанко Стефан 104
 Табанко Юрій 104
 Табанко Яков 104
 Табанчак Янко 39
 Талябори Петрус 142
 Тарасович Георгій 66
 Тарасович Василь 26, 141, 150
 Тарасович Іоан 119
 Таробай Данісл 80
 Таркович Григорій 142
 Тарнай Іван 186, 190
 Теліга Василь 18, 36
 Темеші Георгій 103
 Темеші Єгорій 103
 Темний Іоан 51
 Тернавський Василій 79
 Теслович Степан 190
 Тідорчак Петро 57
 Тимко Андрей 116
 Тимон Анна 152
 Тимон Янош 152
 Тимофій з Дубровки 185
 Тирко Гнат 184
 Тихий Семіон 115
 Ткачук Василій 181
 Ткачук Іоан 180, 181
 Ткачук Оndрей 181
 Ткачук Юрій 180
 Ткачук Янко 72, 118
 Товстуляк Титя 169
 Томашко Яно 54
 Томашув Андранш 140
 Томей Іоан 169
 Томейчук Даніко 168
- Тотин Іоан Голувка 140
 Ториський Георгій 68
 Тураков Ванца 65
 Турій Андрей 143
 Туріович Іоан 143
 Тучичко Іоан 169
- Угер Адам 66
 Угунь Мигал 190
 Улашин з Мстичова 169
 Улашин Ілько 169
 Улашин Тома 169
 Урда Андрей 119
 Урда Лешко 118
 Урда Юрій 118
 Устрицький з Неремишля 187
- Фабик Якуб 66
 Фабишиков Якуб 67
 Фалатович Семен 67
 Фалицький Іоан 101
 Фанкович Іоан 68
 Фанов Одрі 178
 Фанч Марія 116
 Фанч Яков 116
 Федорович Михаїл 55
 Феків Янош 112
 Фелікс Іоан 60
 Фенна Василь 128
 Фенкіо Іван 57
 Фенцик Марія 73
 Ференциха Маруся 37
 Ференциха Настасія 37
 Фецац Іван 89
 Фецко з Волі 118
 Феш Ян 64
 Філов Лукаш 122
 Фіруцина Маріка 190
 Фоцкович Якуб 67
 Франко І. 190
 Франц II Раковцій 26, 27
 Фрицький Іоан 114
 Фуриндак Юрко 66
- Ханас Василій 112
 Хвастай Василій 112
 Хвост Посафат 69
 Хвостиць Феодор 72
 Хмельницький Богдан 27
 Ходобай Андрей 67
 Хомова Анастасія 67
 Хохов Дам'ян 71
- Ізабовський Іван 116
 Ізап Симко 57
 Ізимбала Петро 57
 Іциро Іван 167
 Іціло Іван 167
 Іцолонович Полагая 146
 Ічупер Алексей 109

Цупер Василій 109
Цупер Гануся 109

Чабиняк Іван 6
Чайка Ігнат 66
Чарна Марфа 67
Чарний Янко 67
Чваник Петро 35
Чвик Гаврило 164
Чекаловський Василій 121
Чемі Михаїл 113
Чемер Іоан 65
Чепіній Георгій 105
Чернянський Алексей 100
Черняпський Олексій Павлович 21, 22, 136
Чисарчик Симко 48
Чичвак Данил 100
Чичвак Іоан 100
Чичвак Михаїл 100
Чичвак Степан 100
Чичвак Налагея 100
Чокирда Феодор 187
Чоликова Мар'я 92
Чоповська Феодосія 150
Чоповський Михаїл 150
Чудоков Василь 65
Чукаловський Георгій 121, 189
Чурила Іоан Полянський 106
Чурпек Іоан 60
Чутков Павло Чонюв 67

Шандальський Іоан 58
Шандор Меметро 59
Шандорова Анна 59
Шараневич Ізидор 21, 24
Шарапецький Іоан 153
Шаркадський Лука 150
Шафрановський Петро 122
Швайкопольт Фіоль 15
Шелесник Анна 147
Шепінський Данко 18, 39
Шепінський Лукач 62
Шепінський Тимко 18, 39
Шерегій Лукач 173
Шерегій Янош 173
Шима Вано 119
Шима Іоан 118
Шима Степан 119
Шимун з Уг. Жілова 112
Шілассі Нобілі Ласло 165
Шкарупа Андрій 136
Шкурат Данко 93
Шленецький Андрій 9
Шокирянія Тетяна 67
Шолтис Іоан 118, 119
Шолтиска Анна 114
Шолтис Маргіта 77
Шолтис Михаїл 124
Шолтис Михаель 18, 39
Шолтис Савко 77

Шолтис Стефан Матисовський 77
Шостка Георгій 59
Шостка Симеон 59
Шот Гриць 34
Шпак Михаїл 18, 33
Шуста Марія 118
Шуста Ян 118

Шавницький Іоан 52
Щасний Герберт 29
Щербановська Анна 98
Щербановська Маруша 98
Щербановська Паза 98
Щербановський Васил 98
Щербановський Іван 98
Щербановський Яцко 98
Щипак Іоан 94
Щурко Іван 80

Югас Іоан 94
Югасевич Іван 12, 20, 21, 95
Югаска Федя 152
Юзефов Матій 36
Юзефова Євдокія 36
Юзефова Мар'я 36
Юзіювка Марина Стелбаська 37
Юриков Іван 141
Юрица Іван 172
Юрканич Михаїл 140
Юрканич Павел 163
Юркова Анна 59
Юрчаков 186
Юрчишина Марія 37
Юрчишин Андрей 37

Яблонський Іоан 49
Яворський Ю. 9, 13, 20, 27, 181, 182, 187, 188
Якович Іоан 95, 97
Ялинський Олексій 13
Яворський Лукач 57
Яворська Марія Андрієвська 118
Яворська Анастасія Андрієвська 119
Ягнича Катарина 57
Ягнича Стефан 57
Якович Петр 119
Якуб'янська Марія 37
Якуб'янський Еліаш 37
Якуб'янський Кость 37
Ялинський Алексей 132
Ялинський Олексій 13
Ямборський Михаїл 42
Яшка Слена 66
Янович Андрей 119
Янович Анна 118, 119
Янович Ісаї 119, 189
Янович Кристина 118
Янович Петро 119, 132
Янович Симеон 118, 119
Янович Сусана 119
Янович з Шеметківців 60, 184

Янус Іоан 73, 115
Януско Янко 60
Янчишина Катрена 37
Ястребський Петро 118, 119
Ятровий Михаїл 66

Яромис Антоній 37
Яромис Михаїл 37
Яромис Янко 118
Яцканя Гануска 125
Яцко з Острожниці 90

Уклад Юрій Кундрат

ГЕОГРАФІЧНИЙ РЕБСР

- Абауйська жупа* 17, 28, 30
Андрієва 27, 33*
Адрів 28, 139
Ардо-Поток 24, 151
Байрівці 18, 33, 34
Балаг 29
Балиград 47, 182
Балутка 182
Балутянка 23
Бардіїв 15, 16, 22, 25, 105
Бардіївський район 26
Бардіївські купелі 26
Бардіївщина 23
Бач-Бодрогська столиця 186
Бачини 23
Бедевля 140, 189
Бенядиківці 34
Бенятин 34, 180
Берегово 143
Берегська жупа 164, 169, 170
Бесермень 29
Бежерів 17, 18, 36
Бязяне 17, 18, 36
Біла 36
Біла Церква 28, 137
Білина 117
Білки 140, 174, 189
Біличка 188, 189
Біловежса 36, 105
Білорусь 24
Блахсів 37, 180
Бодрог 105
Бодружаль 12, 18, 19, 21, 27, 37, 47, 94
Борів 39
Боронява 28
Боя 28
Братіслава 4, 5, 15, 26, 30, 32
Будапешт 9, 10, 13, 141, 143, 144, 147, 149, 152, 155, 158
Будин 20
Буковець 190, 18
Буковина 191
Вагринець 125
Вайдачка 28
Вальківці 18, 19, 39
Валковець 40
Вамош-Уйфаль 28
Вапеник 40
Варадка 41, 81
Варганівці 31
Варехівці 41
Варшава 29
Вашвар 29
Велика Поляна 16, 44
Велике Поле 23, 121
Великий Березний 17
Великий Буковець 42
Великий Липник 42, 43
Великий Новгород 73
Великий Псков 73
Великі Поляни 44
Веляти (біля Требішова) 25, 45
Велятин 161
Велькі Русков 17, 45
Венеція 46, 47, 74, 76
Венчелло 151
Верб'яже 27
Верховина Марамороська 141

*Села, з яких у матеріалах є тексти, і сторінки, на яких вони наведені, позначасмо курсивом.

- Вирава 16, 47
 Вирвов (гора) 163
 Височани 23
 Вишківці 47
 Вишній Мирошів 48
 Вишній Свидник 12, 19, 23
 Вишня Вільшавка (Ольшавка) 12, 21, 48, 96
 Вишня Полянка 27, 48
 Вишня Радвань 12, 49
 Вишня Яблінка 49, 50, 89
 Вишнівко 28, 29, 151
 Віденсь 16, 20, 55, 68, 116, 177
 Вільна 114, 177
 Вільно 12, 24, 48
 Вільховець 116, 188
 Віславі 50
 Вічикове 191
 Волинь 23
 Волківці 19
 Володимер 78
 Войціце 50
 Волівський район 191
 Воліця 36, 51
 Воля 27, 108
 Воля Мігова 79
 Воля Страцянська 51
 Воронівський округ 30
 Вучкове 141
- Габсбурги 26, 184
 Габура 27, 51
 Гавай 51
 Гажин 24, 52, 187
 Гажин (біля Гуменого) 52, 183
 Гажин (біля Михаловець) 52
 Галич 20
 Галичина 20
 Ганітівці 53, 161
 Гаталов 59
 Гбуручак 54
 Гельниця 22
 Гельцманівці 16, 53
 Герлахів 12, 22, 57
 Гіральтівці 17, 18, 19
 Гниле болото 168
 Годермарк 19, 54
 Горватик 12, 40
 Грабник 164
 Грабовець (на Лабіріті) 55
 Грабочник 25, 55
 Грабське 16, 56
 Гумене 24, 52, 56, 190
 Гутка 12, 57
- Данчище 168
 Давидово 57, 58, 184
 Дебрецин 148
 Дермань 16
 Дерша 185
- Дзурдош (Дурдош) 27, 60, 184
 Дідачів 16, 58
 Доброслав 27, 58, 59
 Добромуля 13, 15, 47, 146
 Добрувка 103
 Довгий Вульшинок 164
 Долина 167
 Долішня земля 28
 Доманиці 142
 Драгово 11, 28, 142, 190
 Дрінов 182
 Дрогобицька область 182
 Дубова 18
 Дубровка 23, 27, 59, 73, 125, 168, 184, 185
 Дуклянський перевал 19
- Егер 28
 Єв'є 12, 16, 177
- Жадан 28
 Жовква 9, 16, 30, 187, 189
- Завада 61
 Заверба 164, 192
 Завидово 13, 142
 Загірочко 154, 191
 Закарпатська область 10, 13, 16, 17, 27, 28
 Закарпатська Русь 14
 Закарпатська Україна 11, 29, 27, 139
 Закарпаття 9, 14, 15, 20, 21, 22, 23, 24, 31, 190, 191
 Заріцький монастир 32, 163, 164, 167, 168, 169
 Заріччя 9
 Зарубов 163
 Західна Україна 10, 13, 16, 19, 20, 24, 29, 30, 182, 187
 Збегильов 61, 70
 Звала 18, 61
 Земплинська жупа 17, 18, 28, 30, 36, 187
 Земплинська столиця 58
 Зубне 61
 Зубряче 154, 155
- Іза 143
 Іршава 191
- Йовса 62
- Кайня 52
 Калуша 64
 Камюнка 16, 20, 62
 Кам'яна 170, 172
 Капішова 21, 31, 62
 Капушани 27, 125
 Карас 152

- Карпати 14, 19, 20, 23, 24, 29, 30, 182, 184, 185, 187, 188
Квятонь 155
 Кежмарок 19, 36
 Керестур 28, 186
Кечківці 63, 184
Керештвей 62, 87, 88
 Ківняжда 164
 Києвопечерська Лавка 146
 Київ 12, 16, 20, 22, 24, 28, 31, 48, 72, 90, 98, 99, 140, 144, 146, 152, 153, 177, 179
Кийов 63
 Кирнічина 164
 Кирнічка 170
 Кішфалудя 28
 Клембарт 31, 64
Клокочово 12, 16, 17, 27, 28, 64, 65, 73
 Колбовці 65, 184
Ковбасово 65, 66, 101
 Кохані 17,
Козяни 66
Койшов 22, 66
 Колоніця 67
Комлоша (в Мадьярщині) 152
Комлоша (Хмельова) 28, 67
 Кончани 59
 Кормашка 163
Корумля 68
 Кошиці 137
 Кошицький край 40
Крайня Бистра 69
 Краків 15
 Красно 180
Краснобрід (*Красний Брід*) 55, 69, 72, 88, 102, 115
 Краснобрідський монастир 16
Кремпах 70
 Крехів 187
Криве 12, 27, 71
 Крижі 15
 Кросно 18, 19, 33
 Кругляк 166
Круэльзов 12, 55, 71
 Кузянка 167
 Куримка 116
Курів 16, 23, 25, 71
Кусин 72, 73
 Лаборець 36
Лаврів 44, 109, 182, 188
 Ладомирова 121
 Ланц 116
Ластовце 73
 Латориця 191
Легнава 27, 73, 74, 185
Лекарт 74, 76
 Липник 66, 114
 Липова 18
 Литманова 178
Лівів 16, 75
Лімне 17, 36, 75
 Ліска 28
Лісне 75
 Локов 162
 Локоть 166
 Лопашкова 168
 Лугош 29
 Лукай 168
Луків 75, 161, 171
 Лупків 24
 Любовня 62
 Люботиня 118
 Люцина 178
Ляховець 144, 191
 Львів 9, 12, 13, 15, 16, 18, 21, 24, 28, 33, 34 — 42, 44, 45, 47, 48, 49 — 53, 55, 56, 57 — 61, 63, 65, 66 — 73, 75, 76 — 81, 86 — 91, 92 — 97, 99 — 103, 105 — 117, 121, 122, 124, 125, 127, 128, 143, 154, 178, 179, 183, 184 — 191
 Львівська область 154
 Мадьярщина 9, 10, 148, 151, 185, 187, 191
 Маковицька крайня 15
Малий Березний 28, 144
 Мараморош 140, 190
Марія-Повч 9, 26, 28, 108, 139, 143, 144, 149, 150, 151, 152, 153, 189
 Марія-Повчанський монастир 27, 28, 29, 153
Матисова 736
Матівці 77
 Матіювці 145, 146
Матяшка 77
 Медвеже 54
 Межилабірці 16
Мергешка 77
 Мерець 145
 Местисько 19, 39
 Мета 167
Мікова 23, 121, 146
Мирча 144, 145, 190
 Михайліве 27
Михайлівці 9, 12, 13, 19, 24, 27, 29, 31, 40, 52, 63, 64, 65, 78, 95, 107, 116, 122, 127, 137, 142, 154
Міклушівці 78
 Міньовці 55
Міроля 23, 38, 78, 79
 Могилянська Академія 20
 Молдавія 191
 Москва 12, 16, 177, 184
 Мстичево 9, 169, 170, 171, 173
 Мстичівський монастир 32, 163, 169, 172, 173, 174
Мукачево 20, 25, 28, 32, 140, 143, 146, 190
 Мукачівський монастир 32
 Муштина 189

Мушинський деканат 188
Мішана 19, 156, 157

Наддніпрянська Україна 24
Нехваль-Полянка 79

Нижній Мирошів 80

Нижній Тварожець 31, 161

Нижній Свидник 19

Нижні Репаші 80

Нижнія Ольшава 80

Нижнія Полянка 81

Нижнія Рибниця 12, 81, 82

Нижнія Яблінка 86

Нікольова (Микулашова) 26, 86, 87, 136

Німецька Поруба 87

Німецьке 115

Нова Весь 12, 87, 88

Новгород-Сіверський 12, 15, 125, 177, 185

Нове місто під Шатором 22

Новоселиця 144

Нягів 16, 88, 186

Обручне 118

Одрехова 132

Олах 28

Ольшавка (Вільшавка) 89, 184

Ольшинків 24, 89

Ортутова 21, 22, 90

Орябина 18, 19, 73, 74, 144

Ославі 183

Ославиці 24

Остурня 54, 90

Острог 12, 16, 28, 139, 150

Острожниця 12, 15, 90

Павлов лаз 172

Пекляни 12

Перемишль 29, 117, 182

Печерська Лавра 176

Пихні 91

Підгайці 23

Підгір'я 185

Підкарпатська Русь 13, 16, 20, 21, 22, 26, 32

Підкарпаття 16

Піліш 29

Петрова 16, 27, 91

Плавецька долина 27, 47

Поділля 73

Поповиця 164

Попрадська долина 91

Порач 21

Поруба (біля Давидова) 92

Порубище 163

Порубка 179

Посіча 164

Потік 179

Потоки 17, 19, 92, 94, 124

Полянка 111

Польща 10, 15, 19, 20, 26, 30, 91, 110, 121, 128, 156, 180, 182, 184, 186, 189

Почаїв 12, 16, 43, 55, 57, 59, 65, 68, 76, 78, 89, 93, 94, 102, 103, 111, 132, 177

Почаївська Лавра 103

Прага 9, 10, 13, 16, 31, 32, 62, 160, 190, 193

Праврівці 94

Прешпори 91

Прикра 20, 21, 94, 95

Прогон 171

Пряшів 4, 5, 9, 11, 53, 76, 99, 114, 142, 180, 184

Пряшівський край 15

Пряшівщина 16, 18, 22, 24, 25, 30

Пстрина 95, 96

Путна 158, 191

Пуцак 21, 96

Пчолине 23, 96, 97

Радваніка 116

Радвані 28, 29

Ракаць 28, 29

Раковець 58, 110

Раковчик 97

Рафаївці 97

Ребрин 29, 98, 187

Ревище 116

Ренчишів 99

Репаші Н. 186

Репей 99

Рибниця Нижня 186

Рипине 144

Рівне 100

Розтоки 103

Рокитівці 16, 100

Росія 21

Румунія 10, 158, 191

Руніна 101

Русь 73, 147

Руська Бистра 102

Руська Нова Вес 12

Руська Поруба 12, 61

Руське 101, 188

Руський Казімір 16, 102

Рускі Пекляни 62

Рось-Поляна 26

Ряшів 103

Сабольцька жупа 29, 28, 152, 185, 187

Самбор 20

Самбор Старий 188

Санок 12, 15, 20, 30, 23, 103, 128, 132, 157, 185, 187, 133, 135,

Саноцька земля 30, 73, 186,

Сачурое 103

Свидник 3, 6, 19, 25, 65, 103, 102, 188, 189

Свидник Вишній 23

Свидник Старший 104

- Седлисю 104
 Семигород 16
 Сердагель 105
 Серенча 28
 Сеч-Керестур 105
 Синай (гора) 119
 Сілца 164
 Славковець 59
 Словаччина 10, 13, 17, 22, 23
 Смолник 109
 Снаків 105
 Сніна 16, 19, 20
 Собківці 106
 Собош 16, 77, 106
 Собранці 12, 186
 Сольник 29
 Соцілівка 164
 Сорочин 106, 107
 С. — Петербург 16, 28, 29, 191
 Спіська жупа 17, 30
 Спиш 21, 30, 185
 Станиця 16, 19, 109
 Станча 25, 107,
 Стара Любовня 13, 19, 20
 Старина 20
 Старина (біля Снини) 108
 Старина (біля Ст. Любовні) 108
 Старо-Голятин 144
 Стебник 109
 Стиранник 57
 Стразьке 16, 52, 109
 Стрий 153
 Стрічава 17
 Стройна 147
 Стропків 17, 21
 Стрятин 141
 Студений 147, 190
 Студений Вишній 147
 Сулин Малий 110
 Супрасль 2, 177
 Суза 110
 Східна Словаччина 9, 10, 13, 15, 18,
 20, 22, 23, 26, 30, 186, 195
 Східнословакська область 176
- Тарасовичі 23, 25
 Тарговіще 110
 Таріцаль 28
 Тварожець 12, 15, 22, 110
 Тварожець Н. 160, 162
 Телгарт 111
 Теребло 148
 Тиса 162
 Товарно-Політика 111
 Токай 20, 28
 Токайські гори 28
 Толчва 28
 Ториски 91, 111
 Торна 40
 Торнянська жупа 28
 Требішів 17, 70, 111, 112, 188
- Триава 13, 20, 50, 148, 177
 Турц 158, 162, 191
- Убреж (біля Собранців) 151
 Ублля 67
 Уг 191
 Угля 28
 Угорська земля 26, 71, 91
 Угорська Русь 16, 20, 30, 32, 185
 Угорський Жінов 12, 112
 Угорщина 20, 22, 26, 27, 28, 29, 180
 Йгель 22, 57
 Йілак (біля Требішова) 24, 113
 Ужанська долина 30
 Ужанська жупа 190
 Ужгород 9, 16, 17, 20, 22, 23, 25 —
 27, 30, 76, 182, 187, 190
 Улич 179, 194
 Унгвар 15, 22, 32, 44, 67, 75, 144
 Унів (Унів) 12, 16, 111, 177
 УРСР 29
 Урмезієва 13
 Уяк 113
- Фекішовці 116
 Філяш 113
 Фольварк (Страняни) 144
 Фричка 27, 114
 Фуллянка 115, 188
- Хлівіще 16, 115
 Ходоров 191
 Хуньківці 27, 115
 Хуст 148
- Цабов 116
 Церніна 116 188
 Цестице 116
 Цігелка (Цигла) 117, 188, 189
 Ціроха 30, 911
 Полановица 146
- Чабалівці 88, 117
 Чермаш 164
 Черна 149, 191
 Чернеча гора 10, 32
 Чернігів 12, 16, 28, 153
 Чертіж 171, 172
 Чертіжне 117
 Чичава 117
 Чичавца 108
 Чіри 118, 119
 Чопівці 149
 Чорне 22, 121
 Чукалівці 23, 121, 122
 Чухрапка (Чухрипка) 65, 72
- Шамброн 31, 122, 160
 Шамудівці 13, 123
 Шапішець 18, 123, 124
 Шард Вишній 175

Шард Нижній 175
Шариська столиця 58
Шаркаль 150
Шарош-Потік 28, 152
Шашова 90, 125
Шеметківці 60, 125
Шома 53
Штефурів 125, 127
Щавник 18, 20, 34, 127, 189

Яблінка 27, 127, 182
Яблінка Нижня 106
Яблониця 30, 157
Ядлова 179
Ялинки 12, 13, 15, 21, 26, 128, 129,
130, 136, 185, 189
Якуб'янці 13, 127
Якушівці 128

Укладав Юрій Кунідрат

Примітка: Імена та географічні назви в реєстрах транскрибуємо сучасним українським правописом.

Укладач

ЗМІСТ

Вступ	9
Культурно-історичне значення покрайніх записів	11
Назви сіл	17
Освіта	20
Походження духовенства Пряшівщини	22
Братства	24
Правно-станові відносини	25
Історичні події	26
Записи на богослужбових книгах Марія-Повчанського монастиря в Угорщині	27
Вкладні на кни�ах з області Закарпатської України	29
Вкладні з областей Західної України	30
Ділова мова	30
Метрики	31
Написи на іконах	31
Пом'яники	31
Грамоти Заріцького і Мстичівського монастиря на Закарпатті	32
Вкладні, виписи з метрик, пом'яники, ділова мова та інші записи на церковних богослужбових книгах з областей Словаччини	33
Вкладні з областей Закарпатської України	139
Вкладні з областей Мадьярщини	151
Вкладні з областей північнокарпатських	154
Вкладні з областей Румунії	158
Ділова мова	159
Грамоти Заріцького і Мстичівського монастирів	163
Грамоти Заріцького монастиря	163
Грамоти Мстичівського монастиря	169
Стародруки в православних церквах Східнословачької області	176
Додатки до Матеріалів І. Панькевича	178
Примітки І. Панькевича щодо упорядника до другої частини Матеріалів, до вкладних	180
Післямова упорядника	193
Список скорочень	195
Іменний реєстр	203
Географічний реєстр	214

Іван Панькевич

МАТЕРІАЛИ ДО ІСТОРІЇ МОВИ ПІВДЕННОКАРПАТСЬКИХ УКРАЇНІЦІВ

Науковий збірник Музею української культури в Свиднику, № 4, кн. 2

199 публікація СПВ -- ВУЛ

Упорядник: *Андрій Куримський*

Обкладинка: *Антін Вранка*

Тексти резюме переклали:

на англійську мову — *Данило Струк та Богдан Медвідський*
на німецьку мову — *Галина Горбач*

Відповідальний редактор: *Юрій Кунорат*

Технічний редактор: *Мирослава Смієсанська*

02/63 — Ухвалено СЦРК за № 327/1-67 — Перше видання — Тираж 1100 —
Рукопис здано на виробництво у вересні 1968 — Нанір 5154-01, 90 г — Видруко-
вано в березні 1970 — Надрукували Дусянські друкарні, н. п., Пряшів —
Шрифт гармонд та петит Френни

Стор. 224 АА 15,750 ВА 16,641

67 — 233 — 69 Кчс 25, — о.

Видав Музей української культури в Свиднику
в Братіславському словацькому педагогічному видавництві,
відділі української літератури в Пряшеві

1970

Ivan Paňkevyč

MATERIÁLY K DEJINÁM JAZYKA JUHOKARPATSKÝCH UKRAJINCOV

Vedecký zborník múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku, č. 4, kn. 2

199. publikácia SPN — OUL

Zostaviteľ: *Andrej Kurimskyj*

Obálka: *Anton Vránka*

Texty résumé preložili:

do angličtiny — *Danylo Struk a Bohdan Medvidskyy*
do nemčiny — *Halyna Horbač*

Zodpovedný redaktor: *Juraj Kundrát*

Technická redaktorka: *Miroslava Smižanská*

02/63 — Schválené výmerom SÚKK č. 327/I-67 — Prvé vydanie — Náklad 1100 —
Rukopis zadaný do výroby v septembri 1968 — Vytláčené v marci 1970 — Papier
5154-01, 90 gr — Vytláčili Dukelské tlačiarne, n. p., Prešov — Typ písma garmod
a petit Frensch

Str. 224 AH 15,750 VH 16,641

67 — 233 — 69 Kčs 25, — v.

Vydalo Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku
v Slovenskom pedagogickom nakladateľstve Bratislava
odbor ukrajinskej literatúry v Prešove

1970

Науковий збірник Музею української культури, 3, 1967, 464 стор. Головний редактор М. Мушинка. Присвячено 95-річчю з дня народження та 40-річчю з дня смерті Володимира Гнатюка. Зміст: І. Горак, Слово в дорогу, М. Мушинка, До історії статті В. Гнатюка „В справі літературної мови підкарпатських русинів”, В. Гнатюк, „В справі літературної мови підкарпатських русинів”, Ф. Главачек, Мої відносини та співпраця з Володимиром Гнатюком. М. Мушинка, Володимир Гнатюк — визначний дослідник фольклору Пряшівщини. И. Шелепець, Діалектологічні дослідження В. Гнатюка. І. Рябошапка, Слідами В. Гнатюка в Банаті. Ф. Тіхий, По слідах Володимира Гнатюка в Бачці та Сремі. М. Мушинка, Кореспонденція Володимира Гнатюка з Іваном Панькевичем. А. Шлепецький, Мукачівський єпископ А. Ф. Бачинський та його послання. Е. Глеба, З архівних документів про пансловістичний рух на Східній Словаччині. В. Матула, А. В. Врховський та словацько-українські взаємини в кінці 30-х років ХІХ ст. В. Гошовський, Спроба генези одної лемківської весільної пісні. О. Зілінський, Старовинна колядка з Лабірщини. К. Заклинський, Дещо про М. Врабеля. Н. Шуркала, Внесок до вивчення родинної системи в с. Руський Потік. А. Куримський, До видавання діалектних матеріалів. М. Штець, Газета „Слово народу” в боротьбі за українську мову в Східній Словаччині на поч. 30-х років.

Крім того, третій номер збірника містить розділ про наших ювілярів (Ф. Іванчов, М. Йордан, Д. Миллій), хроніку, звіти про діяльність українських установ Чехословаччини та два реєстри.

Науковий збірник Музею української культури, 4, кн. 1, 510 стор. Збірник присвячено пам'яті Івана Панькевича. Головний редактор М. Мушинка.

Кн. 2, 220 стор. Іван Панькевич, Матеріали до історії мови південнокарпатських українців. Підготував до друку А. Куримський.

Готуються до друку:

І. Пушкар, Б. Ковачовичова, Дерев'яні церкви в українських селах Східної Словаччини. Пряшів, 1970, стор. 300. Публікація в першою вичерпною монографією про дерев'яну церковну архітектуру українців Пряшівщини. Крім ґрунтовних описів, книга міститиме плани, зарисовки та фотографії майже кожної дерев'яної церкви Пряшівщини.

**ЗАМОВЛЕННЯ НАДСИЛАЙТЕ
НА АДРЕСУ:**

Múzeum ukrajinskej kultúry Svidník

02/63

67-233-69 Kčs 25,- v.